

12 Nøds- og faresituasjoner m.m.

12.1 Gjeldende rett

12.1.1 Nødrett og nødverge

Reglene om nødrett og nødverge gir enhver person adgang til å forsvare seg og andre mot hunder i faresituasjoner. På nærmere vilkår kan hunden for dette formål håndteres på måter som det ellers ikke er adgang til. En slik nødshandling kan etter forholdene være rettmessig selv om hunden blir skadet eller avlivet. Forsvarshandlingen kan også utføres for å verne annet enn mennesker, f.eks. for å verne egne eller andres dyr – også hunder – mot angrep fra hund. Vilkårene for å kunne utføre forsvarshandlinger mot fare fra hund fremgår som utgangspunkt av straffeloven § 47. Når dyr angriper, må man etter rettspraksis ta i betraktning avveiningsprinsippet fra straffeloven § 48 om nødverge, som vil gi en videre adgang til forsvarshandling – særlig når det er en annen hund som blir angrepet.

Etter straffeloven § 47 om nødrett kan ingen straffes for en handling som er foretatt for å redde noens person eller gods fra en på annen måte uavvendelig fare, når omstendighetene berettiget den handlende til å anse faren som særdeles betydelig i forhold til den skade som kunne forvoldes ved nødhandlingen. Forsvarshandlingen kan altså skje til fordel for den handlende selv, en tredjeperson eller for å verge «nogens ... Gods», herunder noens dyr. Fordi en nødhandlung bare er rettmessig etter straffeloven § 47 når den skjer for å redde «nogens Person eller Gods», vil denne bestemmelsen ikke gi adgang til å avlive en hund som jager eller skader vilt.

Grensene for når en forsvarshandling er tillatt og for hvilke midler som kan benyttes beror på en situasjonsbetinget vurdering. I denne vurderingen vil et menneske alltid ha større verdi enn en hund. Men det kan være at den fare som hunden utsetter mennesket for, ikke er så stor at den berettiger til vidtgående handlinger, f.eks. å skade eller avlive hunden. Kravet om at faren må være «paa anden Maade uafvendelig» innebærer at dersom faren kan avverges ved svakere midler enn ved f.eks. slag mot hunden eller avliving, vil slike tiltak ikke være rettmessige.

Etter straffeloven § 48 første ledd kan ingen straffes for en handling som er foretatt i nødverge.

Etter § 48 andre ledd regnes det for nødverge når en ellers straffbar handling foretas til avvergelse av eller forsvar mot et rettsstridig angrep «saafremt Handlingen ikke overskrider, hvad der fremstillede sig som fornødent hertil, og det i Betragtning av Angreps Farlighed, Angriperens skyld eller det angrebne Retsgode ei heller må agtes ubetinget utilbørlig at tilføie et saa stort Onde som ved Handlingen tilsigtet.» Fjerde ledd i § 48 bestemmer at dersom noen har overskredet grensene for nødverge, vil det likevel være straffritt hvis overskridelsen bare har funnet sted på grunn av en sinnsbevegelse eller bestyrtelse som er fremkalt ved angrepet.

Det har vært diskutert i juridisk teori om det foreligger nødvergerett etter straffeloven § 48 mot angrep fra dyr, siden loven setter som en forutsetning for nødvergeretten at angrepet er «rettsstridig». En slik nødvergerett foreligger uten videre dersom dyret er brukt som redskap for et menneske. Høyesterett har dessuten lagt til grunn i flere dommer (Rt 1978 s. 553 og 1988 s. 928) at straffeloven § 48 i en viss utstrekning må få analogisk anvendelse ved angrep fra dyr.

For å være straffri må en nødretts- eller nødvergehandling ikke gå lenger enn det som fremstiller seg som nødvendig for å avverge angrepet. En hund som angriper, kan derfor ikke avlives eller skades etter straffeloven § 47 eller § 48 hvis det er mulig å avverge angrepet f.eks. ved å ta inn hunden. Straffeloven § 47 eller § 48 gir heller ikke hjemmel til å avlive hunden etter at angrepet er over.

Om erstatningsplikt for skade som følge av nødrettshandlinger etter straffeloven § 47 gjelder regelen i skadeserstatningsloven § 1-4. Som utgangspunkt vil den som lovlig avliver en jagende, angripende eller truende hund, ikke bli erstatningsansvarlig for skaden på hunden.

Det kan forekomme at en person feilvurderer den faktiske situasjonen, f.eks. tror at det foreligger et reelt og farlig angrep fra hund, mens det i virkeligheten gjelder en hund som hopper på noen for å leke.

Det er straffeloven § 42 som regulerer hvilken betydning en kunnskapsmangel eller misforståelse av de faktiske forhold har for straffansvaret. I et tilfelle som nevnt vil § 42 gjøre at foroveren ikke kan straffes etter straffeloven § 291 for skadeverk på

hunden, men at det etter omstendighetene kan bli tale om straff etter dyreverneloven dersom villfarelsen var uaktsom. Var villfarelsen uaktsom, kan hundeeieren etter alminnelige erstatningsrettslige regler kreve erstatning fra den som har skadet eller avlivet hunden.

12.1.2 Spesielle lovbestemmelser om direkte inngrep mot hunden ved faresituasjoner

12.1.2.1 Innledning

De gjeldende lovbestemmelser som gir andre enn politiet adgang til direkte inngrep mot en hund, kan inndeles i tre grupper: regler om inngrep i direkte faresituasjoner, regler om inngrep straks etter en overstått faresituasjon, og regler om forebyggende inngrep i uønskede situasjoner som erfaringsmessig kan utvikle seg til en faresituasjon.

Om feilvurdering av den faktiske situasjonen gjelder det som er sagt avslutningsvis under punkt 12.1.1 også i forhold til de spesielle inngrepshjemlene nedenfor.

12.1.2.2 Inngrep i direkte faresituasjoner

Særhjemmel for inngrep i direkte faresituasjoner gir for det første lov 9. juli 1926 nr. 4 om ansvar for skade på bufe ved hund mv. § 2 første og tredje ledd:

«Hund som finnes i ferd med å jage eller skade bufe i strekning hvor dets eier eller besidder har rett til å la det beite, kan så vel grunnieren som bufeets eier eller besidder og enhver i strekningen havneberettiget straks la drepe på stedet ...»

Hvis hund skader fjærfe på sted, hvor dets eier eller besidder har rett til å la det opholde sig, kan den efter foranstaltning av fjærfeets eier eller besidder straks drepes på stedet ...»

I departementets høringsnotat punkt 2.2.2 het det om § 2:

«De strenge reglene i § 2 må sees på bakgrunn av det skadeproblemet som omstreifende hunder representerte på 1920-tallet da loven ble vedtatt. Forarbeidene av 1926 viser at formålet med § 2 var å beskytte bufe på betryggende måte mot omstreifende hunder. Bestemmelsen i bufeloven § 2 første ledd har vært i lovgivningen i hvert fall fra 1903, jf. tidligere lov 11. juni 1903 § 2, og tidligere lov 20. august 1915 § 2.

Adgangen til å avlive eller kreve avlivet hund etter § 2 første ledd er absolutt. Det stilles ikke krav om at faren for skade på bufeet ikke kunne vært avverget på annen måte. Det er hel-

ler ikke noe krav om at faren eller skaden på bufeet er forholdsmessig større enn den skade som voldes ved at hunden blir drept. Dersom hunden bare har lekt eller vært i nærheten av bufeet, og dette har skrent dyrene uten at hunden kan sies å ha jaget dem, er lovens vilkår for avliving ikke oppfylt, jf. Lovavdelingens uttalelse jnr. 3397/83 E.

Hunden kan bare avlives dersom den finnes i en strekning hvor bufeets eier eller besitter har rett til å la bufeet beite. Bufeloven § 2 første ledd kan f.eks. ikke anvendes som hjemmel for å avlive hunder som jager sauer som er kommet inn i et område hvor eieren ikke har beiterett. Uttrykket «strekning» er antatt å omfatte all strekning i innmark og utmark som anvendes til beite for bufe, samt seter- og fjellbeitestrekninger.

Det er bare de personene som er nevnt i lovteksten, som kan la hunden drepe, ikke for eksempel deres arbeidstakere uten fullmakt, jf. Rt. 1939 s. 567.

... første ledd kan i motsetning til annet ledd gi hjemmel for avliving av hund som er med ledsager.

... Bufeloven § 2 tredje ledd gir hjemmel for avliving av hund som skader fjærfe på sted hvor dets eier eller besitter har rett til å la fjærfeet oppholde seg. Hunden kan da etter foranstaltning av fjærfeets eier eller besitter straks drepes på stedet ...

Dommen i Rt. 1999 s. 114 gjaldt et tilfelle hvor en hund hadde kommet inn i naboens hage og inn i en tungjerdning der det gikk tamme ender som naboen holdt som hobby/kjæledyr. Hunden drepte to av endene og skadet to andre. Naboen begjærte hunden avlivet med henvisning til bufeloven § 2 tredje ledd. Høyesterett uttalte at bufeloven § 2 tredje ledd, jf. første ledd, i motsetning til kamphundloven § 5, ikke gir anvisning på noen forholdsmessighetsvurdering. Høyesterett uttalte videre:

«Et slikt forholdsmessighetskrav vil heller ikke – trolig med en reservasjon for mer ekstreme tilfeller – kunne innfortolkes i bufeloven. Dette vil kunne medføre at krav om avliving må tas til følge også i tilfeller hvor dette for mange vil føles urimelig, jfr. Rt. 1973 s. 1233.

Men det at bestemmelsen er meget rigorøs, må kunne få betydning for bestemmelsens anvendelsesområde. Lovens forarbeider viser at bestemmelsen skal være et vern for husdyrhold som ledd i næringsutøvelse. I nærværende tilfelle holdes ikke endene som ledd i næring og heller ikke for at de skal nyttiggjøres i eierens husholdning. (...) Det foreligger altså en kollisjon mellom to typer hold av kjæledyr. I et slikt tilfelle er man så langt utover det som er bufelovens formål, at det ikke kan være grunnlag for å

anvende bufeloven § 2 tredje ledd. En streng bestemmelse som denne bør ikke strekkes lenger enn det som har støtte også i formålsbetraktninger. Her kommer for øvrig det reelle argument inn at eieren av slike hageender vil ha beskyttelse for sitt andehold etter § 5 i kamphundloven.»

Slik saken var reist, var domstolene prosessuelt avskåret fra å realitetsvurdere spørsmålet om avlving etter kamphundloven § 5. Hunden ble dermed ikke avlivet.

Videre følger det av lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift § 29 femte ledd, jf. første ledd, at i reinbeiteområder gjelder i tillegg til andre lovregler at «hund som treffes jagende ... i område der reinen har lov å være», kan «avlives av hvem som helst». I høringsnotatet punkt 2.2.3 er følgende sagt:

«Etter første punktum i femte ledd er det altså ingen begrensning i personkretsen m.h.t. hvem som kan avlive en hund som treffes mens den jager ... tamrein.

Reindriftsloven § 29 åttende ledd bestemmer at utenfor de reinbeiteområder som er omhandlet i reindriftslovens § 2, skal bufeloven gjelde også for rein, så langt den passer.»

Etter lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet § 53 tredje ledd første punktum gjelder at hund som

«i båndtvangstid [1. april - 20. august] påtreffes jagende etter hjortevilt, kan dersom den ikke lar seg oppta, avlives på stedet av grunneier og jakt- eller fangstberettiget eller noen som opptrer på vegne av disse ...»

12.1.2.3 Inngrep umiddelbart etter en overstått faresituasjon

Bufeloven § 2 første og tredje ledd (sitert under punkt 12.1.2.2) gir trolig adgang også til å drepe hunden på stedet straks etter at hunden har jaget eller skadet bufe eller fjærfe.

Reindriftsloven § 29 femte ledd, jf. første ledd, fastsetter for reinbeiteområder, i tillegg til det som følger av andre lover, at hund som treffes «i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet tamrein i område der reinen har lov å være, kan ... avlives av hvem som helst». I høringsnotatet punkt 2.2.3 heter det:

«Etter første punktum i femte ledd er det altså ingen begrensning i personkretsen m.h.t. hvem som kan avlive en hund som treffes ... i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet tamrein. Alternativet «i umiddelbar forbind-

else med» innebærer at hunder kan avlives også utenfor nødrettssituasjoner. ...

Bestemmelsene i første ... punktum gir altså i likhet med bufeloven adgang til avlving av hund etter at den konkrete faren for det jagede eller skadede dyret er over.

Reindriftsloven § 29 åttende ledd bestemmer at utenfor de reinbeiteområder som er omhandlet i reindriftslovens § 2, skal bufeloven gjelde også for rein, så langt den passer.»

12.1.2.4 Inngrep i uønskede situasjoner uten at loven krever konkret fare

Hund som påtreffes uten ledsager i den tid bufe beiter på lovlig beite, kan etter bufeloven § 2 annet ledd drepes på stedet av grunneieren, bufeets eier eller besitter og enhver som er havneberettiget i strekningen. Unntak gjelder for hunder som benyttes til reindriften. Kommunen kan med «departementets approbasjon» bestemme at regelen ikke skal gjelde i kommunen eller i deler av kommunen. I praksis gjelder imidlertid regelen i meget stor utstrekning. I departementets høringsnotat var bl.a. følgende sagt om denne regelen:

«Etter bufeloven § 2 annet ledd er det hjemmel for å avlive en hund som påtreffes i slik strekning som nevnt i første ledd, i den tiden bufe beiter. Annet ledd krever ikke at hunden jager eller skader bufe. ...

I Lovavdelingens uttalelse jnr. 1577/88 E ble det antatt at uttrykket «i den tid bufe beiter» skal forstås som den tid bufe vanligvis beiter, ikke som den tid det faktisk er dyr på beite.

Spørsmålet om en hund var «uten ledsager» ble vurdert i RG 1995 s. 596 (Gulating). Lagmannsretten uttalte her at for at hunden kan sies å være med ledsager, må ledsageren ha kontroll over hunden. Dersom ledsageren verken har synskontakt eller hører hunden over lengre tid, kan han ikke sies å ha kontroll over hunden.

Annet ledd gir altså hjemmel for avlving selv om det ikke har vært noen konkret fare for angrep på bufeet. I rettspraksis er bestemmelsen tolket strengt etter ordlyden. I Rt. 1973 s. 1233 uttalte Høyesterett at man med bufeloven av 1926 bevisst tok sikte på å sikre beskyttelsen av beitende bufe ytterligere i forhold til den bestemmelsen som gjaldt før loven, og som hadde blitt oppfattet som nær kategorisk. Formålet bak bestemmelsene har gjort det nødvendig at blant annet spørsmålet om hunden faktisk har voldt fare for bufe, er gjort irrelevant. Etter Høyesteretts oppfatning var det ut fra de samme hensyn naturlig å forstå loven slik at de subjektive motiver for avlvingen ikke skal tillegges

vakt. Høyesterett uttalte at bestemmelsen i noen tilfelle kan føre til resultater som føles støtende, men dette må lovgiveren forutsettes å ha regnet med. Høyesterett uttalte likevel at det ikke kan utelukkes at motivet for avlaving i et gitt tilfelle kan være så usaklig at det må betegnes som misbruk som ikke kan tolereres.»
Viltloven § 53 tredje ledd første punktum fastsetter at hund

«som løper løs i ekstraordinær båndtvangstid etter § 52 tredje ledd ..., kan dersom den ikke lar seg oppta, avlives på stedet av grunneier og jakt- eller fangstberettiget eller noen som opptrer på vegne av disse ...».

Ekstraordinær båndtvang etter viltloven § 52 tredje ledd kan være innført av Direktoratet for naturforvaltning etter forslag fra kommunen eller fylkesmannen utenfor den ordinære båndtvangstid 1. april – 20. august. Ekstraordinær båndtvang kan innføres dersom «forholdene gjør dette påkrevet for å beskytte viltet». Dette er særlig aktuelt i snørike vintre. Da vil løse hunder være en større risiko for viltet enn normalt, men loven krever ikke en konkret faresituasjon eller at den aktuelle hunden utgjør en konkret risiko for at avlaving kan skje.

12.1.3 Hvordan skal den som lovlig har skadet eller avlivet en hund forholde seg etterpå?

Spesialhjemlene behandlet under punkt 12.1.2 gir direkte adgang til å drepe hunden, mens inngrep etter reglene om nødrett og nødverge ikke gir adgang til å gå lenger enn nødvendig for å avverge faren eller angrepet, jf. nærmere under punkt 12.1.1. Også ved praktiseringen av spesialhjemlene kan det tenkes at hunden blir påført skade i stedet for at den blir drept, og at situasjonen som betinger avlivingsadgangen er overstått. Den som har påført dyret skaden, vil i disse situasjonene få hjelpeplikt etter dyrevernsloven § 6 og etter forholdene også en plikt til å melde fra til hundens eier eller innehaver eller til politiet. Dersom det ikke lar seg gjøre å få tak i disse eller veterinær innen rimelig tid, kan den skadde hunden på nærmere vilkår avlives for å spare den for mer lidelse. Avlavingen skal da skje i samsvar med reglene om avlaving i nødstilfeller av syke, skadde eller hjelpeløse dyr i loven § 10, jf. § 9 og forskrift 11. oktober 1998 nr. 991 om avlaving av hund og katt.

Hvis en hund er drept på stedet etter bufeloven, skal den ansvarlige snarest mulig underrette stedets politi som igjen skal underrette eieren, jf. § 2 fjerde ledd. Viltloven § 53 tredje ledd bestemmer at det straks skal gis melding til politiet når en hund

blir avlivet på stedet. Reindriftsloven har ikke noen slik bestemmelse.

12.1.4 Plikt til å avverge fare som en hund voldet

Etter vanlige sivilrettslige og strafferettslige regler kan både eieren og andre med tilknytning til dyret eller situasjonen, ha plikt til å avverge eller yte bistand i farlige situasjoner. En slik plikt kan bl.a. utledes av erstatningsrettslige regler, jf. bl.a. skadeserstatningsloven § 1-5 om ansvar for skade som dyr voldet.

Den som utfører eller medvirker til legemsbeskadigelse ved hjelp av hund vil f.eks. ha hjelpeplikt overfor offeret, og til enhver tid plikt til å avverge videre skader, om nødvendig ved inngrep overfor hunden. Den som har ansvar for en hund, må videre antas å ha plikt til å tilbakekalle hunden og eventuelt etter beste evne stanse hunden ved tilgjengelige midler dersom hunden angriper barn eller voksne. Den som rettsstridig har hisset, tirret eller skremt hund eller medvirket til dette, noe som er straffbart etter straffeloven § 354 første ledd nr. 2, vil ha plikt til å avverge de skadevoldende følgene av dette. Gjør dette at han må skade hunden eller hundeeierens interesser for øvrig, blir han erstatningsansvarlig overfor hundeeieren, jf. skadeserstatningsloven § 1-4 annet punktum avslutningsvis. Også straffeloven § 354 første ledd nr. 3 og 4 kan medføre plikter for den som holder en «farlig» hund.

En plikt til å gripe inn mot en hund kan også skyldes tilknytningen til den som blir angrepet, ikke til hunden. F.eks. vil en ansatt i en barnehage ha plikt til å forsvare barna mot en angripende eller aggressiv hund.

12.2 Dansk og svensk rett. Kjæledyrkonvensjonen

Den danske lov 26. juni 1969 om hunde har ikke spesialregler av den type som behandles her under kapittel 12.

Den svenske lag (1943:459) om tillsyn över hundar och katter 3 § tredje stycket gjelder for hunder «som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur» eller «som visat benägenhet att driva får», jf. loven 2 §. Slike hunder kan drepes hvis de påtreffes løse «i område där hemdjur finns». Vilka- ret er at hunden ikke «låter sig tas om hand», og den som er berettiget til å drepe hunden er «den som äger eller vårdar hemdjuren». Den som dreper

en hund skal snarest mulig melde forholdet til politiet. For øvrig viser departementet til reglene om løshunder nevnt foran under punkt 11.2, der også rennæringslagen (1971:437) 93 § andre stycket er omtalt. Den gir på vilkår som nevnt den som eier eller passer rein adgang til å drepe hund som jager eller på annet vis «ofredar» rein, dersom hunden ikke lar seg oppta. Etter tredje stycket skal den som har drept slik hund snarest mulig melde forholdet til politiet.

De svenske spesialreglene om avliving av hund som jager eller skader andre dyr, er mindre omfattende enn de norske spesialreglene. Den alminnelige nødrettsregelen i Sverige får dermed en mer sentral rolle enn i Norge.

Den europeiske konvensjon 13. november 1987 om beskyttelse av kjæledyr fastsetter i artikkel 3 nr. 1 at ingen «må utsette et kjæledyr for unødvendig smerte eller lidelse». Artikkel 11 om avliving sier at bare «veterinær eller annen kompetent person kan avlive kjæledyr, bortsett fra i nødstilfelle for å gjøre slutt på et dyrs lidelse når veterinærs eller annen kompetent persons hjelp ikke kan oppnås raskt nok, eller i andre nødssituasjoner som dekkes av nasjonal lovgivning. All avliving skal foretas på slik måte at fysisk og psykisk lidelse blir minst mulig avhengig av omstendighetene.» Videre er det stilt spesifikke krav til metoden som brukes, «bortsett fra i nødstilfelle».

12.3 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

I lovutkastet var reglene om nøds- og faresituasjoner og visse tilfeller der hund går løs og utgjør risiko tatt inn som §§ 7 og 8. Den siste bestemmelsen ga en spesiell avlivingsfullmakt til politiet i første punktum og en viss krets utover det i andre punktum. For så vidt gjelder politiets fullmakter er § 8 behandlet under punkt 11 foran. Lovutkastet §§ 7 og 8 lød i sin helhet slik:

«§ 7 Om hund som truer, jager eller angriper

Den som ledsager en hund, skal sørge for å holde eller kalle hunden tilbake når den jager eller angriper mennesker, husdyr eller vilt.

For å redde folk eller dyr fra en truende, jagende eller angripende hund, kan hunden om nødvendig skades eller avlives av enhver, såfremt dette ikke fremstår som utilbørlig ut fra faren og forholdene ellers. Hunden kan ikke skades eller avlives dersom faren fra hunden blir voldt lovlig.

Hund som voldet fare for og påtreffes jagede etter eller under angrep på

- storf, sau eller geit som oppholder seg i områder hvor eieren har rett til å la dem beite,
 - fjærfe som holdes som ledd i næringsutøvelse,
 - tamrein, eller
 - hjordrevilt i båndtvaugstid,
- kan enhver alltid avlive på stedet dersom den ikke lett lar seg oppta.

§ 8 Om hund som går løs og utgjør risiko

Hund som ved ulovlig å gå løs utgjør en vedvarende risiko for mennesker eller slike dyr som nevnt i § 7 tredje ledd, kan avlives av politiet på stedet dersom den ikke lar seg oppta. Går hunden løs i utmark eller landbruksområder, kan også grunneier, fester eller forpakter, eller en berørt reiseier på samme vilkår la den avlive.»

I høringsnotatet var disse forslagene behandlet under punkt 4.2.1 og 4.2.2, som her siteres i sin helhet selv om en mindre del også er referert under punkt 11 foran i proposisjonen:

«4.2.1 Adgang til avliving på stedet av hund som jager eller unfaller dyr eller mennesker

Adgangen til avliving på stedet av hunder som anfaller folk er i dag regulert av bestemmelsene i straffeloven §§ 47 og 48 om nødrett og nødverge, jf. foran under punkt 2.1. Etter nødrettsbestemmelsen skal man vurdere verdien av å avverge angrepet opp mot det inngrepet man foretar ved avvergingen. Et menneske vil i vurderingen alltid ha større verdi enn hunder. Som sagt under punkt 4.1.2 antar Justisdepartementet likevel at det kan være ønskelig at en lov om hunder og hundehold inneholder en generell bestemmelse om hunder som truer, jager eller angriper folk eller dyr. En slik regel er tatt inn i utkastet § 7 annet ledd. I de nødssituasjonene som der beskrives, blir avveiningsprinsippet fra nødvergeregelen i straffeloven § 48 avgjørende for om det er lovlig å avlive eller skade hunden. Dette får praktisk betydning der hund truer, jager eller angriper andre dyr.

Adgangen til avliving på stedet av hunder som finnes i ferd med å jage eller skade bufe, er særregulert i bufeloven § 2 første ledd, jf. foran under punkt 2.2.2. Bestemmelsen kan ses som en utvidelse av den alminnelige nødrettsregelen, fordi det ikke stilles krav om noen forholdsmessighetsvurdering mellom den skade eller fare bufeet er utsatt for, og den skade som voldes ved at hunden blir avlivet. I det hele tatt krever ikke regelen en skjønsmessig vurdering slik som straffelovens regel gjør. Etter Justisdepartementets syn kan det være grunn til å ha en helt klar særregel som gir adgang til avliving på stedet av hund som er under angrep på bufe.

Det bør bl.a. legges vekt på den lidelse bufeet påføres ved et angrep fra hund, og at lovregelen gjelder en situasjon som jevnlig forekommer. En særregel som gir adgang til avlaving vil også ha en preventiv virkning, på den måten at hundeeieren får et udiskutabelt incitament til å holde hunden unna bufe. En regel om dette er innført i lovutkastet § 7 tredje ledd. Regelen vil ikke gi adgang til å avlive en liten hund som markerer seg uten at jaging eller angrep betyr noen reell fare for husdyr eller hjortevilt.

Etter bufeloven § 2 første ledd er det ikke noe krav om at faren eller skaden for bufeet forsøkes avverget på annen måte enn ved avlaving. Justisdepartementets foreslår i notatet her at det innføres et slikt krav, slik som det etter gjeldende rett vil være etter både den alminnelige nødrettsregelen og etter viltloven § 53 tredje ledd. Å avlive en hund er et sterkt inngrep for hundeeieren. I en angrepssituasjon må det avgjørende være å hindre at andre dyr påføres skade. Adgangen til avlaving på stedet bør ikke gå særlig lenger enn dette hensynet tilsier. En vid avlivingsadgang kan ha en preventiv effekt overfor hundeeieren, slik at hundeeiere passer bedre på hundene, noe som kan redusere antall angrep på andre dyr. Men preventive hensyn kan også ivaretas ved bøter og erstatningsansvar og ved adgang til å fremsette et avlivingskrav i ettertid. Etter departementets syn er det ikke tilstrekkelig grunn til å gi adgang til avlaving dersom skaden eller faren for bufeet lett kan avverges ved å ta opp hunden umiddelbart.

Det er etter gjeldende rett noe uklart hvilke dyr som omfattes av begrepet «bufe», jf. Rt. 1997 s. 1341, hvor retten drøfter begrepet og kommer til at det iallfall ikke omfatter fjærkre. I noen ordbøker defineres bufe som storfe, mens begrepet i bufeloven er ment å omfatte også småfe (sau og geit). Fordi begrepet bufe er noe uklart og forekommer lite i dagligtalen, foreslås det at begrepet ikke benyttes i en ny hundelov, men i stedet erstattes med uttrykket «storfe, sau og geit».

Reglene i bufeloven § 2 første ledd gjelder bare i områder hvor bufe lovlig beiter. Bufe som oppholder seg andre steder er ikke beskyttet av regelen. Begrunnelsen er formodentlig at bufeet er særlig utsatt når de er på beite. I det følgende lovutkastet er regelens virkeområde foreslått begrenset til strekninger der bufe lovlig beiter, slik at det geografiske virkeområdet blir det samme som etter bufeloven § 2.

Etter bufeloven § 2 tredje ledd er det adgang til avlaving på stedet av hund som skader fjærfe. Departementet antar at en kasuistisk særregel også for dette tilfellet bør opprettholdes, i forhold til fjærfe som holdes som ledd i næringsutøvelse. Også her er det tale om en situasjon der man bør videreføre en klar og udiskutabel re-

gel. Men etter departementets syn bør også adgangen til avlaving av hund som skader fjærfe være betinget av at hunden ikke lett lar seg oppta.

Adgangen til å avlive hund som er i ferd med å jage eller skade tamrein følger i dag av reindrifftsloven § 29 femte ledd første punktum, jf. foran under punkt 2.2.3. Bestemmelsen gir hjemmel for avlaving av hunder som treffes «jagende eller i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet tamrein». Departementet mener at det også for adgang til avlaving av hund som skader rein bør være et vilkår at hunden ikke lett lar seg oppta. Departementet foreslår i notatet her at hjemmelen for å avlive hund i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet tamrein, ikke blir videreført. En slik regel kan ikke begrunnes ut fra nødrettsbetraktninger. Krav om etterfølgende avlaving bør fremsettes for og behandles av namsmyndighetene her som i andre situasjoner der hunder har angrepet dyr eller mennesker. En adgang til etterfølgende avlaving på stedet av hvem som helst gir ikke sikkerhet for at avlaving foretas på en forsvarlig og skånsom måte. Men hvis situasjonen er slik at hunden etter at den har jaget eller skadet tamrein fortsatt truer reinen, må hunden om nødvendig kunne avlives etter lovutkastet § 7 annet ledd.

Etter viltloven § 53 tredje ledd første punktum er det adgang til avlaving på stedet av hund som «i håndvangstid påtreffes jagende etter hjortevilt ... dersom den ikke lar seg oppta». Det foreslås at regelen opprettholdes og overføres til en lov om hunder og hundehold. Regelen blir endret noe for å få parallellitet i forhold til øvrige tilfeller som lovutkastet § 7 annet ledd omhandler.

Et spørsmål er om adgangen til avlaving etter en utvidet nødrettsregel bør være betinget av at hunden faktisk er under angrep på det fulgte dyret, eller om det er tilstrekkelig at hunden jager dyret. De gjeldende lovbestemmelsene gjelder også i forhold til hunder som jager bufe, rein og hjortevilt uten at det foreligger et konkret angrep. Kravene til angrepssituasjonen er ulikt formulert i de forskjellige lovene: «hund som finnes i ferd med å jage eller skade bufe» (bufeloven), «hund som treffes jagende eller i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet tamrein» (reindrifftsloven), «hund som ... påtreffes jagende etter hjortevilt» (viltloven). Adgangen til å avlive fredet vilt som er under angrep på bufe eller tamrein er regulert i viltloven § 11 andre ledd. Bestemmelsen gir hjemmel for å felle vilt under «direkte angrep» på bufe og tamrein.

Dersom en hund jager et dyr og den ikke lar seg ta inn, vil det formodentlig være en aktuell og betydelig fare for at hunden vil angripe dy-

ret. Det foreslåtte lovutkastet bygger på at den utvidede nødrettsregelen også skal gjelde i forhold til hund som jager uten at et angrep på en annen måte er påbegynt.

Departementet mottar gjerne synspunkter på om også andre dyr enn storfe, sau, geit, fjærfe som holdes som ledd i næringsutøvelse, tamrein og hjortevilt bør være beskyttet av en slik bestemmelse.

4.2.2 Adgang til avlaving på stedet av hund som går løs

Det er i dag ikke noen generell adgang til avlaving på stedet av hund som går løs i strid med båndtvangsbestemmelser. I Innst. S. nr. 183 går Justiskomiteen mot å innføre en slik adgang. På s. 1 i innstillingen heter det: «Komiteen vil også påpeke at dersom det skulle åpnes for en generell avlivingsadgang på stedet av løshunder vil det skape uholdbare risikosituasjoner med bruk av våpen.» Justisdepartementet vil ikke foreslå en slik generell avlivingsadgang.

Et annet spørsmål er om hjemlene for avlaving av hunder som går løs i beitestrekning for bufe eller i ekstraordinær båndtvangstid etter viltloven § 52 tredje ledd, bør beholdes, eventuelt i en omarbeidet form.

Bufeloven § 2 annet ledd gir hjemmel for avlaving av hund som påtreffes uten ledsager i strekning hvor bufeets eier eller besitter har rett til å la det beite, i den tiden bufe beiter. Bestemmelsen har vært kritisert, fordi den er så kategorisk. Bestemmelsen åpner ikke for noen vurdering av forholdsmessigheten av å foreta avlaving, eller om den løse hunden i det konkrete tilfellet representerer en risiko. Det vil ikke ha noen betydning om hunden er sluppet løs forsettlig, om den er sluppet løs som følge av uaktomsomhet, eller ved et hendelig uhell. Bakgrunnen for at regelen ble vedtatt i 1926, var antakelig at man den gang var mer plaget av løshunder på bygdene. Trolig har loven virket slik at dette problemet er sterkt redusert i dag. Men en slik regel til vern bare for bufe vil ved en samordning av hundelovgivningen ikke lett la seg forsvare selv om trolig enkelte hundeholdere kan misbruke den omstendighet at regelen blir opphevet. At en hund går løs i beitestrekning er heller ikke ensbetydende med at den representerer en reell risiko for dyr på beite. Bestemmelsen åpner også for avlavinger som er motivert ut fra andre hensyn enn å beskytte dyr på beite. Når avlaving foretas etter bestemmelsen, har man heller ingen garanti for at det skjer på en forsvarlig og skånsom måte. Departementet foreslår derfor at den absolutte adgangen til avlaving av hund som går løs i område som er beitestrekning for bufe, oppheves.

Viltloven § 53 tredje ledd gir hjemmel for av-

laving på stedet av hund som løper løs i ekstraordinær båndtvangstid. Forutsetningen for at slik hund kan avlives, er at den ikke lar seg opp-ta. Regelen må ses i sammenheng med den fare det representerer for viltet at hunden løper løs i slik båndtvangstid.

Justisdepartementet antar at det er behov for å ha en viss adgang til avlaving av hund på stedet, selv om det ikke foreligger en aktuell nødrettssituasjon eller det er oppstått en situasjon der hunden truer, jager eller angriper bestemte mennesker eller dyr, jf. lovutkastet § 7. Men departementet ønsker å begrense adgangen til avlaving av hund som går løs, til situasjoner der den konkrete løse hunden utgjør en konkret skaderisiko for folk eller dyr som nevnt i lovutkastet § 7 tredje ledd. Slik avlaving bør bare kunne skje der risikoen er vedvarende, altså ikke f.eks. hvis hunden bare under en kort løpetur bort fra eieren utgjør en risiko f.eks. for sauer i området. Vedvarende risiko vil f.eks. foreligge der en ukjent hund av en type som man erfaringsmessig må regne med kan gå løs på beitedyr, eller en fra før kjent farlig hund, er observert løs i et beiteområde så lenge at man må regne med at den er kommet bort fra eieren. Hunden bør da kunne avlives på stedet, dersom den ikke lar seg ta opp. Man kan f.eks. også tenke seg en situasjon der en hund en tid har gått løs i et boligområde, og den ikke lar seg ta opp. Hvis man må anta at hunden kan være til fare for f.eks. barn, bør den kunne bli avlivet på stedet. I tråd med dette gir lovutkastet § 8 en viss adgang til avlaving av hund som går løs.

Adgangen til avlaving på dette grunnlag bør som utgangspunkt bli lagt til politiet. Særlig hvis hunden går løs i utmark, må man både i sentrale og andre deler av landet tenke seg at det kan ta tid å få politiet til stedet, også fordi søking etter en hund i utmark i seg selv kan ta tid. En side av saken er at politiet ofte kan finne seg langt borte fra et gårdsbruk eller landbruksområde. Samtidig vil det ikke være upraktisk at det nettopp i tilfeller der hund går løs i landbruksområder og utmark kan være et behov for raskt å eliminere den risikoen som hunden skaper, f.eks. der det er sau på beite i området. Justisdepartementet antar derfor at det kan være behov for å gi grunneieren eller en berørt reineier kompetanse til å la en hund avlive på stedet i utmark og landbruksområder på samme vilkår som for politiet. Hva som er utmark og landbruksområder, forutsettes vurdert på samme måte som etter friluftsløven og plan- og bygningsloven.»

12.4 Høringsinstansenes syn

12.4.1 Generelle merknader om avlaving av hund

Inngrep i nøds- og faresituasjoner dreier seg ikke bare om avlaving av hund. I likhet med Stortingets vedtak 26. mai 1998, se punkt 2.1 foran, og departementets høringsnotat oktober 2000, har imidlertid høringsinstansene i vesentlig grad fokusert nettopp på den siden av reglene som knytter seg til avlaving. Departementet har mottatt en del generelle merknader om avlaving av hunder, som blir presentert her før merknadene som knytter seg til de konkrete regelforslagene:

Fellesuttalelsen 20. mars 2002 fra *Norsk Kennel Klub, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Hundekjørerforbund og Fuglehundklubbenes Forbund* fremholder følgende synspunkter:

«Det er viktig at avlaving som straff ikke bærer preg av hevn mot hunden eller straff mot eieren. Avlaving lar seg bare forsvare der hundens gemytt tilsier et slikt inngripende tiltak. Hund er et viktig rettsgode, og forsvarlig saksbehandling og rettsikkerhet må foreligge. Det må fokuseres på ansvaret hos den egentlige ansvarlige: Hundeeieren.

Departementet har foreslått bestemmelser som gjør det enklere for andre enn eier å avlive hund. Det er ikke dokumentert behov for en slik utvidet adgang, og det fremgår ikke hva slags uønskede effekter man tar sikte på å avverge gjennom økt mulighet til å avlive hunder. Det foreligger ingen drøftelse av om avlaving, basert på de faktiske forhold, er et hensiktsmessig virkemiddel til å oppnå målet. Det er vår klare oppfatning at den økte adgang til avlaving ikke er nødvendig og innebærer feil fokus: Mot hunden i stedet for der problemet normalt ligger: På hundeeieren.

Det er helt uforvarlig å gi nærmest alle og enhver adgang til å avlive hund utenfor de klare nødrettsstillingene. Dette vil skape uholdbare situasjoner, øke potensielt skadefølgende, innebære et fravær av rettsikkerhet for hunden og dens eier, samt være i strid med Kjæledyrkonvensjonen som Norge er bundet av. ...»

Fuglehundklubbenes Forbund uttaler i sin ordinære høringsuttalelse bl.a. følgende:

«Avlaving må ikke benyttes som en sanksjon i de tilfeller det er hundeeieren som er å behøve, og hunden ikke kan betraktes som farlig eller lignende. Det er den egentlige skyldige – hundens eier – som må straffes. Det er klart at rigide avlivningsbestemmelser kan ha en pre-

ventiv effekt. Å bruke avlivningsregler preventivt fremstår imidlertid som brutalt og totalt i utakt med moderne rettstenkning. En hund er et levende vesen, ingen gjenstand. Det er lenge siden fysiske eller totalt uforholdsmessige avstraffelser, som fortsatt håndheves i en del av verdens land, ble avskaffet hos oss. Vi vil ikke være bekjent av totalt uforholdsmessige reaksjoner. ...

Sist, men helt avgjørende er det at vi har i traktat form påtatt oss å beskytte kjæledyrene – det vil være i direkte motstrid med kjæledyrkonvensjonen og dens intensjoner, å bruke avlaving preventivt. ...

Det er trolig bred enighet om at avlaving av hund bør være et virkemiddel. Har en hund ved sin oppførsel gjort det klart at den har et slikt gemytt at den utgjør en fare for omgivelsene, fremstår det som nødvendig og tjenelig for alle parter at hunden avlives.

Hertil bør det bemerkes at det fleste hundeeiere i en slik situasjon selv vil vurdere situasjonen dithen at avlaving er nødvendig, og derfor på eget initiativ besørge dette. Tallene i høringsutkastets pkt 3.2.1 tyder også på at mange hundeeiere er seg sitt ansvar bevisst. Det finnes trolig hundeeiere som ikke er seg sitt ansvar bevisst, og av den grunn er behov for en avlivningshjemmel i loven. Hvor langt en slik adgang skal gå må avhenge av en grundig vurdering av behovet.

... For hundens eier vil avlaving fremstå som en inngripende reaksjon. De fleste hundeeiere har et nært følelsesmessig forhold til sine dyr. Det synes utvilsomt at blant de dyr mennesket omgir seg med har hunden en helt spesiell status; gjerne uttrykt slik at hunden er «Menneskets beste venn». Dette har trolig sammenheng med hvordan hund holdes, og den kontakt man kan oppnå med en hund. Fra psykologien kan vi hente kunnskap om de sterke sorgreaksjoner mennesker kan gjennomgå etter å ha mistet et kjæledyr. Det er neppe omdiskutert at denne reaksjonen vil være sterkere ved en plutselig avlaving, enn dersom man mister dyret etter for eksempel et langvarig sykeleie eller en naturlig aldringsprosess. Det fremgår klart av høringsutkastet at denne menneskelige dimensjon ikke er hensyntatt av departementet.

Departementet uttaler vitner om at man er ukjent med at en del hunder kan ha en svært stor økonomisk verdi. ... I dagspressen kunne vi for noen år tilbake lese om at schæfer hannhunden som hadde vunnet den internasjonalt prestisjetunge Verdensutstillingen, ble solgt til India for 1 million kroner. Slike summer er naturligvis noe som svært unntaksvis forekommer, men særlig jakthunder og andre brukshunder, for eksempel førerhunder, kan ha en

stor økonomisk verdi. En særlig god fuglehund kan ha en omsetningsverdi i hundretusenkroneklassen. En hund importert fra utlandet med de kostnader det medfører, kan fort koste eieren det dobbelte. En alminnelig god fuglehund med 1. premie AK har en omsetningsverdi på rundt 30 000 kroner. Det er gjerne folk som driver mer eller mindre profesjonelt med trening av hunder som omsetter hundene sine. Familielhunder omsettes normalt ikke selv om de har en betydelig verdi.

For uten verdi ved omsetning, har gode hannhunder et relativt stort inntektspotensial i form av parringsavgifter. For hver parring vil en hannhund eier normalt motta kr 5-7 000,-. De mest brukte fuglehund hannhunder i et lite land som Norge ligger på rundt 100 parringer. Hundens verdi som avlsdyr kan følgelig være betydelig. Nyinnkjøp av valp som er av ren rase koster mellom 5 000 og 7 000 kroner.

... På bakgrunn av den følelsesmessige og økonomiske betydning en hund har, vil avlivning av hund i svært mange tilfeller innebære et så inngripende tiltak ovenfor eieren, at avlivning ikke lar seg forsvare. Avlivning bør kun være en reaksjon i de tilfeller det er nødvendig å fjerne hunden som risikomoment (vedvarende risiko grunnet atypisk gemytt eller akutt risiko i en nødssituasjon hvor et gode som likestilles eller settes over hunden er truet). Å bruke avlivning som reaksjon i de tilfeller eieren er å bebreide og skal straffes, vil i de fleste tilfeller innebære en total mangel på forholdsmessighet og er dessuten en reaksjonsform som fullstendig mangler sidestykke i norsk rett.

Det er vårt syn at en avlivningshjemmel i loven alltid (med unntak av de klare nødssituasjoner) må inneholde et krav om at avlivning er forholdsmessig. Alt annet vil være å se bort i fra foreliggende hensyn, og er dessuten et brudd på grunnleggende rettssikkerhetsstradisjoner.

At avlivning slik lovtkastet er lagt opp i realiteten er en straff overfor hundens eier i enkelte tilfeller. Vi kommer nærmere tilbake til dette i forbindelse med kommentarene til de enkelte bestemmelser (§ 7, § 8, § 9). De straffer som settes for eiers manglende overholdelse av båndtvangsbestemmelser, manglende oppsyn med hund osv. må være i samsvar med nivået på straffer for overtredelser på andre livsområder, og sist men ikke minst må den reaksjon det legges opp til totalt sett ikke blir for inngripende.

... Det er grunn til å kommentere at flere av de avlivningshjemler som er foreslått legger opp til at «enhver» kan foreta avlivning på stedet. Utenfor nødrettsituasjonene oppfatter vi dette som svært uheldig. I tillegg til justiskomiteens påpekning av at en avlivningsadgang på stedet vil skape uholdbare risikosituasjoner

med våpen, finner vil grunn til å trekke frem følgende forhold:

1) *Rettssikkerhet*

Som det fremgår ovenfor kan en hund være en svært viktig «ting». For mange hundeeiere er nok hunden den «tingen» de eier de har de sterkeste følelsesmessige tilknytning til. Hunden er et familiemedlem. Som nevnt kan hunder også ha stor økonomisk verdi. Det må legges til grunn som et generelt prinsipp i norsk rett at jo viktigere rettsgoder vi står ovenfor, jo større krav må stilles til borgernes rettssikkerhet. Den juridiske gjenstanden hund er et levende individ, og en død hund har naturligvis ingen verdi verken på den ene eller andre måten. Hensett til dette er det uakseptabelt at det åpnes for en adgang til avlivning på stedet av nærmest hvem som helst, utenfor de rene nødrettsituasjoner. Skulle det senere vise seg at vilkårene for avlivning ikke var til stede, er det skjedd en skade som i de fleste tilfeller vil være uopprettelig. Slike reaksjonsformer hører ikke hjemme i en moderne rettsstat med mindre det forefigger en nødrettsituasjon. Det fremstår som svært urimelig at man skal ha mindre rettssikkerhetsgarantier når man står i fare for å miste noe som økonomisk og følelsesmessig kan være svært viktig, enn når politiet ønsker å inndra for eksempel en tollekniv med en helt ubetydelig verdi fordi denne i et båret på offentlig sted i strid med straffelovens § 352a. Hund er et viktig rettsgode for mange og rettssikkerheten for borgerne må sikres i tilstrekkelig grad.

2) *Human avlivning – forholdet til dyrevernloven uheldige scener*

Ved å tillate enhver å foreta avlivning har man ingen garanti for at avlivningen skjer på en hensiktsmessig og human måte. Vanlig prosedyre ved avlivning av dyr som for eksempel er skadet i bil påkjørsel, er å ta kontakt med den lokale viltneimnd, som besørger en profesjonell og human avlivning. Et krav om human avlivning fremgår av dyrevernloven - § 9, samt forskrift om avlivning av hund og katt (FOR 1998-10-11 991 LD) som nærmere beskriver hvorledes en hund lovlig kan avlives. Forskriften gjelder neppe i nødrettsituasjoner. Denne høringsinstans er av den oppfatning at en rett for enhver til å foreta avlivning, også lett kan komme i konflikt med dyrevernlovens generelle prinsipp om at dyr ikke må lide i utrensmål.

Man skal heller ikke se bort i fra at en avlivningsrett for enhver kan medføre scener som kan virke svært støtende på omgivelsene. En episode med et skadet rådyr i Asker i februar d.å. fikk behørig omtale i dagspressen etter at politiet som var tilkalt, drepte dyret med batong inne på et boligfelt. Slike episoder må lovgivnin-

gen legge opp til å unngå. Særlig uheldig kan dette bli dersom et familiemedlem ser at familiehunden blir avlivet – dette må antas å være svært uheldig for de som rammes, og barn vil være en særlig utsatt gruppe i denne sammenheng. Psykiske påvirkninger og skader kan neppe utelukkes.

Et grufullt og kvalmende eksempel på avlivning av ukyndige uten nødvendig redskap er saksforholdet som fremgår i Rt 1962 s. 657: A og B søkte i fellesskap å ta livet av en hund ved at A først tildelte den to kraftige slag i pannen med en ½kg tung sten, hvorefter B tok hunden i bakføttene og slo hodet dens mot en sten, hvorpå dyret ble kastet ned i en ur uten at det først ble foretatt noen avblødning eller fullstendig knusing av hodet, og således at hunden ble liggende om lag 14 dager inntil den ble funnet der i live av forbipasserende barn.

3) Stridende mot Europarådskonvensjonen av 13.11.1987 ombeskyttelse av kjæledyr art 11

En avlivningsrett for enhver utenfor nødrettsstillingene strider mot den foran omtalte Europarådskonvensjonen om kjæledyr. ...»

Videre har Fuglehundklubbenes Forbund bl.a. følgende merknader:

«Vide avlivningshjemler åpner for mulige «hundemord»

Ved å lage for vide avlivningshjemler åpner man for at andre motiver enn de lovbestemmelsen er ment å beskytte, kan komme inn og ikke bare motivere avlivning av hund, men også i realiteten beskytte den urettmessige avlivning fordi det i praksis sjelden vil være mulig å føre bevis for hva som virkelig har skjedd. Det kan bli alt for lett å komme unna med «hundemordet» ved å påberopelse av en eller annen vidtrekkende bestemmelse.

Vi har fått tilbake meldinger fra noen av våre medlemmer som bor på landet om at man må være svært varsom med å gi for vide avlivningshjemler, hensyntatt at disse hjemlene kan misbrukes med tanke på uvennskap og misunnelse som følge av grensetvister, tvister om jakt og jaktrettigheter og lignende tvister som nesten uten unntak oppstår. Det bør også tilføyes at jegere fra byene ikke alltid er like populære i lokalmiljøet, uten at de nødvendigvis har foretatt seg noe galt. Konflikten by og land i sin klassiske versjon oppstår. Det er et faktum at vi har svært mange velstående mennesker tilsluttet våre medlemsklubber, og dette gjør at man kan kreve opp til kr 10 000 pr. dag i de beste terreng de første dagene av typejakta. Vi har sett at slike forhold har satt irrasjonelle følelser i sving hos enkelte. Noe annet er kanskje ikke å forven-

te, men det er viktig at dette ikke går ut over en helt uskyldig hund.

På mange livsområder finnes det mennesker som har et nærmest fanatisk syn, slik også for hunders vedkommende. Det finnes noen mennesker vi kan betegne som «hundehatere». Disse kan selvfølgelig tenkes å misbruke foreliggende avlivningshjemler.

I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) pekes det på at bestemmelsene om hund har vært «gjenstand for strid og bitterhet og gitt mulighet for vilkårlig avlivning». Det er viktig å sikre at regelen ikke er utformet så vidtgående at en hund kan avlives i andre tilfeller enn der det absolutt er påkrevet. I motsatt fall kan det oppstå situasjoner der uskyldige hunder blir offer for nabostridigheter, misunnelse, fordommer og hundehatere.

Høyesterett har lagt til grunn at motivet for en avlivning er irrelevant dersom bestemmelsene i bufeloven § 2 annet ledd er oppfylt, se Rt 1973 s. 1233. Saksforholdet er illustrerende for det vi vil kalle et «hundemord»: En bonde hadde irritert seg kraftig på en engelsk setter som hadde vært innoom gården tidligere. Bonden hadde bestemt seg for å ta livet av hunden ved en passende anledning. Den aktuelle kvelden var det sauer rundt gården, men etter opplysningene er det ikke grunn til at hunden brød seg med disse. Bonden fikk fanget setteren og tok den med ned i kjelleren og slaktet den.

...Hundens vekt – viktig rettsgode – Kjæledyrkonvensjonen

Som vi har redegjort for foran i punkt 2 må det ut i fra hundens betydning for den enkelte og for samfunnet, legges til grunn at hund er et viktig rettsgode som har krav på et særskilt vern. Til dette er det å tillegge at Norges tiltrødelse og ratifikasjon av Kjæledyrkonvensjonen legger bestemte føringer i forhold til prioritering av kjæledyr – både konkret og på et mer generelt plan. Vi har anerkjent ikke bare kjæledyrenes egenverdi, men også deres betydning for samfunnet og den enkelte. Disse hensynene må naturligvis komme inn og påvirke de lovbestemmelser som utformes.

... Oppsummering av noen hovedsynspunkter

De avlivningshjemler som vedtas må være begrunnet ut i fra et reelt behov, samt en avveining av de foreliggende hensyn. ... Vi er av den klare oppfatning at et så inngripende vedtak som avlivning av en hund, i den grad det er mulig, må være undergitt en saksbehandling som sikrer hund og dens eiers rettssikkerhet tilstrekkelig. Dette betyr at en avlivning på stedet bare kan foretas der det er strengt nødvendig og ingen annen mulighet er åpen, samt at det er et viktigere rettsgode enn hunden som fordrer avlivningen.

Etter vår oppfatning kan det ikke legges til grunn at hunder generelt utgjør en risiko som begrunner en avlivningsrett utenom nødvergetilfellene. ... Bittskader fra hund forekommer, men kan neppe karakteriseres som et problem i dagens samfunn.

Vi er bekymret for hvordan avlivningshjemmel blir å forstå for folk flest – "på folkemunne". Vi er av den oppfatning at man ved å lovfeste for vide avlivningshjemler åpner for en åpenbar risiko for misforståelser. I denne sammenheng er det grunn til å peke på hvorledes bestemmelsene i for eksempel friluftsløven har blitt tolket til det ugjenkjennelige. Enkelte synes tilnærmet sesvis å være av den oppfatning at man nærmest kan låne terrassegrillen til hytter i strandsonen og campe på gårdstunet.

Videre er vi av den oppfatning at det gir en svært dårlig signaleffekt å lovfeste slike bestemmelser som departementet har foreslått. Det er her en fokus på det negative ved hundehold. Videre er det etter vår oppfatning slik at nødrettsbetraktninger i svært få tilfeller vil berettige avlivning av en hund. Det er viktig at myndighetene ikke er med på å bygge opp under det inntrykk enkelte, i sin uvitenhet, har fått av hunder basert på tabloidpressens oppslag.»

Norsk Kennel Klub uttaler dette:

«Norsk Kennel Klub er uenig i at man ikke kan gå ut fra at gjeldende rettstilstand har vært skadeforebyggende. Sammenholder man tallene for beitedyr i utmark med at vi har ca. 300.000 hunder, hvorav ca. 50.000 jakt- og ettersøkshunder, som trenes og brukes til jakt i nettopp utmarksområder, er det klart at skade voldt av hund er minimale, i all fall i forhold til annen avgang.

Man kan vanskelig se noen annen forklaring på dette, enn i de rigorøse avlivningsbestemmelser man har, særlig i bufeløven. Ut fra den gjeldende rettstilstand har Kennelklubben drevet et omfattende arbeid for å heve hundeeierens etiske nivå på dette område. Man mener å se en bekreftelse på dette i de tall som er fremlagt av Departementet.

Et tilsvarende arbeid er utført av Norges Jeger- og Fiskerforbund, som bl.a. har tatt initiativet til å etablere «hund-sau-kurs», hvor hunder dresseres til å unngå sau.

Nevnes må også den oppdragende virkning av den obligatoriske jegerprøve som avlegges av ca. 12.000 personer årlig.»

Rådet for dyreetikk uttaler bl.a. dette:

«Avlivning av dyr skal foretas på en forsvarlig måte. Dyreverneløven og dens forskrifter inneholder konkrete bestemmelser om avlivning av hund. Lovutkastet problematiserer ikke over

muligheten til å foreta en forsvarlig avlivning i en opphetet situasjon, annet enn risiko for skade på folk ved bruk av skytevåpen i tettbygde strøk. Det vil være svært vanskelig for «enhver» å oppfylle kravene til dyrevernmessig forsvarlig avlivning, dersom hunden ikke lar seg fange inn («oppta»). Det finnes bl.a. eksempler på at hunder som har jaget sau, er steinet i hjel. Dersom hunden lar seg oppta, er en nødsituasjon ikke lenger til stede. Avlivning av hunden for å avverge videre skade er dermed ikke lenger nødvendig. Et eventuelt krav om avlivning kan framsettes i ettertid. Avlivning av hund på stedet bør etter rådets syn bare kunne godtas dersom det foreligger en akutt nødvergesituasjon. I nødverge vil handlinger som ellers er forbudt etter norsk regelverk, kunne aksepteres. ...»

Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr sier bl.a. dette:

«Et annet punkt vi reagerer på er bruk av enten bøter eller avlivning som kontrollmetode. Avlivning er et meget sterkt virkemiddel både for eier og dyr, og er mindre akseptabelt i samfunnet nå enn det var for 50 år siden. Vi synes at departementet bør vurdere andre reaksjonsformer som f.eks. bruk av munnkurv eller håndtvang på offentlig plass for dømte dyr/eiere. I tillegg bør det fokuseres mer på forebyggende arbeid, for eksempel ved bruk av informasjon til hundeeiere (med obligatorisk id-merking blir dette lettere) og undervisning om rett hundehold i skolen.»

I tilknytning til reglene om inngrep mot hunder for å avverge akutte faresituasjoner sier samme instans bl.a. at «påføring av skade [bør] skje på en slik måte at man ikke under forløpet kommer i fare for å påføre hunden større lidelse enn det situasjonen krever, og dermed overtrer bestemmelsene i dyreverneløven».

Foreningen for Hundeplassering sier dette:

«FFHO registrerer at det i høringsutkastet tas utgangspunkt i at nordmenns hundehold er å betrakte som et nødvendig onde. Derfra bærer det galt av sted. Med dette utgangspunkt gis enhver utstrakt rett til å skade og/eller drepe en hund. FFHO mener at å åpne for å tillate utøvelse av selvjustis er et juridisk tilbakeskritt, og ikke har noen rettmessig plass i et sivilisert og moderne samfunn. ...»

Dyrebeskyttelsen Norge i uttalelse 10. juli 2002 sier kategorisk at «avlivning på stedet av hund må ikke tillates». Senere i samme uttalelse fremgår at myndighetene må sørge for at nødsituasjoner ikke oppstår:

«Det er av avgjørende betydning at myndighetenes kontrollinstanser har god opplæring innen hunders adferd og læringspsykologi. Dyrebeskyttelsen Norge etterlyser dessuten større handlekraft for å avverge tragedier. Inngripen bør finne sted i forkant av ulykken.»

Professor Jo Hov stiller bl.a. spørsmål

«om det er noe behov for særskilte lovbestemmelser om avlaving av hund. Vi har ingen regler om avlaving av andre dyr som volder skade – verken ville dyr eller husdyr – hester som sparker, kyr som stanger eller katter som jager fugl.»

Norges Jeger- og Fiskerforbund tar generelt avstand fra høringsnotatets lovutkast som gir folk adgang til bl.a. avlaving av hund på stedet i situasjoner der en hund utgjør en akutt fare eller aktuell vedvarende risiko:

«Lovutkastets forslag til § 7 og § 8 er kanskje de mest provoserende og uakseptable forslagene i det framlagte lovutkastet. Forslagene innebærer en gjeninnføring av hva som tidligere ble betegnet som «hundemordparagrafen» og som Stortinget fjernet fra norsk lovverk gjennom sin behandling av forslaget til viltlov i 1981. Det er også verdt å merke seg at man løste problemene omkring løse hunder på andre måter enn å legge opp til at folk flest skal kunne ta seg til rette.

Utkastet til §§ 7 og 8 er tett opp til å legge opp til hva som må betegnes som privat justis, noe NJFF finner totalt uakseptabelt. Det kan ikke forsvares at man åpner for at enhver ut fra sin subjektive vurdering av en situasjon, har anledning til å skade eller avlive en hund.

Når det gjelder forholdet til nødverge og nødrett, vil det være fullt ut tilstrekkelig å vise til straffelovens §§ 47 og 48. Disse to paragrafene dekker behovet for bestemmelser på dette området.

Videre finner NJFF at utkastene til § 7 og § 8 klart vil være i strid med dyrevernløvens bestemmelser om at ethvert dyr skal behandles på en måte som ikke medfører at dyret vil utsettes for lidelse. Videre er det viktig å være klar over hva man faktisk åpner for ved å foreslå at enhver skal få anledning til å skade en hund. Ethvert dyr som skades vil reagere med å mobilisere alle sine krefter for å forsvare seg selv. Dette vil kunne medføre uakseptable og også svært farlige situasjoner der en hund som skades vil kunne mobilisere sine siste krefter til et angrep mot den som volder den skade. Dette er en naturlig reaksjon i en slik situasjon, noe som kan medføre stor fare for det mennesket som volder skade på hunden. NJFF vil hevde at departe-

mentet ikke kan ha tenkt gjennom konsekvensene av det framlagte utkastet til lovutkast på dette området. Her åpnes det for tilstander som ingen kan akseptere eller ønske.»

Som en ren saksopplysning vil departementet tilføye at lov 14. desember 1951 nr. 7 om viltstellet, jakt og fangst § 56 fjerde og femte ledd, opphevet 1981 – som departementet antar at høringsinstansen sikter til med betegnelsen «hundemordparagrafen» – lød slik:

«Hund som løper løs i område som nevnt i første ledd [altså: «område hvor det forekommer vilt som går inn under fredningsbestemmelsene i denne lov»] i tiden fra og med 1. april til og med 20. august eller som treffes jagende etter elg, hjort, dådyr eller rådyr i fredningstiden for vedkommende dyreart, kan grunnens eier, den jakt- eller fangstberettigede eller noen som opptrer på vegne av disse, avlive eller innen 1 måned kreve at politiet besørger avlivet.

Hund som løper løs i område hvor bandtvang er påbudt av viltstyret i medhold av annet ledds annet punktum [altså: «dersom snøforholdene gjør det påkrevet for å beskytte viltet»], kan hvem som helst avlive eller innen 1 måned kreve at politiet besørger avlivet.»

Også *Vestby kommune* snakker om «hundemordparagrafen»:

«Vi har bare positive erfaringer med opphevelsen av «hundemordparagrafen» fra jaktloven til viltloven. Hundeholdet har blitt bedre og den vilkårlighet som lå i at enhver kunne ta seg til rette er vekk.»

Også *Norges Skogteierforbund* uttrykker skepsis til bestemmelsene i § 7 og «siste del» av § 8. Ut over bestemmelsene i straffeloven om nødverge og nødrett mener forbundet at «rettspleien [bør] overlates til myndighetene, og ikke til den enkelte borger», og man frykter at «forslaget vil åpne for mye vilkårligheter». *Vegårshei kommune* er bekymret for «rettsvernet for jakthunden», som ikke «er ivare tatt» i §§ 7 – 10.

Fylkesveterinæren for Hedmark og Oppland sier bl.a. dette:

«§ 7 sammenholdt med § 8, andre punktum gir grunneier i praksis en rett til å avlive hunder nær sagt i ethvert tilfelle uten å risikere straff. Vedkommende vil alltid kunne hevde at hunden utgjorde en vedvarende risiko (dersom ikke § 7 hjemler avlaving), hvilket i praksis vil forhindre domfelleiser i slike saker. Regelverk sammenholdt med krav til bevis svekker, etter vår mening, den beskyttelse hunder har krav på etter dyrevernløven. Strengt tatt er vel forslaget ikke

noe annet enn videreføring av dagens rettstilstand. Men når anledningen nå byr seg, bør [frembeves] intensjonene med dyrevernloven, og ikke minst sette dette i sammenheng med et økende fokus på etikk. ...»

Norges Bondelag sier følgende:

«Det er grunn til å understreke fra vår side at utenom farlige hunder, bør et nytt lovverk utformes slik at avlivingsvilkårene blir oppfattet som rimelige for publikum. Dette sett i lys av at hund er viktig for svært mange mennesker. Videre bør det vurderes i hvilken grad avlivingsmåter bør lovfestes ut fra et alminnelig dyrevernsyn, i de tilfeller privatpersoner forestår avlvingen.»

Notodden kommune mener at

«mulighetene til å avlive en hund på stedet [bør] fjernes, utenom i nødverge. Selvfølgelig kan det være helt spesielle tilfeller som det vil være riktig, disse tilfellene vil egentlig si seg selv. Hvis hunden dreper bufe, angriper og biter mennesker så vil alle gjøre det som er nødvendig i situasjonen.»

Generelt er det flere instanser som gir sin tilslutning til å innføre en ny lov om hundehold, uten å ha nærmere merknader til de enkelte spørsmål. *Hå kommune* nevner avlivningsreglene spesielt:

«Formannskapet i *Hå* er positiv til at lovforslaget sikrer tilstrekkelig adgang til å kunne avlive hunder når dette er påkrevd, også i tilfeller hvor det tidligere har manglet tilfredsstillende lov hjemmel for dette.»

Norske Redningshunder uttaler dette:

«Lovgivningen har ... bidratt til svært uheldige episoder mellom grunneiere og hundeeiere på grunn av avlivingsbestemmelsene særlig i bufeloven, og det er en viktig milepæl at bufeloven er foreslått opphevet og erstattet av et regelverk som gir anvisning på en mer sammensatt vurdering av den situasjon som fører til krav om avliving.»

Norsk Rhodesian Ridgeback Klubb konkluderer sine merknader slik:

«NRRK er tilfreds med at lovutkastet ikke åpner for selvtekt eller økt adgang til å avlive hunder. Lovutkastet tar tvert imot vare på de forsiktighetsprinsipper som tidligere lovgivning har regulert.»

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag uttaler dette:

«Pr. dag har en både i bufeloven, reindriftsloven og viltloven hjemmel for avliving av hund som går løs. Det foreslås nå at denne absolutte ad-

gangen til avliving av hund som går løs i beite-streking oppheves og at avlivingsadgangen begrenses til situasjoner hvor den løse hunden konkret utgjør en skaderisiko for folk eller dyr, jfr. utkastets § 7. Lovutkastets § 8 har en tilsvarende bestemmelse for politiet til å avlive hund som går løs og utgjør en risiko. Fylkesmannen har ingen merknader til de foreslåtte endringer og at bestemmelsene inntas i ny hundelov.»

Politimesteren i Hordaland har følgende merknad om «hund som angriper»:

«I tråd med den generelle utvikling av hundeholdet er avlivning av hunden i stor grad et inngrep som kan oppleves belastende for eier og vedkommendes familie. På den annen side må mennesker som angripes av hund få et bedret vern. I så måte er det behov for et regelverk som fra begge ståsted oppleves rettferdig, og hvor en har forutsigbare regler å forholde seg til. Hordaland politidistrikt er derfor enig med departementet at ... regler om avlivning av hund som angriper mennesker eller dyr må komme uttrykkelig til syne i lovs form.

Når det gjelder avliving av hund på stedet som angriper folk er en enig i at strl. §§ 47 og 48 i tilstrekkelig grad regulerer forholdet. At det er inntatt i utkastet et forslag til en bestemmelse tuftet på disse prinsipper er etter vårt syn riktig. Imidlertid legges det opp til en skjønsmessig vurdering i bestemmelsen som i stor grad er avhengig av en konkret bevisvurdering i ettertid. Dette er bevismessig vanskelig. De mest praktiske tilfeller hvor hund angriper andre dyr er likevel oppregnet i utkastet § 7, 3. ledd.»

12.4.2 Hundeholderens inngrepsplikt når hunden jager eller angriper

Tre uttalelser peker på at ordlyden i høringsnotatets lovutkast § 7 første ledd ikke passer for jakt-hunder under lovlig jakt. De som peker på dette er *Fylkesmannen i Buskerud*, *Jan Evensen*, *Nittedal* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund*. Sistnevnte sier dette:

«I første avsnitt står det at ledsager skal kalle hunden tilbake når den jager, blant annet når det jager vilt. Vil dette i praksis innebære et forbud mot å benytte løs hund i forbindelse med jakt?»

Nittedal kommune kommentere generelt at lovforslaget er «utilstrekkelig», og av rådmannens vedlagte vurdering fremgår følgende relatert til utkastet § 7 første ledd:

««Enhver» (inkl. hundeeieren) har rett til å skade eller avlive for å redde folk eller dyr fra jagende og angripende hund. Men det er ikke foreslått hjemlet noen tilsvarende plikt for hvor

langt en bør kreve at hundeeier går for å avverge. Slik ordlyden er formulert i § 7 er det tilstrekkelig at hundeeier «holder» angripende hund, ikke at han avverger angrepet, selv om dette åpenbart må være formålet.»

Høyesterettsadvokat Tore Sverdrup Engelschjan går inn for at det også blir uttrykt i lovteksten at ledsageren skal «søke å oppta mistet hund», dersom den jager eller angriper folk, husdyr eller vilt.

12.4.3 Den allmenne regelen om nødrettsinngrep der hund jager eller angriper

Her gjengis merknadene til den allmenne regelen om nødrettsinngrep der hund utgjør fare, høringsnotatets lovutkast § 7 annet ledd. Enkelte høringsuttalelser har behandlet den allmenne regelen og de spesielle reglene under ett. Til dels er disse uttalelsene referert foran under punkt 12.4.1 dersom de er holdt i en mer generell form. Ellers blir disse uttalelsene gjengitt her, ikke under proposisjonens neste punkt, punkt 12.4.4 som tar for seg uttalelser som bare relaterer seg til de spesielle reglene i lovutkastet § 7 tredje ledd.

Oslo politidistrikt uttaler dette:

«Når det gjelder avliving av hunder, slutter Oslo politiet seg i hovedsak til departementets synspunkter på adgangen til å avlive hunder som er i angrep etter nødbestemmelsene, men legger til grunn at disse skal forstås strengt.»

Norges veterinærhøgskole uttaler dette:

«Andre ledd, første punktum, gir alle og enhver rett til umiddelbart å skade/avlive hund. Retten er uavhengig av om vedkommende er skikket til dette, og den gjelder selv om hunden bare er truende eller jagende, og selv om det bare gjelder dyr (hund jager katt over gårdsplassen). Det er heller ingen geografisk avgrensning av retten. Det er riktignok tatt forbehold om at dette ikke skal være utilbørlig ut fra faren og forholdene ellers. Men en så åpen rett for enhver til å «angripe» en hund vil kunne påføre hunden unødige store lidelser (jf. dyreverneloven § 2) samtidig som ukyndige personers inngripen i f.eks. et hundeslagsmål, som vi antar vil kunne komme inn under bestemmelsen, kan øke faren for ytterligere skade. NVH er således i tvil om hvor langt og under hvilke forhold retten for enhver til umiddelbart å gripe inn skal gjelde.»

Dyrebeskyttelsen Norge har følgende merknader til høringsnotatets lovutkast § 7:

«Utifra ordlyden forstår Dyrebeskyttelsen adgangen til å avlive hund etter § 7, 2. og 3. ledd

som relativt snevre unntaksbestemmelser. Dyrebeskyttelsen vil imidlertid gjøre oppmerksom på at man nok må være jurist for å forstå dette. I tiden etter at utkastet ble kjent, har Dyrebeskyttelsen blitt konfrontert med disse bestemmelsene gjentatte ganger av forskjellige medier og enkeltpersoner. Disse forstår uten unntak avlivningsadgangen som om hovedregelen er at enhver kan avlive løse hunder mer eller mindre etter eget for godtbeffinnende.

Når dette er signaleffekten av bestemmelsene, har lovgiver et problem. For det første kan lovbestemmelsenes uklarehet medføre lovbrudd fordi folk fortolker dem for vidt og avliver løse hunder uten grunn, i strid med dyreverneloven og. For det andre sprer denne misoppfattelsen ugrunnet skrekk blant alminnelige borgere som har et ansvarlig hundehold.

Dyrebeskyttelsen mottar årlig en rekke henvendelser om vold mot dyr. Flere av disse dreier seg om hunder som er blitt angrepet og skadet av fremmede. Vi frykter at en hundelov med ordlyd som foreslått skal nøre opp under slik dyremishandling, fordi enkelte får en oppfatning av at det nå blir «fritt fram» for å skade eller drepe hunder.

Hundeloven skal være en «brukslov», beregnet på folk flest. Dette betyr at man bør unngå bruk av typiske juridiske begreper. For en jurist viser f.eks. ord som «nødvendig» og «utilbørlig», jfr. § 7, 2. ledd at vi her har å gjøre med velkjente skjønnstemaer. Dette er ikke like opplagt for legfolk, som ikke vil koble begrepene sammen i en avveining uten videre.

DN mener at bestemmelsene i straffeloven §§ 47, 48 på en god måte ivaretar menneskers rett til å avlive hunder i nødssituasjoner.

DN mener at bestemmelsene i § 7, 2. og 3. ledd bør strykes.

Forutsatt at departementet likevel opprettholder dem, mener vi at noen tillegg bør gjøres for å hindre full forvirring blant lovens brukere.

Først og fremst må forholdet til straffeloven §§ 47, 48 avklares. Tilsiktes en endring av rettsstillingen, og kan evt. bestemmelsene benyttes i konkurrens?

Hovedregelen bør fastslås eksplisitt. Dyrebeskyttelsen antar utifra lovutkastet at den tilsiktede hovedregelen må være at skade fra truende/jagende/angripende hund skal kunne avverges, og dette helst uten å forvolde død eller skade på verken hunden eller andre impliserte.

Dyrevernelovens regler om human avliving bør inkorporeres, se dyreverneloven § 9, 1. ledd. Likeledes bør bestemmelsene i forskrift om avliving av hund og katt av 11. oktober 1998 ... inkorporeres. Disse gir detaljerte og uttømmende bestemmelser om hvordan hund kan avlives, selv om situasjonen er en nødssituasjon, bør ikke dette være til hinder for at man bør forsøke å

utføre avlivningen i tråd med hovedregelen i gjeldende rett.

Dyrebeskyttelsen mener at ordet «skade» gir uheldige assosiasjoner. Poenget er jo å avverge et evt. angrep fra hunden. Derfor bør en annen ordlyd velges, f.eks. «avverge skade».

Det bør fastslås at «enhver» som skader eller avliver hunden, selv har bevisbyrden for at dette var et nødvendig inngrep. Hvis ikke risikerer man at mennesker med aggressive tendenser eller irrasjonell hundeskrekk benytter seg av hjemmelen til å gå løs på godmodige hunder med den begrunnelse at de opptrådte truende.»

Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn fremholder bl.a. dette:

«§ 7 inneholder flere skjønsmessige kriterier som medfører at man med letthet kan hevde at de er oppfylt. Ordlyden legitimerer bruk av vold for enhver. Terskelen er lav, og innebærer at det skal svært lite til før enhver har rett til å stikke, slå, pine, sparke eller drepe en hund. Det er tilstrekkelig at enhver som føler seg truet, jaget eller angrepet ut fra sin egen subjektive redsel kan skade eller avlive hund på stedet. «Enhver» er et altfor vidt begrep fordi det innebærer alle, også barn og ungdom. Å tillate allmennheten, enten det er barn, ungdom eller voksne, å bruke vold strider imot samfunnets normer og regler, og vil ikke fremstå som akseptabelt, uavhengig av begrunnelse. Dette vil også være i strid med dyrevernavloven § 8 og § 9.

Personer som har en frykt for hunder, vil i mange tilfeller ha en svært lav terskel, før vedkommende faktisk mener at hun/han er truet eller jaget, og at det er nødvendig å skade eller drepe hunden. DBOs erfaring med hunder, tilsier at det skal svært lite til før en person som er redd hunder mener at alle vilkårene i § 7 vil være oppfylt. DBO frykter at en så vid lovt tekst vil kunne åpne for uholdbare situasjoner. På den ene siden vil hunderedde personer mene å ha rett til å skade og drepe en hund. På den andre siden vil de færreste hundeeiere forholde seg passive hvis noen hevder sin rett til å drepe hunden deres. Situasjonen vil ganske sikkert bli uholdbar for alle parter, og fremprovosere unødvendig vold.»

Foreningen for Hundecomplussing skriver stort sett det samme. Begge de to instansene mener at lovutkastet § 7 annet ledd må utgå i sin helhet, og at lov om hundehold i stedet gir en henvisning til reglene i straffeloven §§ 47 og 48 om nødrett og nødverge. Også *Troms politidistrikt og Norges Hunder Landsforbund* foretrekker en slik henvisningsregel. Sistnevnte fremholder ellers bl.a. at det må presiseres at ved farefulle situasjoner, skal det først for-

søkes avverget, før en går til avverging ved avlivning».

Også *Vefsn kommune og Trondheim politidistrikt* fremhver at forekommende avlivninger må være humane.

Den norske veterinærforening og enkelte andre instanser savner en vurdering av forholdet til dyrevernavloven med forskrifter, og presiserer bl.a. at når fare er avverget og hunden uskadeliggjort etter lovutkastet § 7, «vil bestemmelsene i dyrevernavloven om unødigg lidelse kunne komme til anvendelse». Også *fylkesveterinæren for Hedmark og Oppland* er bekymret for forholdet til dyrevernavloven. Justisdepartementet vil her skyte inn at redegjørelsen i proposisjonen punkt 12.1.3 om hvordan den som lovlig har skadet en hund skal forholde seg etterpå, som bl.a. peker på hva dyrevernavloven krever i slike situasjoner, er tatt inn i proposisjonen med bakgrunn i veterinærforeningens merknad.

Norsk Kennel Klub har bl.a. følgende merknader:

«Som nevnt foran har utkastet forsåvidt blitt møtt med sterke reaksjoner innen hundemiljøet. Kennelklubbens første innvending mot utkastet til § 7, 2. ledd, er at det bærer galt av sted når man forsøker å presse sammen nødrett og nødverge som gjelder både for angrep på mennesker, dyr og fugl, i en og samme setning.

Det som også har vakt sterke motforestillinger, er at avlivning kan skje når en hund «virker truende» og at man derved innfører et rent subjektivt betinget vilkår for avlivning.

Likeledes er det reagert mot at man har inntatt at hunden om nødvendig kan «skades» og endelig at retten til avlivning er gitt til «enhver».

En hundelov skal kunne leses og forstås av folk flest. Ut fra dette kan det ikke være en farbar vei å forsøke og komprimere i en og samme bestemmelse de forskjelligeartede hensyn som gjør seg gjeldende for forsvar av mennesker, bufe, tamrein, vilt og andre dyr.

Det som etter Kennelklubbens oppfatning burde ha vært gjort, var å dele opp § 7, 2. ledd i flere kortfattede bestemmelser.

Den første av disse burde inneholde adgang til forsvar av mennesker mot angrep fra hunder. Det er klart nok at for disse tilfelle strekker nød- og nødvergeretten seg meget langt. Dette må også gjelde for «enhver». I denne forbindelse skulle det være unødvendig, ja uheldig, å henvise til at hunden kan skades.

Den neste bestemmelse burde gi regler for forsvar av bufe, tamrein og eventuelt fjærkre.

Den siste bestemmelse burde gjelde for svar av vilt.

I tilknytning til det som er anført foran, vil

Norsk Kennel Klub presisere sin oppfatning om nødrett og nødverge i forbindelse med hundehold slik:

For det første er man innforstått med reglene om tiltak overfor hund når et menneske blir utsatt for et alvorlig angrep. Forsvar mot dette må kunne utføres av enhver med de midler som måtte være for hånden.

For det annet, når det gjelder bufe, bør grunneieren, bufeets eier eller besitter, være berettiget til å avlive hund på stedet når den er i ferd med å jage eller skade beitedyr. Tilsvarende rettighet bør tilslies reinneier og andre berettigede etter reinbeite-loven.

Unntaket fra forholdsmessighetsprinsippet i straffelovens §§ 47 og 48 bør ikke utvides ytterligere ved at avlivningsretten skal gis til «enhver».

For det tredje bør man opprettholde viltlovens bestemmelser om at den jaktberettigede skal ha adgang til å avlive hund som skader eller jager hjortevilt i båndtvangstiden, og særlig da under ekstraordinær båndtvang. Det er ikke gitt noen begrunnelse for at man skulle utvide avlivningsretten til «enhver» i strid med viltlovens § 53, siste ledd.

For det fjerde er man sterkt i tvil om bufelovens bestemmelser om fjærkre, lenger har noen hensikt. Da bufeloven ble vedtatt var det alminnelig at høns og annet fjærkre gikk fritt på innmark. Den som idag driver ervervsmessig virksomhet med fjærkre, lar dem ikke gå fritt.

Sammenholder man verdien av hund og et eventuelt avlivet fjærkre, er det ikke lenger noen forholdsmessighet mellom det angrepne gode og avlivning av hunden. For disse tilfelle dekker erstatningslovens § 1-5 det foreliggende tap, mens en bot for hundeeieren burde være en tilstrekkelig reaksjon.

Til slutt under disse betraktninger ser man ikke bort fra at det kan forekomme tilfeller hvor enhver etter nød- og nødvergeretten ble berettiget for utenforstående personer å forhindre angrep fra hund. For disse tilfelle bør gjelde straffelovens §§ 47 og 48 og det bør i en hundelov være henvisning til disse bestemmelser.»

Norske Redningshunder uttaler følgende:

«NRH er enig i at det er behov for å ta inn i hundeloven en bestemmelse som samordner reglene om avliving på stedet av hund som jager eller anfaller dyr eller mennesker. En beskrivelse av dette i lovs form er imidlertid meget vanskelig fordi det adferdsmessig er tale om svært forskjellige situasjoner som kan oppstå. Det er normalt ikke vanskelig å konstatere om en hund jager eller angriper et husdyr eller vilt idet denne adferden finner sted som en følge av hunderis jaktinstinkt. I et slikt tilfelle er det alminnelig

akseptert at dette kan medføre avliving på stedet, noe som selvsagt også vil være en naturlig følge dersom en tilsvarende situasjon oppstår i forhold til et menneske.

Denne siste varianten oppstår heldigvis svært sjelden idet mennesket ikke på samme måte som husdyr og vilt vil utløse hundens jaktinstinkter. Hunder oppdras til å anse mennesker som en naturlig del av sitt miljø, og ikke som potensielle byttedyr. Derfor er det avgjørende å forstå en hunds adferd i forhold til mennesker før man trekker den konklusjon at hunden er truende, jagende eller angripende. Som eksempel på dette kan være at det er helt normal adferd at en hund løper bort til et menneske og hopper opp på personen for å få kontakt som en del av et helt naturlig hilserituale. Dette har ingenting med truende adferd eller angrep å gjøre, men kan selvsagt oppfattes ubehagelig og skremmende for en person som er uvant med dette.

Poenget er at adferd som overfor dyr er klart uakseptabel og faktisk livstruende for det truede dyret faktisk kan være utslag av en helt ordinær sosial adferd i forhold til mennesker, og dette må lovgivningen ta hensyn til. Det må derfor være slik at hundens adferd i forhold til mennesker må vurderes annerledes enn i forhold til "byttedyr", og det kan ikke aksepteres at en person som føler seg truet av en hund avliver hunden på stedet når hunden egentlig bare har vist helt normal adferd i den konkrete situasjonen. Før et slikt tiltak kan iverksettes er det behov for mer konkrete og objektive holdpunkter for at hundens adferd faktisk var så ekstrem at avliving var nødvendig.

NRH oppfatter derfor ordet «truende» i § 7, 2. ledd som problematisk i denne henseende og foreslår at lovteksten omarbeides på dette punkt, eventuelt ved at ordet fjernes. Selv om det rent unntaksvis kan være på sin plass å anvende nødrettslige regler også overfor en truende hund, så er det uholdig at lovteksten på denne måten faktisk synes å utvide adgangen til å avlive hund ut over de tilfeller som kan falle inn under straffelovens §§ 47 og 48 og tilsynelatende også ut over de tilfeller som reguleres av utkastets § 9 – «anfalt eller skadet folk». De helt spesielle situasjoner som kan oppstå når en hund faktisk truer et menneske bør kunne løses – som nå – ved anvendelse av nødrettsregelen, ikke med hjemmel i en bestemmelse som går videre enn strl. § 47.

NRH vil også påpeke at § 7, 2. ledd vil kunne misbrukes av en «forulempet» som har sett seg lei på en hund som oppfører seg som nevnt ovenfor, og dette vil kunne føre til svært uheldige og støtende resultater og et øket konfliktnivå mellom hundeeiere og enkelte som har et anstrengt forhold til både hunder og hundeeiere.

En konflikt omkring den «hoppende hunden» må kunne løses ved anvendelse av lovens øvrige regler, eventuelt til slutt et avlivingskrav etter utkastets § 9 dersom hunden er til vedvarende ulempe («anfalt») for andre. Utkastets § 7, 2. ledd må være en bestemmelse som regulerer helt spesielle og akutt farlige situasjoner og må ikke bli en enkel måte for den «forulempede» å bli kvitt naboens hund – gebyrfritt, papirløst og uten den egentlige prøving av vilkårene for avliving som fremgår av utkastets §§ 9 og 10.»

Jakthunderådet i Norge

«avviser hele forslaget til paragraf 7. Når det gjelder nødrett og nødverge, bør det henvises til straffelovens §§ 47 og 48...Utkastet åpner for at enhver ut fra sin subjektive opplevelse av en gitt situasjon kan skade eller avlive en hund.»

Fuglehundklubbenes Forbund har synspunkter bl.a. på spørsmålet om hvorvidt man bør ha lov til å forsvare andre dyr mot angrep fra hund. Ut fra en totalvurdering mener forbundet at hunden må ha forrang i disse tilfellene, altså at man som hovedsynspunkt ikke skal kunne hindre at hunden skader eller dreper andre dyr hvis skadevoldende inngrep overfor hunden må til. Forbundet fremholder at hunder har «en ikke ubetydelig verdi, og dette gjelder særlig jakthunder og andre brukshunder. Hensett til dette vil avlivning av hund ved angrep på andre dyr normalt måtte avvises.» Om dette sies videre:

«Videre må det i forbindelse med avlivning av en hund legges vekt på den følelsesmessige betydning en hund har for eieren og andre. Denne verdien vil ofte være langt større og mer betydningsfull enn den økonomiske verdien. Dersom hund skal avvises mot et annet kjæledyr vil det kunne være vanskelig å si at den ikke-økonomiske verdien er større for hundens vedkommende, enn for eksempel en katt. Dreier det seg derimot om eks. ender eller høner, vil dette ikke kunne legges til grunn. Dersom man skal foreta en bred interesse avveining, må det også trekkes inn at en hund som jager eller angriper andre dyr, i mange tilfeller vil gjøre dette som følge av naturlige instinkter – dette gjelder for ville dyr og noen husdyr. Det er slik dyrenes verden er. Eventuelle lidelser en hund under angrep påfører det annet dyr, vil trolig også kunne trekkes inn. I samme gaten ligger også hensynet til hunden det er tale om å avlive – dersom avlivningen av hunden ikke kan skje på en skånsom og human måte, vil avlivning måtte avvises – man oppnår ikke noe mer enn det man er i ferd med å avverge. En minste forutsetning for en human avlivning vil i de fleste tilfeller være at man har egnet våpen for hånd, samt kunn-

skaper om bruk. Dette vil imidlertid sjelden være tilstrekkelig. Å skyte på et mål i stor hastighet, som en jagende hund vil være, innebærer en betydelig risiko for skadeskyting. Det er ikke vanskelig å erkjenne at man står ovenfor to onder – og man må foreta et valg. Ut i fra en totalvurdering må hunden ha forrang. I tillegg kommer de føringer som ligger i Kjæledyrkonvensjonen, som tilsier at hunder og andre kjæledyr gis en særskilt beskyttelse.»

Til forskjellige sider ved lovutkastet i departementets høringsnotat her forbundet videre bl.a. følgende merknader:

«Vi er av den oppfatning at den foreslåtte tekst i lovutkastets § 7 annet ledd åpner for misforståelser. Bestemmelsen åpner for privat rettshåndhevelse. Uavhengig av hva man mener ligger i bestemmelsen, må den klargjøres med tanke på sitt publikum. Folk flest er ikke i stand til å forstå rekkevidden straffelovens § 48, og heller ikke lovutkastets § 7 annet ledd.

I relasjon til § 7 annet ledd finner vi også grunn til å peke på den åpenbare risiko for misforståelser som ligger i situasjonskravet som er beskrevet.

At en hund kan avlives fordi den er/fremstår som «truende» er naturligvis helt uakseptabelt.

Hva som er truende er videre svært subjektivt, og en persons holdninger og kunnskapsnivå vil ha stor betydning. Kunnskaper om dyr er dessverre avtagende i dagens samfunn hvor svært mange mennesker vokser opp uten kontakt med dyr, dette i motsetning til tidligere tider. Som vi har berørt en rekke ganger foran, er hund et svært viktig rettsgode, og det kan ikke være slik at man kan risikere å få den avlivet basert på en persons totale mangel på kunnskap og skjønn. Vi har for eksempel kunnet registrere at svært mange mennesker ikke klarer å skille en voksen hund fra valper og unghunder. Har avlivning først funnet sted, hjelper det lite å få medhold i ettertid om at avlivningen var urettmessig.

Videre må det knyttes noen kommentarer til «jagende». Også her er det en åpenbar risiko for misforståelse. Enkelte kan være av den oppfatning at en valp som løper etter for eksempel en sykkel, jager. I realiteten vil den leke. Videre skulle det være nok å peke på at en del vanlige jaktformer benytter drivende og jagende hunder. Ettersøks hunder i arbeid vil også kunne fremstå som jagende. Hunder ute i lovlig og samfunnsnyttig ærend kan således risikere å bli avlivet. Dette er uakseptabelt.

Avveiningsmarkøren er «om nødvendig» og «utilbørlig ut i fra faren og forholdene ellers». Disse markørene er etter vår oppfatning for sva-

ke, og dessverre tilslørende for folk flest. Man står ovenfor et inagripende tiltak og det må stilles strenge krav. Det er behov for så klare regler som mulig – det «hvemsen» som i tilfelle vil utøve den privat justis det her er tale om. Folk flest vil ikke ha tilstrekkelig kunnskap verken om hunder eller det dyr som jages, til å kunne foreta en forsvarlig vurdering av situasjonen.

... Det fremgår av lovutkastets § 7 annet ledd at avlivningsretten skal tilkomme «enhver». Dette finner vi svært uheldig. Det må ... være klart av «enhver» ikke vil besitte verken kunnskap eller de nødvendige hjelpemidler til å foreta en human avlivning. Vi kan ikke se at det er grunn til å fravike prinsippet i dyrevernløvens § 9 i nødrettstilfellene – uansett under hvilke omstendigheter en avlivning skjer, må det skje på en etter forholdene mest mulig skånsom måte. I den grad man skal lovfeste noe om avlivningsrett, bør dette av informasjonshensyn fremgå klart av loven. Vi vil igjen poengtere at folk flest vil være bestemmelsens publikum.

... Som nevnt er det vår oppfatning at lovutkastets § 7 annet ledd må utgå – dette grunnet sitt innhold, signaleffekten av å ha lovfestede bestemmelser om avlivning av hund og den åpenbare risiko det er for misforståelser – både om bestemmelsens rekkevidde og faktiske omstendigheter. En urettmessig avlivning gjennomgående ikke kunne bøtes på, og dette hensynet er det viktig å ha klart for seg. For oss som lever med hunder (i følge Aftenposten ca. 1 million mennesker) er det ikke slik at vi bare kan løpe ut å kjøpe en ny hund og være like lykkelige. Den som tror det har misforstått det meste.

... Det kan imidlertid ha sine fordeler å presisere nødrettsbestemmelsen for hund i hundeloven av informasjonshensyn, og der fremvise en avveining av interessene og foreliggende hensyn. Hundens egenverdi, økonomiske verdi, verdi for eier og samfunnet må trekkes inn i vurderingen. Videre må de konvensjonsforpliktelser Norge har og de føringer det legger tillegges vekt.

Hva bør gjøres annerledes dersom man, til tross for justiskomiteens relativt klare oppfatning om at de generelle nødrettsbestemmelser måtte anses som tilstrekkelig, ønsker å lovfeste nødrettsbestemmelser i hundeloven?

Det må gjøres et klart skille mellom hvilke rettsgode som utsettes for angrep, og presisere vilkårene slik at fare for misforståelse unngås. Følgende inndeling synes hensiktsmessig:

1. Mennesker, som helt klart stiller i en særskilt kategori
2. Husdyr og andre kjæledyr
3. Vilde dyr.

...

Dersom jaging av ville dyr gir rett til å drepe en hund, er det i praksis fritt frem for «hundemord», noe vi dessverre vet forekommer – det vil være helt umulig å tilbakevise en påstand om at en løs hund ikke har jaget vilt når den ble avlivet. Der hunden jager hjortevilt i båndtvangstid gjør den det ut i fra naturlig instinkter og som følge av eiers mislighold av sine plikter – dette tilsier at det her bør reageres ovenfor eier den egentlige skyldige, ikke ovenfor hunden. Dette med etterfølgende rapport og kontroll med avlivning fremstår som vesentlig.

Dette bla. for at fagfolk om nødvendig raskt kan forsikre seg om at hunden virkelig er død, eller foreta avlivning av en hund som er så skadet at den må avlives. En varslingsplikt er også viktig ut fra hensynet til hundens eier, og politiets etterforskning av mulige «hundemord».

Også bla. *Ellingsrud Hundeklubb* er bekymret for konsekvensene av at lovteksten bruker ordet «truende»:

«For et menneske med angst for hunder er det forbundet med redsel å passere selv en liten miniatyrhund. I tillegg finnes en del hundehatere. Hvis disse ... med loven i hånd får fritt spillerom vil det oppstå uholdbare tilstander. At man kan bruke nødvergeretten hvis angrepet er reelt for å avverge eller forsvare mennesker, dyr eller hunder er selvsagt, men vi er redd for at uttrykket true vil bli misbrukt. Hundeeiere må kunne passere selv personer med angst for hunder uten å risikere voldelige reaksjoner.»

Norges Jeger- og Fiskeforbund sier bla. følgende:

«En åpning for subjektivt å vurdere når en hund oppfattes som truende, er helt uakseptabelt. Avlivning på stedet kan ikke aksepteres utover det som blir ivaretatt gjennom straffelovens §§ 47 og 48. Det er eieren/ledsageren som har et objektivt ansvar for hunden. Under direkte angrep er det på sin plass med avlivning, men dette er som nevnt regulert gjennom straffeloven. «Enhver» bør ikke ha rett til avlivning. Dette bør foretas av politi, grunneier etc.

...

Når det gjelder truende hunder finnes ikke disse i hundemiljøet i Norge. Den tidligere jakt-hunden har i dag blitt en familiehund.»

En noe annen virkelighetsbeskrivelse går frem av uttalelsen fra *hundetrener Wenche Foldahl, Foldahls hundeskole*. Her fremholdes urimligheten i at en hund som angriper bufe, barn eller voksne blir avlivet, fordi den ikke gjør annet enn å følge instinkter eller det den er trent til. Om trening av hunder for angrep fremholdes følgende:

«Annen grunn til at en hund angriper er at den er trenet i angrep, såkalt IPO. Her er også en dobbeltmoral. Det er ok å trene hunden til angrep for hvem som helst så lenge vi «leker» oss (konkurrerer). Hunden er ikke et leketøy hverken for barn eller voksne! Er den da så uheldig å gjøre som den er trenet til «på alvor» kan hvem som helst skyte den. ...»

Justisdepartementet vil her skyte inn at man under forberedelsen av proposisjonen har fått kjennskap til den her nevnte organiserte angreps-trening av hund i Norge. Departementet tar opp spørsmålet om forbud mot angreps-trening og mot hunder som er blitt angrepstrent under punkt 15 nedenfor.

Også *Norsk Pointerklub* har merknader i samme retning som Norges Jeger- og Fiskerforbund til ordet «truende» og betydningen av «egne subjektive vurderinger». *Troms politidistrikt* uttaler bl.a. følgende:

«Reglene gir rett til avlivning av hund som er truende. Man må være oppmerksom på at personer med hundeskrekke eller personer som har dyr på beite lett vil oppleve hundens blotte tilstedeværelse som truende noe som iflg. ordlyden gir dem rett til avlivning av hund. Det bør ikke være tilstrekkelig for avlivning av hund at person opplever den som truende.

Reglene er også formulert slik at man er berettiget til avlivning av hund såfremt dette ikke fremstår som *utilbørlig*. Dette medfører at mange avlivninger av hund som i og for seg kan beskrives som kritikkverdig eller unødvendige vil være rettmessige idet det kreves at avlivningen skal være «utilbørlig» før den for eksempel er straffbar. Det skal sannsynligvis svært mye til før politiet kan reagere strafferettslig overfor personer som avliver andres hunder på grunn av dette vilkåret.

Det fremstår som en klar mangel ved forslaget at man i en slik nødrettsregel spesielt laget for hunder ikke har tydeliggjort den forholds-messighetsvurdering som formentlig bør foretas. Vurderingstemaet i strl. § 47 er for eksempel av avlivning kun er berettiget dersom man kan anse faren som særdeles betydelig i forhold til skaden som forvoldes.»

Også følgende instanser uttrykker skepsis mot bruken av ordet «truende» i departementets høringsutkast: *Rådet for dyreetikk, fylkesmannen i Buskerud, Samnanger kommune, Stavanger kommune, Engerdal kommune, Engerdal fjellstyre, Mosvik kommune, Eidsvoll kommune, Notodden kommune, Våler kommune og Gol kommune.*

Sogn og Fjordane ettersøksråd har denne merknaden:

«Ein treng ikkje nokon god grunn for å avlive eller skade ein hund. Det er også lett å terge på seg ein hund om ein ynskjer å drepe den. Det bør vere eit krav om at den som avliver, må bevise at hunden var ein fare.»

Nittedal kommune mener derimot at «det fremlagte lovforslaget ... er utilstrekkelig» og har vedlagt bl.a. følgende utdypende merknader fra rådmannens vurdering:

«Avliving på stedet bør begrenses til de tilfeller hvor dette er nødvendig for å avverge skade. Imidlertid bør ikke bevisterskelen være høy for retten til å avverge fare ved å skade eller avlive hund som utgjør, eller oppfattes å utgjøre, en fare.

Rådmannen mener det er urimelig at den angrepne part i etterkant skal ha bevisbyrden for om faren faktisk var så stor at motangrepet var forholdsmessig. Den fornærmedes (angrepne) risiko for etterfølgende ansvar taler for dette syn.»

Stavanger kommune sier bl.a. følgende:

«Teksten i lovforslaget er stort sett lettfattelig, med unntak av § 7: Om hund som truer, jager eller angriper. Spesielt annet ledd er vanskelig og gir for mye rom for personlig skjønn, slik at en håndheving kan skape mange tvister. Begrepet «truende» er uklart.»

Og *Engerdal fjellstyre* har denne merknaden:

«Paragrafen er for rigorøs og for upresist formulert. Hva er for eksempel en truende hund? For drastisk at enhver som føler seg truet kan avlive hunden. Det bør kun være i akutte situasjoner der mennesker/dyr angripes/skades at avliving er påkrevet.»

Ulstein kommune ønsker at lovutkastet blir vurdert på nytt med sikte på å få «ei formulering som gjev mindre rom for personleg og situasjonsbestemt tolking av kva som er akutte faresituasjonar». *Gol kommune* mener at «det må koma klarare fram kva ansvar og vilkår som må vera til stades når ein person, i ein pressa situasjon, vurderer det slik at avliving av hunden på staden er den beste løysinga.» Også *Mosvik kommune* mener bestemmelsen åpner for for mye «tilfeldig skjønn samtidig som regelen kan vekke stor forargelse blant seriøse hundeholdere».

Også *fylkesmannen i Aust-Agder, Arbeidsutvalget for viltorganene i Aust-Agder, Notodden kommune og Birkenes kommune* peker på at lovutkastet § 7 annet ledd åpner for for mye skjønn. Heller ikke *Hol kommune* eller *Grue kommune* er fornøyd med den innretning § 7 har fått i høringsutkastet.

Birkenes kommune sier til høringsutkastet § 7 annet ledd bl.a.:

«Det må understrekes i lovteksten at situasjonen må være alvorlig før hunden kan skades eller avlives. Man kan tenke seg en situasjon der en drivende jakthund kommer inn på naboterrenget og blir avlivet fordi den jager for eksempel et rådyr.»

Fylkesmannen i Buskerud fremholder at lovutkastet etter ordlyden innebærer «at flere typer jakthunder, eksempelvis harehunder og elghunder, kan skades eller avlives av enhver når de er i lovlig bruk under jakt eller trening», og uttaler ellers bl.a. følgende:

«Vi vurderer det som helt uakseptabelt at lovutkastet innfører at enhver i gitte situasjoner kan skade eller avlive en hund. ... Avliving i etterkant av en situasjon vil i enkelte situasjoner løse et akutt problem dårlig, men «enhver-løsningen der og da» kan fort gi en enda dårligere løsning. Avliving på stedet ved direkte angrep på mennesker og husdyr er imidlertid et unntak som aksepteres.»

Mosvik kommune har denne merknaden:

«I vår hjorteviltregion er det tradisjon for at man både under vanlig jakt og ettersøk av skadet hjortevilt, i og utenfor ordinær jakttid, benytter godkjente ettersøkshunder. Disse hunder er kvalitetssikret ved ID-merking og regelmessige tester. Hjorteviltjakt er en betydelig næringsaktivitet i kommunen, og det vil være trist hvis slike brukshunder etter en lang dags jakt anfaller og avlives på grunn av manglende kunnskaper om deres adferd. Her er det viktig å være klar over at ulike hunderaser systematisk er avlet fram og preget med det formål å kunne utøve bestemte oppgaver samtidig som disse dyrene innehar en formålstjenlig adferd. Eksempler på slike hunder er rednings-/politihunder, vokterhunder, gjeterhunder og ulike jakthunder. Bestemmelsen virker urimelig og bør derfor gis en mer presis utforming i den endelige lovteksten.»

Hornindal kommune finner det rimelig at retten til å avlive hunder etter § 7 ikke blir avgrenset til en spesiell krets av personer. *Birkenes kommune* mener derimot at kretsen bør innsnevres til grunneiere, beiteberettigede, fangsberettigede, viltoppsyn, politi og liknende, «spesielt hvis resten av teksten beholdes så vidt romslig angående skjønna».

Nedre Eiker kommune og *Øvre Eiker kommune* ønsker avklaring om hva som gjelder «hvis en hund blir angrepet av en annen hund». Problemstillingen om hunder som angriper andre hunder har også vært pekt på i telefonhenvendelser og brev fra en-

kelpersoner til Justisdepartementet, og i høringsuttalelsen fra *Ellingsrud Hundeklubb*.

Direktoratet for naturforvaltning bemerker at uttrykket «dersom faren fra hunden blir voldt lovlig» er «vanskelig å forstå for menigmann og ... bør omskrives slik at det blir lettoppfattelig».

Sametinget uttaler bl.a. følgende:

«Sametinget er fornøyd med at de ulike lovene som gjelder for hunder og hundehold forsøkes koordinert. Ved endring av disse lovene må det være en forutsetning at dagens beskyttelse av tamrein og husdyr ikke blir svekket. Reindriftens beiteområder er i større og større grad berørt av menneskelig aktivitet. Det er ulike inngrep så som fysiske inngrep i form av veibygging, kraftutbygginger, hytteområder, gruveanlegg. Slike inngrep fører ikke bare til at reinbeiteområder går tapt, men også til økt ferdsløse i omkringliggende områder. Ikke-fysiske inngrep kan være scooterløyper, militære øvelser, hundekjøring og rypejakt i områder hvor reinen befinner seg. Reinen vikar tunna slike områder som er preget av menneskelig aktivitet – forskningsresultater viser at reinen avskyr slike områder i en distanse på inntil 10 km.

Der det er rekreasjon i beiteområder inne i bildet følger det gjerne hunder med. Hunder som følger med mennesker er sjelden i bånd, men i de fleste tilfeller er disse dresserte og lystrer hundeeieren. Jagende hunder spesielt i drektige simleflokker vil kunne gjøre stor skade på mange måter. Det kan føre til at reinflokkene ikke søker tilbake til det området hvor de holdt til – reinen søker da til dårligere beite- eller kalvingsområder. I verste fall kan drektige simler kaste kalv som følge av stress og ved at de blir skremt.

Med den utvikling som har vært spesielt med innskrenkning av reinbeiteområder er det viktig å ha den samme strenge lovgivning som før. Det kan være tilfelle at saueholdet har endret seg siden 1920-tallet da bufeloven ble vedtatt, men for reindriftnæringens del er samfunnet kommet «tettere inn på reindriften».

Sametinget er ikke enig i at Reindriftslovens § 29 femte ledd første punktum, som gir hjemmel for å avlive hund i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet rein, fjernes. Sametinget frykter for at fremsetting av krav for namsmyndighetene vil ta så lang tid at skaden hunden gjør vil langt overstige det tapet en avliving av hund utgjør. I tillegg vil det medføre reinieren urimelig merarbeid ved å måtte avbryte arbeidet og reise til lensmannskontoret for å anmelde saken. Sametinget mener at lovutkastets § 7 annet ledd ikke gir tilstrekkelig hjemmel for reindriftsutøveren til å drive en fornuftig reindrift.»

12.4.4 De spesielle reglene om inngrep der hund jager eller angriper dyr

En del merknader har referert seg både til den allmenne regelen om nødrettsinngrep der hund utgjør fare, og til de spesielle reglene om hund som jager eller angriper dyr i høringsnotatets lovutkast § 7 tredje ledd. Her under punkt 12.4.4 refereres merknadene til de spesielle reglene. Enkelte høringsuttalelser har imidlertid behandlet den allmenne regelen og de spesielle reglene under ett. Disse uttalelsene er gjengitt foran under punkt 12.4.3.

Mange høringsinstanser har merknader som gjelder *hvilke dyr* som gis beskyttelse gjennom de spesielle reglene:

Sørenskriveren i Inderøy peker på at vernet mot angripende hund synes «å være noe svakt», og reiser spørsmål «om ikke dyr som holdes som kjæledyr eller for hobbyutøvelse, bør gis tilsvarende vern, eksempelvis hunder som står bundet og blir angrepet av løshunder.» *Sandnes kommune* mener at «fjærfe som holdes på hobbybasis» bør ha samme vern som i næringsutøvelse. «Andre fugler og dyr som holdes på hobbybasis – liksom i alminnelighet også hunder – bør overveies gitt samme vern». *Aremark kommune* viser til at det er «overordnet å forhindre lidelser. Ei «hobbyhøne» lider like mye av et hundeangrep som ei «næringshøne» og bør derfor sidestilles. Det bør vurderes å sette krav til fjærfe skal være inngjerdet for å få beskyttelse av loven». Samme kommune peker på at vernet ikke bør være avhengig av om dyr beiter, men gjelde der dyrene oppholder også for «mosjon/uteliv», og at det også bør vurderes å «ta med hest og svin ...» Kommunen peker også på at det må legges stor vekt på å unngå rom for tvil ved lovutformingen, for å «unngå en ny «hundemordparagraf»». Også *Voss kommune* og *Trondheim politidistrikt* nevner hest. *Holtålen kommune* sier at det bør «tas høyde for utvikling i landbruket mot hold av andre dyr enn storfe, sau og geit», og nevner som eksempel «hjortevilt i innhegning for oppdrett». *Engerdal kommune* nevner «lama, alpaka og gris», og at kloddyr som går ute må vernes selv om de ikke beiter. *Fylkesmannen i Sogn og Fjordane* peker på at vernet for beitedyr ikke bør være begrenset til område der «eigaren har rett til å la dyra sine beite». Også *fylkesmannen i Nordland* nevner svin. *Nittedal kommune* anser lovutkastet som utilstrekkelig, og av rådmannens vurdering fremgår at også dyr som holdes utenfor næring bør beskyttes:

«En legger til grunn at eier av andedam, dueslag eller annen fugl utenfor næring også vil ha behov for, om ikke føle sterk trang til, å avverge eller begrense tapet av sine kjæledyr. Også and-

re kjæledyr, så som kanin og ilder som holdes som kjæledyr, eller andre dyr i næring som ikke er positivt nevnt i loven (f.eks. rev) bør vurderes. ... Rådmannen reserverer seg fra det syn at andre dyreeiere skal bære noen som helst risiko for folks hundehold. Ut fra nødrettens regler vil verken kanin, ilder, rev m m være vernet i det den økonomiske verdi ikke overstiger hundens (ca. 7 - 8.000,- pr rasehund).»

Også *fylkesmannen i Finnmark* er opptatt av at alle dyr som holdes i næring, bør beskyttes, og nevner «pelsdyr i bur» og «gris» som kan «reagere med å spise ungene sine» dersom de blir skremt eller føler seg truet, og videre «villsvin, struts, lama». *Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr* nevner også dyr i næring generelt, spesielt gris, samt fjærfe, herunder gjess.

Ringerike kommune mener at det bare ved angrep på mennesker bør være lov til å utøve forsvar mot hund ved å skade eller avlive den, bortsett fra der politiet griper inn. *Notodden kommune* mener at hjortevilt ikke bør beskyttes ved avliving av hund:

«Vi skal huske på at jakthunder er opplært til å jage hjortevilt og hvis disse blir sluppet løs eller kommer seg løs så er det helt naturlig at de vil jage hjortevilt. Det er hundeeieren som bør straffes i slike tilfeller, ikke ved at hunden avlives, men økonomisk.»

Også *Direktoratet for naturforvaltning* synes å mene at hund som jager eller angriper andre dyr ikke bør kunne avlives på stedet. Dette synes å være oppfatningen i relasjon til alle dyreslag, og advarsel til eller bøtelegging av hundeholderen anses som tilstrekkelig vern.

Også *Rådet for dyreetikk* er av samme oppfatning, og mener at eventuell avliving av hund bare bør vurderes i ettertid og da ut fra «egenskaper ved hunden selv». Om skillet mellom dyr som er vernet og ikke vernet ved lovutkastet § 7 tredje ledd har instansen imidlertid denne kommentaren:

«Rådet for dyreetikk mener at den foreslåtte lovlige reaksjonsmåte (rett eller ikke rett til å avlive hunden) etter hvilken dyreart som utsettes for angrep fra hunden, innebærer en lite konsistent rangering av «offeret». Det er ikke «offerets» lidelser eller egenverdi som teller, men først og fremst offerets økonomiske verdi (som landbrukets produksjonsdyr, taurrein og hjortevilt). Når hunden jager visse nærmere angitte arter, kvalifiseres dette i følge lovutkastet for at enhver har rett til å avlive hunden. Dyr med økonomisk verdi, da først og fremst i en næringssammenheng, rangeres i denne sammenheng høyere enn dyr av samme art med «bare» affeksjonsverdi. Således foreslås det at

hunden kan avlives om den angriper fjørfe i kommersielt fjørfehold, men ikke om den angriper hobbyhøns. Jaging av storfe innebærer at hunden kan avlives, men ikke jaging av hest og gris. Storfe er trolig det husdyret som er minst utsatt for skade fra løs hund; løse kyr utgjør vanligvis en større potensiell fare for hunder enn omvendt. Katter, som nok er den arten som hyppigst jages av hund, er heller ikke med.»

Norsk Kennel Klub mener at fjærkre vil være tilstrekkelig beskyttet gjennom erstatningskrav og bøllegging. *Norges Jeger og Fiskerforbund* uttaler at det «var i gamle dager at hønene gikk på tunet og fant mat».

Fuglehundklubbenes Forbund mener at høringsutkastet § 7 tredje ledd bør utgå, eller subsidiært omarbeides, og uttaler bl.a. følgende:

«Departementet har uten noe særlig diskusjon lagt til grunn at de særlige lovbestemmelser som i dag eksisterer til beskyttelse av enkelte særskilte dyrearter, skal opprettholdes dog med enkelte helt nødvendige endringer. Alternativet til en spesialregel er å la de nevnte arter få den samme beskyttelsen som andre dyr. Det er vår oppfatning at dersom enkelte dyr skal ha et særskilt vern, så krever det en særskilt begrunnelse.

Samfunnet har endret seg betydelig siden enkelte av de særskilte regler om vern av spesielle dyr mot hund ble innført. Kjæledyrenes betydning for mennesket må antas å ha økt vesentlig – dette som følge av den generelle utviklingen i samfunnet og måten vi holder kjæledyrene våre på. Vi har videre i traktats form påtatt oss å beskytte kjæledyrene, noe som etter vår oppfatning gjør det påkrevet med et særskilt vern. Vi har gjennom kjæledyrkonvensjonen også erkjent det spesielle forhold vi mennesker har til våre kjæledyr, og i dette ligger det en ekstra verdsettelse av kjæledyrene. Det fremstår derfor som nærliggende å stille spørsmål ved det særlige vern enkelte husdyr og ville dyr har på hundens bekostning.»

Om de forskjellige dyreslag som er nevnt i høringsutkastet § 7 tredje ledd, uttaler *Fuglehundklubbenes Forbund* om storfe/kyr at hund ikke kan ta storfe, men at det derimot «er grunn til å tro at kuer hvert år skader en del hunder». Om sau, geit, fjørfe og ville dyr uttaler forbundet bl.a. dette:

«Det må legges til grunn at det skjer uhell i møtet mellom sau/geit og hund. Faktum er imidlertid at de fleste hundeeiere respekterer båndtvangen. Videre har svært mange hundeeiere vært seg sitt ansvar bevisst og tatt hunden med på sauedressur. Det er heller ikke slik at alle hunder er interessert i sau. Vi er av den oppfat-

ning at problemet hund/sau, ikke har særlig stort omfang. Dette støttes av det som foreligger av dokumentasjon på området.

Det er vår klare oppfatning at den særbeskyttelse bufeloven gir for sau/geit på hundens bekostning, ikke lenger kan begrunnes ut i fra behov og bør utgå. For de ulykker som måtte inntreffe, vil bondens økonomiske interesse sikres gjennom en erstatning fra hundens eier. Slike ulykker er svært beklagelig og hundens eier bør straffes dersom vilkårene for det er oppfylt.

Hundeeieren synes naturligvis like lite om slike episoder som andre, og de aller fleste er seg sitt ansvar bevisst.

... Det er etter vårt syn totalt urimelig at en høne eller dets like skal ha større vern enn en hund bare fordi de holdes som ledd i næring.

Vi vil fremheve at våre hunder (fuglehundene) har sterke instinkter for hønsefugl, og det er nettopp det vi ønsker av våre hunder. Følgelig vil det være svært så naturlig for en fuglehund, og nok heller ikke unaturlig for en del andre raser, å ta en høne. Uten total å ødelegge formålet med å ha en fuglehund (som jakt-hund), er det naturligvis intet å gjøre for å forebygge en fuglehunds interesse for hønsefugl, slik som for eksempel renhetsdressur på sau.

Det fremstår for oss som helt urimelig om en fuglehund som eieren er svært følelsesmessig tilknyttet og som kan være verdt titalls tusen kroner, eller hundretusen kroner for den saks skyld, skal kunne avlives dersom den tar en høne. ...

Det er ikke behov for noen særlig beskyttelsesregel for høner. Spesialbeskyttelsen gjelder kun for høner som holdes som ledd i næringsutøvelse. Fra det kan man slutte at det er de økonomiske interesser som har beskyttelse, ikke høna som sådan. En rett til erstatning for den skade hunden har forvoldt ville således gi bonden den beskyttelsen loven tar sikte på å gi han. Sett i lys av dette fremstår det som helt uforholdsmessig at bonden kan gå til et så inngripende og drastisk skritt som avlivning av hunden. ...

Vi foreslår at det ikke lages noe særskilt vern for ville dyr – dette basert på hva som etter vår mening vil følge av de generelle nødrettsbestemmelser i straffeloven – nødrett vil etter vår vurdering sjelden foreligge (men straffelovens § 48 vil i prinsippet gjelde så lenge det ikke finnes noen *lex specialis* i hundeloven for ville dyr). For det første er det svært få ville dyr som har større verdi enn en hund. Videre kommer det ikke-økonomiske aspekt inn: Hunder har normalt stor følelsesmessig verdi for eieren, dette i motsetning til ville dyr hvor ingen mennesker har slike relasjoner. Avslutningsvis nevner vi at dersom en hund jager ville dyr, vil det sjelden resultere i noen konkret skade – de dyr

som lever vilt i naturen er skapt for å kunne klare seg. Hunden kan ta seg en tur etter dyret, men vil svært ofte dukke opp igjen etter kort tid fordi de ikke klarer å holde følge eller egentlig ikke er så interessert. Når en hund jager andre dyr, har dette gjerne sammenheng med naturlige instinkter hos hunden, hvilke også bør trekkes inn i en vurdering de lege ferenda. Videre er risikoen for skadeskyting av en jagende hund som nevnt foran overhengende. Ved å unnlate å innata en bestemmelse om avlivning i forbindelse med vilte dyr, kan mange misforståelser unngås.»

For så vidt gjelder angrep på dyr foreslår imidlertid Fuglehundklubbenes Forbund en slik formulert regel:

«På samme vilkår [dersom dette er påkrevet og det ikke er andre måter å avverge faren på] kan eier, besitter eller vokter av husdyr eller kjæledyr, skade eller avlive en hund under direkte angrep på dyrene, dersom disse må antas å ha større eller samme verdi som hunden.»

Flere instanser har også merknader til at inngrepskompetansen ved hunds angrep på dyr er lagt til enhver:

Fuglehundklubbenes Forbund sier bl.a. dette:

«På dette punkt innebærer lovutkastet en utvidelse i forhold til gjeldende rett. Vi kan ikke se at utvidelsen er begrunnet eller behovet godtgjort. Vår vurdering er at en avlivningsrett for enhver er svært lite tilfredsstillende. ...

Videre synes det uheldig å gi enhver avlivningsrett når slik rett avhenger av om fjærfeet holdes som ledd i næringsutøvelse eller er avhengig av at bufe/småfe beiter lovlig – «enhver» vil ofte ikke vite noe om dette.

Det kan i relasjon til de foreslåtte bestemmelser i tredje ledd nevnes at det etter svensk og dansk rett ikke foreligger noen avlivningsrett for enhver. ...

I den utstrekning man velger å opprettholde rett til avlivning som foreslått i lovutkastet, må det kun være personer hvis interesser er berørt som kan foreta avlivningen. ... I motsatt fall kan bufeieren få «hjelp» han ikke ønsker. Avlivningen av hund er inngripende og det er ikke gitt at eieren av bufeet ønsker hunden avlivet – kanskje er det endog hans egen høyt premierte jakthund som han er svært glad i, som ved et uhell har kommet på avveie.»

Jan Evensen, Nittedal peker på at dette kan ramme f.eks. lovlige «attersøkshunder som «en eller annen» møter i skogen på sporet etter skadet hjortevilt», og *Ål kommune* uttaler bl.a. dette:

«Rettsikkerheten til hund og dyrevernsyn

er ikke tilstrekkelig ivaretatt når lovverket åpner for at skjønnsmessige vurdering av ein tilfeldig person skal vere grunnlag for at denne personen skal ha rett til å avlive eller skade hunden.

Ved villforvaltning og bestandsregulerende tiltak er jakthunden eit naudsynt verktøy i gjennomføringa av jakta. Dagens lovverk, jfr. viltlov og bufelov, har reaksjonsmuligheter som ivaretek vilt og bufe på ein god måte. Slik lovforlaget er formulert vil § 7 kunne medføre at avliving av hundar under lovlig jakt skjer av personar som ikkje har god nok kunnskap om jakt-hundar og hundejakt. Dette gjeld spesielt løn på drevet halsende hund og hund i los. Desse forhold er ikke godt nok vurdert eller ivaretatt i utkast til ny hundelov»

Følgende instanser går også mot regelen som gir inngrepsrett til enhver: *Fylkesmannen i Aust-Agder, Arbeidsutvalget for viltorganene i Aust-Agder, Ringerike kommune, Byglund kommune, Nannestad kommune, Gol kommune, Sauherud kommune, Vegårshei kommune, Nedre Eiker kommune, Øvre Eiker kommune, Jakthundrådet i Norge, Norsk Kennel Klub, Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn og Jeger- og fiskeforeningen Samhold, Øvre Eiker.*

Mange har også merknader til formuleringen som stiller som vilkår for avliving av hunden at den «ikke lett lar seg oppta»:

Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr fremholder som positivt at det ikke gis adgang til avliving dersom skaden eller faren for det utsatte dyret «lett kan avverges ved å ta opp hunden umiddelbart», men mener at ordet «lett» bør fjernes i formuleringen.

Foreningen for Hundecomplussing og Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn poengterer at de færreste hunder lett vil la seg oppta av en fremmed person. Derfor vil bestemmelsen favne svært vidt og ramme de fleste hunder dersom ikke ordet «lett» fjernes. *Notodden kommune* sier at en «ukyndig person vil kanskje aldri klare å fange en hund, mens en hundevant person vil klare dette lettere». *Troms politidistrikt* sier at etter «vår vurdering vil hunden enten la seg oppta eller ikke la seg oppta. Ordet «lett» gir et signal om at man ikke behøver å forsøke å ta opp hunden og foreslås tatt ut av bestemmelsen». *Norges Jeger- og Fiskerforbund* sier dette: «Hva er «lar seg lett oppta»? Enhver som har hatt befatning med hunder, vet at realiteten er at det ofte ikke vil være mulig å oppta en hund uten problemer for andre enn hundeeieren selv». *Østre Toten kommune* uttaler at lovteksten bør utformes «slik at avliving av en hund, er absolutt siste utveg».

Også *Landbruksdepartementet, fylkesmannen i*

Aust-Agder, Arbeidsutvalget for villtorganene i Aust-Agder, Norsk Kennel Klub, Fuglehundklubbenes Forbund, Sauherad kommune og Vegardshei kommune går inn for at kravet må være at hunden ikke lar seg oppta, altså at ordet «lett» går ut av lovteksten.

Vilkåret om at hunden skal «volde fare» for å kunne avlives, kommenteres også av flere høringsinstanser:

Foreningen for Hundeplassering og Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn har et felles forslag til formulering, og her er sistnevntes begrunnelse for den:

«Når det gjelder § 7 tredje ledd, er enkelte begrep for vide, noe som innebærer at de vil kunne få en anvendelsesrekkevidde langt utover hva som er nødvendig. Eksempelvis brukes farebegrepet. Utgangspunktet er at det meste ved en hund kan sies å utgjøre en eller annen hypotetisk fare. Ordlyden i § 7 tredje ledd slik forslaget er formulert, vil i realiteten omfatte alle hunder, og foreslås endret til hund som utgjør vesentlig fare eller utgjør fare utover hva som anses som naturlig ut fra normal adferd ...».

Norsk Kennel Klub peker på at det vil «bero på en rent subjektiv bedømmelse om en hund «volder fare for» bufe.

Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr stiller et spørsmål:

«Er det grunnlag nok i forarbeidene til loven til å unngå at en liten hund som ikke greier å jage raskt nok, men allikevel fortsetter å jage, ikke blir avlivet?»

Landbruksdepartementet og Rissa kommune foreslår at ordene «volder fare for» strykes.

Oslo politidistrikt sier dette:

«Hvorvidt adgangen til å avlive på stedet skal avhenge av om hunder jager eller faktisk er i angrep, er dette ikke enkle kriterier. Det må antas at under visse forhold vil enkelte dyr ikke tåle å bli jaget av en hund som holder avstand, mens andre dyr ikke nødvendigvis vil komme tapende ut av et angrep fra en mindre hund. Et faktisk angrep fra en hund mot et annet dyr vil være mindre vanlig enn at hunden jager. Formentlig bør det være en totalvurdering av den akutte situasjonen som gjør om det foreligger en avlivingsadgang – ikke bare en henvisning til «jaging» eller «angrep». Slikt sett er departementets henvisning til ønsket om å begrense adgangen til avliving på stedet til situasjonen «der den konkrete løse hunden utgjør en konkret skaderisiko for folk eller dyr» treffende.»

For øvrig uttrykker *Norsk Kennel Klub* som utgangspunkt tilfredshet med at departementet «ikke

vil opprettholde regelen i bufelovens § 2, 2. ledd, første setning». Når det gjelder høringsutkastet § 7 er klubben «i tvil om man har noe behov for et tredje ledd, slik som foreslått, ut over det som er foreslått i annet ledd», og sier videre at det må være «et ubetinget krav at den som avliver en hund etter § 7 har plikt til straks å melde fra til politiet som omgående skal gi videremelding til eieren».

Sogn og Fjordane ettersøksråd har denne merknaden:

«Det er ... allment kjent at ein jakthund eller ettersøkshund ikkje lett lar seg stoppe når den er i søket. I fylgje denne lovteksten vert det uråd å sleppe ein jakthund/ettersøkshund. Det vil i tilfelle hearme ettersøkt dramatisk. Det må vere unnateke med hund på lovleg jakt og i ettersøkeneste. Ein kan utvide § 7 med eit punkt som seier at hund i lovleg teneste, politihund, ettersøk er unnateke desse vedtaka. Det er råd å merke hunden som indikerer at den er på jakt/er i teneste, men det kan også utgjere ein reell fare for hunden. Halsband eller dekken kan hekte seg fast i tett skog og anna og i verste fall strupe hunden. Det bør derfor av sikkerheitsmessige omsyn til hunden, ikkje kome krav om merking ved halsband eller dekken.

Hornindal kommune mener at det

«ikkje skal vere eit vilkår for avliving av hund, som jagar eller angrip hjortevilt, at angrep eller jag finn stad i ein periode med bandtvang. Omsynet til viltet må, etter vårt syn, vege like tungt uavhengig av bandtvangstida.»

Troms politidistrikt uttaler følgende:

«I pkt. a er det innebygget en tidsmessig og stedsmessig begrensning for hvornår avliving er berettiget. Denne samme begrensning bør også tas inn i forhold til rein. Dersom reinen befinner seg utenfor sitt lovlige reinbeiteområde bør den ikke ha et særskilt vern i forhold til jagende hunder. I reindriftslovens § 29 var stedsmessig og tidsmessig begrensning tatt inn jfr. formulering «der tamrein lovlig kan være».

I utkastets § 2 angis det at det til visse tider er båndtvang i utmark. Utenom båndtvangstid vil både hund og rein lovlig kunne oppholde seg i samme område, uten at det stilles andre krav til hunden og eier enn det som fremgår av utkastets § 2 5. ledd. Det er viktig å være klar over denne interessekonflikt mellom reindrift og rekreasjonsbehov, særlig fordi rein i by-nære områder som for eksempel i Tromsø-området befinner seg ute hele året, og slik sett båndlegger disse områder.»

Nittedal kommune, rådmannen uttaler:

«Om hund har drept eller skadet bufe/rein er

det etter rådmannens skjønn uforholdsmessig om eier skal måtte avvente avlving for å se om hunden har oppgitt jakten på yiterligere dyr og derfor ikke utgjør fortsatt fare. Hunden bør kunne avlives på stedet.»

12.4.5 Avlving av hund som utgjør fare for beitende dyr

Her refereres høringsinstansenes merknader til høringsnotatets lovutkast § 8 for så vidt merknadene ikke spesielt refererer seg til politiets inngrepskompetanse.

Norges Jeger- og Fiskerforbund sier dette:

«Ved en eventuell avlving må det være meldepikt til politiet. Hvor stor må risikoen være før hunden kan avlives? Dette burde vært utdypet. Det kan også være en jakthund som har kommet vekk fra ledsageren og slik utkastet til lovtekst er, kan denne da avlives. Dette er ikke holdbart.»

Også *Jakthundrådet i Norge* går mot regelen og peker bl.a. på at den ikke «omhandler ... noe som kan defineres som en nødsituasjon».

Fuglehundklubbenes Forbund anfører at høringsutkastet ikke dekker en nødsituasjon der avlving av hund anses forenlig med kjæledyrkonvensjonen artikkel 11:

«Kjæledyrkonvensjonens formål og utforming må sies å legge føringer mot å definere nødrettsbegrepet for vidt. Man bør være meget varsom med å definere nødssituasjoner som ikke følger av strafferettens alminnelige regler.»

Videre uttales bl.a. følgende:

«Det er ikke dokumentert noe behov for en bestemmelse som foreslått i lovutkastets § 8. Dette er helt sentralt. Også i relasjon til denne bestemmelsen fremgår den misforståelse som er gjennomgående i hele høringsutkastet: Man anser hunder rent generelt å utgjøre en risiko. Dette er trolig årsaken til at den foreslåtte lovbestemmelse har fått det innhold som den har.

I situasjoner som nevnt i lovutkastets § 8 er det intet behov for en avlvningsadgang på stedet. Lovutkastets § 9 annet punktum dekker etter vårt syn fullt ut det foreliggende behov.

Hva som er risiko og hvor mye som skal til er en utpreget subjektiv vurdering, og bør ikke kunne foretas av hvem som helst. Rettssikkerheten for hunden og dens eier må ivaretas.

Avslutningsvis kan det nevnes at lovutkastets § 8 mangler sidestykke i øvrige nordiske lands lovgivning. § 8 er også et tilfelle der det er hundens eier som den egentlige ansvarlige, som skal straffes.»

Norsk Kennel Klub noterer «med tilfredshet at

bufelovens § 2, 2. ledd, annen setning, foreslås opphevet, men man er redd for at formuleringen av den siste setning i utkastets § 8 svekker dette», og anfører bl.a. at behovet for bestemmelsen ikke er dokumentert. I en fellesuttalelse 20. mars 2002 fra *Norsk Kennel Klub, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Hundekjørerforbund og Fuglehundklubbenes Forbund* uttales følgende:

«Det er intet behov for avlving på stedet, siden man ikke står overfor noen nødsituasjon og det må kreves at et krav om avlving undergis forsvarlig saksbehandling gjennom domstolene. Eier bør i slike tilfeller som minimum få en advarsel før avlving kan finne sted – hunden har tross alt ikke gjort noe påviselig galt (utgjort risiko). Et slikt krav som i dag finnes i strl. § 354 annet ledd burde være uproblematisk, all den tid risikoen under enhver omstendighet skal være vedvarende (de må være ved mer enn en anledning). Det bør reageres ovenfor den egentlige ansvarlige: Hundens eier. Hensett til kjæledyrkonvensjonen kan denne bestemmelsen ikke opprettholdes.»

Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr ser det som positivt at «det ikke åpnes for en generell adgang til avlving på stedet av hund som går løs i strid med båndtvangsbestemmelser og opphevelsen av punktet om den absolutte adgangen til avlving av hund som går løs i område som er beitestrekning for bufe». Men atferdsgruppen «ser ikke hensikten med å gi en utvidet adgang til en særlig gruppe personer (bønder, grunneier, fester eller forpakter) når disse gruppenes behov for å avlive hunder ivaretas godt i § 7».

Også *Ringerike kommune, Våler kommune og Grue kommune* går imot at en slik persongruppe skal ha adgang til å avlive hunder. I samme retning uttaler *Engerdal kommune* seg «for å ivareta hundeeiers eiendomsrett».

Sorensskriveren i Solør skriver følgende:

«Utkast til lovtekst § 8 annet punktum gir ut over politiet nærmere angitte personer en viss adgang til å avlive hunder på stedet. Jeg prøver å se for meg typiske scenarier hvor fullmakten tas i bruk og de mennesker som kan tenkes å befolke scenariene. De kan nok ha god kjennskap til denne lovbestemmelsen. Et krav til forholdsmessighet må gjelde og bør framgå direkte av bestemmelsen, men det er ikke nok – jeg er engstelig for at også et uttrykkelig krav til forholdsmessighet lett vil komme i bakgrunnen i en opphetet situasjon. Fullmakten bør derfor kanskje ytterligere avgrenses, f.eks til episoder hvor hunden har voldt skade, her og.»

Professor Jo Hov anfører at høringsutkastet § 8

er «unødvendig vidt formulert» og skriver om dette:

«For det første er «risiko» et statistisk begrep. En vil normalt ikke snakke om risiko der sannsynligheten er svært lav, men en sannsynlighet på f.eks. 10 % vil vel de fleste oppfatte som en «risiko». Løper en hund løs i et landbruksområde, er det alltid en viss risiko for at den kan komme seg inn i en sauekve eller et hønseshus, men avlivningsadgangen må være avhengig både av hvor sannsynlig det er at skade vil inntre, og også av hvor omfattende en må regne med at skaden eventuelt blir. Etter ordlyden åpner lovforslaget imidlertid for avlaving uten hensyn til hvor stor sannsynlighet det er for at skade vil inntre, og uten hensyn til hvor omfattende en eventuell skade vil være. På dette punkt går lovforslaget i sin nåværende form betydelig lenger enn det strl. §§ 47 eller 48 gir hjemmel for. Både sannsynligheten for skade og skadens eventuelle omfang vil imidlertid være helt sentrale momenter ved vurderingen, og dette bør derfor komme frem i lovteksten – f.eks. ved at en i stedet for ordet risiko bruker uttrykket «sannsynligvis vil påføre dyr eller mennesker en ikke ubetydelig skade» eller lignende. Også på dette punkt bør loven inneholde en utilbørighetsreservasjon. Det er vel ikke gitt at selv sannsynlighet for ikke ubetydelig skade på fjærfe bør gjøre avlaving av hund berettiget.»

Foreningen for Hundecomplussering og Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn fremholder bl.a. at «... ordlyden baserer seg på for vid subjektiv vurdering, fordi det er tilstrekkelig å anta at hunden kan være til fare.» Instansene er bekymret for konsekvensene fordi ikke alle som kan komme til å vurdere dette, liker hunder. Videre har instansene kommentarer til ordene «løs» og «risiko»:

«Når det i overskriften står går løs må vel dette forstås ulovlig løs. Begrepet risiko må snevres inn, fordi enhver hund i utgangspunktet kan sies å utgjøre en eller annen form for risiko på grunn av sitt vakt, jakt eller gjeterinstinkt. ... Det er ikke rimelig at en hund skal kunne avlives bare fordi den går ulovlig løs og utgjør en eller annen fjern risiko [FFH] ... / en hypotetisk risiko [DBO].»

Begge instanser mener at andre enn politiet og viltneimnd ikke må gis adgang til å avlive hund som går løs og utgjør risiko; andre gruppers behov for å kunne avlive hunder varetas godt ved § 7 tredje ledd bokstavene a, b, c og d.

Sogn og Fjordane ettersøksråd har følgende synspunkt:

«Så lenge hundar ikkje jagar, medføre den ikkje

skade. At hunden *kan* volde skade, er ikkje nok. Ein hund på ettersøk og jakt er ikkje like enkel å oppta, men medføre ikkje skade av den grunn.»

Dyrebeskyttelsen Norge mener følgende:

«Hvis formålet er å hindre at hund går ulovlig løs og utgjør en vedvarende risiko, nytter det lite å avlive hunden. I alle praktiske tilfeller vil hunden ha en eier, og det er eierens manglende kontroll med hunden som er problemet, ikke hunden i seg selv. ... DN mener at bestemmelsene bør strykes.»

Troms politidistrikt mener at mer lovregulering enn de generelle reglene om nødrett og nødverge er unødvendig. Det vises også til politilovens generalfullmakt som gir politiet adgang «til å uskadeliggjøre farlige gjenstander». Der det ikke er tid til å kontakte politiet, dekker de generelle nødretts- og nødvergereglerne behovet. Det pekes på at de persongrupper som høringsforslaget vil gi adgang til å avlive hunder, normalt har egeninteresse i saken, og at hunder kan bli skutt på tvilsomt grunnlag under forhold der misbruken i ettertid er svært vanskelig å påvise. I slike tilfeller vil hundeeieren være rettsløs. Vurderingstemaene er «svært vage og skjønnsmessige», og Troms politidistrikt mener at bestemmelsen er egnet til å skape konflikt. Ellers uttales bl.a.:

«Hvis en mener at en vil utvide adgangen til å avlive hund i utmark ut over det som følger av nødrettsbestemmelsen bør dette tydelig fremkomme i lovforslagene og begrunnes bedre enn det som nå er fremstilt som begrunnelse for denne regel.

Departementets forslag synes ikke å være i overensstemmelse med departementets egne merknader. Det vises i den sammenheng til departementets merknad på s. 39 hvor det argumenteres for opphevelse av bestemmelsen i bufeloven § 2 2. ledd. Etter vårt syn innebærer lovforslaget her at bufeloven § 2 2. ledd videreføres og utvides. De vilkår som oppstilles for avlaving av hunder i utkastet; nemlig at hunden skal være en vedvarende risiko dekker så mange faktiske situasjoner og er derfor så upresist og vidtfavnende at en innefor loven kan avlive alle hunder som løper løs med påstand om at avlavingen hjemles av loven. ...

Når private gis anledning til denne type selvtektshandlinger som rammer andre bør ikke vurderingstemaene være så upresise som «ulovlig» og «vedvarende risiko».

Norges Skogeierforbund fremmer synspunkter i samme retning som Troms politidistrikt, og fremholder bl.a. at ut over de generelle reglene om nød-

rett og nødverge «bør rettspleien overlates til myndighetene, og ikke til den enkelte borger». Også *Engerdal fjellstyre, Aremark kommune, Nittedal kommune* og *Fidsvoll kommune* ønsker en mer konkret beskrivelse av vilkårene for avlaving. *Direktoratet for naturforvaltning* er bekymret for bruk av regelen overfor «en hund som ved uhell har kommet seg ut av bolig eller hundegård».

Oslo politidistrikt peker på at «kravet til risiko for skade bør tydeliggjøres».

Politimesteren i Hordaland sier dette om hund som går løs:

«Politiet får stadig meldinger om hund som går løs og hvor publikum ønsker disse fanget inn. Ofte representerer disse hundene liten risiko for angrep på folk. Det er gjerne hunder i privat eie som ved hendelig uhell har stukket av fra eiers bopel eller ved turgåing. På landsbygda vil eier / besitter av bufe ha en ubetinget adgang til å avlive slike hunder såfremt hunden påtreffes uten ledsager i område hvor bufe lovlig beiter jfr. hufeloven § 2, 2. ledd.

Dette er etter vårt syn en urimelig regel som er moden for revisjon. Etter vår mening gir utkastet § 8 tilstrekkelig vern for løshunder, og bestemmelsen balanserer hensynet til vern for bufe m.m. og hensynet til hundens eier.

Når det gjelder ansvaret for gjennomføring av avlaving er en i utgangspunktet enig i at dette bør tilligge politiet. Slik bestemmelsen er utformet er avlivningsadgangen for grunneier m.fl. i landbruksstrøk en utvidelse av hovedregelen om at dette tilligger politiet jfr. uttrykket «også».

Etter vår mening bør adgangen til avlaving ved grunneier være subsidiær politiets kompetanse og ikke likestilt. Dette bør komme til uttrykk ved at slik avlaving er betinget av at politiet er varslet om forholdet, og hvor det av tids-hensyn og/eller ressurs-hensyn ikke er mulighet for politiet til å komme til stedet. Normalt vil muligheten til avlaving på stedet være betinget av at vedkommende grunneier har våpen med seg i utmark/landbruksområde. Dette er sjelden tilfelle og det vil kun unntaksvis være situasjoner hvor politiet innen rimelig kort tid ikke kan komme til stedet. Et annet argument for det samme er forholdet til hundens eier. En avlaving ved offentlig myndighet vil gi hundens eier en bedre garanti for at lovens vilkår er oppfylt. En slik ordning vil derfor virke hemmende på mulig misbruk av avlivningsadgangen.»

Nannestad kommune og *Rissa kommune* ønsker at lovteksten skal kreve tillatelse fra politiet før grunneiere m.fl. kan avlive hund.

Notodden kommune mener avlaving bare skal kunne skje i gjentakelsestilfeller og etter advarsel til hundeholderen.

12.5 Departementets vurderinger

12.5.1 Generelt

Det som her skal diskuteres, er først og fremst de situasjoner der en hund volder fare – til dels alvorlig fare – for omgivelsene. Selv om dette forekommer nå og da, er det ikke nødvendigvis en hverdags situasjon for det jevne hundeholdet.

Det er naturlig at folk skal kunne forsvare seg, andre mennesker og egne interesser også mot jagende og angripende dyr. Men forsvarsmidlene må tilpasses den faren som hunden utgjør og verdien av det godet som hunden truer. Hundeholderen bør på sin side pga. sin tilknytning til hunden, ha plikt til å avverge fare når hunden jager eller angriper mennesker eller andre dyr.

Departementet mener at en ny lov om hundehold bør angi nærmere hvilken adgang det ut fra disse utgangspunktene skal være til å gripe inn mot hunden og hvilke plikter hundeholderen skal ha. Det er samtidig ønskelig at reglene for faresituasjoner blir utformet slik at de ikke gir grunnlag for misbruk.

Departementet foreslår ingen endring i reglene i dyrevernloven med forskrifter om hvordan den som i en ekstraordinær situasjon lovlig har skadet eller avlivet en hund, plikter å forholde seg etterpå, jf. punkt 12.1.3 foran.

12.5.2 Hundeholderens plikt til å gripe inn når hunden jager eller angriper

Departementet mener at hundeholderens plikt til å gripe inn overfor hunden bør gå lenger enn til bare å holde eller kalle den tilbake hvis den jager eller angriper. Som utgangspunkt bør hundeholderen ha plikt til å gjøre det som står i hans makt for å avverge fare når en hund jager eller angriper mennesker eller dyr, jf. utk. § 14 første ledd. Hundeholderens plikt går ikke så langt at han selv må utsette seg for alvorlig fare. Hundeholderen vil heller ikke ha noen vesentlig mer omfattende plikt til å avlive eller skade hunden, dersom det er nødvendig for å stanse angrepet, enn det den angrepne selv har adgang til. En forutsetning for at hundeholderen skal ha noen plikt overholdet, er at hunden volder en urettmessig fare. Det vil den ikke gjøre ved lovlig jakt eller bruk av politihund.

12.5.3 Allmennhetens rett til å gripe inn mot hund som jager eller angriper

På bakgrunn av høringsinstansenes synspunkter har departementet vurdert på ny spørsmålet om hvilken adgang noen hver skal ha til å gripe inn mot

en hund som jager eller angriper mennesker eller dyr.

Departementet foreslår i utk. § 14 annet ledd en allminnelig regel om avverging av fare fra hund formulert i tråd med Straffelovkommisjonens forslag til ny straffelov § 3–5 første ledd om nødverge, jf. NOU 2002: 4. Som det fremgår under punkt 12.1.1 foran gjelder nødvergeregelen avveiningsprinsipp ved angrep fra dyr, selv om dette ikke fremgår av straffeloven selv. Etter departementets lovforslag vil retten til å gripe inn mot hunden da bygge på eksakt de samme skjønnsmessige avveininger som ved strafferettslig nødverge etter Straffelovkommisjonens forslag. Et lovlig inngrep må altså ikke gå «lenger enn nødvendig», og må dessuten «åpenbart» ikke gå «utover det forsvarlige». Forsvarligheten må vurderes «i betraktning av angrepets farlighet» og «den angrepne interesse». Straffelovutkastet trekker her også inn «angriperens skyld», men dette er ikke relevant ved angrep fra dyr siden dyr er uten skyldevne. Når det gjelder virkningen av faktisk villfarelse hos den som griper inn mot hunden, foreslår departementet ikke endringer i gjeldende rett, som det er redegjort kort for i punkt 12.1.1.

Departementet mener samtidig det er behov for å presisere mer konkret hva som skal gjelde i noen av de mest praktiske faresituasjonene. En slik tilnærming er i tråd med både gjeldende rett og synspunktene fra mange høringsinstanser. Så langt de konkrete særreglene gjelder, tilsier hensynet til en klar rettsstilling at de bør gå foran den mer generelle, men mindre presise regelen.

I gjeldende lovgivning er det konkrete særregler bare for situasjoner hvor en hund jager eller angriper andre dyr, se punkt 12.1.2. Departementet foreslår særregler for flere situasjoner: når en hund angriper et menneske, når en hund jager eller angriper husdyr og når det skjer overfor hjortevilt, jf. utk. § 14 tredje ledd.

Departementets forslag er i proposisjonen utformet på bakgrunn av synspunkter fra høringen og avviker for de to sist nevnte situasjoner en god del fra den særreguleringen ved angrep på dyr som var foreslått i høringsutkastet § 7 tredje ledd.

Angrep mot mennesker. Departementet foreslår at ved angrep mot menneske skal enhver kunne gjøre det inngrep rettet mot hunden som fremstår som nødvendig for å avverge skade. Ved angrep fra hund mot menneske bør ikke lovligheten avhenge av noen nærmere skjønnsmessig vurdering enn dette. Går man lenger enn nødvendig, altså bruker hardere forsvarsmidler mot hunden enn det som fremstår som nødvendig, vil forsvarshandlingen derimot ikke være lovlig. Det bør imidlertid være

adgang til å nytte de forsvarshandlinger som er nødvendige for å avverge f.eks. et hundebitt, selv om hundebittet i seg selv etter omstendighetene må vurderes som en mindre skade enn skaden som voldes på hunden for å stanse bittet.

Departementet antar at retten til forsvarshandlinger bør gjelde både der hunden faktisk har igangsatt et angrep, og hvor situasjonen er den at et angrep er forestående. Men den faktiske forskjellen mellom pågående og nært forestående angrep får betydning i forhold til nødvendighetsvilkåret og gjør at det i praksis blir forskjell på hvilke forsvarshandlinger som lovlig kan brukes mot hunden. Hvis man f.eks. kan komme unna et angrep ved å trekke seg unna hunden eller verge seg med en stokk som er tilgjengelig, blir ikke et inngrep mot hunden lovlig.

Dersom noen provoserer hunden til å angripe, bør de ikke fritt kunne gripe til forsvarshandlinger mot hunden. Etter departementets syn bør dette komme klart til uttrykk i loven.

Retten til å gripe inn for en eier eller vokter som får sine dyr angrepet eller jaget av hunden. Når det gjelder de vanligste husdyr, har dyrets eier og en viss krets ut over det en vidtgående rett etter gjeldende lovgivning til å gripe inn overfor hunder som angriper, se punkt 12.1.2 foran. Det er her uten betydning om hunden har størst økonomisk verdi. For annet dyrehold gjelder bare de alminnelige regler om nødrett og nødverge. Disse alminnelige reglene gir snævrere forsvarsrett fordi en avveining mellom hundens verdi og det angrepne dyrets verdi får betydning, jf. punkt 12.1.1 foran. En svensk dom (NJA 1988: 88 (s 495 flg)) illustrerer hvilket utfall en slik avveining kan gi: En økonomisk verdifull jakthund var kommet inn i en geitegård og gikk løs på noen dverggeiter. Den svenske eieren av dverggeitene var rettslig forpliktet til å avholde seg fra å gripe inn for å stanse angrepet. Fordi han avverget angrepet ved å drepe hunden, ble han straffet og idømt erstatningsansvar, da hundens økonomiske verdi var større enn geitenes økonomiske verdi.

Departementet foreslår at en som eier et dyr, innehar eller passer dyret, lovlig bør kunne gjøre det inngrep mot en angripende hund som fremstår som nødvendig for å avverge skade. Denne regelen bør gjelde til vern for både tamrein, husdyr, bruksdyr og kjæledyr (medregnet andre hunder). Dyrenes økonomiske verdi bør altså ikke ha betydning for denne persongruppens adgang til å gripe inn mot hunden. Departementet mener at et saksutfall som i den svenske dommen (NJA 1988: 88 (s 495 flg)) er lite rimelig. En som selv eier, innehar eller passer et dyr bør kunne gripe inn overfor en angripende hund med de midler som er nødvendige for

å avverge skade på det utsatte dyret. Det er for hardt å kreve at folk i slike situasjoner skal forholde seg passive av den grunn at hunden kan ha høyere økonomisk verdi enn det angrepne dyret, så lenge jakten eller angrepet faktisk pågår. Departementet er her uenig med *Fuglehundklubbenes Forbund* som mener at hunden uten videre «må ha forrang» i alle tilfeller der hund angriper andre dyr. Tvert om er det etter departementets vurdering interessante til eieren av det jagende eller angripende dyr som bør vike. Den som velger å holde dyr med instinkter i den retning og styrke til å angripe andre dyr, bør bære risikoen for utfallet av andres forsvarshandlinger i tilfelle dyret ikke er holdt under slik kontroll at andres interesser er fullt beskyttet. Men det er her særlig grunn til å sikre mot at forsvarshandlingen er mer inngripende enn nødvendig.

Hvilken adgang eieren eller vokteren av et tamdyr bør ha til å gripe inn overfor en hund som *jager* tamdyret uten at det er kommet så langt som til et angrep, står for departementet som et mer tvilsomt spørsmål. Eieren eller vokteren må i slike tilfeller uten videre kunne stanse hunden ved å gripe den og eventuelt ta den i forvaring – altså ved å oppta hunden. Dette vil gjelde uten særskilt lovfesting. Jagingen kan i seg selv være belastende for det andre dyret, og den kan være forstadiet til et angrep. Men i mange tilfelle er jagingen bare uttrykk for en form for revirhevdning, og det vil ikke alltid være like lett å se hvilken funksjon jagingen har. På denne bakgrunn vil ikke departementet foreslå en regel som generell åpner for å skade eller avlive en hund som jager et annet tamdyr. En slik regel bør iallfall begrenses til å gjelde til vern for tamrein og husdyr, og forutsette at det ikke er mulig å stanse den trussel som jagingen innebærer, ved mindre inngripende tiltak som å oppta hunden. Derimot er det ingen grunn til å ha en regel som kan bli forstått slik at den åpner for å avlive en hund som jager en katt. For det tilfellet at en hund angriper et kjæledyr – medregnet andre hunder – foreslår derfor departementet at regelen ikke skal åpne for å skade eller avlive hunden uten at den angriper direkte. En tilfældig forbipasserende som blir vitne til at en hund jager eller angriper andre dyr, må forholde seg til den alminnelige inngrepsregelen, jf. utk. § 14 annet ledd.

Dersom det dyret som blir angrepet av en hund urettmessig er kommet inn på en eiendom som hundeholderen disponerer, bør etter departementets syn ikke særreglene gjelde. Hvis tamender vandrer rundt i nabolaget og kommer inn i en hage der hunden går løs, bør altså skade på tamendene være andeeierens risiko.

Hund jager hjortevilt. Etter lovgivningen har i dag hjortevilt en viss beskyttelse ved inngrepsregler overfor jagende eller løs hund, se punkt 12.1.2.2 og 12.1.2.4. Etter høringsforslaget § 7 tredje ledd ville «enhver» ha inngrepsrett når en hund jaget hjortevilt i båndtvangstid. Departementet er etter høringen kommet til at inngrepsretten bør være snevrere enn det som var foreslått, fordi det kan gi enkelte uønskede følger å ha vidtfavnende avlivingsregler der hunder jager hjortevilt.

Den rent praktiske betydningen av denne spesialreglen skal ikke overdrives. I motsetning til det som gjelder ved hunders angrep på mennesker og tamdyr, vil det neppe være andre praktiske måter å stanse en hund som jager hjortevilt, enn å skyte den. Få personer går rundt med gevær, utenom jegerne i jakttiden. Departementet er imidlertid kommet til at særregelen ikke bør gjelde for enhver, ut fra faren for at situasjoner kan misoppfattes og føre til uønsket avliving av enten ettersøkshund eller jakthunder i lokalt båndtvangsområde som har unntak for hunder brukt ved jakt. Imidlertid bør grunneier, eventuelt fester eller forpakter, og jakt- eller fangstberettiget, samt noen som opptrer på vegne av disse, ha en inngrepsrett. Departementet foreslår at denne personkretsen kan avlive hund som påtreffes jagende etter hjortevilt. Forutsetningen er at båndtvang gjelder, enten ordinær båndtvang eller særlig båndtvang fastsatt etter delegasjon. Hvis hunden ikke jager hjortevilt, men kan ses å utgjøre en markert fare for viltet, bør ikke avlivingsregelen gjelde, men i stedet kan hunden opptas etter de reglene som gjelder for løse hunder, jf. utk. § 10. Avlivingsregelen vil heller ikke omfatte hunder under aktiv bruk som ettersøkshund eller såret eller sykt vilt, selv om en slik hund under aktiv bruk utilsiktet skulle gå etter annet vilt. Bare hundeholderen vil kunne avlive disse hundene når de er i aktiv bruk.

Andre bør imidlertid ha adgang til å gripe inn dersom de blir vitne til et direkte hundegangrep på hjortevilt når båndtvang gjelder. Med direkte angrep menes situasjoner der situasjonen tydelig fremstår slik at hunden vil nedlegge, skamfere eller såre viltet om den får det til, eller allerede er i gang med det. Å straffe folk som velger å gripe inn ved å avlive en hund i slike situasjoner kan virke urimelig. Særregelen bør ta stilling til spørsmålet, fordi det kan være uklart hvordan spørsmålet vil bli løst i rettspraksis etter den generelle regelen dersom hunden har en viss økonomisk verdi.

Mindre vidtgående inngrep for å avverge skade på vilt enn avliving av hunden vil være tillatt etter en avveining i henhold til den generelle regelen i utk. § 14 annet ledd. Ved mindre inngrep enn avli-

ving vil ikke hundens økonomiske verdi få så avgjørende betydning, og loven vil derfor gi stort rom for slike inngrep, hvis det ikke er tale om å skade hunden fysisk.

Hund har påført menneske eller dyr vesentlig skade og fortsatt går løs. Som det fremgår under punkt 12.1.2.3 har gjeldende rett enkelte regler som gir adgang til å avlive en hund på stedet umiddelbart etter at den har jaget eller skadet enkelte dyr. Hunden kan altså avlives også etter at faren er avverget eller overstått. Departementet finner at hund bør kunne avlives av enhver i umiddelbar forbindelse med at den har påført menneske eller dyr vesentlig skade, dersom hunden fortsatt utgjør en fare på stedet. Hvis ikke det er tilfellet, bør spørsmålet om avliving avgjøres av politiet i medhold av utk. § 17 eller § 18. En mer omfattende rett for enhver til å foreta avliving, vil øke faren for avliving i strid med dyrevernsloven. Dersom hundeholderen er til stede og straks sikrer hunden forsvarlig, kan den iallfall ikke sies å utgjøre noen fare lenger. En hund som har påført noen vesentlig skade mens den er bundet, vil ikke kunne avlives på stedet etter denne regelen.

Heller ikke på dette grunnlaget bør avliving kunne skje dersom det skadde dyret urettmessig var kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer. Gjelder det skadde mennesker vil sistnevnte unntak ikke gjelde, fordi det ikke kan aksepteres begunstigende særregler for hundehold som kan være farlig i relasjon til f.eks. lekende barn eller noen som har et ærend inn på andres eiendom.

Departementet foreslår ikke noen adgang til avliving på stedet av en hund som bare har jaget et annet dyr, men viser til punkt 12.5.4 når det gjelder hunder som utgjør en fare for husdyr og tamrein.

12.5.4 Avliving av hund som utgjør fare for husdyr, tamrein og hjortevilt

Det vil motvirke bruken av utmarksbeiter dersom dyreieren ikke kan gripe inn mot en hund som er en fare for husdyr eller tamrein. Departementet foreslår derfor at det fortsatt må være adgang for en viss persongruppe til å oppta en slik hund. Dersom det ikke lar seg gjøre, bør regelen være at politiet blir tilkalt. Hvis politiet ikke kan komme så raskt som situasjonen krever, bør en berørt ha adgang til å avlive hunden hvis den utgjør en klar fare for husdyr eller tamrein. Faren kan bestå i fare for bitt, angrep og for å bli forstyrret i kalving, utsatt for skadelig stress, å bli sprengt pga. jaging osv. Det bør være en forutsetning at faren er klar, og dette må ses i lys av den konkrete situasjon. Hvis hunden allerede har jaget slike dyr, foreligger det en slik fare dersom hunden har potensiale i kraft av utholdenhet, hurtighet, størrelse og styrke til overhodet å være en risiko for beitedyrene. Tilsvarende regler bør gjelde i forhold til hjortevilt.

12.5.5 Plikter etter at inngrep er gjort mot hund

Departementet foreslår at den som har avlivet eller påført en hund skade i samsvar med inngrepsreglene, snarest råd skal melde fra om dette til politiet. Det foreslås også sagt uttrykkelig at dyrevernsloven § 6, jf. § 10 om hjelp til dyret, gjelder overfor den som har skadet hunden. Dette blir i samsvar med det som er sagt om gjeldende rett foran under punkt 12.1.3.

13 Avliving av hund etter at skade er voldt m.m.

13.1 Gjeldende rett

Hundeeieren kan alltid helt vilkårlig avlive en hund i kraft av sin eiendomsrett til den. Eiendomsretten beskytter som utgangspunkt mot at andre avliver hunden.

Straffeloven § 354 annet ledd annet og tredje punktum lyder slik:

«Hvis hunden etter å ha anfalt nogen person fremdeles går løs til tross for klage til hundeholderen, eller hvis vesentlig ulempe vedvarer til tross for sådan klage, kan hunden kreves drept. Kravet er særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrdelse gjennom namsmyndighetene etter reglene i tvangsfullbyrdsesloven kap. 13.»

Denne bestemmelsen inneholder to forskjellige grunnlag for avliving. For begge grunnlagene er det et vilkår at hunden har «anfalt» en person. Det er antatt i juridisk teori og lagt til grunn i Høyesteretts praksis, jf. Rt. 1978 s. 1407, at uttrykket «anfalte» omfatter ikke bare tilfeller hvor hunden direkte angriper en person ved å bite, gripe fatt i eller hoppe opp på vedkommende, men også tilfeller hvor den f.eks. ved truende atferd har forsøkt å hindre vedkommende i å passere.

Hvis hunden etter et anfall fremdeles går løs til tross for klage til hundeholderen, kan avliving skje etter første alternativ. Justisdepartementets lovavdeling har antatt at dette alternativet forutsetter at hunden gikk løs da den anfalt fornærmede, jf. uttrykket «fremdeles» (nr. 724/90 E). Regelen ble i sin tid foreslått fordi departementet ville sette en stopper for «at farlige hunder får gå løse omkring uten ledsager», jf. Ot. prp. nr. 11 (1928) s. 8.

Det er et vilkår for avliving at det er klaget til hundeholderen over at hunden går løs. Bestemmelsen må antakelig forstås slik at klagen må være fremsatt av fornærmede. Klage må rettes til hundeholderen, ikke til politiet. En annen sak er at en klage til hundeholderen kan formidles eller fremsettes av politiet. Loven setter ikke noen bestemt frist for å fremme kravet om avliving, men det er nok forutsetningen at kravet skal fremsettes i løpet av forholdsvis kort tid etter at hunden har løpt løs siste gang.

Etter annet alternativ i annet punktum kan hun-

den avlives dersom støy eller annen «vesentlig ulempe vedvarer» til tross for klage til hundeeieren over slik ulempe. Etter dette alternativet er det ikke et vilkår for avliving at hunden går løs. Enhver støy eller annen ulempe kan ikke føre til avliving, jf. Rt. 1939 s. 28. Vesentlighetskravet setter en relativt høy terskel for avliving.

Etter at tvangsfullbyrdsesloven av 1992 trådte i kraft, behandles et krav om avliving etter straffeloven § 354 av tingretten, som tar stilling til om vilkårene for avliving foreligger.

Bufeloven § 2 første til tredje ledd lyder slik (de deler som særlig gjelder etterfølgende avlivingskrav er kursivert):

«Hund som finnes i ferd med å jage eller skade bufe i strekning hvor dets eier eller besidder har rett til å la det beite, kan så vel grunneieren som bufeets eier eller besidder og enhver i strekningen havneberettiget straks la drepe på stedet eller innen 3 måneder kreve drept ved namsmyndighetens foranstaltning. Kravet er særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrdelse etter tvangsfullbyrdsesloven kap 13.

Likeledes kan en hund som påtreffes uten ledsager i sådan strekning i den tid bufe beiter drepes eller kreves drept som nevnt. Sistnevnte bestemmelse gjelder dog ikke for hunder som benyttes til reindriften. En videre kan et kommunestyre med vedkommende departements approbasjon beslutte at denne bestemmelse ikke skal gjelde i kommunen eller deler derav.

Hvis hund skader fjærfe på sted, hvor dets eier eller besidder har rett til å la det opholde sig, kan den etter foranstaltning av fjærfeets eier eller besidder straks drepes på stedet eller kreves drept som i første ledd anført.»

De strenge reglene i § 2 må ses på bakgrunn av det skadeproblemet som omstørende hunder representerte på 1920-tallet da loven ble vedtatt. Forarbeidene fra 1926 viser at formålet med § 2 var å beskytte bufe på betryggende måte mot omstørende hunder. Bestemmelsen i bufeloven § 2 første ledd har vært i lovgivningen i hvert fall fra 1903, jf. tidligere lover 11. juni 1903 § 2 og 20. august 1915 § 2.

Retten til å kreve avlivet hund etter § 2 første ledd er absolutt. Justisdepartementets lovavdeling har antatt at avliving etter § 2 første ledd ikke kan

kreves hvis hunden bare har lekt eller vært i nærheten av bufeet, og dette har skremt dyrene uten at hunden kan sies å ha jaget dem (jnr. 3397/83 E). Men vilkårene for å kreve avlving etter § 2 annet ledd kan likevel være til stede. Hunden kan bare avlives dersom den har befunnet seg i en strekning hvor bufeets eier eller besitter har rett til å la bufeet beite. Bufeloven § 2 første ledd kan f.eks. ikke anvendes som hjemmel for å kreve avlivet hunder som jager sauer som er kommet inn i et område hvor eieren ikke har beiterett. Det er bare de personer som er nevnt i loven, som kan kreve hunden drept, ikke for eksempel deres arbeidstakere uten fullmakt, jf. Rt. 1939 s. 567.

Etter bufeloven § 2 annet ledd er det hjemmel for å kreve avlivet en hund som er påtruffet på beiteområde den tiden bufe beiter. Justisdepartementets lovavdelingen har antatt at uttrykket «i den tid bufe beiter» skal forstås som den tid bufe *vanligvis* beiter, ikke som den tid det *faktisk* er dyr på beite (jnr. 1577/88 E). Kommunen kan med Landbruksdepartementets godkjenning fastsette at regelen i § 2 annet ledd ikke skal gjelde, og det følger av loven selv at den ikke gjelder for hunder som brukes i reindriften. Annet ledd krever ikke at hunden har jaget eller skadet bufe. Men første ledd kan i motsetning til annet ledd gi hjemmel for å kreve avlivet en hund som har hatt med ledsager.

Spørsmålet om en hund var «uten ledsager» ble vurdert i RG 1995 s. 596 (Gulating). Lagmannsretten uttalte her at for at hunden kan sies å være med ledsager, må ledsageren ha kontroll over hunden. Dersom ledsageren verken har synskontakt eller hører hunden over lengre tid, kan han ikke sies å ha kontroll over hunden.

Bufeloven § 2 annet ledd gir altså hjemmel for å kreve avlving selv om det ikke har vært noen konkret fare for angrep på bufeet. I rettspraksis er bestemmelsen tolket strengt etter ordlyden, fordi lovgiverne med bufeloven bevisst tok sikte på å styrke beskyttelsen av beitende bufe, jf. Rt. 1973 s. 1233. Det er derfor ansett uten betydning om hunden ikke har voldt noen reell fare for bufeet, eller om bufeieren har hatt andre motiver for å få hunden avlivet, selv om det kan tenkes motiver som er for usaklige til å bli akseptert av domstolene.

Bufeloven § 2 tredje ledd gir hjemmel for å kreve avlving av en hund som skader fjærfe på et sted hvor dets eier eller besitter har rett til å la fjærfeet oppholde seg. Dommen i Rt. 1999 s. 114 gjaldt et tilfelle hvor en hund hadde tatt seg inn i naboens hage i en inngjerding der det gikk tamme ender som naboen holdt som hobby/kjæledyr. Hunden drepte to av endene og skadet to andre. Høyesterett uttalte at bufeloven § 2 tredje ledd, jf. første ledd, i motset-

ning til kamphundloven § 5, ikke gir anvisning på noen forholdsmessighetsvurdering. Høyesterett uttalte videre:

«Et slikt forholdsmessighetskrav vil heller ikke – trolig med en reservasjon for mer ekstreme tilfeller – kunne innfortolkes i bufeloven. Dette vil kunne medføre at krav om avlving må tas til følge også i tilfeller hvor dette for mange vil føles urimelig, jfr. Rt. 1973 s. 1233.

Men det at bestemmelsen er meget rigorøs, må kunne få betydning for bestemmelsens anvendelsesområde. Lovens forarbeider viser at bestemmelsen skal være et vern for husdyrhold som ledd i næringsutøvelse. I nærværende tilfelle holdes ikke endene som ledd i næring og heller ikke for at de skal nyttiggjøres i eierens husholdning. Kjæremålsmotpartene har opplyst at de har endene som «hobby og kjæledyr/lekekamerat til vår dotter». Det foreligger altså en kollisjon mellom to typer hold av kjæledyr. I et slikt tilfelle er man så langt utover det som er bufelovens formål, at det ikke kan være grunnlag for å anvende bufeloven § 2 tredje ledd. En streng bestemmelse som denne bør ikke strekkes lenger enn det som har støtte også i formålsbetraktninger. Her kommer for øvrig det reelle argument inn at eieren av slike hageender vil ha beskyttelse for sitt andehold etter § 5 i kamphundloven.»

Reindriftsloven § 29 femte ledd har regler om rett til å kreve avlivet hunder som jager eller skader tamrein (de regler som særlig gjelder etterfølgende avlivingskrav er kursivert):

«Hund som treffes jagende eller i umiddelbar forbindelse med at den har jaget eller skadet tamrein i område der reinen har lov til å være, kan opptas eller avlives av hvem som helst. *Reineier, reingjeter eller reinoppsyn kan innen en måned kreve avlivet hund som nevnt. Reineier, reingjeter eller reinoppsyn kan videre kreve avlivet hund som har for vane å jage rein dersom hunden ikke blir holdt i band eller innestengt eller inngjerdet i den tid tamrein lovlig oppholder seg i distriktet. Kravet er særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrdelse gjennom namsmyndighetene etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13.*»

Regelen gjelder i reinbeiteområder som er opprettet i samsvar med reindriftsloven § 2, jf. § 29 første ledd. Utenfor disse områdene følger det av § 29 åttende ledd at bufeloven skal gjelde også for rein, så langt den passer.

Viltloven § 53 tredje ledd første og annet punktum lyder slik, med de deler som særlig gjelder etterfølgende avlivingskrav her satt i kursiv:

«Hund som løper løs i ekstraordinær båndt-

vangstid etter § 52 tredje ledd, eller som i håndtvangstid påtreffes jagende etter hjortevilt, kan dersom den ikke lar seg oppta, avlives på stedet av grunneier og jakt- eller fangstberettiget eller noen som opptrer på vegne av disse, eller kreves drept ved namsmyndighetens foranstaltning. Kravet er særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrdelse etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13.»

Da viltloven ble vedtatt i 1981, ga § 53 tredje ledd bare adgang til avlaving på stedet, eventuelt ved at politiet foretok avlavingen. Med tvangsfullbyrdelsesloven av 1992 ble bestemmelsen endret, så politiet (lensmannen) bare kan foreta avlaving i egenskap av namsmann og etter kjennelse av tingretten. Etter ordlyden kan det se ut som om viltloven § 53 tredje ledd nå gir adgang til å fremme krav om avlaving på et senere tidspunkt enn da hunden løper løs eller angriper hjorteviltet, men det er usikkert om dette var tilsett med lovendringen.

Etter *kamphundloven § 5* kan en hund kreves avlivet innen en måned når den har skadet et menneske eller dyr, med mindre avlaving vil være uforholdsmessig sett i lys av forholdene rundt skadeforvoldelsen. Et krav om avlaving behandles etter tvangsfullbyrdelseslovens regler, men politiet kan ta hunden i forvaring i mellomtiden.

Det er forutsatt i lovens forarbeider at det skal være enklere å få en hund avlivet med hjemmel i *kamphundloven* enn etter strl. § 354, jf. Ot. prp. nr. 45 (1990-91) s. 3. Det heter videre i forarbeidene at *kamphundloven § 5* vil rette på noe av skjevheten ved at det har vært lettere å få avlivet en hund etter *bufeloven* når den har skadet et dyr, enn etter *strafeloven § 354* når den har skadet et menneske.

I Ot. prp. nr. 45 (1990-91) på s. 4 beskriver Landbruksdepartementet nærmere hvilke tilfeller bestemmelsen er ment å ramme. Det heter der bl.a.:

«Det kan lett tenkes situasjoner der skade er skjedd, men omstendighetene rundt er av en slik art at det vil være helt urimelig om skaden skulle føre til avlaving. Politiet (som opprinnelig hadde avgjørelseskompetanse, frem til 1. januar 1993, da endringene ved den nye tvangsfullbyrdelsesloven 1992 trådte i kraft) vil måtte vurdere dette i hvert enkelt tilfelle. Skaden som er påført mennesket eller dyret, bør være alvorlig. Psykiske skader på mennesker kan også regnes som alvorlige. Der dyr er involvert bør ikke skaden være en følge av naturlige instinkter hos f.eks. jakthunder. Hundens reaksjon før skaden bør betegnes som unormal når det gjelder hunder som ikke betegnes som farlige. For farlige hunder kan skaden i flere tilfelle skje ut fra naturlige instinkter, og for disse tilfellene bør det

reageres strengere. De som har farlige hunder har dessuten en spesiell grunn til å være påpasselige overfor sine hunder, så den ikke skader andre.

I de tilfellene skade skjer etter at hunden eller noe hunden skal beskytte blir provosert, må det vurderes om det er rimelig at hunden kreves avlivet. Omstendighetene rundt skaden bør her være alvorlige og av en slik karakter at det synes naturlig at det reageres på hundens reaksjonsmønster. Det kan for eksempel være hunder som er trenet av privatpersoner til å over reagere for å beskytte noe eller noen. Det er ikke ønskelig at enkelte ferdes rundt med «hundevåpen». I visse miljøer er det en tendens til å holde hunder til selvforsvar og trussel mot andre. Uheldig utvikling av denne type hundehold er ikke ønskelig. Der hvor hunder brukes i slik hensikt kan det være nødvendig med en reaksjon selv om hunden er provosert.»

Videre fremgår det av forarbeidene at det ikke er lovens hensikt å ramme tilfeller der hunder som holdes av politiet eller forsvaret, skader noen under tjenesten. Det fremgår videre at *kamphundloven § 5* ikke er ment å ramme hunder som i en alvorlig situasjon forsvarer sin eier og av eieren brukes i en nødsituasjon.

I proposisjonen sies det videre om § 5 første ledd annet punktum:

«Annen setning gir mulighet til en skjønnsmessig vurdering i det enkelte tilfellet. Det er for å forhindre at hunder blir avlivet for minimale skader, påregnelige skader ut fra skadelidtes egen oppførsel ved f.eks. provokasjon, skade etter uforstandig oppførsel overfor hunden i forhold til dens naturlige reaksjonsmønster eller for skader som etter en helhetsvurdering av situasjonen ikke bør føre til så streng reaksjon.»

Hvordan er loven blitt praktisert når politiet eller privatpersoner har fremmet begjæring om tvangsfullbyrding av avlivingskrav? Departementet vil nedenfor gi et bilde av dette gjennom de avgjørelser som departementet kjenner til fra lagmannsrettene og tingrettene (namsrettene) praksis.

Ved kjennelse av *Borgarting lagmannsrett 22. november 2001* ble en blandingshund av rottweiler og mastiff avlivet etter *kamphundloven § 5*. Kravet om avlaving var fremmet av Oslo politidistrikt. En tidlig morgen kl 04.50 bet hunden en 40 år gammel kvinne i høyre kne og påførte henne flere rifter og sår. Fire av sårene var 2-3 cm i diameter og 1-2 cm dype. Hundeeieren hadde anført at kvinnen hadde angrepet ham. Lagmannsretten fant at et mulig angrep fra kvinnen kunne vært avverget på annen måte enn ved å åpne en dør og la hunden bite henne,

og fant at det ikke forelå en nødvergesituasjon som berettiget bruk av hunden. Konkret ble det for øvrig lagt til grunn følgende:

«Det må legges til grunn at denne hunden representerer et betydelig skadepotensial alene i kraft av sin størrelse og sin styrke. Polititjenestemennene på åstedet vurderte den umiddelbart som skarptrent, den oppførte seg truende, og det ble gitt væpningstillatelse i tilfelle den skulle gå til angrep. Tjenestemennenes vurdering bestyrkes av de beslag som ble gjort i eierenes leilighet, blant annet av utstyr for bitetrening, fotografi av hund under bitetrening og med munnkurv, video om pitbull og bok med tittelen «The world of fighting dogs». Videre ble det beslaglagt et stort antall cannabisplanter, en armbrøst, flere kniver, slag- og elektrosjokkvåpen. Beslagene tyder på at A kan ha tilknytning til et miljø der våpen og våpenbruk inngår, og at hunden inngår i denne sammenhengen. ... På denne bakgrunn kan ikke fornærmedes oppførelse før hun ble angrepet tillegges avgjørende vekt.»

Ved kjennelse av *Borgarting lagmannsrett 27. oktober 2000* ble en rottweiler avlivet etter kampfundeloven § 5. Kravet om avliving var også her fremmet av Oslo politidistrikt. Hunden hadde befunnet seg i en bil, og ved forsøk på pågrep ble sjåføren oppsto et basketak som også involverte hunden. Denne bet en politikonstabel i armen slik at det oppsto et 3 cm langt og 1 cm bredt sår etter den ene hjørnetannen. Lagmannsretten uttalte at det trolig ville være «riktig å bedømme bittet som en skade i forhold til straffeloven § 229» (legemsbeskadigelse), selv om skaden ikke kunne anses som alvorlig. Tre dager senere befant hunden og en annen hund seg i en bil som ble stanset av politiet. I forbindelse med kontroll av en ryggsekk forsøkte hunden å bite høyre albue til den ene polititjenestemannen, men fordi han trakk til seg armen fienget bittet opp uniformen uten å nå inn til huden. Retten uttalte bl.a. dette:

«Hvorvidt avliving skal besluttes, må etter dette bero på en nærmere skjønnsmessig helhetsvurdering av de to konkrete episoder, sammenholdt med virkningene av et slikt inngrep for eieren. Legges det til grunn som hevdet av politiet at B bevisst brukte «Mitsi» som et forsvarsvåpen overfor politiet den 6. august [første episode], kan det ikke være tvilsomt at avliving vil være på sin plass. Mye tyder på at det er bevismessig dekning for en slik anførsel. Uansett finner lagmannsretten at avliving bør skje.

... Ved to anledninger med bare tre dagers mellomrom er B blitt påtruffet av politiet under slike omstendigheter at politiet har villet foreta

nærmere undersøkelse av person eller gjenstand. ... retten har ikke holdepunkter for å konkludere med at politiet har opptrådt spesielt pågående eller for øvrig handlet uforstandig. Er politiet i ferd med å foreta en ellers lovlig pågrep eller ransakelse, må det etter lagmannsrettens vurdering være opp til den som har tilsynet med en hund å sørge for at hunden avstår fra angrep. I beste fall har B opptrådt helt passivt med hensyn til å få den til å holde seg rolig. I verste fall har han bevisst oppfordret hunden til å angripe. I begge tilfeller vil det være tilstrekkelig grunnlag for avliving.

Lagmannsretten er videre enig med namsretten i at hensynet til eieren ikke på avgjørende måte kan tale mot avliving. Som nevnt legges til grunn at A [eieren] frivillig overlot hunden i Bs varetekt. Hun må da bære risikoen ved at B tar seg av hunden på en forsværlig måte. Dette må særlig gjelde når det som her er tale om to, og ikke bare en episode basert på mer tilfældige og uheldige omstendigheter.»

Ved kjennelse av *Borgarting lagmannsrett 27. juli 1999* ble en hund avlivet etter kampfundeloven § 5. Den hadde angrepet og skadet en annen hund. Eieren av den angripende hund mente den hadde oppfattet den angrepne hund som inntrenger på sitt revir, at atferden ikke var unormal og at dette var uanskyldelig. Den angrepne hundens eier fremmet kravet. Lagmannsretten uttalte bl.a.:

«I likhet med namsretten legger lagmannsretten til grunn at Jazz påførte Chivas skade, samt bet A [Chivas eier] i hånden, dog uten at det siste muligens resulterte i «skade» i lovens forstand. Det legges videre til grunn at de skader Chivas ble påført, gjorde det nødvendig med avliving ...

Lovens betingelse for avliving er således objektivt sett tilstede, og spørsmålet for lagmannsretten er om dette på grunn av forholdene rundt skadeforvoldelsen er et uforholdsmessig inngrep. Retten kan ikke se at noen av de opplysninger som er gitt tilsier at en avliving er et uforholdsmessig inngrep. Vi har, som namsretten fremhevet, her et tilfelle av at en løs hund går uprovosert til angrep på en annen hund som ble ført i bånd på offentlig sted. Dette tilsier at eieren ikke har tilstrekkelig kontroll over hunden. At eieren hadde en kneskade kan ikke ses å ha noen betydning ...»

Ved kjennelse av *Borgarting lagmannsrett 10. mai 1999*, opprettholdt ved kjennelse av Høyesteretts kjerremålsutvalg inntatt i *Rt. 1999 s. 1135*, ble en hund besluttet avlivet. Hunden var ifølge Norsk Kennel Klubs registrering av typen amerikansk staffordshire terrier, utseendemessig til forveksling lik typen pitbullterrier. Hunden hadde jaget og

drept en sau og jaget og bitt en sau og fire hester tilhørende en nabo som livnærte seg ved dyrehold. Kravet om avlving var fremmet av denne naboen med påberopelse av bufeloven § 2 og kamphundloven § 5.

Ved *Eidsivating lagmannsretts kjennelse 11. februar 1999 (RG 1999 s. 1331)* ble et krav om avlving av en sanktbernhardshund ikke tatt til følge. Kravet var fremmet av den skadelidtes foresatte uten bruk av advokat. Lagmannsretten redegjorde for uttalelser i forarbeidene, jf. Landbruksdepartementets refererte merknader i odelstingsproposisjonen ovenfor, og uttalte bl.a. følgende:

«I den foreliggende sak er det tale om en mindre skade. A som er 7 år, fikk sår på ryggen etter hundebitt. Såret ble vasket og bandasjert på sykehuset, og det ble gitt informasjon om infeksjonsfaren. Lagmannsretten legger til grunn at A også falt av sykkel og fikk et sår på albuen.

Lagmannsretten kan ikke se at det er tale om en farlig hund. En Sankt-Bernhardshund hører ikke til de raser eller typer hunder som anses som farlige. Slik lagmannsretten ser det, er det heller ikke holdepunkter for at Herkules opptrådte «unormalt» i skadesituasjonen. Også normale hunder kan være vanskelige å kontrollere av og til. At hunder biter er heller ikke i seg selv unormalt. Det er uklart hva som konkret skjedde da A ble bitt. Det skal ha vært mange lekende barn i veien, og B som holdt hunden i bånd, klarte ikke å holde Herkules igjen da den løp ut i veien og påførte A et sår på ryggen med tennene.

På denne bakgrunn og under hensyn til den beskjedne skaden som oppsto, finner lagmannsretten ut fra en helhetsvurdering av situasjonen at det ikke er grunnlag for avlving av Herkules. Det er ikke noe som tyder på at det som skjedde var utslag av en unormal legning hos hunden, eller at det er noen større fare for at denne hunden vil bite igjen, enn for at andre hunder vil bite. Det er ikke opplyst om flere hendelser.»

Ved *Hålogaland lagmannsretts kjennelse 10. september 1998*, opprettholdt etter *kjennelse av Høyesteretts kjæremålsutvalg 6. november 1998* ble en angivelig blandingshund av bull terrier og amerikansk staffordshire terrier besluttet avlivet etter kamphundloven § 5. Kravet var fremmet av Politimesteren i Bodø. Hunden hadde angrepet og bitt en politioverkonstabel i beinet mens denne foretok ransaking på hundeholderens bopel i Bodø. Lagmannsretten uttalte bl.a. følgende:

«Skaden er beskrevet som bitt i ankel, i høyre kne og på baksiden av høyre lår. Det var merker, ca 1 cm dype, trolig etter hjørnetenner, flere blødende sår i huden og blodutredelser

rundt sårene. Uniformsbuksen var flerret opp flere steder.

Skadelidte oppsøkte legevakten der sårene ble rensket. Han fikk en stivkrampesprøyte, men sårene ble ikke sydd og det ble ikke ansett påkrevet med legetilsyn. Skadelidte hadde etter to dager fortsatt store blåmerker i huden.

Det avgjørende spørsmål for lagmannsretten blir da om forholdene rundt skadeforvoldelsen gjør at avlving vil være et uforholdsmessig stort inngrep. Det er i forarbeidene (Ot.prp.nr. 45 (1990-91) side 4) gitt uttrykk for at det bør reageres strengere mot hunder som kan betegnes som farlige. Det må også legges vekt på om skaden har skjedd ut fra naturlige instinkter hos hunden. Grad og omfang av den påførte skade vil stå sentralt i den avveining som skal foretas.

Lagmannsretten finner det riktig å betegne den påførte skade som relativt alvorlig. Spørsmålet blir da om skadesituasjonen og de øvrige omstendigheter gjør at avlving fremstår som et uforholdsmessig stort inngrep.

Skaden oppsto da politiet ransaket As leilighet på jakt etter narkotika. As samboer søkte tilflukt på soverommet, der også hunden befant seg. Da polititjenestemannen forsøkte å åpne soveromsdøren, ble han angrepet av hunden og bitt flere ganger, først i ankelen og så i høyre kne/lår. Hunden holdt grepet så kraftig at han måtte slå den over snuten med en lykt for å få den til å slippe og jage den bort.

Angrepet på polititjenestemannen skjedde under utførelsen av et lovlig ransakingsopdrag. Det kan ikke ses bort fra at hunden kan ha blitt oppskremt og urolig. Men også i en slik situasjon må det forventes at A som var til stede skulle hatt såpass kontroll over hunden at skaden kunne vært forhindre.

A har hovedet at hunden er snill og rolig og at den aldri har angrepet mennesker tidligere. Slik lagmannsretten forstår hennes argumentasjon, bestrider hun ikke at hunden kan ha naturlige egenskaper som kampvillighet, aggressivitet og utholdenhet. Hun har imidlertid anført at hunden ikke har blitt oppdratt slik at disse egenskaper er blitt fremelsket.

Ved vurderingen av om det er urimelig med avlving må det også kunne ses hen til andre episoder der hunden har vært involvert. Det er i saken fremlagt dokumentasjon for at hunden ved en anledning har angrepet en annen hund og at den måtte løftes opp for å slippe taket.

Det er et gjennomgående trekk ved den fremlagte dokumentasjon at A og andre som hun overlater hunden til, mangler tilstrekkelig kontroll med hunden og at den ved flere anledninger har opptrådt aggressivt og vært til fare og sjenanse.

Lagmannsretten legger også vekt på at hun-

den befinner seg i et miljø som preges av ustabilitet, uro og uforutsigbarhet. Dette vil medføre at hunden blir urolig, usikker og lett kan komme ut av kontroll og vise sine aggressive trekk.

Lagmannsretten er også enig med kjæremotparten i at politiet i sitt arbeid med oppklaring av narkotikasaker må være forskånet fra å bli angrepet av hunder og at det vil kunne få meget uheldige konsekvenser om ikke begjæring om avliving i dette tilfelle blir tatt til følge.

Etter en samlet vurdering finner lagmannsretten at avliving ikke fremstår som et uforholdsmessig stort inngrep. Namsrettens avgjørelse blir etter dette å stadfeste.»

Tingrettsavgjørelsene viser at også avlivningsbegjæring fremmet av en skadelidt person er tatt til følge:

Nes namsretts kjennelse 13. september 2000 gjaldt begjæring om avliving fremsatt av en person som var bitt slik at buksen gikk i stykker og det kom et sår i beinet. Retten la til grunn at uttrykket «skade» i kamphundloven ikke kunne forstås like strengt som uttrykket «skade» i straffeloven § 229. Den aktuelle hunden skulle tidligere ha angrepet skadelidtes sønn. Retten fant at avliving ikke ville være et uforholdsmessig stort inngrep, og hunden ble besluttet avlivet. Nærmere omstendigheter fremgår ikke av kjennelsen.

Ved *Asker og Bærum namsretts kjennelse 15. april 1998* ble en begjæring om avliving av hund fremmet av den skadelidtes mor, uten bruk av advokat, ikke tatt til følge. Begjæringen var begrunnet med at hunden hadde bitt en 8 år gammel gutt i kinnet, slik at han ble skadet, måtte behandles og bandasjeres av lege, fikk feber og ble holdt hjemme fra skolen i tre dager. Moren fremholdt at det var sannsynlig at gutten ville få varige men etter bittet. Hunden og to 8 år gamle barn var da alene i et rom sammen uten tilsyn da hunden bet. Hunden var en 11 år gammel riesenschnauzer, som ifølge den skadelidtes mor også hadde bitt et barn da den var valp. Retten la følgende til grunn:

«Når det gjelder skaden som ble påført A legger retten til grunn at han ble bitt og av denne grunn fikk foreskrevet antibiotika. Det foreligger ikke nærmere dokumentasjon fra lege om hvor alvorlig bittskaden var, men slik den er beskrevet av saksøkeren legger retten til grunn at den fysiske skaden gutten ble påført neppe kan karakteriseres som alvorlig. Det må imidlertid antas at episoden har vært skremmende og har gått inn på A. I forarbeidene til den aktuelle lovbestemmelsen, Ot.prp. nr. 45 og Innst. O. nr. 63 1990–91, heter det at skaden bør være alvorlig. Tatt i betraktning at det dreier seg om et barn som er blitt bitt og de opplysninger som fo-

religger m.h.t. hvordan A har reagert fysisk og psykisk, er retten under en viss tvil kommet til at skaden kan karakteriseres som alvorlig.

Det fremgår videre av § 5 i ovennevnte lov at avliving ikke kan kreves dersom forholdene rundt skadeforvoldelsen gjør at avliving vil være et uforholdsmessig inngrep. Ved denne vurderingen finner retten for det første at det må sees hen til omstendighetene i forbindelse med at A ble bitt, jf. nevnte forarbeider til lovbestemmelsen. Slik saken er fremstilt for namsretten, legges det til grunn at A og hans søster, som begge er 8 år, var alene med hunden da episoden inntraff. Det er uklart hva som var årsaken eller den utløsende faktor for at hunden bet. Det er imidlertid ikke godtgjort at hunden gikk til angrep eller uten foranledning bet A, slik at hundens reaksjonsmønster i den aktuelle situasjon er slik at den bør avlives. Retten finner heller ikke godtgjort at hundens reaksjonsmønster generelt er av en slik karakter at den bør avlives. Retten antar i denne forbindelse at det generelt kan være en risiko for skade når hunder og yngre barn er alene uten tilsyn av voksne, uten at dette kan begrunne avliving av en hund. Dette må også gjelde i den foreliggende sak.

Retten legger videre vekt på at [hunden] bor hos barnas besteforeldre, og den befinner seg ikke i barnas daglige nærmiljø. Retten antar at det må være mulig at hunden og barna fysisk kan isoleres fra hverandre dersom barna er på besøk hos besteforeldrene, eller at hundens eier påser at barna aldri er alene med hunden. Retten finner etter dette at avliving av [hunden] fremstår som et uforholdsmessig stort inngrep, jf. lov av 4.7.1991 nr. 48 § 5. Vilråene for avliving er etter dette ikke tilstede, og begjæringen kan dermed ikke tas til følge.»

Ved *Trondheim namsretts kjennelse 4. august 1995 (RG 1996 s. 421)* ble en hund angivelig av typen staffordshire bull terrier besluttet avlivet etter kamphundloven § 5. Begjæringen var fremmet av Trondheim politikammer. Begjæringen var fremsatt etter at hunden ved en anledning hadde skadet både menneske og dyr. Det var i begjæringen også vist til at det forelå flere tidligere anmeldelser på bl.a. samme hund i forbindelse med at den hadde skadet dyr og vist skremmende atferd. Namsretten la følgende til grunn:

«Vilkåret for avliving i loven § 5 er at hunden har påført menneske eller dyr skade. Det er tilfelle her idet hunden «Spencer» av typen wippet, tilhørende B, ble bitt av «Bonnich» den 15. juni 1995 i området Ilavollen slik at den umiddelbart derefter måtte avlives av veterinær. Den ene bakfoten var revet av, det var store bittskader på en forfot, og den hadde bittskader også i

brystregionen. Det legges til grunn at fr. B kom syklende med «Spencer» i en «springer» da «Bonnich» kom løpende rett mot den og angrep «Spencer». Det er noe uklart hvordan «Bonnich» ble dratt bort fra «Spencer» – om det var som følge av at en mannsperson som kom til stede sparket den, eller om det var eierens datter – C som dro den bort i halsbåndet. Slik retten ser det er mest sannsynlig at den bittskaden eierens niese – D – fikk i armen skyldes at hun kom mellom hundene mens «Bonnich» fortsatte angrepet på «Spencer».

Det avgjørende spørsmål for namsretten blir da om forholdene rundt skadeforvoldelsen gjør at avliving vil være et uforholdsmessig stort inngrep. Isåfall skal avlivingsbegjæringen ikke tas til følge. I Ot.prp.nr.45 (1990-91) brukes uttrykket «urimelig om skaden skulle føre til avliving». Det er gitt uttrykk for at det bør reageres strengere mot hunder som betegnes som farlige enn mot de som normalt ikke betegnes som farlige. Det må også legges vekt på om skaden har skjedd utfra naturlige instinkter.

«Bonnich»s eier har med styrke hevdet at hunden er snill og rolig og normalt slett ikke aggressiv verken mot mennesker eller dyr. Namsretten ser det slik at de anmeldelser og klager som er fremsatt angående «Bonnich» viser at det er en utbredt frykt i området Nevollen mot As hundehold, og at denne frykten i stor grad må kunne sies å være berettiget. Selv om A hevder han passer på å holde hundene i bånd skal det svært liten uoppmerksomhet til før en slik hund kommer seg ut av gården. Hva som da kan skje viser episoden 15. juni med all tydelighet. Den påpasselighet A må vise for at man skal være sikker på at «Bonnich» ikke skal skade flere synes å måtte være så streng at det nærmest vil være umulig.

Ved vurderingen av om det er urimelig med avliving må det også kunne ses hen til andre episoder med «Bonnich» og også andre tilsvarende hunder. Det som skjedde 2. april 1995 da «Bonnich» skadet færehunden til E i Niparken viser også med all tydelighet at «Bonnich» er aggressiv overfor andre hunder på en helt unormal måte. Retten kan vanskelig se at skylden må legges på den andre hunden, selv om det var slik at den tilfeldigvis et øyeblikk var løs fra båndet. Dersom «Bonnich» har et slikt lynne at den ikke tåler at andre hunder løper i nærheten av den, har den etter rettens mening en unormal oppførsel som gjør at det ikke vil være urimelig at den avlives.

At «Bonnich» tilhører en hundetype som må betegnes som farlig – selv om den ikke står på listen over farlige under i forskriftene av 25. oktober 1991 nr. 718 LD §2 – synes klart av de episoder «Bonnich» og søsteren «Beauty» har vært involvert i. 1 juli 1995 i Oslo tok «Beauty» – som

eies av As datter – livet av en liten Chiuwava-hund da den kom seg ut gjennom en åpen dør i leiligheten hvor den oppholdt seg. Noen provokasjon var det ikke snakk om. Når A hevder det skyldes at «Beauty» hater små hunder som følge av episoder under oppveksten, gjør ikke det at retten finner at reaksjonen er normal og akseptabel.

Namsretten kan for sitt vedkommende ikke se at samfunnet er tjent med at man har hunder av denne type. Personer som ønsker å ha hund må kunne skaffe seg andre typer hunder som er mindre farlige og aggressive. Hunder av «Bonnich»s type synes å ha et aggressivt reaksjonsmønster i endel situasjoner og kommer lett ut av kontroll ved uoppmerksomhet fra eiers side eller den som passer den. Når dette er situasjoner som lett kan oppstå, ser ikke retten det som urimelig at avliving skjer.

As opplysning om at han vil sende hunden til hundegård i Sverige dersom den får leve finner ikke retten å ville tillegge noen vekt. Heller ikke kan det tillegges særlig vekt at As datter føler skyld for det som har skjedd.»

13.2 Dansk og svensk rett. Kjæledyrkonvensjonen

I Danmark fastsetter lov 26. juni 1969 nr. 380 om hunde § 6 stk. 3 følgende:

«I tilfælde, hvor en hund har skambidt et menneske, kan politiet efter rådslagning med en hundesagkyndig lade hunden aflive for ejerens regning.»

Spørsmålet om avliving er en ren politisak. Den sakkyndige trenger ikke være f.eks. en dyrløge. Politiets avgjørelse kan påklages til departementet.

Folketinget har til behandling et forslag om å endre bestemmelsen slik at politiet også får adgang til å beslutte avliving hvis et pålegg om å holde hunden i bånd eller forsynt med munnkurv, blir overtrådt. Det er også foreslått å gi politiet hjemmel til å beslutte avliving av en hund som kan være farlig for sine omgivelser, samt nærmere regler om bruk av hundesakkyndige før avliving blir besluttet (lovforslag nr. L 164 for 2002-2003).

I Sverige har lag (1943:459) om tillsyn över hundar och katter 3 § andre stycket en regel som gjelder hunder «som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur» eller «som visat benägenhet att driva får», jf. loven 2 §. For disse gjelder at politiet kan beslutte avliving, eventuelt ta hånd om hunden eller selge den. Før en hund avlives skal politiet innhente «yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål».

Den europeiske konvensjon 13. november 1987 om beskyttelse av kjæledyr har som sagt under punkt 12.2 regler om fremgangsmåten ved avlaving. Ved avlaving av hunder etter at skade er voldt m.m. foreligger forutsetningsvis ikke en nødsituasjon, og avlavingen vil måtte skje på slik måte som konvensjonen pålegger. Slik avlaving i ettertid skal etter norsk rett følge reglene i dyrevernavloven. Fremgangsmåten reguleres derfor ikke av lovutkastet i proposisjonen her, som bare behandler adgangen til avlaving uten eierens samtykke.

13.3 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

Regler om krav på avlaving som sikkerhetstiltak gjennom oppfølging etter at en hund har opptrådt uønsket, var tatt inn i høringsutkastet §§ 9 og 10. Paragraf 9 omhandler de materielle vilkår for avlaving, altså selve det rettslige grunnlaget for en etterfølgende avlaving. Paragraf 10 regulerte prosessuelle vilkår for å fremme avlivingskrav, altså hvem som skal kunne kreve avlaving, hvem som skal avgjøre spørsmålet og fremgangsmåten ved dette. Bestemmelsen om forvaring i utkastet § 10 annet ledd siste punktum vil bli behandlet under punkt 17 nedenfor. De to paragrafene lød slik:

«§ 9 Krav på avlaving av hund

En hund som har anfalt eller skadet folk eller jaget, angrepet eller skadet dyr, kan kreves avlivet. Det samme gjelder hvis hunden gjentatt har gått løs og utgjort risiko for mennesker eller dyr som nevnt i § 7 tredje ledd, dersom hunden senere ikke er blitt utvilsomt trygt sikret mot å komme løs. Avlaving kan likevel ikke kreves dersom det vil være et uforholdsmessig inngrep. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på hvilken fare som har vært tilstede, påført skade, den risiko hunden må antas å utgjøre i fremtiden, muligheten for og tjenligheten av omplassering av hunden, og hundens nytteverdi.

§ 10 Nærmere om avlivingskravet

Krav om avlaving kan bli satt frem av enhver berørt person. Hvis dyr er jaget, angrepet, skadet eller utsatt for risiko, kan eieren eller innehaveren kreve avlaving. Gjelder det tamrein, kan krav også fremsettes av reingjeter og reinoppsyn. Gjelder det vilt, kan krav fremsettes av grunneier eller jakt- eller langstberettiget i området og av villtorganene. Kravet kan rettes både mot hundens eier og innehaver.

Kravet om avlaving er særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrdelse gjennom namsmyndighe-

tene etter reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 13. Tvangsfullbyrdelse på dette grunnlag må bli begjært innen to måneder etter hendelsen som grunngir kravet. Politiet kan ta hunden i forvaring inntil saken er avgjort.»

I høringsnotatet er bestemmelsene omtalt på følgende måte:

«4.2.3 Adgang til avlaving etter at et anfall er over eller etter at en hund har gått løs

4.2.3.1 Hund som har anfalt mennesker eller dyr
Når det gjelder adgangen til å kreve en hund avlivet etter at et anfall er over, er det forskjeller mellom de gjeldende lovbestemmelsene både når det gjelder vilkårene for avlaving og tidsfristen for å fremsette krav. ... Her skal bare bemerkes at det kun er i kamphundloven § 5 at det er bestemt at det skal foretas en forholdsmessighetsvurdering av avlivingskravet. Krav om at det må være fremsatt klage til hundeholderen før avlaving kreves, finnes i straffeloven § 354, og det finnes rettspraksis som legger til grunn at hundeeieren må ha varslet før det kan kreves gjennomført avlaving etter reglene i tvangsfullbyrdsloven. Etter bufeloven, viltloven og reindriftsloven er det tilstrekkelig at hunden har jaget dyr, mens det etter kamphundloven kreves at menneske eller dyr er påført skade. Bestemmelsen i kamphundloven § 5 vil fange opp mange av de samme tilfellene som straffeloven § 354 annet ledd. Det er på det rene at det etter gjeldende rett er videre adgang til avlaving av hund som har skadet bufe enn av hund som har skadet folk.

Når det gjelder tidsfristen for å fremsette krav om avlaving, er denne tre måneder etter bufeloven og en måned etter reindriftsloven og kamphundloven. I straffeloven § 354 er det ikke angitt noen bestemt tidsfrist.

Formålet med å ha regler om avlaving av hund som har anfalt dyr eller mennesker, må være å hindre at det oppstår situasjoner der hunder angriper og biter. Slike regler kan motiveres hundeeiere til å unngå farlige situasjoner og hindre gjentagelse i tilfeller der en hund har vist at den utgjør en fare. Reglene i bufeloven kan også være motivert ut fra dyreverminteresser, idet hundens skade kan påføre sau større lidelser enn om de blir tatt av rovdyr, og lidelse vil også være unødvendige.

Krav på avlaving av hund er et særskilt rettsinstitutt, som kommer i tillegg til regler om straffansvar og erstatningsansvar for hundeeieren. Når man har regler om avlaving i tillegg til straff og erstatningsansvar, må det være på grunn av at regler om avlaving forventes å ha både en preventiv virkning og den virkning at det risikomomentet som hunden utgjør, blir fjernet. For hundeeieren vil nok et vedtak om avlaving

kunne føles minst like inngripende som en bot. Dette kan tale for at vedtaket bør treffes etter en helhetsvurdering av hendelsesforløpet. En forskjell kan ligge i at vedtaket om avlaving har sivrettslig karakter. Hundeeieren unngår den stigmatisering som en straffereaksjon kan innebære.

Et vedtak om avlaving av hund kan sies å ha et visst slektskap med inndragning. Vedtaket gjør inngrep i hundeeierens eiendomsrett til hunden. Tap av rett til å holde dyr ved brudd på dyrevernsloven, skal etter dyrevernsloven § 32 fremmes etter reglene i straffeprosessloven. Men da gjelder det mer inngripende vedtak enn når hundeeieren fratras et enkelt dyr.

Justisdepartementet foreslår i notatet her at det skal være et generelt vilkår for adgang til avlaving av hund som har angrepet dyr eller mennesker, at avlaving ikke anses for å være et uforholdsmessig inngrep, se lovutkastet § 9. En slik generell regel kan innføres ved at kamphundloven § 5 i noe endret form blir opprettholdt, mens særreglene for avlaving av hund som har anfalt eller jaget bufe og tamrein blir opphevet. Den generelle regelen bør også gjelde der hund har angrepet hjortevilt, trass i Miljøverndepartementets vurderinger i Ot. prp. nr. 9 (1980–81) s. 69. Det er vanskelig å se grunn til å særbehandle denne situasjonen ved en samordning av hundelovgivning.

Et særlig spørsmål er om det fremdeles bør være et generelt vilkår for avlaving at dyret eller mennesket er skadet, eller om det bør kunne fremmes krav om avlaving også av hund som har jaget eller anfalt dyr eller mennesker uten at det har ledet til skade. Det er forutsatt i forarbeidene til kamphundloven at begrepet skade også omfatter psykisk skade på mennesker, men utover dette er det ikke der gitt noen nærmere forklaring av begrepet «skade». Begrepet «anfalt» i strl. § 354 annet ledd er et langt videre begrep. Begrepet omfatter også tilfeller hvor hund har grepet fatt i eller hoppet opp på en person eller ved truende adferd hindret vedkommende i å passere.

Departementet antar at det kan være grunn til å opprettholde adgangen til å fremsette avlivingskrav overfor hund som har jaget eller anfalt dyr eller mennesker uten at dette har ledet til en skade. Det at det må foretas en forholdsmessighetsvurdering av avlivingskravet, vil bidra til å unngå avlivinger i tilfeller hvor hunden ikke har vært til stor fare eller sjenanse.

Når forholdsmessigheten av avlivingskravet vurderes, må det bl.a. legges vekt på den fare – bl.a. graden av fare – som har vært til stede og hvilken skade dyret eller mennesket er påført. Det bør være et utgangspunkt at det skal mindre til for å få avlivet en hund som har angrepet et menneske enn en hund som har angrepet et

annet dyr. Er det barn som er angrepet, bør ikke terskelen for avlaving være høy. Det bør videre legges vekt på hvilken risiko hunden må antas å utgjøre i fremtiden. Er det tale om en veltilpasset, godt behandlet hund med rolig gemytt, som har opptrådt irregulært i en helt spesiell situasjon som vanskelig kan oppstå igjen, taler det mot å avlive den. Eierens forhold må også ha betydning for vurderingen. Er det tale om en hundeeier som ikke har tilstrekkelig forståelse for hvilken aktsomhet en hundeeier bør vise, bør hunden avlives om ikke den er eller vil bli omplassert. Det bør normalt ikke skje avlaving av politihund som har jaget eller angrepet noen som ledd i rollen som politihund, med mindre omstendighetene er helt spesielle.

Et særskilt spørsmål er om det bør gjøres et generelt unntak for hunder med en særlig nytteverdi, f.eks. politihunder og førerhunder. Alternativet til å gjøre et generelt unntak, er at hundens nytteverdi tas med som et moment i vurderingen av forholdsmessigheten av avlivingskravet. Lovutkastet nedenfor bygger på den sistnevnte løsningen.

Enkelte dyrevernsorganisasjoner har pekt på at omplassering kan være et alternativ til avlaving av hunder i tilfeller hvor det er eierens behandling av hunden som gjør at den er aggressiv eller av andre grunner utgjør et faremoment. Et spørsmål blir da om det bør innføres en lovfestet adgang for namsmyndigheten til å treffe vedtak om omplassering i slike tilfeller. Imidlertid kan det neppe forsvares å nytte offentlige midler til etablering og drift av et apparat for omplassering av hunder. Det vil også være problematisk å pålegge private institusjoner slike plikter ved lov. Det vil dessuten være vanskelig for namsmyndigheten å avgjøre om den aktuelle hunden kan hjelpes ved omplassering, noe som måtte blitt et sentralt kriterium ved avgjørelsen. Lovutkastet her bygger på at det ved vurderingen av forholdsmessigheten av et avlivingskrav blir lagt vekt på om det i det konkrete tilfellet er mulighet for omplassering, og om det kan antas at dette er et alternativ som fjerner det faremomentet hunden utgjør.

En hund som har blitt brukt som redskap i en lovlig nødretts- eller nødvergehandling, bør ikke bli avlivet etter bestemmelsen. Departementet antar at det ikke er nødvendig å presisere dette i lovteksten.

4.2.3.2 Hund som har løpt løs eller som på annen måte har voldt ulempe

Her skal vurderes i hvilken utstrekning det bør være adgang til avlaving av hund som har løpt løs i områder hvor det befinner seg bufe, reinsdyr eller vilt eller i områder hvor folk ferdes, eventuelt bare i områder hvor barn ferdes, f.eks. på lekeplasser. Videre er det et spørsmål

om hjemmelen for å kreve avlivet en hund som har voldt vesentlig ulempe for øvrig i straffeloven § 354 annet ledd, bør videreføres.

I dag er det hjemmel for avlaving av hund som har vært uten ledsager i strekning hvor bufe beiter, jf. bufeloven § 2 annet ledd, for hund som har for vane å jage rein og som ikke blir holdt i bånd eller innestengt i den tid tamrein lovlig oppholder seg i distriktet, jf. reindriftsloven § 29 femte ledd tredje punktum, og for hund som har løpt løs i ekstraordinær båndtvangstid, jf. villloven § 53 tredje ledd første punktum. Straffeloven § 354 annet ledd gir adgang til avlaving hvis en hund trass klage til hundeholderen p.g.a. anfall mot person gjentatt har gått løs. Det er ingen generell hjemmel for avlaving av hund som har løpt løs i områder hvor barn eller folk for øvrig ferdes. Politivedtektenes hjemler for avlaving av hund som har løpt løs i strid med båndtvangsbestemmelsene i politivedtektene, er betinget av at eieren ikke henter hunden.

Begrunnelsen for å ha regler om avlaving av hund fordi hunden har løpt løs, må også være preventive hensyn kombinert med hensynet til å fjerne det faremomentet hunden utgjør.

Den absolutte avlivingsreglene i bufeloven tar ikke hensyn til hvilket konkret faremoment som har foreligget i det enkelte tilfellet. Faremomentet i slike tilfeller vil avhenge av bl.a. hundens størrelse, rase og avstanden til bufeet. Det kan være liten grunn til å ha en absolutt regel om avlaving som bl.a. vil omfatte hunder som er så små og har et slikt gemytt at de vanskelig kan tenkes å ville angripe storfe, sau eller geit. Dersom det skal være adgang til avlaving i tilfeller hvor en hund har gått løs, bør det også her være en betingelse at det foretas en skjønnsmessig vurdering av faremomentet hunden har utgjort og kan komme til å utgjøre i fremtiden. Forslaget nedenfor bygger på at hunden gjentatt må ha gått løs og utgjort en risiko, og dessuten ikke senere er blitt utvilsomt trygt sikret mot igjen å komme løs, se lovutkastet § 9 annet punktum.

Dette bør etter Justisdepartementets syn også bli lagt til grunn for spørsmålet om avlaving av hund som har gått løs og utgjort risiko for tamrein, fjærfe eller hjortevilt.

Et annet spørsmål er om det bør innføres en adgang til avlaving av hund som har gått løs og utgjort en risiko for folk på alminnelig beferdet sted eller på sted der barn ferdes, f.eks. på lekeplasser. Årsaken til at man ikke har regler om dette i dag, kan være at det generelt er mindre risiko for at hunder skal gå til angrep på mennesker enn for at de går til angrep på bufe, reinsdyr eller hjortevilt. Etter Justisdepartementets oppfatning bør avlaving av hund som har gått løs og utgjort risiko for folk kunne skje

på samme vilkår som nevnt ovenfor i relasjon til risiko for bufe mv.

Videre er det spørsmål om en bør opprettholde hjemmelen i straffeloven § 354 annet ledd til å avlive hund som har voldt vesentlig ulempe ved støy eller på annen måte uten å ha representert et faremoment. Justisdepartementet antar at adgangen til avlaving av hund bør være forbeholdt de tilfellene der en hund utgjør et faremoment for omgivelsene. Volder hunden ulemper i naboforhold, kan naboen med grunnlag i granneloven 16. juni 1961 nr. 15 ha krav på at ulempen fjernes, se nærmere særlig lovens § 2 og § 10.

4.2.4 Prosessuelle regler for krav om avlaving

Etter departementets syn bør privates krav på avlaving av hund fremdeles betraktes og behandles som et sivilrettslig krav. Departementet går inn for å videreføre at kravet anses som et særlig tvangsgrunnlag hvis tvangsfullbyrdelsen blir begjært forholdsvis raskt.

Departementet foreslår en frist på to måneder for å sette frem krav om avlaving av hund som har jaget, anfalt eller skadet dyr eller mennesker, dersom kravet skal gi særlig tvangsgrunnlag. Den som har kravet må først fremsette det overfor en som er ansvarlig for å avlive hunden, dvs. dens eier og innehaver. Den eller dem som kravet rettes mot har krav på varsel etter tvangsfullbyrdsloven § 4-18 før kravet om avlaving kan begjæres fullbyrdet ved namsmyndighetenes hjelp. Derfor blir en kortere frist enn to måneder for knapp etter departementets vurdering.

Et spørsmål er hvem som bør gis rett til å fremsette krav om avlaving. Dette er i dag regulert forskjellig for hver lovbestemmelse ... Justisdepartementet antar at den som er berørt, dvs. en person som selv er forulempet eller utsatt for risiko eller som eier eller er innehaver av dyr som har vært utsatt, bør ha rett til å kreve avlaving. Det forutsettes at i tilfelle hvor barn er angrepet mv., skal barnets verge kunne fremsette slikt krav.

Hvis saken gjelder ulempe eller skade rettet mot tamrein foreslås det at krav også skal kunne bli satt frem av reingjeter eller reinoppsyn. Gjelder det vilt, kan krav etter forslaget settes frem av grunneier, jakt eller fangstberettiget eller viltorganene.

Den som krever en hund avlivet, må i dag legge ut rettsgebyr, som senere kan kreves dekket av hundens eier, dersom kravet fører frem. Dette kan for noen virke som en sperre mot å få avlivet en hund som har vist seg farlig mot mennesker eller andre dyr. Et spørsmål er derfor om det bør gjøres unntak fra kravet om rettsgebyr i saker om avlaving av hund.

Rettsgebyrloven § 10 regner opp for hvilke

sakstyper det i dag er gjort unntak fra krav om rettsgebyr for saker som går for herreds- og byrett, lagmannsrettene og Høyesterett. Det dreier seg særlig om saker om familierettslige spørsmål, men også bl.a. saker om trygderettigheter, arbeidsforhold og militærnektning. Unntak fra kravet om rettsgebyr i saker om tvangsfullbyrdelse følger av rettsgebyrloven § 15 tredje ledd. Her er det kun gjort to unntak, for midlertidig avgjørelse om bidrag etter ekteskapsloven § 92 og for saker som behandles etter barne bortføringsloven.

Departementet antar at det ikke er tilstrekkelig grunn til å gjøre unntak fra kravet om rettsgebyr i saker om avlaving av hund. Hovedregelen er at rettsgebyr skal betales i alle saker, og saksøkeren vil bare risikere å tape det utlagte rettsgebyret dersom saken ikke fører frem eller dersom den saksøkte, dvs. hundeeieren eller – innehaveren, ikke er søkegod. Departementet ber forøvrig om høringsinstansenes syn på dette spørsmålet.»

13.4 Høringsinstansenes syn

13.4.1 Materielle vilkår for avlaving

Departementet viser til høringsinstansenes generelle merknader om avlaving av hund under punkt 12.4.1.

Barneombudet

«mener barn blir best sikret og respektert hvis hunder som har angrepet dem ubegrunnet, kan kreves avlivet. Det må selvfølgelig utvises et godt skjønn ...»

Politimesteren i Hordaland sier dette:

«Den alminnelige rettsfølelse er her i noe utakt med gjeldende rett. Særlig for foreldre som har opplevd at deres barn er blitt bitt av hund, men hvor angrepet er avsluttet, oppleves det som konkret urimelig at det er videre adgang til avlaving av hund som har skadet huse enn hund som har skadet folk. Konkret oppleves dette som om dyr har større verdi enn mennesker.

Hordaland politidistrikt er enig i at det innføres en regel som i større grad likestiller mennesker med dyr i den forstand at den ubetingede avlivningsadgang som bufeloven, villloven, og reindriftsloven oppstiller blir noe innsnevret. Dette er i takt med den alminnelige rettsfølelse, og det er riktig at det etter dette må være en forholdsmessighetsvurdering av avlivningsinngrepet som avgjør avlivningsadgangen. Det kan også vurderes om ikke hensynet til den alminnelige rettsfølelse kan utgjøre et moment i den oppregning som utkastet § 9 oppstiller.»

Rådet for dyreetikk uttaler følgende om aggressivitet overfor mennesker:

«Når det gjelder hunder som er farlige overfor mennesker, mener rådet at dette i stor grad er en egenskap ved den aktuelle hunden og ikke hunder i sin alminnelighet, selv om de fleste hunder trolig vil kunne bite dersom de kommer i en særlig presset situasjon. Med det hundeholdet vi har i Norge, vil aggressiv atferd overfor mennesker være en sterkt uønsket egenskap, som man vil forsøke å redusere gjennom vektlegging av lynne ved utvelgelse av avlsdyr, gjennom opplæring og sosial trening av hunden og allmen informasjon. Etablert aggressiv atferd overfor mennesker kan være vanskelig å kurre. Dette tilsier at avlaving ofte vil være en adekvat reaksjonsmåte for å unngå gjentak.»

Nittedal kommune mener at lovutkastet er utilstrekkelig. Av rådmannens vedlagte vurdering fremgår at lovutkastet § 9 overlater for mye til skjønn. Ellers sies bl.a. følgende:

«Når det gjelder hund som har angrepet menneske mener rådmannen at det ikke skal være noen toleransegrense. Hunden som har overtrådt en slik terskel bør ubetinget kunne kreves avlivet. Selv om tap av hund for hundeeier løfelsesmessig vil være et stort inngrep, bør dette ikke gå på bekostning av andre menneskers rettsvern. ... For reelt farlige situasjoner mener rådmannen at det kun bør være i ekstraordinære situasjoner at hund ikke kan kreves avlivet.»

Norges veterinærhøgskole uttrykte skepsis overfor allmenhetens inngrepsrett på stedet overfor hunder, men gav uttrykk for at man «har mindre betenkeligheter med bestemmelsene om ... avlaving etter at en hendelse har skjedd (§§ 9 og 10)». Også *Ringerike kommune* uttaler at høringsutkastet §§ 9 og 10 kan aksepteres.

Norsk sau- og geitelslag mener at høringsutkastet ikke verner beitedyr godt nok:

«Det er i det nye lovforslaget tatt inn en setning om at avlaving likevel ikke kan kreves dersom det vil være et uforholdsmessig inngrep. En slik formulering vil etter vårt syn kunne føre til at svært mange saker havner for domstolene. I kommentarene til lovteksten (side 36) er det vist til at preventive hensyn kan også ivaretas ved bøter og erstatningsansvar og ved adgang til å fremsette et avlivningskrav i ettertid. Det vil helt sikkert bli ulik vurdering fra hundeholder og beitedyreier om hva som er uforholdsmessig inngrep i en slik sammenheng. Dagens erfaring er at tvistesaker som omhandler løshunder og beitedyr blir svært lavt prioritert i rettssystemet. Slike saker blir som regel henlagt på

grunn av bevisets stilling, sjøl om det kan føres detaljerte bevis for hendelsesforløpet. Konklusjonen vår er at forslaget til lovtekst under paragraf 9 helt klart vil svekke beitebrukeren og hans interesser i forhold til dagens lovverk.»

Fylkesmannen i Buskerud bemerker at reglene «ikke må innebære et svekket vern av husdyr i forhold til dagens lovverk, inklusiv bufeloven».

Sandnes kommune peker på at det er nødvendig å ha klare, praktiskbære regler om avlaving, og fremholder generelt følgende:

«Avlaving vil oftest vekke sterke følelser hos hundeeieren. Selvsagt vil ansvarsbevisst hold av hunden være den beste beskyttelse mot at avlaving vil bli aktuelt. På den annen side vil nødvendigvis avlaving i noen tilfeller måtte bli følgen. Denne mulighet vil for de fleste og over tid i seg selv virke skjerpene på hundeeiernes opptreden.»

Foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk er også opptatt av at reglene må være klare og praktiskbære, og uttaler bl.a. følgende:

«Sammendrag av våre forslag for å forebygge bittskader:

- Hunder som biter voksne eller barn så kraftig at offeret må behandles av lege, skal uten unntak avlives.
- Leger bør bli pålagt obligatorisk rapporteringsplikt av alle slike tilfeller av bittskader som de får til behandling, til nærmeste politimyndighet som gis myndighet til uten unntak å avlive hunden.

...
Hunder som skaper utrygghet, ved å gå løse eller ved hundeeierens hundehold ellers, skal kunne avlives av politiet dersom det kommer gjentatte anmeldelser.

...
Hvert år er det 4000 som må til legebehandling for hundebitt. Til sammenligning er det 400.000 hunder i Norge. Det betyr at dette bare gjelder 1 prosent av hundebestanden. Mellom 70 og 80 prosent av hundene som biter, vil ifølge hundeeksperter bite voksne eller barn igjen. Det mest effektivt forebyggende vi kan gjøre mot framtidige angrep på mennesker er derfor uten unntak å avlive alle hunder som biter. Dermed unngår vi også at det blir avlet videre på aggressive eksemplarer av hunderaser.

... Det vil også i høy grad motivere hundeeiere til dressere hundene sine på en riktig måte. Ingen hundeeier som er glad i sitt kjæledyr, vil sette særlig pris på å få det avlivet.»

Foreldregruppen uttaler til høringsutkastet § 9 at første del «er i utgangspunktet bra». Alt som står

fra og med ordene «dersom hunden senere ikke ...», ønsker foreldregruppen ut av lovteksten, og erstattet av følgende:

«Hunder som biter voksne eller barn så kraftig at offeret må behandles av lege, skal uten unntak avlives.»

Videre uttales:

«Ved de andre tilfellene for eksempel «... gått løs og utgjort risiko...» må det føyes til at: Hensynet til menneskers sikkerhet må alltid settes øverst når vurderingen om avlaving skal foretas.»

Foreldregruppen fremholder også at hundens gemitt ikke må bringes inn i vurderingene: «Det åpner for skjønn og juridisk drukamp i rettssystemet.»

Til forslaget fra foreldregruppen har *Fuglehundklubbenes Forbund* i tillegguttalelse 11. juli 2002 uttalt bl.a.:

«Det er åpenbart et behov for en avlivningshjemmel for hunder som biter. Vi er av den oppfatning at eksisterende lovverk i kamphundloven gir uttrykk for en balansert avveining av de foreliggende hensyn, og således bør opprettholdes. ... Det er på det rene at det i lovverket må finnes en sikkerhetsventil for hunder som kan sies å ha bitt i en spesiell situasjon, eks. under provokasjon, utøvelse av vold, hvor bittskaden har kommet under lek, forsøk på å skille to hunder som slåss osv. eller hvor bittskaden er helt ubetydelig. Det vil virke svært støtende om en person som eks. fysisk har plaget en hund i neste omgang skal kunne kreve hunden avlivet fordi den har bitt i selvforsvar. Videre vet vi at mange bittskader skjer i forbindelse med eiers lek med hunden. ... Dette er bare noen eksempler på at en ubetinget avlivningsadgang ved hundebitt vil være både urimelig, uhensiktsmessig og forfeilet i forhold til målet som søkes oppnådd – forslaget støttes ikke.

Muligheten for å effektivisere kamphundlovens avlivningsbestemmelser ved at politiet i første hånd fatter en beslutning om avlaving, har vi ikke innvendinger mot, naturligvis under forutsetning av at politiets beslutning kan overprøves av domstolene.

[Det er ikke] belegg for at 70 % av de hunder som har bitt en gang, biter igjen. Noe tallmateriale på dette finnes ikke. Det man vet er imidlertid at det er mer sannsynlig at en slik hund igjen biter (sammenlignet med en annen hund), siden den har vist at den har bitt som en del av sitt adferdsrepertoar. En rekke faktorer får betydning.»

I møte med departementet 11. juli 2002 tok forbundet til orde for at reglene skiller mellom situa-

sjonene der angrep er rettet mot enten menneske eller dyr.

Norges Hundekjørerforbund uttaler ved brev 16. juli 2002 at avlving av hund som har skadet folk slik som foreslått av foreldregruppen må gjelde ved «(alvorlig) legemsbeskadigelse», ikke f.eks. der «den «skadede» ønsker stivkrampesprøyte for sikkerhets skyld. Vi har forstått at vår presisering også er i tråd med forslagsstillerens oppfatning og intensjon.» Man mener at avlving heller ikke kan skje unntaksfritt, f.eks. i tilfeller av «hund som biter når man hindrer en hund i å skade annet dyr (eks. to hunder som slåss eller valper som biter under lek).» Norges Hundekjørerforbund foreslår derfor følgende:

«Alle hunder som biter pga. aggressivitet ovenfor folk og volder (alvorlig) legemsbeskadigelse, bør avlives. Med denne formuleringen vil ikke loven kunne ramme hunder som ikke er farlige uavhengig av hundens størrelse. Det bør ikke være type hund som avgjør, men grad av skade.»

Norges Hundekjørerforbund fremholder også at gjentatte anmeldelser ikke bør være avlivingsgrunnlag alene, uten i kombinasjon med manglende oppfølging av pålegg:

«Dette hindrer at anmeldelse som har andre motiver enn de knyttet til hundens atferd, får konsekvenser for hunden, (eller at anmeldelsene bygger på ubegrunnet utrygghet.) Avlving kan kun skje dersom myndighet pålegger tiltak av en eller annen form gjentatte ganger og disse ikke følges opp av hundeeier.»

I brev 1. juli 2002 og uttalelse overlevert til departementet 11. juli 2002 tar Foreningen for Hundekomplisering sterkt avstand fra forslaget om at hunder som biter så kraftig at offeret må behandles av lege skal avlives. Man mener at så mange hunder ville blitt avlivet at «norsk hundehold ville opphøre å eksistere i sin nåværende form». Foreningen legger da til grunn at lovforslaget er så vidtgående at selv det minste lille rift skulle medføre avlving. Videre sies bl.a. at dersom leger får rapporteringsplikt for hundebitt, med dramatiske konsekvenser, vil folk unnlate å oppsøke lege. Alternativt vil folk oppgi annen skadeårsak, med feilbehandlinger som resultat. En nulltoleranseregulering vil, blir det sagt, glede «det mindretallet som vil benytte enhver anledning til å provosere hunder til å bite, for deretter å forlange hunder avlivet.» Det uttales bl.a.:

«At en liten hudavskrapning/rift skal føre til avlving, eller fordi man for sikkerhetsskyld har oppsøkt lege for å få en stivkrampesprøyte, vil oppfattes som urimelig og svekke tilliten til et

rettferdig system. Kriteriet for å avlive en hund skal ikke være om man oppsøker lege eller ei, men omfanget av bittet og omstendighetene omkring hendelsen som har utløst bittet. Bittet kan ha blitt fremprovosert ved at hunden har blitt plaget, slått, mishandlet eller av andre årsaker har forsvart seg. Eller at barn eller voksne gjennom lek med hunden tilfeldig har fått seg noen rift/skraper eller overflatebitt. De fleste hunder eller katter vil under lek eller som advarsel kunne gi overfladiske merker (varselbitt). Dersom slike merker automatisk skal føre til avlving av katter og hunder, kan man like godt forby alt kaffe og hundehold.»

Norsk Kennel Klub har disse merknadene:

«Kennelklubben er av den prinsipielle oppfatning at krav om etterfølgen(dje avlving bare bør skje etter en avveining slik som bestemt i kamphundlovens § 5. Man er derfor enig i at denne bestemmelse føres videre i en ny lov. Det må imidlertid klart skjell[d]nes mellom hunder som har angrepet mennesker og som har angrepet dyr.

I det første tilfelle kan man akseptere en strengere regel enn i det annet tilfelle, jfr. det som foran er sagt om privat rettshåndhevelse.

Under begge alternativer må den etterfølgende avlving reserveres for de tilfelle hvor hunden har vist en ikke akseptabel aggressivitet.

...

Det er fortjenestefullt at det foreslås som et alternativ til avlving at hunder kan bli omplassert.

...

Til annen setning [i høringsutkastet § 9] bemerkes at man her bør videreføre regelen i straffelovens § 354, 2. ledd om forutgående varsel til eier.

Ved den helhetsvurdering som skal foretas bør også tas med om hundeeieren er straffet i forbindelse med den hendelse som foranlediger avlivningskravet.»

Etter forslaget fra foreldregruppen tilføyer Norsk Kennel Klub og Norges Jeger- og Fiskerforbund i brev/notat 3. juli 2002 bl.a. dette:

«Vi har allerede kamphundlovens § 5. Den sikkerhetsventil man har i 1. ledd, 2. pkt. må videreføres i ny hundelov ... Har man først en «sikkerhetsventil», er det ikke grunn til å forlate Namsrettsbehandling i slike saker, og den dermed følgende kontradiktoriske forhandling.»

Til spørsmålet om rapporteringsplikt for leger sier samme instanser bl.a.:

«Forslaget tar ikke standpunkt til spørsmålet om legers taushetsplikt. Det er ikke uten videre

gitt at den som blir behandlet for bittskader vil at legen skal rapportere dette videre.

NKK bemerker for sin del at skal man ha en slik ordning, sammen med en regel om obligatorisk avlivning, skulle man komme opp i ca. 4.000 hundeaflivninger i året ...»

Norges Jeger- og Fiskerforbund:

«Her er det i første omgang eier/ledsager som bør straffes. Dette bør være bøter, gjerne forholdsvis store. Ved gjentagelse kan hunden kreves avlivet. Når det gjelder skade på folk har vi bedre forståelse for avlivning, men ved å jage dyr er vi igjen inne på tradisjonelle jaktformer. Vi regner da med at under betegnelsen dyr kommer også vilt. Videre bør det beskrives hva som er ment med «reell risiko».

Jakthundrådet i Norge:

«Jakthundrådet ønsker å rette oppmerksomheten mot bruk av begrepet «jaget» i forbindelse med situasjoner som kan medføre krav om avliving. En løs hund som benyttes til jakt, vil i realiteten også komme inn under definisjonen å «jage et dyr». Dette synes ikke fanget opp av lovutkastet slik det er foreslått utformet, og Jakthundrådet ber derfor om at dette endres. Rent prinsipielt vil Jakthundrådet påpeke at lovutkastet i flere sammenhenger benytter det nokså upresise uttrykket «dyr». Dette er meget uklart og gjør det vanskelig å definere klart hva som ligger i utkastet til bestemmelsene.»

Fuglehundklubbenes Forbund har avgitt en fylldig høringsuttalelse. Generelle betraktninger om avlivning er allerede til dels referert foran under punkt 12.4.1. Departementet viser til disse merknadene, som tar avstand fra at avlivingsregler skal ha et forebyggende siktemål, aksepterer at hunder som ved atferd har vist et gemytt som er farlig for omgivelsene, bør avlives, men fremholder at avliving av hund er svært inngripende overfor eieren og bare må skje der dette fremstår som forholdsmessig. For øvrig uttaler forbundet spesielt til høringsutkastet § 9:

«Det er et behov for en slik avlivningshjemmel som foreligger i kamphundlovens §5.

Det er viktig at forarbeidene til § 9 presiserer at et avlivningskrav bare skal tas til følge dersom hunden gjennom sin opptreden har vist unormal og uønsket aggressivitet mot menneske eller andre dyr. I Ot. prp. nr. 9 (1980-81) på side 69 fremgår følgende:

«Denne endring i forhold til gjeldende lov er begrunnet i at en så drastisk situasjon som avlivning bare er på sin plass for å hindre at viltet lider i en akutt situasjon, eller hvor for eksem-

pel snøforholdene skaper særlig risiko. En senere avlivning, kanskje etter lang tid gått, vil gi et preg av hevn mot hunden, som ikke er godt begrunnet»

I lys av ovennevnte gir departementets forslag til utvidelse av kamphundloven § 5 liten mening. Det samme kan sies om man ser forslagsgets utvidelse opp mot forarbeidene til kamphundloven:

«Skaden som er påført mennesket eller dyret, bør være alvorlig. Psykiske skader på mennesker kan også regnes som alvorlige»

Videre er det grunn til å fremheve at en rekke av de hunder som finnes i Norge i dag er jakthunder, som naturligvis besitter jaktlige instinkter og egenskaper. Dette forholdet er det tatt høyde for i forarbeidene til kamphundloven:

«Der dyr er involvert bør ikke skaden være en følge av naturlige instinkter hos for eksempel jakthunder».

Det er viktig at det presiseres i forarbeidene til en hundelov at ovennevnte fortsatt skal gjelde.

Vi kan ikke se noen grunn til at gjerningsbeskrivelsen i kamphundloven («hund som har påført menneske eller dyr skade») skal utvides på den måte departementet har foreslått. Det bør som et minimum kreves at hunden har voldt konkret skade.

Departementet går ikke bare bort i fra kravet om at det må foreligge en skade, man overser også at det bør kreves skade av en viss alvorlighet for at en hund skal kunne avlives. Det er viktig at disse prinsippene videreføres. Vi vil igjen fremheve at hund er et viktig rettsgode som vi i traktats form har forpliktet oss til å beskytte. Avlivning skal ikke være kurant, det skal ikke bære preg av hevn mot hunden eller straff mot eier – det bør bare kunne skje der hundens gemytt gjør at en slik reaksjon er nødvendig. Det vises til våre generelle betraktninger ... Det er vår oppfatning at departementets negative syn på hunder også ved utformingen av denne bestemmelsen har hatt stor betydning.

Departementet uttaler på side 42 i høringsutkastet at dersom det er barn som er angrepet, bør ikke terskelen for avlivning være høy. Dette må strykes – barn opptrer ofte på en måte som hunder ikke setter pris på – det finnes dessverre en del eksempler på at barn er direkte slemme både mot hunder og andre dyr. En konkret vurdering av situasjonen, herunder skadens omfang og risikoen for gjentagelse, synes fornuftig å legge til grunn. Ekspertuttalelser vedrørende hunds adferd bør her innhentes av departementet.

Det er vår klare oppfatning at ordlyden i lov-

utkastet endres slik at ordlyden i nåværende kamphundlov § 5 videreføres. Vi synes videre at det også bør fremgå av loven at hundens økonomiske verdi og betydning for eieren, inngår i den avveining som må foretas av om avlivning er et uforholdsmessig inngrep. Noen mennesker har et helt spesielt forhold til sine hunder, for eksempel de barn som har fått hund fra Radiumhospitalet, eldre eller lignende.

Dersom en hund skal kunne avlives som følge av at den gjentatte ganger har gått løs og utgjort risiko, bør det være et vilkår om at eieren har blitt gitt minimum en advarsel av politiet. En avlivning i slike tilfeller må imidlertid unngås, siden man i realiteten straffer for forsømmelser fra hundens eier med mindre hunden har gjort noe konkret galt. Dersom hundeeieren forsømmer seg helt kan han fratras dyret med hjemmel i dyrevernavlovens §32.»

I fellesuttalelsen 20. mars 2002 fra *Norsk Kennel Klub, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Hundehjørerforbund og Fuglehundklubbens Forbund* er det sagt følgende:

«Det må fremgå klart av forarbeidene til bestemmelsen at dersom en hunds angrep på et annet dyr er en følge av hundens naturlige instinkter, bør hunden ikke avlives.

Slik vi ser det er det ingen grunn til å endre den ordlyd som fremgår av kamphundloven»

Det blir også bl.a. fremholdt at avliving «lar seg bare forsvare der hundens gemytt tilsier et slikt inngripende tiltak».

Dyrebeskyttelsen Norge sier bl.a. dette:

«Dyrebeskyttelsen Norge ser det som positivt at hundelovgivningene samles i én lov, fordi dette vil gjøre lovverket mer oversiktlig for folk flest. Dyrebeskyttelsen er likevel kritisk til flere av de foreslåtte bestemmelsene.

Vi mener at hovedproblemet ved dagens hundehold er uansvarlige hundeeiere. Avlivning av hunden løser ikke dette problemet, fordi eieren alltid kan skaffe seg en ny hund. Slik vi oppfatter lovutkastet, er det den enkelte hund som blir definert som problemet.

Vi mener at lovutkastet ikke tar tilbørlig hensyn til det sterke følelsesmessige bånd som de fleste hundeeiere har med hunden sin. ... Avlivning bør unngås hvis problemet kan løses på mindre inngripende måter.

Hvis Staten skal kunne avlive hunder på en så lettvinnt måte som skissert i lovutkastet, gir dette signalvirkninger til publikum om at en huads liv er lite verdt. Dyrebeskyttelsen mener at ethvert liv har en verdi i seg selv. Ethvert dyr har livsvilje som bør tas hensyn til av oss mennesker ...

Slik Dyrebeskyttelsen forstår det, er formålet her [høringsutkastet § 9] å hindre farlige hunder i å gjøre ytterligere skade.

Omtrent alle normale hunder vil jage katter, selv om de ikke nødvendigvis vil skade dem. Dette betyr at hvis en normal hund som har jaget en katt skal kunne kreves avlivet (slik utkastet hjemler!), vil lett den mest godmodige blant hunder kunne bli dømt til døden. Men dette vil ikke vesentlig minske risikoen for at den aktuelle katt eller andre katter blir jaget igjen av andre hunder.

En hvilken som helst hund vil kunne bite hvis den blir tilstrekkelig presset. Hvis en slik normalt veltilpasset hund skulle komme i en slik situasjon at den biter, vil ikke dette øke risikoen for at den skal gjøre det igjen. Avlives hunden, er det like sannsynlig at en hvilken som helst annen hund skal bite. Altså: Ingen fare avverges ved at hunden avlives.

Bestemmelsens formål oppnås m.a.o. ikke med det virkemiddelet som er valgt.

Det kan selvsagt skje at en hund får for vane å bite eller på annen måte opptre veldig aggressivt. Hvis dette blir en inngrodd del av hundens reaksjonsmønster og problemløsningsmekanisme kan det bli vanskelig å trenge vekk, men ofte lar det seg gjøre for en kyndig person å endre hundens adferd. Hvis adferden kan endres, vil dette avverge nye faresituasjoner, og en såpass vidtgående reaksjon som avlivning blir dermed unødvendig.

Avlivning bør bare brukes som virkemiddel hvis akkurat den aktuelle hunden vil utgjøre en større fare enn andre hunder som kommer opp i lignende situasjon i fremtiden.

Konklusjonen blir at det må bero på en konkret vurdering om avlivning er egnet som virkemiddel eller ikke. Den skjønnsmessige adgang som er oppstilt, jfr. setningen «Avlivning kan ikke kreves dersom det ville være et uforholdsmessig inngrep.», er for snever til at alle relevante momenter kan bli bredt vurdert.

Dyrebeskyttelsen mener at bestemmelsen slik den er foreslått, bør strykes, og erstattes av en bestemmelse som åpner for større grad av skjønn.

Dyrebeskyttelsen mener at det alltid er hundeeierens ansvar hvordan hunden oppfører seg, ikke hundens. Hunden er alltid et produkt av eierens oppdragelse. En hund som er truende, eller som flyr alene omkring og skremmer folk eller dyr, har en dårlig eier. Avlives hunden som straff for eieren, kan vedkommende skaffe seg en ny hund. Mest sannsynlig vil den neste hunden bli like håpløs. DN mener at bestemmelsene om tap av rett til å ha dyr etter dyrevernavloven § 32 bør utvides, slik at det blir lettere å fradømme en hundeeier retten til å ha hund. En slik reaksjon vil kunne kombineres med tvungen ori-

sorgsovertagelse fra dyrevernemnda. Da kan hunden omplasseres. Slik straffes eieren og ikke det uskyldige dyret, samtidig som lovreglene vil få bedre forebyggende effekt.»

I tilleggssuttalelse 10. juli 2002 sier *Dyrebeskyttelsen Norge* bl.a. dette:

«Avlaving av hund bør ikke utføres før nøye vurdert av fagperson. Fagperson er her en adferdsspesialist på hund. Om bittet er overfladisk eller mer alvorlig vil være avgjørende i vurderingen om avlaving. Det bør lages en klassifisering av bitt i samarbeid med adferdsspesialist og medisinsk personell, og kan f.eks. fremstå som en klassifisering fra 1 til 6 etter alvorlighetsgrad. Avlaving må heller ikke finne sted umiddelbart, men utsettes til nærmere vurdering er gjort.»

Foreningen for Hundecomplussing uttaler bl.a. følgende, og *Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn* har avgitt nærmest identiske merknader:

«Generelt kan sies at bestemmelsen ikke gir rom for alternative sanksjoner. Eksempelvis slik at en hund som vedvarende har anfalt eller skadet folk kan avlives eller omplasseres. I strl § 354, 2 ledd gir hundens eier advarsel, og det stilles krav om vedvarighet.»

§ 9 likestiller dyr og mennesker. Dette harmonerer dårlig med lovgivningen ellers, eksempelvis i nødretten (strl § 47) der mennesket alltid vil ha større verdi enn en hund. Konklusjonen blir at lovteksten må differensiere mellom anfall eller skade som en hund påfører mennesker, og skader som en hund påfører et annet dyr. Det må differensieres mellom typer skader. Terskelen for å avlive hund som har anfalt eller skadet et menneske må være lavere enn dersom en hund skader eller dreper et annet dyr. Det må foretas en konkret avveining. Dersom hunden skader eller dreper et annet dyr av mindre verdi, skal dette ikke automatisk føre til avlaving, men at det i større grad benyttes bøter. Beløpet på boten vil reflektere omfanget av voldt skade og skadevolder, det skadede dyret og forholdene ellers omkring hendelsen.»

Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn sier også bl.a. dette:

«Hunder er fredelige av natur, og vil kun i ekstreme tilfeller ty til angrep på mennesker. Årsaken til at hunder i enkelte tilfeller anfaller, skader eller angriper mennesker eller andre dyr, skyldes mangelfull innsikt, og lavt kunnskapsnivå rundt hunders adferd fra hundeeiers side. DBO mener derfor det er av svært viktig betydning at det kreves omplassering fremfor avlaving i tilfeller der hunden har vist seg å utgjøre en fare. Dette bør naturligvis ikke skje i tilfeller der eier har nok kunnskaper, eller ønsker å til-

egne seg disse, til å kunne håndtere problemet.»

Oslo politikammer uttaler følgende:

«En er i utgangspunktet enig i den konkrete forholdsmessighetsvurdering som skal gjøres ved avlaving i ettertid, men den foreslåtte bestemmelse bør klarere understreke at det ikke er den eventuelle økonomiske skade som skal være avgjørende for avlavingsspørsmålet, men den konkrete vurdering av muligheten for ny skade.»

For så vidt gjelder adgang til å avlive etter at angrepet er over, er de gjeldende bestemmelser som påpekt av departementet ulike. For det første skal det for så vidt gjelder mennesker ha skjedd et «anfall» eller personskade, og i tillegg er det formelle regler som fastslår at det enten skal ha blitt fremsatt et varsel først (strl. § 354), eller at begjæringen skal være fremsatt innen en måned etter hendelsen (kamphundloven § 5). Slike bestemmelser gjelder ikke ved angrep eller skade på dyr. Dette synes ikke rimelig, og forslaget til ny lov § 9 synes på dette punkt hensiktsmessig.»

Landbruksdepartementet mener at avlivningsmuligheten ikke bør foreligge ved angrep etc. på alle dyr, men bare der det gjelder dyr som nevnt i høringsutkastet § 7 tredje ledd.

Fylkesmannen i Buskerud stiller spørsmål om hva som omfattes av «dyr», og sier at dersom dette innebærer vilt, «blir formuleringen ikke tilfredsstillende for jakthunder i lovlig bruk i jakttid».

Flere instanser har merknader til ordet «anfall». *Haugesund kommune* mener dette gir for vid avlivningsadgang. *Lensmannen i Fræna* og *Sorenskrivervren i Inderøy* mener ordet er fremmed og foretrekker ordet «angrepet» brukt. I samme retning uttaler *Våler kommune* seg. *Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr* mener at det bør være et absolutt vilkår for avlaving at menneske eller dyr er skadet. Denne instansen uttaler også at en ikke bør opprettholde hjemmelen til å avlive hund som har voldt vesentlig ulempe ved støy eller på annen måte uten å ha representert et faremoment (gjeldende straffelov § 354 annet ledd).

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sier dette:

«Fylkesmannen har ... konstatert at det foreslås at en opprettholder adgangen til å framselste avlivingskrav av hund som har jaget eller angrepet dyr eller mennesker uten at dette har ledet til en skade, jfr. utkastets § 9. Fylkesmannen har ingen merknader til dette, men finner å ville anføre at når forholdsmessigheten av avlivingskravet vurderes, må det bl.a. legges vekt på den fare – bl.a. graden av fare – som har vært til ste-

de og hvilken skade dyret eller mennesket er påført. Det vises for øvrig til departementets egne betraktninger knyttet til denne problemstilling, som en slutter seg til.»

Sauherad kommune bemerker at

«også den skadelidtes opptreden [bør] tillegges vekt ved vurdering av krav om avlaving i etterkant. Mange ufarlige og snille hunder vil i en gitt situasjon, som den opplever som truende, kunne bite, selv om den aldri har gjort det før eller kommer til å gjøre det igjen.»

Våler kommune peker på at det

«må ... settes et skille mellom hvor hunden viser slik adferd. Skjer det inne i eget hus, i hundegård eller på gårds plass avgrenset med gjerd, bør det ikke være anledning til avlaving, eller i ettertid å kunne kreve dette. I slike tilfeller skal gjerd være merket med skilt om at hund går løs. Hus og hundegård anser vi at ikke å trenge slik merking.»

Professor dr. jur. Jo Hov har uttalt følgende til høringsutkastet § 9:

«Også her er loven bygget opp slik at det etter ordlyden er en forholdsviss adgang til å kreve avlaving, men med en reservasjon om at avlaving ikke må være et «uforholdmessig inngrep».

Den legislative begrunnelse for en slik etterfølgende avlavingsadgang kan tenkes å ligge på tre plan.

For det første kan avlavingen fungere som en straffelignende reaksjon overfor hundeleieren. En slik tanke kommer til uttrykk i forslaget til motiver, hvor det heter (s. 41): "Når man har regler om avlaving i tillegg til straff og erstatningsansvar, må det være på grunn av at regler om avlaving forventes å ha en viss preventiv virkning ... [på eieren]". Et slikt synspunkt er imidlertid etter min oppfatning middefaldersk i sin uhyrlighet. For å skjerpe eierens aktpågi venhet, avliver en det uskyldige dyret. Dette er vel det eneste tilfelle i norsk rett hvor en i fullt alvor foreslår å innføre lovhjæmmel for å rette baker for smed.

For det andre kan en avlaving oppfattes som en hevn for den som har – eller mener han har – lidd skade. Privat hevnløst beskyttes ikke av lovgiveren i andre sammenhenger, og bør heller ikke oppfattes som en fyllestgjørende begrunnelse for å kreve en hund avlivet.

Det eneste rasjonelle argument for å tillate etterfølgende avlaving vil derfor være at dette er den eneste måten å hindre fremtidig skade på. Svært ofte er det imidlertid som nevnt slik at skade voldt av hund er et engangsfenomen. Derfor bør det også fremgå av lovteksten at av-

laving bare skal kunne kreves der dette er nødvendig for å hindre fremtidig skade.

Også på et annet punkt er forslaget til lovt tekst unødvendig vid.

Etter forslaget skal avlaving kunne kreves hvis en hund har «anfalt» mennesker eller skadet. Slik begrepet «anfalt» er definert på s. 42, er det et videre begrep enn «angripe». Det forutsettes bl.a. at det skal regnes som et «anfalt» at en hund hopper opp på folk. Slik atferd er imidlertid fra de fleste hunders side et vennskapsytring eller et ønske om kontakt. Ordet «anfalle» bør derfor byttes ut med «angripe».

Loven åpner også adgang til å kreve avlaving der hunden har jaget andre dyr – dette gjelder også dyr som ikke er nevnt i § 7 (3), og vil f.eks. omfatte kattejakt, eller det forhold at to hannhunder ryker på hverandre i kampen om en tipes gunst. Kattejakt – enda så gjerne de fleste hundeeiere ønsker å hindre det – er et nokså normalt fenomen. Uttrykket «som hund og katt» finnes i de aller fleste språk og kulturer. I 99% av tilfellene ender imidlertid en slik kattejakt godt – blir det konfrontasjon, er det vanligvis hunder det går verst ut over.

Også når det gjelder etterfølgende avlaving bør det være et grunnvilkår for å fremsette krav om avlaving at rekvirenten er blitt angrepet eller er blitt påført en ikke ubetydelig skade.»

13.4.2 Prosessuelle vilkår for avlaving

Oslo politidistrikt har bl.a. følgende merknader:

«For politiet er bestemmelsene om avlaving av hund viktige og meget praktiske. Dagens regler er lite hensiktsmessige og unødig tids- og ressurskrevende for politiet å etterleve. Det er i første rekke strl. § 354, 2. ledd og kamphundloven som har vært bragt til anvendelse ved Oslo politidistrikt, og hvor vi har høstet de fleste av våre erfaringer.

For så vidt gjelder strl. § 354, 2. ledd er denne bestemmelsen avhengig av at det tidligere er fremsatt en «klage». Vanligvis tilsier notoritetshensyn at denne klagen skal ha vært skriftlig, og det må også kunne kreves dokumentasjon for tidspunktet for avsendelse. Det er formentlig grunn til å regne med at det er politiet som vanligvis vil være avsender av en slik klage, i etterkant av en anmeldelse. Loven har heller ingen grense for hvor «gammel» klagen kan være uten at den nye klagen ikke lenger medfører adgang til avlaving. ...

Kamphundloven (midlertidig lov om forbud mot innførsel, hold og avl av farlige hunder) har en uheldig tittel, i og med at loven både inneholder bestemmelser om avlaving av hunderaser som i henhold til forskrift er forbudt å ha i Norge, og avlaving av enhver hund som har forvoldt

skade. For avlving etter sistnevnte bestemmelse kreves imidlertid at begjæring om avlving skal være fremsatt innen en frist på en måned. Denne fristen viser seg i praksis ofte å bli for kort, fordi både anmelder og politiet for sent tar stilling til avlivingsspørsmålet. Dette har sammenheng med at spørsmålet om avlving gjerne utstår til etterforskningen av straffesaken er avsluttet, om en idet hele tatt er kjent med hvem hundeeieren er. ...

Endelig skal det bemerkes at for enkelte hundesaker har den beste løsningen sett fra politiets side vært å overlate hunden til dyrevernemnda, som har fattet vedtak om «omsorgsovertakelse» eller avlving.

Samtykke til avlving er etter politiets erfaring i anmeldte straffesaker ofte hjemmel for avlving. Regler om samtykkets form, innhold og evt. ugenkallelighet er ikke regulert i noen lov, og burde muligens vært omhandlet i ny lov om hundehold. ...

Det fremgår at departementet mener at krav om avlving skal behandles som et krav om tvangsfullbyrdelse, og setter en grense på to måneder for fremsettelse av kravet. Denne fristen skal løpe fra når hendelsen skjedde. Dette synes ikke rimelig, fordi det er ikke gitt at den skadelidte eller politiet er kjent med hvem som er eier av hunden, og kanskje først blir det etter noen tid. Dernest bør det fremgå klart om det må fremmes et formelt varsel etter tfl. § 4–18, eller om det er nok å informere hundens eier om et avlivingskrav for at tomåneders fristen skal brytes. ...

Oslo politidistrikt er meget overrasket over at forslaget ikke later til å gi politiet rett til å kreve avlving, men overlater dette til den enkelte skadelidte. Denne nyskapningen er verken omtalt i noen bredde, eller nærmere begrunnet. Etter Oslo politidistrikts oppfatning er departementets forslag uheldig særlig av tre grunner:

- Det er vår oppfatning at det hensyn som kan begrunne en avlving er hensynet til allmennhetens sikkerhet, og ikke den enkelte krenkedes ønske om «hevn». Slikt sett burde det derfor være politiets beslutning som forvalter av denne offentlige interesse som burde være det primære.
- Ved å legge retten til å kreve avlving utelukkende til den private krenkede kan denne komme i en meget utsatt stilling – enten som kynisk «kjøpslær» med en ulykkelig hundeeier, eller som offer for betydelig press av til dels truende og kanskje også voldelig karakter fra en aggressiv hundeeier.
- Det er tidligere gjort rede for det betydelige kostnadsansvar som vil kunne påløpe ved en sak om avlving, og ikke minst de kompliserte og for de fleste uvante prosedyrer som skal gjennomføres. En konsekvens av dette

er at farlige hunder i stor grad vil kunne fortsette å utgjøre en trussel mot omgivelsene – uten at politiet kan gripe inn. ...

Oslo politidistrikt har ingen bemerkninger til at rettsgebyrloven ikke skal omfatte noe fritak for begjæring om avlving. Dette vil likevel utgjøre en meget beskjeden del av den totale kostnadsrisiko.

En ny lov må etter Oslopoliets mening imidlertid også inneholde en «straksbestemmelse» som gir politiet adgang til tilnærmet umiddelbart å avlive hunder uten omfattende prosedyrer og langvarige rettslige prosesser i tilfeller der det åpenbart er grunnlag for dette, enten på grunn av alvor i den handling som er skjedd eller eierens åpenbare uegnethet til å eie/besitte hund.»

Oslo politikammer redegjør også nærmere for «ulempene med å legge avlivingsvedtakene til domstolen» (som etter gjeldende rett):

«For det første oppleves nok domstolsprosessen langt mer byråkratisk og vanskelig å forstå enn når politiet fatter vedtak. Fremgangsmåten innebærer en lang rekke henvendelser fra namsrett og namsmann, og for mange vil nok opplevelsen ved å møte til muntlige forhandlinger være krevende.

Formentlig vil de fleste føle behov for å la seg bistå av prosessfullmektig, noe som også har en kostnadsside. Namsrettens kjennelse kan påkjæres, og dette vil også ha en kostnad både i tid og penger. Saksomkostninger vil bli iført den tapende part i henhold til tvistemålslovens regler, og dette kan representere et problem både for begjæreren (politiet) og hundeeieren. Politiet må derfor nøye vurdere den kostnadsmessige siden ved å involvere seg i slike prosesser – skulle staten ikke få medhold i sitt krav kan det ha påløpt betydelige kostnader til motpartens prosessfullmektig, og ikke minst utgifter til kennel i svært mange måneder – kanskje opp mot ett år. Politiets utlegg i en slik sak vil da kunne være nærmere kr. 100 000.-. Ønskes en konsekvent og lik behandling av denne type saker, må staten v. Dyrehelsetilsynet som en fast ordning kunne refundere slike utgifter. ...»

Trondheim politidistrikt uttaler bl.a. dette:

«At fornærmede på egen hånd må fremme kravet overfor namsmyndigheten, og med krav om rettsgebyr, virker unødig byråkratisk, og vil lett føre til vilkårlig bruk av bestemmelsen. Spesielt vanskelig vil det føles å fremme et slikt krav dersom partene kjenner hverandre. ...

Slik regelen nå er foreslått, vil politiet ikke ha hjemmel for å kreve avlving, selv om vilkårene er til stede og hunden klart burde ha vært av-

livet. Politiet bør gis primærkompetansen uavhengig av om forholdet er anmeldt og uavhengig av «fornærmedes» forgodtbefinnende. Andre berørte bør i så fall kunne gis en sekundærkompetanse under visse vilkår, slik at de kan gis anledning til å kreve avliving når politiet av en eller annen grunn har avstått fra dette.»

Fredrikstad politidistrikt mener at der avliving ikke begrunnes i næringsinteresser, bør politiet ut fra allmenne hensyn ha mulighet til å kreve avliving når fornærmede ikke ønsker det. Det pekes på at risikomomentet som hunden utgjør ikke bare gjør seg gjeldende overfor fornærmede. Videre fremholdes følgende:

«I denne forbindelse bør det også vektlegges at fornærmede i enkelte tilfeller ønsker å kreve avliving, men av forskjellige årsaker ikke fremsetter kravet. Hvis eier av hunden ikke anses å være søkegod, vil kostnadene ved å kreve avliving i tillegg til eventuelle kostnader til legebesøk, ødelagte klær osv., veie tungt. Erfaringsmessig kan det også være en stor belastning på et allerede vanskeliggjort naboforhold. Fornærmedes vanskelige stilling kan dermed lettes når politiet ut fra allmenne hensyn fremsetter begjæringen.»

Også *Hordaland politidistrikt* reiser spørsmålet om politiet bør gis kompetanse ut fra at allmenne hensyn kan tilsi avliving, og *Troms politidistrikt* mener at politiet bør kunne fremsette avlivingskravet. Likeledes stiller *Bergen byfogdembete* spørsmål om dette og uttaler bl.a.:

«Det synes ... noe tilfeldig at det skal være helt opp til den som har vært utsatt for faren eller angrepet om allmennheten skal utsettes for lignende fare i ettertid. Likeledes er det vel etter hvert en kjent sak at hundehold begynner å bli mer og mer vanlig blant personer som livnærer seg av ulovlig virksomhet og som oppleves som truende for sine omgivelser. At det da skal være opp til den alminnelige borger om han vil utsette seg for belastningen med å begjære hunden avlivet, antas lett å kunne føre til at avlivingsbegjæring ikke fremsettes i de tilfeller der det kanskje er mest påkrevet. ...».

Foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk foreslår som nevnt en rapporteringsplikt for leger ved hundebitt til nærmeste politimyndighet som avliver hunden:

«For at denne regelen skal ha noen effekt, må det gå automatisk i det. Med dette forstås at leger som behandler bittskader plikter å rapportere hvert tilfelle til politiet, og politiet igjen har plikt til å avlive hunden. Har man å gjøre med tunge kriminelle, er det nødvendigvis ikke mor-

somt å kreve hunden deres avlivet. I tilfeller hvor man ikke kjenner hundeeierens identitet, bør slike saker etterforskes.»

Flere instanser har ytterligere merknader om *hvem* – foruten merknader knyttet til politiets rolle foran – som bør kunne kreve avliving:

Lier kommune mener

«det er naturlig at kommunen som viltorgan gis adgang til å kreve hund avlivet etter jaging eller angrep på vilt».

Hordaland politidistrikt mener at høringsutkastet § 10 dekker de som har interesse av å kreve en hund avlivet, og slutter seg til at vedkommende skal være «berørt». *Dyrebeskyttelsen Norge* mener imidlertid at dette vilkåret er uklart og for vidt, og ønsker at regelen «snevres inn slik at bare skadelidte kan kreve avliving». *Jo Hov* mener at vilkåret «berørt person» er svært upresist når man «kommer utover de tilfelle hvor det er voldt skade», og mener at krav bare skal kunne fremsettes av «den som faktisk har lidd skade, og av offentlig myndighet som har til oppgave å håndheve de regler som eventuelt er krenket ...».

I tillegg til merknadene fra *Oslo politidistrikt* sitert foran, er det flere kommentarer som knytter seg spesielt til de *frister* som gjelder etter høringsutkastet § 10 og tvangsfullbyrdsloven relatert til ulike sider av saksbehandlingen:

Om fristen for å sette frem avlivingsbegjæring på to måneder etter hendelsen som grunnlag for kravet, sier Foreningen for Hundecomplassering at lengden ikke er «i samsvar med nyere bestemmelser», og mener at en en-månedersfrist som etter kamphundloven er tilstrekkelig:

«Dette fordi slike krav ikke utløser samme behov som ved akutte situasjoner. For hundeeiere og deres familie vil det være uholdbart å måtte gå i lengre tid i det uvisse, og det kan gi omfattende traumer for barna i familien dersom barnets fribente familiemedlem avlives. En-månedersfristen må være absolutt.»

Samme merknader har *Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn avgitt*. Også *Norsk Kennel Klub* uttaler at fristen for «å begjære etterfølgende avliving bør være absolutt», og mener at fristen bør være på en måned.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har «ingen merknader til forslaget om en frist på to måneder for å framsette krav om avliving av hund som har jaget, angrepet eller skadet dyr eller mennesker, jfr. lovutkastets § 10.» Også *Norsk Afferdsgruppe for Selskapsdyr* ser en to månedersfrist som «akseptabel».

Om spørsmålet om fritak fra rettgebyr er det ulike

meninger: *Politimesteren i Hordaland, Troms politidistrikt, Sorenskriveren i Solør, Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn, Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr og Foreningen for Hundecomplassering* mener at det er riktig at det betales rettsgebyr også for behandlingen av disse sakene. Sistnevnte begrunner dette med behovet for «å sikre hundeeiere mot useriøse avlivingsbegjæringer». *Sametinget, Sorenskriveren i Inderøy, Bergen byfogdembete, fylkesmannen i Hedmark, Jølster lensmannsdistrikt, Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal og Norsk sau- og geitalslag* mener det motsatte. Sistnevnte peker på at gebyrkravet virker som en sperre mot å kreve avlaving av hunder som har vist seg farlige, og ofte har ikke hundeeiere som ikke gjør opp for seg når hund har voldt skade, økonomi til å betale gebyr de blir dømt til å betale. *Jølster lensmannsdistrikt* viser til en konkret sak der hunder som hadde jaget fem geiter på etven ble besluttet avlivet, men der bonden blir sittende med utgiftene fordi hundeeierne var ikke søkagode personer tilknyttet kriminelt miljø: «Hadde han rekna med disse utgiftene hadde truleg bonden tenkt seg om fleire gonger før han krevde hundane avliva. Skadelidte blir i slike saker sitjande igjen med svarteper. Fyrst taper han geitene og så lyt han ut med store summar i rettsgebyrer for å få effektuert avlaving i samband med eit straffbart forhold der avlivingskravet burde vore det offentlege sitt ansvar.» *Bergen byfogdembete* fremholder avlaving som en del av et naturlig reaksjonssystem mot hundeeiere som ikke sikrer hundene tilstrekkelig, og at dette tilsier at «den som begjærer denne reaksjonen ikke bør møtes med krav om rettsgebyr».

Flere instanser har ytterligere og innbyrdes sterkt avvikende merknader som gjelder spørsmålet om dagens og den foreslåtte *saksbehandlingsmåten* mer grunnleggende sett varetar de hensyn som gjør seg gjeldende:

Sandnes kommune uttaler følgende:

«Det er nødvendig at man har klare, *praktikable* regler for når, under hvilke vilkår, og hvordan en hund kan kreves avlivet, hvem som kan fremsette kravet og hvem som treffer beslutningen. I reglene for beslutningsprosessen må sikres at hundens eier så vidt mulig gis anledning til å uttale seg før beslutning [blir] truffet og avlaving blir foretatt. ...»

Dyrebeskyttelsen Norge skriver følgende:

«Å la avlivingskravet være tvangsgrunnlag etter tvangsloven, vil si å utsette det for en summarisk namsrettsbehandling.

Avlivningssakenes karakter tilsier at de bør underkastes ordinær domstolsbehandling. Avlivningssakene vil gjerne ha et omfattende fak-

tum som omfatter hendelsen på skadetidspunktet og hundens adferd forutfor dette. Det vil være aktuelt å trekke inn fagfolk (etologer, dvs. dyreadferdsekspertter – dette er en egen studieretning bl.a. på Norges Landbrukskøleskole) for å vurdere om hunden er en fremtidig trussel.

For en hundeeier vil det normalt oppleves som en tragedie om hunden avlives. Hensynet til hundeeier tilsier at saken bør få en grundig behandling.»

Professor Jo Hov reiser også innvendinger mot avgjørelsesformen som følger av å anse avlivingskrav som særskilt tvangsgrunnlag som behandles av namsretten etter reglene i tvangsfullbyrdsesloven:

«At et krav gjøres til særskilt tvangsgrunnlag, er en løsning en velger når kravet anses forholdsvis notorisk fastslått – det kan f.eks. gjelde skatte- og avgiftskrav, krav etter eksigible gjeldsbrev eller husleieavtaler med utkastelsesklausul m.v. Avlivingskrav vil imidlertid sjelden være så kurante. Det vil ofte være usikkert om rekvirenten virkelig er i en slik posisjon at han er materielt berettiget til å kreve avlaving, og det vil ofte være tvil om hvorvidt de materielle vilkår for avlaving er til stede. Ved behandlingen for namsretten gjelder tvml. tredje del ikke – f.eks. om hovedforhandling, umiddelbar bevisføring osv. Dette er regler som anses som tradisjonelle rettssikkerhetsgarantier ved avgjørelsen av andre krav. Derfor blir behandlingen for namsretten mer summarisk enn ved en regulær domstolsbehandling. Samtidig vil den hundeeier som utsettes for et avlivingskrav, normalt oppfatte dette som et særdeles alvorlig «inngrep». Han bør derfor i prinsippet ha de samme muligheter til å imøtegå det ved domstolene som han har til å imøtegå andre krav som rettes mot ham. En viss mulighet for å avbøte de ulemper behandling etter tvangsfullbyrdsesloven fører med seg, ligger i at namsretten kan bestemme at fullbyrdsesspørsmålet skal avgjøres i saksmåls former etter tvfl. § 6–6. En slik beslutning er imidlertid overlatt til rettens skjønn, og den som ønsker behandling i saksmåls former har ingen mulighet for å få avgjørelsen overprøvet.»

Foreningen for Hundecomplassering og Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn er «enig i at krav om avlaving skal behandles etter tvangsfullbyrdsesloven».

Sorenskriveren i Eiker, Modum og Sigdal stiller, i likhet med Oslo politidistrikt, spørsmål ved om denne sakstypen bør behandles sivilrettslig, og viser bl.a. til at det er

«... opp til fornærmede å bevise at hunden er så

farlig og risikoen så stor at avlaving ikke vil være et uforholdsmessig inngrep. En vanlig person uten kjennskap til hund og hundehold vil ha problemer med å forsvare sitt syn i denne forholdsmessighetsvurderingen. Hundeeieren derimot vil være godt forberedt.

Retten mener det ikke bør være enkeltpersoners oppgave å sørge for avlaving av hunder som kan være farlige for andre. Retten mener derfor at påtalemyndigheten i alle fall prinsipalt bør være den som reiser slike saker. Også hensynet til sakens opplysning taler for at påtalemyndigheten behandler den.»

Sorenskriveren i Stjøer- og Verdal bemerker følgende i tilknytning til at krav om avlaving av hund skal være særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrding gjennom namsmyndighetene:

«Dette synes å gi en fangvarig saksbehandling. Først skal den som krever avlaving sende skriftlig varsel til saksøkte med to ukers frist (tvangsfullbyrdingsloven § 4-18). Dernest skal namsretten – etter at kravet om avlaving, er fremmet for namsretten – forelegge begjæringen for saksøkte med to ukers frist for uttalelse (tvangsfullbyrdingsloven § 13-6). Ettersom kravet ikke er avgjort tidligere, må namsretten ta stilling til en rekke bevissspørsmål og skjønnsmessige vurderinger (etter lovutkastet § 8, § 9 og § 10 første ledd).

Det er vanskelig å se at dette er en hensiktsmessig saksbehandling av krav om avlaving av farlige hunder.»

Ringerike kommune aksepterer høringsutkastet § 10 «slik som foreslått».

13.5 Departementets vurderinger

13.5.1 Materielle vilkår for avlaving

13.5.1.1 Generelt.

Departementet mener at regler om adgang til å beslutte avlaving av en hund i ettertid bør betraktes under synsvinkelen sikkerhetstiltak til vern om folk og dyr.

Det lovgivningspolitiske spørsmålet ved utforming av fullmaktene er i hvilke tilfelle en hund – med utgangspunkt i at den har opptrådt uønsket – bør kunne avlives, eventuelt fjernes fra den aktuelle eieren og sitt miljø ved omplassering, for å hindre skade og utrygghet blant folk. Etter departemen-

tets mening lar dette seg i praksis ikke bestemme entydig ved generelle regler. Det vil gjennomgående være nødvendig å utøve et konkret skjønn. Men loven bør sette opp de grunnvilkår som må være oppfylt for å vurdere avlaving, og trekke opp retningslinjer for den skjønnsmessige vurdering som skal finne sted. Et godt utgangspunkt er den praktisering av avlivingsregelen i kamphundloven § 5 som departementet har redegjort for i punkt 13.1 foran. Departementet vil redegjøre nærmere for sitt syn på forskjellige typesituasjoner under punkt 13.5.1.2 til 13.5.1.4 nedenfor.

Flere høringsinstanser fremholder hensynet til hunden selv som et viktig moment ved vurderingen, eller de fremholder at man ikke må rette tiltak mot hunden, men mot den «egentlige skyldige» eieren. For noen kan slike synspunkter bygge på den oppfatning at hunden er et selvstendig subjekt som bør ha krav på rettssystemets beskyttelse. Departementet minner imidlertid om at hunden er undergitt eierens eiendomsrett innenfor de rammer som dyrevernavlovgivningen setter, og finner det vanskelig – når man ser bort fra de følelser og den tilknytning som mennesker kan ha til en hund – å sette hunden selv i en annen stilling enn andre vanlige pattedyr. Det synes lite rasjonelt å tillegge hunden menneskelige egenskaper eller personlighetsmessige karakteristikk i større grad enn slike dyr, og la dette gi utgangspunktet for utformingen av lovgivningen om sikkerhetsproblematikk som hundehold reiser. At slike argumenter fremføres viser imidlertid hvor sterk tilknytning som mange hundeeiere føler i forhold til hundene.

Man må samtidig være oppmerksom på at det ikke bare er eieren av den hunden som har angrepet, som kan ha en nær tilknytning til sin hund. Det samme vil i minst like stor grad gjelde for eieren til en hund som er blitt utsatt for et angrep. Også angrep og fare som retter seg mot dyr i næring og vilt kan berøre menneskers følelser.

Skal man sikre mot skade og gi trygghet, anser departementet det klart at man ikke alltid kan nøye seg med sanksjoner mot hundens eier. Alt etter omstendighetene kan det at en hund har angrepet eller bitt én gang uten at det var i selvforsvar, øke sannsynligheten for at den vil angripe eller bite på ny i en lignende situasjon.

I en konkret vurdering før det eventuelt treffes avgjørelse om en hund bør avlives, vil flere forskjellige forhold ha betydning. Påført skade kan være bagatelmessig, hunden kan ha en størrelse og liten styrke som ikke gir grunn for virkelig frykt osv. Det kan dreie seg om skade påført en person under normal hundetrening, eller som hunden har voldt i selvforsvar fordi den har følt seg provosert. Hvis en

jakthund f.eks. har løpt etter vilt, kan dette ses som utslag av normale, og i og for seg, ikke uønskede instinkter, der det ikke er større grunn til å frykte gjentakelse fra den aktuelle hunden enn fra andre hunder. Dette vil tale mot avlaving av hunden, dersom ikke det også er slik at hundeeieren tar lett på sitt tilsynsansvar. I sistnevnte tilfelle kan omplassering av hunden være et mulig alternativ til avlaving. Hvis hunden dekker et særskilt behov, f.eks. en førerhund for blinde, vil det i seg selv være et hensyn som taler mot avlaving, især hvis denne funksjonen er betinget av årelang trening.

Som departementet kommer tilbake til under 13.5.2, foreslås det at avgjørelsen av om en hund skal avlives i ettertid, i første instans bør treffes av politiet. Når myndigheten til å beslutte avlaving legges som en fullmakt til politiet, må politiet først og fremst holde forholdet opp mot de lovfestede grunnvilkår og retningslinjer. Men den skjønsmessige myndighet som politiet får, gir dessuten mulighet for å anvende reglene mer eller mindre aktivt i lys av politiets prioritering.

Det kan avhenge av en rekke forhold når politiet finner grunn til å prioritere å vurdere slike saker nærmere. Politiet kan vektlegge både forholdene vedrørende hundehold i distriktet i sin alminnelighet, og forholdene i den enkelte sak dersom folk henvender seg til politiet og ber om inngrep i et konkret tilfelle. Lovforslaget pålegger altså ikke politiet en plikt til å fatte vedtak om avlaving eller omplassering, selv om vilkårene for dette foreligger. Men dersom det kommer en henvendelse fra noen som ønsker en hund avlivet, må politiet vurdere om situasjonen, slik den er beskrevet, ut fra politiets generelle prioritering gir grunn til å foreta nærmere faktiske undersøkelser og vurderinger av om loven gir inngrepskompetanse. Ved vurderingen av dette må det lokale politiet ha et fritt skjønn og herunder rom for å prioritere ressursbruk på en slik sak opp mot annen ressursbruk.

Departementet ser altså reglene som foreslås her som et generelt virkemiddel for politiet til å vareta hensynet til sikkerhet og trygghetsfølelse, som politiet bør kunne nytte der man lokalt ser behov for det. Reglene er altså ikke formulert som regler som gir privatpersoner en rettighet til å få andres hunder avlivet. Imidlertid mener departementet at politiet normalt bør følge opp krav om avlaving eller omplassering i de tilfeller der loven sier at hunden «bør» avlives. Dersom politiets avgjørelse om å avlive eller omplassere en hund påklages til tingretten, se punkt 13.5.1, skal domstolen ikke prøve politiets «kan»-skjønn, men bare om de lovfestede grunnvilkår og retningslinjer tilsier avlaving eller omplassering i det konkrete tilfellet.

Når avlaving skal skje i ettertid – altså ikke i en aktuell faresituasjon – gjelder de vanlige reglene etter dyrevernloven med forskrifter for hvordan dette skal skje. Dyrevernhensyn vil være avgjørende for hvordan avlaving skal skje, akkurat som ved avlaving av andre dyr, hester, katter, kyr m.m. Departementet foreslår ingen endringer i dette.

Som sagt under punkt 7 er det kommet forslag om å la deler av loven omfatte også andre dyr enn hunder. Dette er særlig aktuelt i forhold til reglene om avlaving. Departementet har vurdert dette, men finner at en lov om hundehold bare bør befatte seg med hunder. Departementet vil i denne forbindelse nevne at politiets alminnelige generalklausul, jf. punkt 11.1, vil gi politiet adgang til å vareta hensynet til folks sikkerhet i akutte situasjoner, til dels ved å gå inn og avlive dyr i gitte situasjoner. Fravær av særregler om etterfølgende avlaving av dyrene vil trolig kunne ha betydning for hvor langt den generelle fullmakten vil strekke seg. Det innebærer at politiets inngrepskompetanse på stedet i forhold til annet dyrehold muligens kan gå noe lenger enn når det gjelder hunder, som man har et helt annet apparat for å håndtere gjennom egen lovgivning og rutiner for håndtering. Departementet går imidlertid i denne proposisjonen ikke nærmere inn på de spørsmål som annet dyrehold reiser.

13.5.1.2 Hovedregler om avlaving eller omplassering av hund etter en uønsket hendelse.

Departementet foreslår at politiet skal ha adgang til å vurdere avlaving i ettertid hvis en hund har «angrepet» eller «skadet» et menneske eller «jaget», eller «skadet» dyr.

Endel høringsinstanser mener at bare hund som har «skadet» menneske bør kunne vurderes, og hevder også at departementets forslag er en utvidelse i forhold til gjeldende rett. Det hevdes videre at ordet «anfalt», som benyttes i straffeloven § 354 annet ledd, er vanskelig å forstå.

Ordet «anfalt» dekker alt fra bitt og glefning til at en hund griper fatt i, hopper opp på eller truer noen slik at noen f.eks. hindres i å passere. Hvis det dreier seg om et anfall som ikke har voldt noen skade, og som ikke gir noe reelt grunnlag for frykt, bør imidlertid avlaving etter departementets syn klart være uaktuelt. Er det tale om lekne og kontaktsøkende hunder som gjør småbarn utrygge selv om hundene egentlig ikke kan anses som farlige, bør utgangspunktet være at problemet løses ved advarsel og bedre eierkontroll med hunden, jf. særlig utk. § 17, eventuelt omplassering, før det overhodet kan være grunn til å overveie avlaving. Gjelder det

hunder som skremmer nabolaget og hindrer barn og barnefamilier fra å utfolde seg normalt der, kan således avlaving bli aktuelt i medhold av utk. § 24 første ledd bokstav e.

På denne bakgrunn foreslår departementet at den særskilte regelen i utk. § 18 om avlaving etter en ønsket hendelse skal gjelde for tilfelle hvor en person er angrepet eller skadet, eller hvor hunden har jaget eller skadet dyr. Sammenlignet med straffeloven § 354 annet ledd betyr dette en liten innstramning, men til gjengjeld er det ikke noe krav at den fornærmede først har klaget til hundeholderen. For øvrig mener departementet at lovforslaget ellers vil gi egnede virkemidler når det ikke foreligger en slik ønsket hendelse som blir dekket av forslaget til § 18.

Reglene i utk. § 18 bør gjelde uansett hvor hunden har angrepet eller skadet folk. Departementet er ikke enig med Våler kommune i at avlaving bør være unntaksfritt utelukket hvis skaden skjer inne i eget hus, i hundegård eller på inngjerdet gårds-plass merket med skilt om at hund går løs. Folk kan ha lovlig adgang eller ærend til inngjerdet gårds-plass, hus etc., og også hensynet til folks sikkerhet slike steder vil ha samfunnsmessig betydning. Se f.eks. rettspraksis referert under punkt 13.1 der politiet ble angrepet av hund under lovlig pågripelse av hundeholderen inne i leilighet. Departementet nevner også at lekende barn kan tenkes å springe overalt i et nabolag. Har en hund farlige tendenser, må hundeholderen gardere seg mot ulykker også inne på egen eiendom. Men når det skal vurderes om avlaving vil være et uforholdsmessig inngrep, kan det spille en stor og etter omstendighetene avgjørende rolle at skaden er skjedd på egen eiendom.

For at folk ikke skal vegre seg mot å gå til lege eller bringe barn til lege etter hundebitt, vil departementet ikke følge opp forslaget referert under punkt 13.4.1 om at leger skal ha meldeplikt til politiet om slike bitt.

Skal avlivingsregler ha reel sikkerhetsmessig betydning i forhold til problematisk – blant annet for lite aktsomt – hundehold, må avgjørelser kunne fattes av politiet og reglene må være praktisk håndterbare for politiet i en travel hverdag. Individuell vurdering av hver hunds psyke åpner for et vanskelig bevisstema og vil kreve en ressurskrevende behandling av sakene, og eiere med aggressive hunder og problematisk hundehold kan med et slikt system i praksis for lett slippe unna. Enkelte høringsinstanser er inne på at det bør engasjeres hundesakkyndig for vurdering av hunden for avgjørelser fattes. En slik ordning med vekt på hundens ge-
nytt, innhentning av hundesakkyndige uttalelser,

eventuelt basert på tidkrevende observasjon av hunden, og vurdering av om problemet lar seg sosialisere bort (dersom eieren følger opp), vil etter departementets vurdering gjøre at reglene ikke vil kunne fungere i praksis. Noen sikker kvalitets-sikring av den stort sett selvopnevnte hundesakkyndighet som finnes, har vi for øvrig ikke. I praksis benevner både personer som jobber mer eller mindre med hund, eller som ellers er mer aktive på annen måte, seg som hundesakkyndige. Disse har varierende erfaringer og teoretisk fundament.

Ved vurderingen av om avlaving er uforholdsmessig, må det foretas en totalvurdering der også andre momenter enn de lovtteksten særlig fremholder, kan ha relevans og etter forholdene avgjørende betydning. Departementet vil særlig nevne at det i visse situasjoner kan ligge en implisitt aksept fra voksne og ungdom for visse skader og ulemper fra hundehold, som man ellers ikke kan forholde seg til generelt i samfunnet. I trefninger, stevner, utstillinger, trening etc. med hunder og hundefolk må det antas å være større aksept og forståelse for visse skader og ulemper hunder kan volde, mer enn det man kan operere med i andre sammenhenger. Skader som voldes på voksne personer, ungdom og hunder i slike sammenhenger kan ikke begrunne avlaving hvis den aktuelle skaden og risikoen ligger innenfor det som man generelt i hundemiljøene anser som akseptabelt.

Departementet er enig med Oslo politidistrikt i at det ikke er den eventuelle økonomiske skade som skal være avgjørende for avlivingssspørsmålet. Det som skal vektlegges etter departementets forslag er den fysiske, psykiske og ideelle skade som er voldt. Om f.eks. en som er bitt er en selvstendig næringsdrivende som må holde seg hjerne en uke og taper et pengebeløp, eller en arbeidsledig som ikke taper noe økonomisk, skal være irrelevant for vurderingen. Det avgjørende er heller ikke hvor mye ødelagte klær koster, men mer hvilken fysisk skade og skrekk hunden har voldt og utgjør for fremtiden. I og med at reglene har et sikkerhetsformål, kan det rimeligvis heller ikke legges vekt på hvilken økonomisk verdi hunden har. En utstillingshund verdt kr 20 000,- skal ikke av den grunn vurderes annerledes enn en økonomisk verdiløs blandingshund. Dette presiseres i lovforslaget. Hvis den økonomiske verdi derimot har sammenheng med at hunden har en særlig nytteverdi, skal som sagt hundens nytteverdi vektlegges etter departementets lovforslag.

Departementet foreslår videre at dersom hundeholdet som sådan ikke anses sikkerhetsmessig forsvarlig, kan et avlivingsvedtak omfatte alle hunder som hundeholderen har hånd om. Under hørin-

gen og i de møter departementet har hatt med hunde- og dyreorganisasjoner er det gjentatte ganger fremholdt at hundeholderen oftere er det egentlige problemet enn den enkelte hund. Avliving av en enkelt hund som volder problemer vil derfor ikke alltid være et tilstrekkelig sikkerhetstiltak etter departementets vurdering. Politiet bør ha fullmakt til å sette inn sikkerhetstiltak som retter seg mot hundeholdet som sådan og hundeholderen selv dersom det er behov for det.

Departementet foreslår videre at dersom det anses praktisk mulig og forsvarlig, kan politiet vedta å omplassere en hund fremfor å avlive den. Departementet antar imidlertid at det vil være en god del tilfeller der det ikke kan anses forsvarlig å omplassere hunder hvis de har bitt eller angrepet mennesker, og med det vist at biting inngår i det generelle atferdsrepertoaret hunden har.

13.5.1.3 Særregler om avliving av hund som har skadet barn eller jaget, angrepet eller skadet dyr

Som det fremgår av punkt 5.3.2 er det kommet en del innvendinger under høringen mot for skjønsmessige regler, og departementet anser det ønskelig med mer konkrete regler for en del praktiske situasjoner, jf. de generelle merknader om dette under punkt 5.4.2.

I en del praktiske tilfeller mener departementet at det bør være mindre rom for skjønn med hensyn til spørsmålet om avliving av hund. Som det fremgår under punkt 13.1 finnes det i gjeldende rett en god del regler som ikke inneholder nærmere rom for en skjønnsmessig vurdering.

Terskelen for å innføre en mer ubetinget avlivingsregel i forhold til bitt mot barn må anses lovgivningspolitisk lavere enn generelt. Hundeholderen plikter etter gjeldende rett å ta særlig hensyn til barns naturlige væremåte og modenhetsnivå og må dermed selv ta aktivt hovedansvar for omgangen og kontakten mellom barn og hund. Det er særlig viktig at det blir sørget for at samvær mellom hunder, med skadepotensiale i kraft av størrelse og krefter, og små barn skjer under tilsyn, fordi man ikke kan forvente at småbarn opptrer fornuftig og voksent i samvær med hunder. Det må anses som særlig alvorlig hvis hunder angriper eller biter barn. Der det har skjedd, bør hovedregelen være at hunden som et sikkerhetstiltak blir avlivet hvis barnet er påført vesentlig skade.

Departementet foreslår å tydeliggjøre dette ved en særskilt bestemmelse om at hund som har angrepet eller bitt barn med vesentlig skade som følge, normalt bør avlives. Som barn defineres dem

som er under 12 år. Med vesentlig skade menes skader som må anses som legemsbeskadigelse i samsvar med straffeloven § 229 og dessuten bitt i hodet. Andre tilfeller – som angrep med skrape-merker etter klør eller bitt uten blødning eller med sår som er så vidt små at de ikke ville bli regnet som legemsskade etter straffeloven § 229 – må underkastes en bredere bedømmelse etter den alminnelige regelen i utk. § 18 første ledd.

Departementet mener imidlertid at regelen ikke bør være heft ufravikelig. I departementets lovforslag ligger åpningen for unntak i at det blir sagt at hunden «normalt» bør avlives. Dreier det seg om et større barn som har plaget hunden, vil avliving sjelden være på sin plass. Også andre ekstraordinære situasjoner som kan tale mot avliving kan tenkes, særlig hvis det gjelder noe større barn. En hund som står bundet og forlatt kan lettere ty til å bite fordi den ikke kommer seg unna en uønsket situasjon. Dersom dette f.eks. skjer inne på hundeholderens eiendom der hunden på en ikke-uforsvarlig måte står bundet mens hundeholderen er borte en stund, bør f.eks. unntaket kunne slå inn, slik at hunden ikke avlives hvis lekende barn er kommet inn og stresser hunden. Hos valper vil de små spisse tennene før tannfelling lett kunne forårsake små stikksår som blør. Har valpen bitt under lek og ikke vist tegn til aggresjon, bør normalregelen om avliving fravikes.

Videre foreslår departementet en konkretiserende særregel for tilfeller der hund har angrepet eller skadet beitedyr. Det er ønskelig å opprettholde en sterk beskyttelse for dyr i landbruket og tamrein, jf. gjeldende bestemmelser om dette under punkt 13.1 foran. Departementet foreslår derfor at hund som har angrepet eller skadet dyr i landbruket eller tamrein normalt bør avlives hvis dyrets eier ber om det.

Departementet foreslår at også eiere av andre dyr skal få et klart, men mindre vidtgående, vern for sitt dyrehold i forhold til hunder. Utgangspunktet bør etter departementets syn være at den som holder et dyr som viser at det er en fare mot andre dyr – husdyr eller kjæledyr – må finne seg i at det settes inn tiltak for å avverge videre fare. Departementet foreslår derfor at hund som ved angrep har skadet husdyr eller kjæledyr, medregnet andre hunder, normalt bør avlives hvis dyrets eier ber om det. Det kreves etter dette både «angrep» og «skade». Det er ikke nok med angrep uten skade, eller skade uten angrep. Hvis f.eks. lekende hunder skader hverandre, gjelder ikke regelen. Ved at det kreves angrep, ligger i dette at det skal mer til enn at en hund bare har jaget et annet dyr. De snevrere vilkårene her gjør at det skal mer til for avliving ved

konflikt mellom hundehold og annet kjæledyrhold enn ved konflikt i forhold til landbruk og reindrift. Avlaving av hensyn til andre husdyr og kjæledyr bør heller ikke skje hvis hunden åpenbart ikke utgjør annen risiko i fremtiden enn det hunder vanligvis gjør, og det heller ikke er grunn til å frykte for at den vil angripe og skade samme eiers dyr på nytt. Hvis hundeholderen sikrer mot at samme situasjon kan gjenta seg eller angrepet og skaden har karakter av en spesiell engangshendelse, skal avlaving altså ikke skje. Også dette unntaket innebærer at det vernet som annet kjæledyrhold gis mot hundehold, ikke kommer opp på nivå med det vernet som barn samt dyr i landbruket og tamrein får. De mer vurderingspregede og avgrensede vilkårene der hund har skadet andre kjæledyr etc., åpner riktignok for at også noen hunder som kan utgjøre en uønsket stor fare, vil slippe gjennom p.g.a. bevisstheten. Departementet mener imidlertid at det i konflikt mellom hundehold – som er en utbredt del av norsk hverdagsliv – og annet dyrehold, bør sikres rom for mer nyanserte avveininger enn det er rimelig å åpne for når barn er blitt skadet.

13.5.1.4 Hund har gått ulovlig løs eller uten godt nok tilsyn m.v.

Det er i dag endel hundeholdere som til ulempe for andre folk og interesser ikke retter seg etter reglene om båndtvang og kravene til alltid å ha forsvarlig tilsyn med hunden. I dag er det begrenset hva man praktisk kan gjøre med slik uønsket opptreden, utover å gi hundeholderen bot. Bot er imidlertid straff, og har et annet formål og ikke en slik direkte sikkerhetsmessig virkning som direkte inngrep i hundeholdet. Ved straff påvirkes bare hundeholderens motivasjon, og virkningen er avhengig av hundeholderens egne forhold og dermed usikker.

Mange av de overtredelser som skjer er – selv om de er til ulempe for folk og andre interesser – av en slik art at politiet vanskelig får grepet fatt i dem og ikke kan prioritere å gjøre noe med dem, verken ved bøtleggelse eller på annen måte. Departementet tar ikke sikte på å påvirke disse prioriteringene. Men det kan foreligge tilfeller der forholdene har utviklet seg slik at politiet ser måten et lokalt hundehold utøves på som et større problem som det bør settes inn tiltak mot. I så fall mener departementet at politiet bør utstyres med virkemidler som gjør at man kan gripe inn direkte mot hundeholdet, ikke bare overfor eieren med straff.

Ut fra dette foreslår departementet at hund som har gått ulovlig løs eller uten godt nok tilsyn, kan avlives eller omplasseres av politiet, forutsatt at politiet har gitt hundeholderen en skriftlig advarsel i

løpet av de siste tre år. Som advarsel må regnes skriftlig påpeking fra en person med politimyndighet om at hunden har gått ulovlig løs eller uten godt nok tilsyn, og at en ny ulovlighet kan medføre avlaving eller omplassering. Advarsel kan skje sammen med bøtleggelse eller uten at det blir gitt bot, og må kunne skje på stedet.

Siden dette er et sikkerhetstiltak som utløses av hundeholderens atferd, bør politiets kompetanse gjelde uten hensyn til om advarselen og den nye ulovligheten gjelder samme hund, og vedtaket bør kunne omfatte alle hunder som hundeholderen har hånd om. Departementet antar at formålet med tiltaket ikke alltid kan oppnås uten å gripe inn mot hele hundeholdet. Annerledes kan det imidlertid være der f.eks. hundeholderen rett og slett har for mange hunder til at han klarer å holde dem under aktsomt tilsyn. Da trenger avlaving eller omplassering ikke å omfatte alle hunder for å oppnå formålet.

Det kan oppstå spørsmål om en slik advarsel tatt lang tid før og uavhengig av selve inngrepsvedtaket kan anses som et selvstendig enkeltvedtak. For å utelukke tvil foreslår departementet å presisere at advarselen ikke anses som et enkeltvedtak.

13.5.2 Prosessuelle vilkår for avlaving. Gjennomføring av avlaving

Departementet foreslår at politiet skal ha myndighet til å beslutte avlaving i første instans. Den ordning som gjelder i dag – at det kreves en kjennelse av tingretten (namsretten) etter reglene i tvangsfullbyrdeelsesloven – er tidkrevende og kan medføre tyngende kostnader, og den tar etter departementets mening ikke godt nok vare på de trykkningsbehov som er til stede. Departementet viser særlig til høringsuttalelsene fra Oslo og Trondheim politidistrikter. Den ordning som nå foreslås, svarer til det som stort sett gjaldt før iverksettingen av den nye tvangsfullbyrdeingsloven av 1992, da med en administrativ klageadgang for hundeholderen. Departementet anser iverksetting av tiltak mot problematisk hundehold for å verne om allmennhetens og enkeltpersoners trygghet og trykkningsfølelse som en naturlig politioppgave. Det er i praksis politiet som uansett får henvendelser om problematisk hundehold fra folk flest. En omlegging vil gi politiet et bedre verktøy for å håndtere en problematikk som allerede gir politiet arbeid. Også flere andre momenter taler for å anse disse tiltakene mot problematisk hundehold som en offentlig oppgave, en politioppgave: Fredrikstad politidistrikt fremholder at risikomomentet som hunden utgjør, ikke bare gjør seg gjeldende overfor fornærmede. Trond-

heim politidistrikt fremholder at dersom det å fremme krav om avlaving ses som fornærmedes oppgave, vil det gi en helt vilkårlig bruk av bestemmelsen, jf. også Oslo politidistrikts og Bergen byfogdebetes merknader om dette. Som Oslo politidistrikt påpeker kan en konsekvens av dette være at farlige hunder i stor grad vil kunne fortsette å utgjøre en trussel mot omgivelsene.

Departementet er kommet til at denne kompetansen bør ligge hos politiet, og bare hos politiet, se også under punkt 13.5.1.1 foran. Dermed er det ikke på samme måte som hvis private skulle ha kompetanse til å kreve avlaving, naturlig å operere med frister for å beslutte avlaving. I noen tilfeller vil det være naturlig å se an en strafferettslig etterforskning før slik beslutning fattes. I andre tilfeller kan det bl.a. være uklare faktiske forhold eller stort arbeidspress i politietaten som gjør det naturlig at vurderingen av spørsmålet kan ta noen tid. Dersom loven opererer med faste formelle frister, vil den ikke legge til rette for at politiet skal kunne sette inn tiltak mot hundehold som er en sikkerhetsrisiko eller skaper uakseptabel utrygghet i omgivelsene. Hvis det går uforholdsmessig lang tid før en sak kan vurderes, kan det imidlertid tale for at politiet henlegger saken ut fra en prioriteringsvurdering. I vurderingen av det rettslige vilkåret om at et avlavingsvedtak ikke skal være uforholdsmessig, bør det ved lang tidsbruk også legges vekt om dette får avlaving til å fremstå som urimelig.

Departementet mener at hensynet til hundeholderens rettsikkerhet tilsier en betryggende overprøvningsmulighet. Klageordningen bør være rettslig, ikke forvaltningsmessig, fordi slike saker lett kan reise spørsmål som det er vanskelig å belyse i en rent skriftlig klageprosess. Etter forholdene kan det bl.a. opplyse saken best å få avhørt vitner direkte for klageinstansen før det er gått for lang tid. I og med at saksforholdet er sikkerhetsrelatert og dreier seg om et dyr, som gjerne vil bli holdt i forvaring mens sak pågår, er det hensiktsmessig å ha en klageordning direkte til retten. Dette vil gå raskere enn dersom man må veien om en administrativ klageordning. Også hensynet til at slike saker med et sikkerhetsaspekt bør kunne håndteres praktisk av politiet uten å binde opp uforholdsmessig store ressurser, taler for en noe forenklet klage- og prosessordning.

Ved klage bør det kunne prøves om politiet har forstått og anvendt de rettslige vilkår for avlaving riktig. Departementet anser også vilkåret om at inngrepet ikke skal være uforholdsmessig som et slikt rettslig vilkår, der både rettsforståelsen og den konkrete anvendelsen bør omfattes av en overprøvningsadgang. Det samme gjelder «bør normalt» skjønnet

der det dreier seg om de konkretiserende reglene, f.eks. der hund har bitt og påført barn vesentlig skade. Retten skal derimot ikke kunne legge seg opp i politiets mer skjønsmessige vurdering av om det generelt er grunn til å forfølge slike saker i politidistriktet, eller i politiets vurdering om hvordan slike saker bør prioriteres. Det er politiet som generelt har ansvaret for å vareta sikkerhet, ro og orden, og som alene må ha ansvaret for og kompetanse til å ta stilling til hvorvidt det er grunn til å sette inn tiltak mot problematisk hundehold i politidistriktet.

Politiets vedtak om å avlive eller omplassere en hund vil være enkeltvedtak. Reglene i forvaltningsloven kapittel II – V vil som utgangspunkt gjelde for saksbehandlingen. Dette er regler om inhabilitet, saksforberedelsen og om vedtaket. I og med at det på grunnlag av forskrift 16. desember 1977 nr. 14 om plikten til å grunngi enkeltvedtak § 4 bokstav c ellers kan oppstå spørsmål om begrunnelsesplikt gjelder, foreslår departementet klart sagt at vedtaket skal grunngis. Departementet vil peke på at plikten til å gi forhåndsvarsel i en god del tilfeller vil falle bort etter unntaksbestemmelsene i forvaltningsloven § 16 tredje ledd. Etter forholdene kan også unntakene fra informasjonsplikten i tråd med reglene i forvaltningsloven § 17 slå inn. Vedtaket kan påklages til tingretten. Reglene i forvaltningsloven §§ 29 – 32, 33 annet ledd og fjerde ledd, 34 første ledd og 42 første ledd første punktum og annet ledd skal gjelde for saken, dvs. regler om klagefrist (3 uker) og om klagen, om politiets saksforberedelse i klagesak og oversending av dokumenter til retten, om klageinstansens (tingrettens) avvisning av saken og om utsatt iverksetting av vedtak (altså at man skal kunne beslutte å vente med å avlive eller omplassere hunden inntil klagefristen er ute eller klagen er avgjort).

Videre foreslår departementet at tingretten skal kunne prøve om vilkårene for inngrepet foreligger og herunder ta hensyn til nye faktiske forhold og bevis som partene gjør rede for. Hvis politiet har gjort saksbehandlingsfeil, skal tingretten prøve saken hvis det er forsvarlig, og ellers ved kjennelse returnere saken til politiet for videre behandling der.

Tingretten skal etter forslaget innkalle til muntlig forhandling hvis en part ber om det. Saken avgjøres ved kjennelse, og tvistemålsloven første, annen og fjerde del gjelder så langt reglene passer. Det innebærer bl.a. at tingrettens kjennelse kan påkjæres videre i rettssystemet etter vanlige sivilprosessuelle regler. Særregelen om muntlig forhandling gjelder bare for tingrettens behandling. Høyere instans foretar sin behandlingsmåte etter vanlige sivilprosessuelle regler.

Dersom tingretten behandler straffesak mot hundeholderen ut fra vesentlig samme faktiske forhold som politiets vedtak knytter seg til, bør klagen kunne behandles sammen med straffesaken dersom påtalemyndigheten ber om det. Men også da bør sivilrettslige bevisregler gjelde for vurderingen av om vilkårene for avliving eller omplassering foreligger.

Vedtak om ikke å avlive eller omplassere hund bør ikke anses som enkeltvedtak. En slik avgjørelse vil dermed ikke kunne påklages av noen. Politiets vurderinger om å unnlate å fatte et slikt inngripende vedtak overfor hundeholderen, bør ikke kunne påklages av andre, men aksepteres som en politimessig endelig avgjørelse. En klageadgang i denne retning vil kunne binde opp politiets ressur-

ser til å forsvare avgjørelser i saker man ikke finner grunn til å fremme, noe som er en uønsket ressursbruk.

Ut fra informasjonshensyn foreslås det sagt i loven at politiet sørger for (ved egen eller andres hjelp) at avlivingen skjer, og at den skal foregå etter reglene i dyrevernloven. Departementet presiserer ikke dette i enhver sammenheng der politiet har kompetanse til å avlive hund, men tar det med i denne sammenheng ut fra de spørsmål som er reist om dette. Generelt understreker departementet at det bare er reglene for nøds- og faresituasjoner som berettiger politiet eller andre til å foreta avliving på en måte som ikke alltid kan være forenlig med dyrevernlovens alminnelige regler, se proposisjonens punkt 12.

14 Forbud mot at en person skal kunne ha med hund å gjøre. Krav til godkjenning for å ha eller drive oppdrett av bestemte hundetyper

14.1 Gjeldende rett. Dansk og svensk rett. Spansk lisensordning

Den spesielle hundelovgivningingen inneholder ikke bestemmelser som setter forbud mot at en person holder hund eller stiller krav om godkjenning for det. Slike bestemmelser finnes heller ikke i svensk og dansk rett.

Den danske lov 26. juni 1969 nr. 380 om hunde § 7 har imidlertid en mer vidt formet bestemmelse om at det er forbudt uten politiets tillatelse å drive ervervsmessig handel med eller ervervsmessig oppdrett av hunder, altså hunder helt generelt. I februar 2003 fremmet den danske regjering forslag for Folketinget om regler om å frata noen retten til å ha med hund å gjøre.

I Norge har dyrevernloven 20. desember 1974 nr. 73 lignende regler. Etter § 16 er det forbudt å drive dyrepensjonat o.l. uten tillatelse fra fylkesveterinæren (jf. også forskrift 15. juli 1978 nr. 1 om dyrepensjonat o.l.). Dyrevernloven § 17 setter forbud mot å drive ervervsmessig handel med dyr uten tillatelse fra fylkesveterinæren (jf. også forskrift 10. januar 1985 nr. 17 om ervervsmessig omsetning av dyr).

Gjentatte eller grove overtredelser av dyrevernloven kan etter § 32 gjøre at vedkommende kan fradømmes retten til å ha med dyr å gjøre.

I *Spania* har lov 23. desember 1999 nr. 50 om hold av potensielt farlige dyr innført et lisenskrav for å ha visse hunder. Loven er blitt til med bakgrunn i at angrep fra hund mot personer har skapt sosial uro og dermed et behov for et regelverk for kontroll og begrensnig av hold av potensielt farlige hunder. Potensielt farlige dyr innebærer farlige ville dyr og «husdyr, særlig hunder, av en art eller rase som, utfra rasens eller artens aggressive lynne, størrelse eller kjevekraft, har evne til å skade eller drepe mennesker og andre dyr, eller skade ting».

Loven er en nasjonal rammelov for dyrehold der det legges opp til en kommunal, administrativ kontroll, herunder gjennom utfyllende forskrifter.

Hovedelementet er en lisensordning. Etter artikkel 3 krever det å ha potensielt farlige hunder en forhåndslisens fra vedkommende kommune. Loven oppstiller visse minstekrav for å få lisens. Søkeren må

- (1) være myndig,
- (2) være generelt skikket til hundehold,
- (3) ikke tidligere være dømt for bestemte voldsforbrytelser (herunder drap, legemsformærmeelse, legemsbeskadigelse, frihetsberøvelse, seksualforbrytelser, tilknytning til væpnede kretser/grupperinger) eller tidligere ha brutt regler om hold av farlige dyr.

(5) forelegge en psykisk egnethetsattest,

(6) tegne ansvarsforsikring (for skade dyret volder tredjemann, minstebeløpet angis i forskrift). I prinsippet skal visstnok den enkelte kommune utøve et skjønn ved behandlingen av lisenssøknader og kan herunder oppstille tilleggskrav, f.eks. krav om kurs i dyrehold.

14.2 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

Departementets høringsnotat tok ikke spesifikt opp spørsmålet om forbud mot at person skal kunne ha med hund å gjøre, eller spørsmålet om krav til godkjenning for å ha eller drive oppdrett av bestemte hundetyper.

14.3 Høringsinstansenes syn

14.3.1 Generelt

Generelt uttaler *Foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk* følgende:

«Fra frihet til dyremishandling og vanskjøtsel...

I dag innebærer friheten til å ha hund også at hvem som helst kan skaffe seg den hunden man måtte ønske seg med unntak for pitbull som det ikke er tillatt å holde i Norge etter Kamphundloven. Det betyr at det er fritt fram for hvilken som helst uegnet, ansvarsløs og likegyldig person til å skaffe seg de hundene man måtte ønske seg og fritt kunne missskjøtte dem så mye man lyster.

Det er nettopp det drapet på Johannes Åsheim dreier seg om. Han er nettopp et offer for friheten til å skaffe seg hund og så mange man vil for hvem som helst, uansett hvor totalt uegnet hundeeieren er. Selv om familien anmeldte

hundeeieren og klaget til dyrevernet i kommunen. Likevel måtte gutten gå forbi nabohuset med alle hundene hver dag til og fra skolen.

Hver gang hans etterlatte etter drapet går forbi nabohuset og drapsstedet – eller ser dit gjennom vinduene hjemme – vil de sannsynligvis tenke på sønnen som ikke fikk vokse opp. De vil aldri komme over det, men forsøke å finne en måte å leve med tragedien på. Er det egentlig mulig i fredstid å påføre en familie større lidelse, tap, savn og sorg enn det familien Åsheim er påført?

... Til frihet til å ferdes i trygghet

Friheten til uforsvarlig dyrehold og dyremishandling bør vi isteden erstatte med friheten for hvem som helst, barn så vel som gamle og unge, til å ferdes fritt og trygt til og fra skolen, til og fra butikken og postkontor, i parker og offentlige gangstier, uten frykt for å havne i matfatet for livsfarlige hunder.»

14.3.2 Forbud mot at en person skal kunne ha med hund å gjøre

Dyrebeskyttelsen Norge, Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn, Rådet for Dyreetikk, Norsk sau- og geitalslag og foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstud og Kjell Rønningsbakk har tatt til orde for å ta inn i loven en hjemmel for å kunne fradømme personer retten til å kunne ha med hund å gjøre.

Rådet for dyreetikk:

«Rådet for dyreetikk mener ... at det bør vurderes å legge inn en hjemmel for å kunne fradømme retten til å ha hund, når hundeholdet er til særlig plage for andre mennesker eller dyr. Dyrevernavens hjemmel til å fradømme retten til å holde eller stelle dyr er knyttet til vanskjøtsel av dyr i ens varetekt, og dekker neppe de forhold som her er beskrevet.»

Dyrebeskyttelsen Norge:

«Dyrebeskyttelsen mener at det alltid er hundeeierens ansvar hvordan hunden oppfører seg, ikke hundens. Hunden er alltid et produkt av eierens oppdragelse. En hund som er truende, eller som flyr alene omkring og skremmer folk eller dyr, har en dårlig eier. Avlives hunden som straff for eieren, kan vedkommende skaffe seg en ny hund. Mest sannsynlig vil den neste hunden bli like håpløs. DN mener at bestemmelsene om tap av rett til å ha dyr etter dyrevernaven § 32 bør utvides, slik at det blir lettere å fradømme en hundeeier retten til å ha hund. En slik reaksjon vil kunne kombineres med tvungen omsorgsovertagelse fra dyrevernavnnda. Da kan hunden omplasseres. Slik straffes eieren og ik-

ke det uskyldige dyret, samtidig som lovreglene vil få bedre forebyggende effekt.»

I tilleggssuttalelse 10. juli 2002 blir bl.a. dette sagt:

«Hundeeier må ansvarliggjøres. Det er hundeeier, ikke hund, som i utgangspunktet er årsaken til problemet. ... Fradømmelse av retten til å eie, eller ha dyr i forvaring, må skjerpes og benyttes. ...»

Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn:

«DBO foreslår at man heller bør presisere at hundeeiere som viser seg uegnede til å ha ansvar for hund fradømmes retten til dette på livstid, subsidiært flere år. Årsaker til dette kan være mishandling av hunden, eller fremprovosering av aggressivitet/kampvilje, bruk av hunden i hundekamp, trening av hunder for angrep på mennesker/dyr etc.»

Norsk sau- og geitalslag:

«Norsk sau- og geitalslag vil foreslå at det innarbeides i lovtteksten at hundeeiere kan miste retten til å holde hund ved gjentatte brudd på båndtvangsbestemmelsene som har ført til at mennesker eller dyr er blitt forulempet, skadet eller drept.»

Foreldregruppen fremmer også følgende forslag:

«Et særlig problem er kriminelle som har hund for å beskytte seg selv mot andre kriminelle eller for å utføre straffbare handlinger. Hvem som helst kan [på] en spasertur i Oslos gater og parker møte en rekke slike hundeeiere. Mange av pengeinnkreverne eller torpedoenne med rulleblad som Fanden selv i for eksempel Oslos underverden har schæfere eller rottweilere eller blandingsraser av pitbuller. Jeg (dvs. Rønningsbakk) har selv hørt flere vitnemål i retten i saker med torpedoen hvor aggressive hunder har vært benyttet for å presse ofrene for penger og andre ytelser.

For å stanse slik virksomhet og for å lette politiets arbeid bør den nye hundeloven få en bestemmelse om at personer som er dømt til ubetinget fengsel for volds-, vinnings- eller narkotikaforbrytelser, ikke skal ha anledning til å ha hunder som er egnet til å fremme frykt som schæfere og rottweilere. Det vil gi oss et vern mot kriminelle som bruker farlige hunder i sin virksomhet. ...»

Også *Stafeforeningen i fengselsvesenet* opplyser at de er «svært betenkt over å se innsatte, tidligere innsatte og kriminelle generelt gå rundt med schæfere, kamphunder osv. Disse grupper «hundeeiere» er dessuten ofte beruset når de går rundt med

nevnte hunder». Foreningen foreslår at «kriminelle, eller personer som antas å ha hunder for å beskytte seg – eller benytter hunder for å utøve kriminelle handlinger, – forbys hundehold».

Organisasjonene *Norsk Kennel Klub*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Norges Hundekjørerforbund* og *Fuglehundklubbenes Forbund* gir i en felles tilleggsuttalelse 20. mars 2002 uttrykk for at det kanskje bør innføres «tilstrekkelig adgang til å fradømme retten til å ha eller besitte hund (for kortere eller lengre tid) ved graverende eller gjentatte overtredelser av gjeldende lovgivning? Eks. kamphundvirksomhet og «Kamphund brukt som ransvåpen» (Aftenposten Aften 13.03.2002)». I samme fellesuttalelse poengterer organisasjonene som del av argumentasjon mot det som oppfattes som for vide avlivingsregler rettet mot hund, at det «må fokuseres på ansvaret hos den egentlige ansvarlige: Hundeeieren». Generelt sies også dette om «vanskelige hunder»:

«De fleste hunder er snille, men selvsagt kan det oppstå vanskelige hunder med utgangspunkt i stress, mistriivsel og lignende. Som regel er årsaken til vanskelige hunder og problematisk hundehold de mennesker som har ansvar for hunden eller står for hundeholdet. Tiltak må derfor primært rettes mot hundeeiere/de som holder hund, fremfor mot hunden som sådan.»

I tilleggsuttalelse 3. juli 2002 uttaler *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* bl.a. dette om fradømming av rett til å ha hund for hundeeiere som har hund som har bitt:

«NKK og NJ&FF er enig i at hundeeiere som utviser grovt uforsvarlig hundehold, bør kunne fradømmes retten til å holde hund for nærmere angitt tidsperiode, og i gjentagelsestilfelle, eventuelt for alltid. En slik reaksjon må gjelde hundehold i sin alminnelighet, ellers får man bare uhåndterlige avveiningsproblemer.»

Når det gjelder opprettelse av et register, må dette nødvendigvis være en oppgave for det offentlige. ...»

Til forslaget fra foreldregruppen om tiltak spesielt mot kriminelle miljøer uttaler *Fuglehundklubbenes Forbund*:

«Vi støtter tiltak rettet mot ... kriminelle og hunder som er egnet til å fremkalle frykt. Det bemerkes at en regulering for å være effektiv også må omfatte besittelse av hund, ikke bare begrensninger på muligheten til å eie slik hund.»

Videre uttaler forbundet dette:

«Vi støtter også opp om at det bør foreligge mu-

lighet til å fradømme personer retten til å ha hund ved gjentatte eller graverende overtredelser av gjeldende lovgivning, gjentatte bittskader og lignende.»

Til samme forslag fra foreldregruppen uttaler *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* dette:

«Innlædningsvis bemerkes at man er imot at enkelte aksepterte raser skal betegnes som særlig farlige. ... En undersøkelse for vel 20 år siden, viste at de fleste hundebitt var forårsaket av hunder av rasen Golden Retriever. Grunnen var ganske enkelt den at da var rasen den tallrikste i Norge. Nå er schäferen den vanligste.»

Man har i og for seg ikke særlig å bemerke til et slikt forbud mot hundehold, men kan ikke unnlate å peke på at et automatisk forbud for personer som er dømt for vinnings- og narkotikaforbrytelser m.v. ikke er i god overensstemmelse med straffelovens §§ 29 til 31 om fradømmelse av borgerlige rettigheter, jfr. også dyrevernløvens § 32.

Endelig er NKK redd for at spørsmålet om håndhevelsen vil være langt vanskeligere enn forutsatt av Justisdepartementet. Dette må gjelde både om forbudet skal gjelde å være eier av hund og også besittelse av hund. Dertil har man problemet med blandingshunder.»

Norges Hundekjørerforbund fremholder ved brev 16. juli 2002 dette:

«Vi kan ikke se at personer dømt til ubetinget fengsel skal nektes å ha hund. Dette mener vi bryter med prinsippet om at man bare kan dømmes en gang for samme forseelse. Når det gjelder voldsdømte der bruk av hund som «våpen» inngår, kan det være grunn til et slikt forbud. Uansett må dette vurderes i hvert enkelt tilfelle. ...»

Foreningen for Hundecomplassering uttaler i brev 1. juli 2002

«at utvidet avlivingsadgang ikke forebygger uansvarlig hundehold. For en uansvarlig hundeeier er det bare å skaffe seg en ny hund. Sanksjoner må rettes direkte mot eier for eksempel ved bøter, straff, erstatning, pålegg om omplassering av hunden eller fradømmelse av rett til å ha hund.»

14.3.3 Krav til godkjenning for å ha eller drive oppdrett av bestemte hundetyper

Ellingsrud Hundeklubb tar til orde for å innføre en offentlig sertifiseringsordning for å kunne ha hund

«i risikogrupper, d.v.s. kamphunder og hunder i tjenestehundgruppene». Også *Sund kommune* og *Staforeningen i fengselsvesenet* har merknader i denne retning. *Hundetrener Wenche Foldahl, Foldahls hundeskole* foreslår at krav til «grunnopplæring m/sertifikat for alle hundeeiere bør bli lovfestet». *Foreningen for Hundecomplussing* foreslår at det blir stilt «krav om obligatorisk kurs for personer som ønsker å eie større hunder med skarpe instinkter», se også forslag referert nedenfor fra *foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk*.

Ellingsrud Hundeklubb:

«Alle hunder kan bite. Imidlertid er det de store og skarpe rasene som forårsaker de store skadene. Det ville vært ønskelig med obligatorisk hundeførersertifikat på en del hunderaser. En søt liten valp vil i mange tilfelle utvikle seg til en uhåndterbar hund på 40–50 kilo.»

Foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk:

«Vi vil ... be Justisdepartementet vurdere å innføre et hundesertifikat for farlige hunder. Schæferer topper listen over hunderaser som hvert år sender flest til legebehandling for bittskader. Andre hunderaser som man bør ha sertifikat som dokumentasjon på at man er egnet hundeeier for en slik hund, vil være rottweilere og andre hunder som er gjengangere blant de rasene som sender folk til legebehandling med bittskader. Hunder av blandingsraser av hunderasene med sertifikatkrav, bør omfattes av dette kravet. Et hundesertifikat generelt for å kunne holde hund vil – som en obligatorisk regel – ... være for ressurskrevende. Dessuten er det omkring en prosent av hundeholdet som representerer en fare for omgivelsene. Det er derfor nødvendig å regulere de 99 resterende prosentene av hundeholdet som stort sett ikke er til verken fare eller noen plage for omgivelsene.»

Foreningen for Hundecomplussing går også inn for at det blir stilt «krav om konsesjon/lisens for oppdrett av større raser med skarpe instinkter som gjør disse egnet til kamp, vakt og angrepshunder».

Etter at disse forslagene ble fremsatt, har *Fuglehundklubbenes Forbund* uttalt seg ved brev 11. juli 2002:

«Vi synes at tanken bak å kreve et sertifikat for hold og oppdrett av enkelte typer hunder er god. Vi vet at skillet mellom raser ikke nødvendigvis gir en god pekepinn på hvilke hunder som er farlige og aggressive. Det er vel heller enkelte rasers «tiltrekningskraft» på enkelte typer hundeeiere som er det største problemet, selv om enkelte raser nok går for å ha en skar-

pere/mer aggressiv legning eller er mer krevende enn andre. Helt avgjørende for bestemmelsen er imidlertid den nærmere utformingen.»

Ved brev 13. februar 2002 anmodet departementet en del instanser om å gi råd om hvordan man eventuelt kunne «utforme en definisjon av en gruppe hunder som ikke innbefatter de hunder som i kraft av liten størrelse, begrenset styrke og/eller eventuelt spesielt rolig gemytt, utgjør minst risikopotensiale i forhold til mennesker, inkludert små barn». Bakgrunnen for brevet var kritikk under høringen (som sitert ulike steder i proposisjonen her) mot for skjønnsmessig formulerte lovregler, og departementet fant grunn til å overveie om en slik definisjon kunne bidra til å konkretisere reglene i forskjellige sammenhenger. *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* gir ved brev 6. mars 2002 følgende svar der man så «seg ute av stand til å hjelpe». Begrunnelsen har interesse for diskusjonen om hundesertifikat for enkelte hundetyper:

«Den første grunn er at NKK pr. i dag har registrert vel 200 raser i Norge. Følgelig fører NKK stambok for disse rasene ... Innen FCI (Federation Cynologique Internationale) er det godkjent i alt ca. 450 hunderaser. NKK er internasjonalt forpliktet til å akseptere disse etter hvert som de blir innført til Norge. Hundenes størrelse varierer i henholdsvis høyde og vekt fra under 20 cm. til vel 80 cm. og fra under 2 kg. til over 90 kg.

De ulike hunderasene har og skal ha ulike atferdsprofiler i forhold til rasens opprinnelige og nåværende bruksområder. Dette er selve grunnlaget for raseavl og det store antall raser. Forskjell i atferd er likevel større mellom enkeltindivider enn mellom gjennomsnitt i rasene. Dette beror på enkeltindividets arveanlegg, den sosialisering, trening og totale miljøpåvirkning det enkelte individ får.

En konkretisering slik Departementet har antydnet, synes å måtte lede til en uhåndterlig liste over raser, uten at man har noen sikkerhet for at man får noen klar grensdragning mellom potensielt farlige hunder og mindre farlige.

Den annen grunn er at det antydede forslag ikke gir noen løsning på spørsmålet om blandingshunder.

Vi har ingen sikker statistikk for antall hunder. Etter de siste anslag regner man med et antall på vel 400.000.

Igen etter et anslag, kan man anta at 90 – 100.000 hunder er av blandet rase. Dette vil si at de to foreldre er av hver sin rase, men det kan også være at en eller begge foreldre er blandingshunder.

For 25 % av hundebestanden er det således ikke mulig å gi noen sikre objektive kriterier som forventet.

Den tredje grunn til at den vei Departementet vil gå for å oppnå en objektivisering, ikke er farbar, er hensynet til håndhevelsen.

En bestemmelse av det antydde innhold, vil måtte medføre en omfattende oppregning av raser, samtidig som man nødvendigvis vil måtte ha med avgrensninger som bygger på skjønn.

En slik bestemmelse vil bli vanskelig å håndheve. ...»

Konkret relatert til spørsmålet om hundesertifikat for hold og oppdrett av hunder uttaler *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* dette i brev/notat 3. juli 2002:

«De aller, aller fleste hundeeiere er ansvarsbevisst i sitt hundehold. En ordning med sertifikat etter avlagt prøve vil neppe bli fulgt av det uansvarlige hundehold, som f.eks. utøves innen kamphundmiljøene.

Hundeorganisasjonene arbeider med å få istand en frivillig ordning med hundeførerbevis.

En tvungen ordning vil reise vanskelige spørsmål. Det ene er at et betydelig antall hunder holdes som familiehunder. I hvilken utstrekning skal familiemedlemmer, herunder barn, pålegges å ta en hundeholdsprøve. Der nest har man problemet med blandingshunder.

Endelig er man på prinsipielt grunnlag imot et eget register for hunder som skal være potensielt farligere enn andre, bortsett fra farlige hunder etter kamphundloven. Dette vil lede til endeløse diskusjoner om hvilke raser som skal oppføres i et slikt register.

Uansett er man av den oppfatning at aggresjon hos hunder er relatert til det enkelte individ, ikke til rasen.»

I brev 10. juli 2002 uttaler også *Dyrebeskyttelsen Norge* seg med bakgrunn i forslagene om hundesertifikat:

«Det må igangsettes en grundig, landsomfattende opplæring og kvalitetskontroll av hundestruktører og hundeskoler, med avsluttende offentlig godkjenning. Til dette må man bruke det ypperste av fagfolk på hundeadferd og læringspsykologi ... Denne kunnskapen må så gjøres tilgjengelig for et størst mulig publikum. Kunnskap, gode holdninger og en sunn respekt for og ikke minst forståelse for hunder, deres adferd og potensial, er eneste måten å hindre ulykker der hund er involvert. For mennesker som er fradømt retten å cie dyr, og som søker om å få denne retten tilbake, må det være et krav å bestå hundeskole med offentlig godkjenning, samt streng oppfølging av myndighetens kontrollinstans (politi, dyrevernmynd., andre).»

Imidlertid mener *Dyrebeskyttelsen Norge* at «rasespesifikke lover [ikke bør] innføres i større grad enn det allerede er i dag. Rasespesifikke lover eller forbud gir en falsk trygghet, og skaper illusjoner om «trygge» og «farlige» hunder. Dette vil være et hinder for tilegning av nødvendig kunnskap og ansvarshullhet hos hundeeier». Organisasjonen sier seg enig i de siterte uttalelser fra *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbunds* brev 6. mars 2002, og uttaler avslutningsvis:

«Rasespesifikke lover har ingen hensikt, da det er større adferdsforskjeller innad en rase, enn mellom forskjellige raser. Dette vil heller ikke kunne håndheves overfor blandingshunder. Arv og sosialt miljø er avgjørende for en hunds genmytt. Det er hundeeier som er ansvarlig for en hunds sosiale miljø.»

Norges Hundekjørerforbund sier ved brev 16. juli 2002 dette:

«Vi ser ingen grunn til at det skal kreves sertifikat for å ha visse typer hunder. Problemet igjen er at dette kobles mot enkelte typer hunder. Dersom man har et regelverk som ivaretar folks sikkerhet på generelt grunnlag, vil det ikke være behov for særregler for visse raser/type hunder. For øvrig støtter vi argumentasjonen i notatet fra NKK.»

14.4 Departementets vurderinger

14.4.1 Forbud mot at en person skal kunne ha med hund å gjøre

Departementet mener at den beste måten å sikre mot problematisk hundehold ikke er å satse alt på en type tiltak, men å innføre et bredere spekter av tiltak. Politiet får da mulighet til å sette inn de tiltak som fremstår som mest målrettede og praktisk gjennomførbare i det enkelte tilfelle. Problematisk hundehold, særlig hundehold som skaper uakseptabel risiko og utrygghetsfølelse for folk, består alltid av minst to elementer, en hund og en hundeholder. Departementet er enig med mange instanser som påpeker at tiltak bør rettes inn direkte mot hundeholderne. Departementet kan ikke slutte seg til dem som mer eller mindre klart gir uttrykk for at tiltak mot hunden alltid vil være uhensiktsmessig, men sier seg enig i at tiltak som direkte retter seg mot hundeholderen etter forholdene kan fremstå som bedre. Iblant kan det være hensiktsmessig å sette inn sikkerhetstiltak som retter seg mot både hund og hundeholder.

Departementet foreslår å innføre en adgang for politiet til å forby at en person skal kunne ha med

hund å gjøre, jf. utk. § 22. Departementets forslag har bakgrunn i forslagene fremkommet under høringen, som har gitt opphav til nye uttalelser fra sentrale høringsinstanser slik referatene under punkt 14.3.2 viser.

Adgangen er tenkt som en fullmakt for politiet. Selv om de lovsatte vilkår for å nedlegge forbud foreligger, må politiet vurdere i den enkelte sak om et forbud vil være hensiktsmessig. Hvorvidt politiet finner grunn til å ta opp en sak om å forby noen å ha med hund å gjøre, må skje på bakgrunn av den alminnelige situasjon i området og politidistriktet, som bestemmer hvordan politiet best bør bruke sine ressurser til å opprettholde ro, orden og sikkerhet.

Departementet foreslår lovfestet et dobbelt sett vilkår for å forby en hundeholder å ha med hund å gjøre. En grunnleggende forutsetning for å nedlegge et forbud bør være forankring i helt konkrete uønskede hendelser. Dette kan være omstendigheter som gjør at hunden er vedtatt avlivet, omplassert eller utført etter lovens øvrige bestemmelser, at visse lov hjemlede pålegg fra politiet ikke er fulgt opp, at en hund har angrepet et menneske, deltatt i arrangert hundekamp, blitt trent for ulovlige formål, eller at hundeholderen gjentatte ganger har latt en hund gå ulovlig løs eller uten godt nok tilsyn eller har overtrådt visse andre lovfestede regler.

Et annet grunnvilkår bør være at politiet foretar en nærmere konkret vurdering og bare nedlegger forbud dersom personens hundehold ikke anses å ha vært sikkerhetsmessig forsvarlig eller dersom forbudet må anses nødvendig for å bedre allmenhetens eller enkeltpersoners trygghetsfølelse. Ved dette stenges det for at episoder som fremstår som mindre alvorlige enkelthendelser innenfor rammen av normalt, forsvarlig hundehold, kan medføre forbud rettet mot hundeeieren. Er det derimot tale om enkeltepisoder eller gjentatte episoder med hundetyper som etter politiets skjønn basert på erfaring fra politiarbeidet kan oppfattes som skremmende, eller som for jevne folk av samme grunn fremstår som maktsymbol eller fysiske eller psykiske maktmidler for hundeholderen, er man innenfor kjerneområdet for regelens virkeområde. I mellomsonene mellom disse ytterpunktene krever lovforslaget en konkret, mer sammensatt, vurdering.

Departementet foreslår at et forbud skal kunne begrenses til å gjelde for nærmere bestemte hundetyper eller hunder over en viss størrelse. Politiet bør ikke ha plikt til å vurdere dette nærmere, men bør ha adgang til å begrense forbudet dersom det anses rimelig og forenlig med formålet med forbudet. Videre foreslår departementet at et forbud skal kunne tidsbegrenses eller omgjøres av politiet. Si-

den forbudet er et sikkerhetstiltak, bør loven stille krav til at det skal ha en minste varighet, som departementet mener bør settes til tre år. Med de vilkårene som foreslås i utk. § 22, er et forbud å regne som et tiltak som settes inn fordi hundeholderen ikke viser den aktsomhet og hensynsfullhet som må være et minstekrav for å ha hund. Å åpne for å vurdere å oppheve et forbud etter kort tid fremstår da som mindre hensiktsmessig. Etter lengre tid kan forholdene og vedkommendes livssituasjon være såpass endret at det kan være grunn til å oppheve et forbud. På tidspunktet for nedleggelse av forbud vil det avgjørende være situasjonen før den uønskede hendelsen og på vurderingstidspunktet, noe som ikke alltid vil si noe om situasjonen lang tid frem. En tidligere belastet person som er overbevisende rehabilitert og etablert utenfor sitt tidligere miljø, kan f.eks. tenkes å få opphevet et forbud mot å holde hund.

Departementet foreslår i tillegg at en person som dommes til straff av fengsel for en voldsforbrytelse eller trusler, ved dommen kan forbyes å ha med hunder å gjøre. Det foreslås at et slikt forbud alltid skal bli satt dersom en hund er brukt til forbrytelsen. Reglene om tidsbegrensning og omgjøring foreslås å gjelde tilsvarende for slike tilfeller.

Departementet foreslår at et forbud skal innebære at personen ikke kan eie, besitte eller ha ansvar eller medansvar for eller hånd om en hund for kortere eller lengre tid. Det er nødvendig med vide formuleringer dersom et forbud skal ha reel effekt. Dersom politiet ser en person med en hund tross i nedlagt forbud, må ikke denne kunne komme fra sitt ansvar bare ved å vise til at han bare holder hunden for samboeren eller for en kamerat som er i nærheten.

Vedtaket om forbud vil være et enkeltvedtak som skal grunnlegges og følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. For saksbehandling, klage og overprøving foreslår departementet som utgangspunkt samme system som ved avlving eller omplassering av hund etter en eller flere uønskede hendelser å gjelde, se punkt 13.5.2 foran. Når politiet nedlegger forbud mot å ha med hund å gjøre, bør imidlertid tingretten kunne prøve alle sider av saken etter klage.

For å legge til rette for en tilfredsstillende gjennomføring av nedlagte forbud foreslår departementet hjemmel for et personregister med opplysninger om nedlagte forbud. Forbud rettet mot hundeholdere reiser andre gjennomføringsproblemer enn forbud etter dyrevernsloven, som mer typisk rettes mot stedbundne gardbrukere. I og med at forbud etter utk. § 24 er å regne som sikkerhetstiltak rettet mot problematisk hundehold, bør over-

trødelse ikke bare kunne få strafferettslige konsekvenser for hundeholderen. Overtrødelse bør også berettiget at politiet kan ta hånd om og umiddelbart omplassere eller avlive en hund som noen har å gjøre med i strid med et endelig forbud. Om dette bør bli konsekvensen, vil etter departementets forslag være opp til politiets frie skjøn. At dette ikke blir konsekvensen kan særlig tenkes der det blir godtgjort og anses troverdig at hunden tilhørte en annen og at forholdene med rimelighet taler for at denne kan ha overlatt hunden til hundeholderen uten å kjenne til forbudet. Selv om en avgjørelse om bruk av særlige tvangsmidler etter forvaltningsloven § 2 tredje ledd regnes som enkeltvedtak, mener departementet at hensynet til effektiv gjennomføring av forbudet tilsier at en beslutning som nevnt om salg, omplassering eller avliving ikke anses som et enkeltvedtak.

14.4.2 Krav til godkjenning for å ha eller drive oppdrett av bestemte hundetyper

Det er vanlig kunnskap om hunder at forskjellige hundetyper eller hunderaser typisk vil ha en del ulike egenskaper og kunne kreve mer eller mindre av eieme. Raseavl er historisk og i praksis for en stor del fokusert på utseende og på å videreutvikle gode egenskaper, som f.eks. i Norsk Kennel Klubs regl. I enkelte miljøer er man opptatt av å få frem kampfegenskaper, angrepsdyktighet og vaktegenskaper, til dels for lovlige og gode formål, til dels for ulovlige formål. Hundetyper med ulike styrke, kjevekraft, størrelse og tyngde kan gjøre at problemhunder av visse typer kan være alvorligere for omgivelsene enn det som problemhunder av andre typer har potensiale til. En liten papillon eller toy puddel har ikke samme skadepotensiale og kan vanskelig gi samme utrygghet som en problematisk husky, en rottweiler eller en schäfer.

Oppdrett av hunder kan i praksis innbringe store pengebeløp. Departementet antar at en del hundeprodusenter kan være opptatt av inntjening og interressert i å få best mulig avsetning for flest mulig hunder. Slik virksomhet kan ikke bare betraktes under synsvinkelen ideell virksomhet.

Norsk Kennel Klub og Norges Jeger- og Fiskerforbund har fremhevet at det kan være større atferdsforskjeller mellom enkelthunder av samme rase enn mellom gjennomsnitt i rasene. Departementet har ikke grunnlag for å bestride dette, men antar likevel at det gjennomgående er visse ty-

piske forskjeller mellom ulike hundetyper, bl.a. når det gjelder skadepotensiale pga. styrke, kjevekraft, størrelse og tyngde, som anses relevant i lovgivningssammenheng.

Departementet mener derfor at det i en lov som skal være et virkemiddel for å styrke sikkerhet og trygghetsfølelse for folk, kan være grunn til å ta med en hjemmel for ved senere forskrift å kunne kreve godkjenning og sette nærmere vilkår for å ha med bestemte hundetyper eller eventuelt hunder over en viss størrelse å gjøre, jf. utk. § 21. Det bør også kunne fastsettes vilkår for å drive oppdrett med bestemte hundetyper. Med hundetyper menes mer enn bare hunderaser beskrevet av Norsk Kennel Klub eller Fédération Cynologique Internationale (FCI). Ved forskrift kan hunder klassifiseres på annen måte, f.eks. etter størrelse og vekt.

Departementet går ikke inn for å innføre en slik ordning når loven settes i kraft. Dersom det blir aktuelt å gi slike forskrifter i ettertid, vil spørsmålet om å innføre slike regler og hvordan de bør utformes, bli gjenstand for ordinær høringsbehandling. Departementet foreslår at loven skal åpne mulighet for å legge avgjørelser om slik godkjenning til en eller flere private organisasjoner.

Gjennomføringen av eventuelle forskrifter bør sikres ved at politiet får adgang til å ta hånd om og omplassere eller avlive hunder som holdes i strid med eventuelle regler som blir innført. Siden disse reglene helt gjennomgående vil ha en sikkerhetsrelatert begrunnelse, bør håndheving kunne skje uten at forutgående advarsel er gitt. Politiet kan selvsagt likevel finne det hensiktsmessig å gi en advarsel før sterkere tiltak nyttes. Der inngrep ikke fremstår som umiddelbart påkrevd, kan det etter forholdene være grunn til å forsøke å påvirke hundeholderen ved botlegging før direkte inngrep foretas. Politiets vedtak om å selge, omplassere eller avlive en hund vil være enkeltvedtak. I tråd med det som under punkt 10.5 er foreslått for overtrødelse av forskrifter om ro og orden, antall hunder og om merking av hunder, går departementet inn for at politiets vedtak om å selge, omplassere eller avlive hunder skal begrunnes og kan påklages. Dette bør bli sagt i lovteksten for å unngå tvil i forhold til virkeområdet for de unntaksregler som er nevnt under punkt 11.5 foran. Klageinstans vil etter forvaltningsloven være nærmeste overordnede organ, altså Politidirektoratet. Avgjørelser om å ikke selge, omplassere eller avlive en hund blir ikke ansett som enkeltvedtak etter departementets forslag. Bestemmelsene om dette finnes i utk. § 25.

15 Forbud mot farlige hunder

15.1 Gjeldende rett

Kamphundloven – midlertidig lov 4. juli 1991 nr. 48 om forbud mot innførsel, hold og avl av farlige hunder – setter i §§ 3 og 4 forbud mot å holde, avle og innføre farlige hunder. Innførselsforbudet gjelder også sæd og embryo fra farlige hunder. Slike hunder kan politiet kreve avlivet. Hvis hundene er ulovlig innført, kan de i stedet utvises. Utformingen av loven gjør det ikke klart om avlving kan kreves uten videre, eller om det må foretas en vurdering av omstendighetene i den enkelte sak, jf. Sivilombudsmannens årsmelding 1999 s. 106.

I § 2 første ledd defineres farlige hunder som «hunder som er spesielt aggressive, kampvillige og utholdende, og som på grunn av disse egenskaper er farlige for mennesker og dyr». Bestemmelsen gjelder for alle hundetyper, slik at en hund etter en konkret vurdering kan anses som en farlig hund uten hensyn til hundetype. Etter § 2 annet ledd kan Landbruksdepartementet bestemme at nærmere angitte raser eller typer skal omfattes av loven. Etter slik bestemmelse vil alle hunder av en bestemt type kunne anses som farlige, uten at den enkelte hund skal vurderes individuelt.

Forskrift 25. oktober 1991 nr. 718 regner opp hvilke hundetyper som uten videre regnes som farlige hunder etter kamphundloven: Pitbullterrier, fila brasileiro, Tosu Inu og dogo argentino. Om en hund av annen type enn forskriften nevner, f.eks. rottweiler, schäfer, dobermann eller amerikansk staffordshire terrier, anses som en farlig hund, avhenger altså av en konkret bedømmelse av den enkelte hunden.

Hvis det er tvil om en hund er av en rase eller type som omfattes av forbudet, kan politi og tollmyndigheter kreve dokumentasjon for hundens rase eller type (loven § 2 tredje ledd). Dokumentasjon kan etter forskriften § 3 annet ledd skje ved hjelp av f.eks. stamtavle eller registreringsbevis og identitetsmerke. Hvis ikke hundeeieren eller en annen med ansvar for hunden fremlegger den nødvendige dokumentasjon, rammes hunden av lovens forbud.

Av Ot.prp. nr. 45 (1990-91) s. 1 fremgår følgende om bakgrunnen for loven:

«Alle typer hunder har vært tillatt i Norge. I den

senere tid har det blitt en økende interesse for hold av hunder som er aggressive, kampvillige og utholdende og som av den grunn ansees som farlige for mennesker og dyr. Hunder skal ikke være «kampredskap» eller oppfattes som det av omgivelsene. Det er i samfunnets interesse å sette en stopper for uønsket hundehold når det virker truende og oppfattes svært negativt av mange mennesker. ...»

Videre fremgår at lovreguleringen

«skal forhindre utvikling av et hundehold som synes unødvendig og uønsket av publikum. Foreløpig har det bl.a. vært fokusert på Pitbullterrier og krysninger av denne. Disse ønskes ikke i Norge og vil være forbudt etter loven. Rundt om i verden finnes det en rekke andre hunderaser som går under betegnelsen kamphunder.».

Etter loven § 10 annet ledd kan den som anskaffet en farlig hund før loven trådte i kraft, beholde hunden. Men hunden kan ikke brukes i avl, og det følger av forskriften at den skal være identitetsmerket, at den ikke kan selges eller omplasseres, og at den alltid skal holdes i bånd ved lufting på offentlig område.

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av loven eller forskriften straffes etter loven § 8 med bøter eller fengsel i inntil tre måneder.

Politiets vedtak om avlving eller utvisning kan påklages til Statens dyrehelsetilsyn og bringes inn for domstolene etter vanlige regler, eventuelt ved begjæring om midlertidig forføyning.

I *rettspraksis* foreligger flere avgjørelser om avlving.

Ved Eidsivatings kjennelse 13. juni 1995 ble tolv hunder innført fra Sverige akseptert avlivet på det grunnlag at de ble ansett som krysning av pitbullterrier. Ved Oslo byretts dom 22. september 2000 (RG 2001 s. 467) ble to hunder akseptert avlivet ut fra mistanke om at hundene var krysninger av pitbullterrier. Hundene var angivelig blanding mellom «amstaff, rottweiler og mastiff», men kunne forveksles med pitbullterrier. Hundeeierne kunne ikke dokumentere hundenes angivelige opphav.

Ved Frostating lagmannsretts kjennelse 1. februar 2002 ble to amerikansk staffordshire terriere etter konkret vurdering ansett som farlige hunder og akseptert avlivet etter lovens § 4. Retten uttalte dette:

Praxis

«Når hundene ikke står på departementets forbudsliste, og når utgangspunktet heller ikke er nylig fysisk skade påført menneske eller dyr etter § 5, er lagmannsretten enig med A i at det må kreves bevis av en viss styrke for å konkludere med at hundene er farlige. At de er store og lekelystne, er selvsagt ikke nok.

Ut fra de episodene som det er redegjort for i namsrettens kjennelse, finner imidlertid lagmannsretten at hundene gjentatte ganger de senere år – overfor barn og voksne – har skapt redsel. I den forbindelse er det også relevant at hundene er meget store og har et visst slektskap til American Pit Bull Terrier ... I straffedom 20. november 2001 uttalte Trondheim byrett:

«Det må riktignok legges til grunn at de tre kamphundene tiltalte hadde i den aktuelle periode er lovflige å holde. Men hundenes egenart fordrer spesiell aktpågivenhet som tiltalte har neglisjert ved flere anledninger.»

Namsretten har vist til episoder:

1. I mai 1996 bet B en kvinne i ankelen i noen sekunder. Det var ikke noe hardt bitt, men det ble hull i buksen og overflatiske riper i huden. A hadde latt hunden gå løs uten forsvarlig tilsyn.
2. Han erkjente i straffesak i 1998 at han årene forut flere ganger hadde latt sine hunder gå løse i strid med gjeldende bestemmelser.
3. Politiet mottok flere telefoner fra As nabolag om tiltaltes hundehold, og politibetjent Dombu og kollega Simensen oppsøkte tiltalte i mai 2001. A slapp «B» ut i gangen til politifolkene, hvor hunden «sprang rundt Dombu og mellom beina hans», hvoretter Dombu ble livredd og kollegaen Simensen sto som en «saltstøtte» og så på. Hunden hoppet opp på Dombu flere ganger, på begge sider av kroppen, mens A under hele opptrinnet angivelig «satt på gulvet og smilte».
4. Mindre enn to uker senere i mai 2001 skal «C» ha angrepet F bakfra, mens hun drev med hagearbeid. Hunden la fortabbene på ryggen hennes og bet seg fast i den ene fletten hennes og tok tak i hårbåndet. Hun ble paralysert av redsel.
5. Deretter løp hunden ned på veien til en jente på 10 år, G. «Hunden kom tett innpå jenta og hoppet rundt henne, men kom aldri i berøring med henne». Jenta skal ha blitt veldig redd, og var redd for hunder i lang tid deretter.
6. Den 2. september 2001 på X, skal «C» ha løpt bort til og hoppet på en 3 år gammel jente, H, og lagt seg over ungen, som hylte.
7. Den 16. september 2001 på Z, skal «C» ha stått seg opp og bjeffet foran I som syklet i skogen. Hunden gikk angivelig to ganger til

angrep ved å bykse på ham og vise tenner.

Hundene må i utgangspunktet vurderes individuelt. «Bs» bitt i 1996 ligger så langt tilbake i tid, at det isolert sett ikke kan tillegges stor betydning. Hendelsen med politimennene i mai 2001 er heller ikke nok til å begrunne avlaving. «C» har vært involvert i flere ubehagelige episoder i 2001, og virker mer pågående.

Det kan reises spørsmål om psykiske påkjenninger fra hundene kan være tilstrekkelig for avlaving etter kamphundloven § 5 første ledd 1. punktum. Lagmannsretten behøver ikke å ta stilling til det. At hund gjentatte ganger skaper frykt, er under enhver omstendighet et relevant moment ved vurdering av aggressivitet og farlighet etter § 4.

Lagmannsretten ser det slik at American Staffordshire Terriere som de aktuelle, lettere kan bli karakterisert som farlige når de er hos en eier som ikke følger dem opp; ikke passer på dem og hindrer at de involverer seg med andre dyr og mennesker. A har vist, gjennom de refererte hendelsene med «B» og «C», og med sitt cierforhold til «D» som endte med avlaving, at han ikke er påpasselig nok og beskytter omgivelsene mot hundene. Lagmannsretten slutter seg til namsrettens konklusjon. «B» og «C» må anses som «farlige hunder» i As varetekt. De har opptrådt aggressivt, og det må anses sannsynlig at de ved fortsatt opphold hos A vil påføre dyr eller mennesker – ikke bare psykisk, men også fysisk skade.

Man må foreta en forholdsmessighetsvurdering. Behovet for avlaving må veies mot cierens glede ved å ha hundene. I denne forbindelse er det relevant at kamphundloven er ment å skulle være forebyggende; å skulle avverge skade. De refererte episodene viser umotiverte og uforutsigbare angrep – ikke utslag av provokasjoner eller uforståelig oppreden overfor hundene. Med kamphunder som de aktuelle, og ut fra tidligere erfaringer med hundeeier, kan det ikke oppstilles vilkår om skade som foreskrevet i § 5, før det aksjoneres. Nå er «B» og «C» i forvaring hos politiet. Lagmannsretten er enig med namsretten i farevurderingen. Ved eventuell tilbakelevering, er sannsynligheten for at hundene vil angripe noen større, enn for at de ikke vil gjøre det. Det må også tillegges vekt ved helhetsvurderingen. Avlaving anses ikke som uforholdsmessig for noen av hundene.»

Saken ble påkjært til Høyesteretts kjæremålsutvalg, som ved kjennelse 15. april 2002 forkastet kjæremålet (Rt. 2002 s. 423). I kjæremålsutvalgets kjennelse er følgende uttalt:

«Etter kamphundloven § 4 er det forbudt å holde eller avle farlige hunder. Slike hunder kan

kreves avlivet. Hva som regnes som farlige hunder er regulert i lovens § 2. Det er hunder som er «spesielt aggressive, kampvillige og utholdende, og som på grunn av disse egenskapene er farlige for mennesker og dyr».

Etter bestemmelsens annet ledd kan departementet bestemme at nærmere angitte raser skal omfattes av loven. De aktuelle hundene er av rasen American Staffordshire Terrier. Denne rasen er ikke oppført på departementets liste over hunder. Oppføring på listen er imidlertid ikke avgjørende i den forstand at ikke også hunder av andre raser etter en konkret vurdering kan omfattes av det som regnes som farlige hunder etter kamphundeloven § 2.

Lest i sin sammenheng kan ikke lagmannsretten forstås annerledes enn at den har lagt til grunn at hundene ut fra sin egenart er farlige. Den har vist til en rekke episoder og hendelser for å illustrere karakteren av hundene. Lagmannsretten uttaler om hundene: «De har opptrådt aggressivt, og det må regnes som sannsynlig at de ved fortsatt opphold hos A vil påføre dyr eller mennesker – ikke bare psykisk, men også fysisk skade.» Utvalget kan ikke se at den konkrete vurdering som er foretatt indikerer noen uriktig lovtolkning.

Lagmannsretten har, som påpekt av den kjærende part, også trukket inn uheldige sider ved As hundehold. Dette må forstås slik at retten vurderer hundeholdet på en slik måte at det medvirker til at hundene over tid blir farligere. Det kan ikke være uriktig lovtolkning å ta hensyn til dette. I det hele kan utvalget ikke se at det her foreligger feil som kan gi grunnlag for å oppheve lagmannsrettens kjennelse.»

I Oslo har særlig Stovner politistasjon fra våren 2002, med bakgrunn i en rekke henvendelser om farlige hunder, systematisk fulgt opp forbudet mot fire typer kamphunder. Formålet er bl.a. å skape trygghet i områder som har vært plaget av kamphunder og deres eiere og å forebygge farlige følger av hundeholdet, dyremishandling og hundekamper. En del hunder som ut fra utseendet ikke kan skilles sikkert fra forbudte hunder, er tatt hånd om og avlivet etter at hundeholderen ikke dokumenterte hundens rase på troverdig måte. Politiet tar jevnlig hånd om flere slike hunder. En god del av de gjenværende hundene i miljøet er identitetsmerket. Identitetsmerket knytter hunden til et registreringsbevis med en tilknyttet stamtavle fra som regel Norsk Kennel Klub, som oppgir hunden som amerikansk staffordshire terrier. Politiet aksepterer dette som dokumentasjon dersom det ikke kan sannsynliggjøres at hunden trass disse papirene er en forbudt hund. Identitetsmerke og registreringsbevis med angivelse av hundrase godtas ikke som til-

strekkelig dokumentasjon hvis ikke en stamtavle følger med.

Også staffordshire bullterrier og bullterrier forekommer i miljøet og anses som en del av dette problematiske hundeholdet ifølge informasjon departementet fikk i møte med Politidirektoratet og Stovner politistasjon 7. oktober 2002. Men disse forekommer i klart mindre antall enn hunder som angivelig er amerikansk staffordshire terrier. Renraset bullterrier fremstår for øvrig med et klart annet utseende enn de forbudte kamphundtypene.

Trening av hunder for forsvars- eller angrepsformål rammes ikke av et eksplisitt forbud etter gjeldende norsk rett. Hundesportsgrenen IPO (for «internasjonale prøveregler») har stor tilslutning på verdensbasis. I Norge er dette forholdsvis nytt. IPO består av tre disipliner: sporarbeid, lydighetsarbeid og forsvarsarbeid. Stort sett benyttes i denne treningen hunder av tjenestehundrasene, og i dag dominerer så vidt forstås belgiske fårehunder, schäferhunder, rottweilere og dobermann. Som del av forsvarsarbeidet skal hunden bl.a. i ulike konstruerte situasjoner trenes til å avverge angrep ved å gripe fatt i angriperens arm med et fullt, fast og rolig grep. Når hunden har fast grep, tildeles den (ved noen øvelser) stokkeslag og skal motstå dette. Den skal i forhold til flyktende person stanse denne med et grep i armen. Under trening spilles det på hunders ulike naturlige drifter (byttedrift, forsvarsdrift, aggresjon m.m.) og bl.a. på fryktfølelse og usikkerhetsfølelse. Treningemetodene finnes i detalj beskrevet på internett. Justisdepartementet har ikke vurdert treningens forhold til dyreværnsloven, men konstaterer at slik trening i privat regi uten samfunnsmessig nytteformål pågår åpent og med publiserte metoder uten at det har medført inngrep etter dyreværnsloven eller andre mer generelle bestemmelser.

15.2 Utenlandsk rett

15.2.1 Danmark

Den danske dyreværnslov, lov 6. juni 1991 nr. 386, fastsetter i § 10 stk 1 at justisministeren kan fastsette regler om «forbud mod hold af dyr, der kan frembyde fare eller skabe frygt, eller som vanskelig kan holdes i fangenskap på dyreværnsmessigt forsvarlig måde». Etter samme paragraf stk 2 kan politimesteren eller politidirektøren avgjøre at dyr som holdes i strid med regler fastsatt etter stk 1, «om fornødent skal aflives».

Med hjemmel i dyreværnsloven § 10 er det utferdiget bekendtgørelse 6. juli 1991 nr. 748 om for-

bud mod hold af særligt farlige hunde. Bekendtgørelsen §§ 1 - 4 lyder slik:

«§ 1. Besiddelse og avl af følgende hunde er forbudt

- 1) Pit bull terrier og
- 2) Tosa.

Stk. 2. Forbuddet i stk. 1 gælder tillige for krydsninger, hvori de nævnte hunde indgår.

§ 2. Personer, som den 1. december 1991 var ejere af de i § 1 nævnte hunde, kan dog fortsat besidde disse, såfremt der indgives anmeldelse herom til politiet senest den 1. februar 1992, og såfremt hundene forsynes med en øretatovering og steriliseres. Anmeldelse skal ske på en særlig blanket, der udleveres af politiet, og som på blanketten attesterer retten til at besidde de i § 1 nævnte hunde. Forinden indgivelse af anmeldelse til politiet, skal anmeldelsesblanketten forsynes med en erklæring fra en dyrlæge om, at øretatovering og sterilisation har fundet sted.

Stk. 2. Den attesterede anmeldelse skal opbevares af ejeren og skal på forlangende forevises politiet.

§ 3. Hunde, som nævnt i § 2, stk. 1, må ikke overdrages. Hvalpe, der fødes af sådanne hunde efter bekendtgørelsens ikrafttræden, skal straks efter fødslen ved ejerens foranstaltning aflives af en dyrlæge.

Stk. 2. Hunde, som nævnt i § 2, stk. 1, må kun holdes på ejerens bopæl. På steder, hvortil der er almindelig adgang, skal sådanne hunde føres i bånd af ejeren eller af en person over 15 år, der hører til ejerens faste husstand. Hundene skal tillige være forsynet med mundkurv.

§ 4. Overtrædelse af §§ 1-3 straffes med bøde eller hæfte.

Stk. 2. Hunde, der holdes i strid med § 1, aflives ved politiets foranstaltning. Det samme gælder hunde, som nævnt i § 2, stk. 1, for hvilke der ikke den 1. februar 1992 er indgivet anmeldelse, hunde, der overdrages i strid med § 3, stk. 1, samt hvalpe, som nævnt i § 3, stk. 1, der ikke er aflivet. Det samme gælder hunde, der i gentagelsestilfælde lærdes i strid med reglerne i § 3, stk. 2.»

15.2.2 Sverige

Den svenske djurskyddsförordning (1988:539) fastsetter i 19 a § dette:

«Det är förbjudet att inchoa eller genom avel frambringa hundar som

1. har extremt stor kamplust,
2. blir lätt retade och biter,

3. bara med svårighet kan förrnas avbryta ett angrepp och
4. har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.»

Som nevnt under punkt 2.1 foran pågår for tiden en enmannsutredning om farlige hunder, bl.a. på baggrund av økende antall angrep fra farlige hunder i Stockholm. I meddelelse fra det svenske Jordbruksdepartementet 14. februar 2002 er det sagt at den «senaste tidens olyckshändelser visar att även s.k. familjehundar kan bete sig oväntat och farligt». I utredningsmandatet fremgår det at forbudet i djurskyddsförordningen har vært problematisk å sette ut i livet:

«En ... del av problemet är att fastställa om en hund verkligen har oönskade egenskaper. ...

Det har inte varit möjligt att hänföra farliga hundar till en särskild hundras. Det icke önskvärda beteendet kan utvecklas och förstärkas genom bl.a. felaktig avel eller felaktig hantering och mycket stora individuella variationer förekommer inom varje ras. Detta innebär att farliga individer inte kan identifieras utan hjälp av mycket tillförlitliga testmetoder. Samtidigt har kritik framförts bl.a. mot de testmetoder som idag används. Tester utförs på olika sätt runt om i landet och metoderna är inte enhetliga.»

15.2.3 Tyskland

I Tyskland ligger hundelovgivningingen som utgangspunkt på delstatsnivå. På nasjonalt nivå ble det 12. april 2001 vedtatt en lov «zur Beschränkung des Verbringens oder der Einfuhr gefährlicher Hunde in das Inland». Bakgrunnen for loven er økende og bekymringsfulle angrep fra farlige hunder mot mennesker i Tyskland i året 2000.

Som farlige hunder regner loven pitbullterrier, amerikansk staffordshire terrier, staffordshire bullterrier, bullterrier og blandingshunder der disse hundetyperne inngår. Lovens hovedregel er at slike hunder ikke skal bli innført eller medbragt fra andre land til Tyskland. En forordning (av 3. april 2002) fastsetter visse unntak. Samme forbud kan fastsettes for andre hundetyper som formodes å være farlige. Overtredelser kan straffes med fengsel opptil to år eller bøter. Det synes forutsatt at bøtenivået kan gå meget høyt. Hundene kan inndras.

Etter den tyske dyrevernsloven gjelder et forbud mot avl som forsterker arvelig betinget aggresjon.

Den tyske straffeloven rammer overtredelser av delstatslovgivning som inneholder forbud mot avl og handel med farlige hunder.

På delstatsnivå kan det gjelde ytterligere regler. F.eks. er det for Berlin bestemt at følgende hunder

og kryssninger med dem regnes som farlige hunder (Verordnung über das Halten von Hunden in Berlin av 5. november 1998 § 3):

1. Pithullterrier
2. American Staffordshire Terrier
3. Staffordshire Bullterrier
4. Bullterrier
5. Tosa Inu
6. Bullmastiff
7. Dogo Argentino
8. Dogue de Bordeaux
9. Fila Brasileiro
10. Mastin Espanol
11. Mastino Napoletano
12. Mastiff.

Ut over dette setter forordningen kriterier for at også andre hunder kan regnes som farlige.

For farlige hunder er det gitt en rekke bestemmelser. Mest viktigende er et forbud mot avl av de hundetyperne som er nevnt i § 3 nr. 1–5.

15.2.4 Frankrike

I Frankrike skal alle hunder registreres. Code Rural har siden 1999 regler om farlige hunder, se Section 2: Les animaux dangereux et errants Article L211-11 til L211-16, jf. Arrêté du 27 avril 1999 pris pour l'application de l'article 211-1 du code rural et établissant la liste des types de chiens susceptibles d'être dangereux, faisant l'objet des mesures prévues aux articles 211-1 à 211-5 du même code. Lovverket opererer med tre kategorier hunder:

- angrepshunder
- vakt- og forsvarshunder
- andre hunder

Som *angrepshunder* («les chiens d'attaque») regnes hunder som ut fra sine fysiske kjennetegn er *sammenlignbare* med hunder av enkelte andre raser, uten å være oppført i en slektsbok/genbok («livre généalogique») som er anerkjent av landbruksministeren. Dette gjelder hunder som *likner* på rasene staffordshire terrier og amerikansk staffordshire terrier («pit-bulls» brukes som en fellesbetegnelse på hunder som ligner på disse to rasene), mastiff («boerbulls» brukes som fellesbetegnelse) og tosa. Vedlegget til forskriften beskriver nærmere hvordan hunden skal se ut for å falle inn under disse gruppene. Så vidt forstås blir hunder som er av rasene staffordshire terrier, amerikansk staffordshire terrier, mastiff og tosa ikke regnet som angrepshunder. Det er hunder som *likner på* disse som omfattes.

Sterilisering er obligatorisk for angrepshunder av begge kjønn. Erverv, overdragelse (gratis eller

mot vederlag), import og introduksjon av slike hunder er forbudt, unntatt i tilfeller der myndighetene har tatt hunden fra eieren i samsvar med art 211-11 (se nedenfor) og overført den til organisasjoner som formidler kontakt med mulige nye eiere. I realiteten betyr dette at hundetyperne etter hvert ikke vil forekomme.

Angrepshunder kan ikke tas med på offentlig transport, offentlige steder (med unntak av veier) eller lokaler som er åpne for offentligheten. På offentlig vei og i fellesarealer i flerfamiliehus og leiegårder må de ha munnkurv og holdes i bånd av en myndig person.

Som *vakt- og forsvarshunder* («les chiens de garde et de défense») regnes hunder av følgende raser: Staffordshire terrier, amerikansk staffordshire terrier, rottweiler og tosa, samt hunder som ut fra sine fysiske kjennetegn er sammenlignbare med hunder av rasen rottweiler, uten å være oppført i en «livre généalogique» som er anerkjent av landbruksministeren.

Vakt- og forsvarshunder kan lovlig erverves og innføres. De må ha munnkurv og holdes i bånd av en myndig person på offentlig transport, offentlige steder (også veier), lokaler som er åpne for publikum og i fellesarealer i flerfamiliehus og leiegårder.

Ved klassifiseringene av ulike hundetyper legger den franske loven vekt på hundenes ytre kjennetegn. Hundene faller inn under restriksjonene dersom de enten *er av* visse typer eller *likner på* visse hundetyper.

Den franske loven setter *krav til eiernes personlige egenskaper* for å ha både angrepshunder og vakt- og forsvarshunder.

Følgende personer kan ikke ha slike hunder:

- (1) personer under 18 år
- (2) umyndige over 18 år, dersom det ikke er godkjent av overformyndighet
- (3) personer som tidligere enten er dømt for en forbrytelse eller dømt til fengsel (betinget eller ubetinget) for en forseelse registrert i bulletin 2 i strafferegisteret (ikke de minst alvorlige forseelsene).
- (4) personer som tidligere har blitt fratatt en hund med hjemmel i art L211-11 (se nedenfor). Borgermesteren kan imidlertid etter 10 år gjøre unntak fra dette punktet etter en skjønsmessig vurdering.

Personer som ikke er utelukket som følge av disse fire vilkårene, skal sende en *erklæring til bostedskommunen*. Her skal det godtgjøres

- at hunden er registrert i samsvar med lovens krav,
- at den er vaksinert mot rabies,
- at den er sterilisert, dersom den klassifiseres som en angrepshund, og

- at eieren (eventuelt den som har oppsyn med hunden) har ansvarsforsikring for skade hunden gjør på tredjeperson eller dennes eiendom.

Art 211-11 gjelder *alle hunder*, uavhengig av om de omfattes av reglene om angrepshunder og vakt- og forsvarshunder. Bestemmelsen regulerer sanksjonsmulighetene i tilknytning til enkeltstående hunder som blir ansett å utgjøre en fare for mennesker eller husdyr.

Borgermesteren kan da kreve forebyggende tiltak fra eieren (eller den som har oppsyn med hunden). Dersom disse ikke blir etterlevd, kan borgermesteren sette hunden i et mottak, og ved fortsatt manglende etterlevelse kan den avlives eller gis bort til organisasjoner som formidler kontakt med mulige nye eiere.

Ved umiddelbar og alvorlig fare for mennesker eller husdyr kan borgermesteren bestemme at hunden straks skal plasseres i et slikt mottak, for avliving eller overføring til organisasjoner som nevnt ovenfor.

Utgiftene dette medfører skal belastes eieren eller den som har oppsyn med hunden.

Loven inneholder også regler om dressur av hunder. Å dressere hunder til å angripe kan kun skje av organisasjoner godkjent av myndighetene, og bare for formål som overvåking, vakthold og pengetransport. Dressøren må være offentlig godkjent, og for å bli godkjent kreves det at man beviser at man er faglig kvalifisert. Også kjøp av gjenstander som er tiltenkt å brukes til å trene hunder til angrep er forbudt dersom man ikke er offentlig godkjent dressør.

15.2.5 Spania

I Spania gjelder lov 23. desember 1999 nr. 50 om hold av potensielt farlige dyr. Loven gjelder alle slags dyr, men det er etter fortalen særlig erfaringene med og farene ved *hunder* som ligger til grunn for den.

Etter legaldefinisjonen i artikkel 2 omfatter uttrykket «potensielt farlige dyr»

- (1) farlige ville dyr og
 - (2) husdyr, særlig hunder, av en art eller rase som, utfra rasens eller artens aggressive lyne, størrelse eller kjevekraft, har evne til å skade eller drepe mennesker og andre dyr, eller skade ting.
- Loven er en nasjonal rammelov for dyrehold der det legges opp til en kommunal, administrativ kontroll, herunder gjennom utfyllende forskrifter.

Hovedelementet er en lisensordning. Etter artikkel 3 krever det å ha farlige hunder (og andre potensielt farlige dyr) en forhåndslisens fra vedkom-

mende kommune. Loven oppstiller visse minstekrav for å få lisens. Søkeren må

- (1) være myndig,
- (2) være generelt skikket til hundehold,
- (3) ikke tidligere være dømt for bestemte voldsforbrytelser (herunder drap, legemsformærkelse, legemsbeskadigelse, frihetsberøvelse, seksualforbrytelser, tilknytning til væpnede kretser/grupperinger) eller tidligere brutt regler om hold av farlige dyr.
- (5) forelegge en attest om søkerens psykiske helsestilstand,

(6) tegne ansvarsforsikring (for skade dyret volder tredjemant, minstebeløpet angis i forskrift).

Så vidt forstås skal den enkelte kommune i prinsippet utøve et skjønn ved behandlingen av lisenssøknader og kan herunder oppstille tilleggskrav, f.eks. krav om kurs i dyrehold.

Hundeeiere, oppdrettere og innehavere av farlige hunder må også sørge for å få hunden identifisert og registrert hos de lokale myndigheter, jf. artikkel 5.

Loven inneholder også særlige regler knyttet til dressur og dressurvirkosomhet, jf. særlig artikkel 7. Dressur av hunder til kamphunder er forbudt. Når det gjelder dressur til vakthund eller forsvarshund kreves det en særlig tillatelse, som også utstedes av kommunen på nærmere vilkår. Blant de uttrykkelig nevnte minstekrav er referanser og relevant erfaring med dressur, samt egnede lokaliteter.

Hver kommune skal opprette registre over hundidentiteter samt lisenser og tillatelser utstedt med hjemmel i loven.

I offentlige rom gjelder båndtvang (med bånd på maksimalt 2 meter) samt plikt til passende munnkurv.

Sanksjonene ved overtredelse er bøter, se lovens artikkel 13. Man har tre nivåer av lovbrudd. For simple brudd på loven gis det bot inntil (ca) kr 2500, for grove brudd gis bot inntil kr 20.000 og for meget grove brudd gis bot inntil kr 125.000. Loven inneholder også lister over lovbrudd som skal anses som henholdsvis grove og meget grove. Som grove lovbrudd regnes brudd på båndtvang eller plikt til munnkurv, å unnlate å ta de nødvendige forholdsregler for å unngå at hunden rømmer, å unnlate å identifisere hunden, å unnlate å sørge for registrering av hundeholdet, uforsvarlig hundetransport samt ulike brudd på informasjonsplikten i forbindelse med lisensbehandlingen, registreringen o.l. Som meget grove lovbrudd regnes å forlate hunden, å inneha farlig hund uten lisens, salg eller annen overføring av hund til person som mangler lisens, dressur med ulovlig formål (herunder kamphund), organisering av eller deltakelse i hundet-

stillinger e.l. med det formål å vise aggressive hunder.

Utover dette gir loven myndighetene hjemmel til, under nærmere bestemte vilkår, å beslaglegge hunden, hvilket i praksis synes å måtte innebære avlaving.

Loven er utfylt ved en kongelig forordning 22. mars 2002 nr. 287 som slår fast at lisenskravet gjelder for pitbullterrier, staffordshire bull terrier, amerikansk staffordshire terrier, dogo argentino, fila brasileiro, tosa inu og akita inu.

15.3 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

I høringsnotatet var bestemmelsene om forbud mot farlige hunder tatt inn i lovutkastet § 12:

«Det er forbudt å holde, avle eller innføre farlige hunder. Innføringsforbudet gjelder også sæd og embryo fra farlige hunder. Farlige hunder skal avlives eller pålegges utført fra riket etter vedtak av politiet. Politiets vedtak kan påklages til den myndighet departementet fastsetter. Klagen kan ikke føre til utsatt iverksetting av vedtaket uten at hunden blir sikkert forvart.

Med farlige hunder er i paragrafen her ment hunder som er spesielt aggressive, kampvillige eller utholdende, og som på grunn av en slik egenskap er farlige for mennesker og dyr. Departementet kan gi forskrifter som fastsetter at hunder av nærmere angitte raser eller -typer alltid regnes som farlige hunder. Tilsvarende regler som for farlige hunder kan ved forskrift fastsettes for hunderaser eller -typer som kan forveksles med farlige hunder.

Dersom det er tvil om en hund er en farlig hund, kan politi og tollmyndigheter kreve at eieren eller innehaveren av hunden dokumenterer dens rase eller type. Hvis ikke dette blir dokumentert på stedet ved innførsel eller innen en rimelig frist ellers, regnes hunden som en farlig hund.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om gjennomføring og til utfylling av bestemmelsene i paragrafen her.»

I høringsutkastet § 16 annet og tredje ledd fremgikk følgende overgangsbestemmelse:

«Den som har skaffet seg en farlig hund før 20. juli 1991, kan beholde hunden uansett forbudet i § 12, men hunden kan ikke brukes i avl. Slike hunder skal alltid bli holdt i bånd eller forsvarlig inngjerdet eller innestengt. § 14 annet ledd gjelder tilsvarende.

Forskrift etter § 12 annet ledd tredje punktum gjelder ikke for hunder som noen har skaffet seg før forskriftens ikrafttredelse.»

I høringsnotatet var forslaget behandlet under punkt 4.2.6:

«I lovutkastet § 12 første ledd tredje punktum er det foreslått en regel om at farlige hunder skal avlives eller pålegges utført fra riket. Politiet skal etter eget skjønn i alle tilfelle enten beslutte avlaving eller pålegge utførsel. Det er her en forutsetning at hunden som praktisk hovedregel skal bli avlivet. Men departementet mener at politiet bør ha adgang til å velge å pålegge hunden utført i spesielle tilfeller. Departementet har særlig i tankene at politiet bør kunne velge å pålegge en hund utført, slik at en utlending som nylig har krysset grensen uten å vite om det norske forbudet, skal kunne bli gitt anledning til å dra fra riket med hunden i live til et land der hunden ikke måtte være forbudt.

Politiets vedtak skal kunne påklages, men ut fra begrunnelsen for forbudet mot farlige hunder, bør ikke klagen kunne føre til utsatt iverksetting av vedtaket uten at hunden blir sikkert forvart, se lovutkastet § 12 første ledd fjerde og femte punktum. Klageren kan ikke kreve at politiet besørger eller bekoster forvaringen.

Justisdepartementet stiller spørsmål om hvorvidt det ut fra hensynet til en effektiv håndheving av forbudet mot farlige hunder, er behov for å kunne fastsette et tilsvarende forbud relatert til hunderaser eller -typer som kan forveksles med farlige hunder. Et slikt forbud blir i tilfelle gjort gjeldende overfor nærmere angitte hunderaser eller -typer som i seg selv ikke anses som farlige etter lovutkastet § 12 annet ledd første og annet punktum. Lovutkastet § 12 annet ledd tredje punktum er nytt i forhold til den gjeldende kamphundloven, og fastsetter at det ved forskrift kan settes forbud mot bestemte hunderaser eller -typer som kan forveksles med farlige hunder.

Justisdepartementet foreslår at definisjonen av farlige hunder ikke som etter kamphundloven § 2 første ledd i dag skal kreve at hundene er spesielt «aggressive, kampvillige og utholdende». I stedet krever lovutkastet § 12 annet ledd første punktum at de er «spesielt aggressive, kampvillige eller utholdende», og videre at hundene på grunn av «en slik egenskap» er farlige for mennesker og dyr.

Etter kamphundloven plikter den som har ansvar for hunden å dokumentere dens rase eller type dersom det er tvil om hvorvidt hunden faller inn under loven. Hvis ikke dokumentasjon fremlegges, behandles hunden etter lovens bestemmelser. I lovutkastet § 12 tredje ledd annet punktum foreslår Justisdepartementet at det blir presisert at dokumentasjon skal skje «på stedet ved innførsel eller innen en rimelig frist ellers.»

Problemstillingen om *blandingshunder ulov/hund* og spørsmålet om *angreps- og forsvarstrening av hunder* var ikke behandlet i høringsnotatet.

15.4 Høringsinstansenes syn

Farlige hunder.

Oslo politidistrikt er

«... enig i at det ikke synes hensiktsmessig å opprettholde den eksisterende kamphundlov ved siden av en ny lov om hundehold, og har ingen innvendinger til at denne tas inn i den nye hundeloven. Departementet har bedt om synspunkter på hvordan denne loven fungerer pr. i dag. Etter Oslo politidistrikts oppfatning er dette et relativt omfattede spørsmål, som vanskelig kan besvares i sin fulle bredde innenfor den foreliggende høring. Noen praktiske momenter skal likevel nevnes.

I henhold til kamphundloven med forskrift er det hundeeier som må dokumentere «hundens identitet ved stamtavle eller registreringsbevis og identitetsmerke» – dersom det er grunn til å tro at hunden tilhører en farlig rase eller blanding med slik. Hvorvidt begge deler skal være oppfylt – registreringsbevis og ID-merke – er uklart. Etter analogi til andre regler om innførsel av dyr har Oslo politidistrikt lagt til grunn at begge deler skal foreligge. Forskriften gir departementet en dispensasjonsadgang. Denne kan neppe gjelde for alle bestemmelser, og det bør klart fremgå hvilke som er tvingende.

Politiets vedtaksmyndighet bør fremgå klarere. Det står nå «...kan av politiet kreves avlevet». ... Det kan være grunn til å anta at antall hunder av ulovlig rase er økende. Politiet har opplysninger som tilsier at hundekamper i enkelte miljøer er forekommende, med store lidelser for hundene som er involvert. For å «legitimere» en hund av ulovlig rase er det i henhold til våre opplysninger flere muligheter – forfalskning av dokumenter og ID-merking, identitetsbytte med lovlig hunder som American Staffordshire terrier etc. Den eksisterende lov gir ikke et tilstrekkelig godt verktøy til å forhindre disse former for virksomhet, dersom man mener at dette er et mål. Å forby hunder som f.eks. American Staffordshire er en mulighet, men har svært mange konsekvenser. Dessuten finnes det et stort antall slike hunder i landet allerede. Disse må evt. registreres først – helst med DNA.

... Bestemmelsens tredje ledd er uklar. Bestemmelsen inneholder ingen adgang for politiet til å holde «mistenkte» hunder i forvaring.»

Også *Norsk Kennel Klub* har enkelte merknader

om hvordan loven synes å fungere, men fremholder at «man stort sett bare kjenner til de fåtallige saker som er kjent gjennom pressen»:

«Ellers har man det inntrykk at politiet og tollvesenet ikke følger opp loven på tilstrekkelig god nok måte. Bl.a. har man den erfaring at det i tilfelle hvor det foreligger mistanke om at kamphunder utgis for å være hunder av annen rase, er det lett å få godtatt forfalskede registreringsbevis.

Ellers er man enig i at kamphundloven bør videreføres i ny hundelov.»

Flere høringsinstanser gir sin tilslutning til reglene om forbud mot farlige hunder. *Fredrikstad politidistrikt*; «En videreføring av kamphundlovens regler anses meget viktig», *Luster kommune*; «Framlegget i § 12 ... er tilfredsstillende ...», *Sørenskriveren i Inderøy*; «Prinsipielt ser jeg ... ingen grunn til å unnta hunder som er anskaffet tidligere fra noen del av forbudet i utkastets § 12», *Grue kommune*; «en god og påkrevet paragraf. Det er riktig å komme farlige hunder/kamphunder til livs», *Engerdal fjellstyre*; «Man er enig i hovedintensjonene i forslaget. Reguleringer her er nødvendig». *Rådet for dyreetikk* gir sin tilslutning med følgende merknader:

«Enkelte raser er spesielt avlet for aggressive egenskaper. Aggresjon er blant de atferdsegenskaper som lettest lar seg påvirke gjennom seleksjon. En del kamphundraser er i dag forbudt, både i Norge og en rekke andre land. Ikke alle individer av en kamphundrase er farlige, på samme måte som man kan finne farlige individer innenfor de fleste raser over en viss størrelse. Ikke bare arveegenskaper, men behandling av hunden og dressur er her helt sentralt. Internasjonalt diskuteres det derfor om man heller enn å forby raser i stedet bør fokusere på den enkelte hunds egenskaper, samtidig som man slår ned på ulovlige hundekamper. Rådet for dyreetikk tror det kan være riktig å gjøre begge deler. Det skulle være tilstrekkelig med raser å velge blant for den som vil anskaffe hund, selv om kamphundrasene forblir forbudt. Det kan være gode grunner for å begrense utbredelsen av raser som genetisk sett har «kort lunte».»

Arthur Sande Arntzen, Bergen støtter restriksjoner i forhold til hold av «spesielle kamphundraser som er meget farlige, og har flere menneskeligiv samvittigheten», og viser til at de nye tyske og franske lovtiltakene bør være retningssgivende.

Norske Redningshunder gir følgende uttalelse:

«Etter NRHs oppfatning hører disse reglene naturlig hjemme i hundeloven og markerer effektivt at enkelte raser og raseblandinger ikke er

ønsket i Norge. NRH har ikke hatt direkte befatning med denne type problemstillinger idet organisasjonen har interne regler som tilsier at farlige hunder ikke kan benyttes hos oss, men det er et faktum at de nåværende bestemmelsene har hatt en viktig signal- og holdningsskapende effekt på hundemiljøet i Norge. NRH anser det derfor som viktig at reglene med forskrifter videreføres.»

En beskrivelse av kamphundproblematikken m.m. sett med «vanlige» hundeeieres øyne fra et av de geografiske områdene der problematikken er høyst aktuell gir *Ellingsrud Hundeklubb*:

«*Trenger vi en egen lov for byhundene?*

Det er i byer og tettsteder den store populasjonen av hunder generelt og kamphunder finnes. For mange hunder blir sterkt skadet, ofte med tragiske utfall fordi hundeeiere har for dårlig kunnskap om hunder, i særdeleshet såkalte kamphunder og en del andre skarpe hunderaser.

Hunden trenger et lovfestet rettsvern. I loven faller hunden mellom to stoler, den er hverken dyr, bufe eller vilt, og har ikke status som noe annet enn skadedyr. Rettsvernet til en hund som blir angrepet av en annen hund er ikke tilfredsstillende. ... I et angrep på hunder som er forsvarlig fulgt av sin eier må det gis samme rettsvern som på produksjonsdyr og vilt. Med andre ord trenger vi i lovverket rettsvern mot uansvarlige hundeeiere, men også for hunder med ansvarlige eiere. Når en hund angriper en hund som er forsvarlig fulgt av sin eier, må dette betraktes som et angrep på eieren.

I loven bør det også vektlegges den dyremishandlingen kamphunder utsettes for. Likeledes mishandlingen av andre dyr og hunder som blir brukt under opplæring av kamphunder. Det er liten eller ingen hundekunnskap blandt «oppdrettere» og kjøpere av machokamphunder, og for vanlige hundeeiere er det et mareritt å møte disse «Ramboene».

Forvirringen vedrørende Pit Bull – Am.Staff bør også vektlegges, siden de i utgangspunktet er sanne hund. Forbud bør gjelde også Am.Staff, ellers er vi like langt. Alternativet må være å tillate begge overnevnte raser, da slipper man i hvertfall jukset. ...

Strengere hundelov, og årsaken. De aller fleste hundeeiere er ansvarsbevisste. Det er de uansvarlige som er årsaken til strengere lover. Derfor er det disse hundeeierne det må slås ned på. Lille Fido er heller ikke like farlige som «ramboene». I dag er det på mote i en del miljøer med store skremmende hunder. Eierne er som oftest uvitende om hundens adferdsmønster og ... konsekvensen dette leketøy kan forårsake. Vold og kriminalitet er sterkt økende. En fore-

byggende effekt kan være å fjerne kamphundene fra disse miljøene.

Loven må kunne håndheves. Når vi ser tilbake på nåværende kamphundlov, og forvirringen omkring Pit Bull/Am.Staff, kan man vel ikke si at denne har vært lett å håndheve. I våre områder, som tilhører Groruddalen, har vi hatt uholdbare tilstander i mange år. Gjentagne ganger har vi kontaktet politiet som har opplyst at de ikke kan gjøre noe fordi de ikke kan se forskjell på hundene. Ikke før noe skjer har vi fått til svar. Etter vår mening er vel dette i seneste laget.»

Norges Hunder Landsforbund går inn for at straffeloven «§ 354 gis presiseringer i forhold til kamphunder, slik at den midlertidige kamphundloven kan forkastes».

En høringsinstans synes å gå imot å ha særregler for farlige hunder. Dette er *Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr* som gir følgende uttalelse:

«§ 12: Denne paragrafen bør omformuleres eller ikke tas med i hundeloven. Vi ser ingen grunn til denne paragrafen, dersom resten av loven blir slik som i utkastet.»

I tillegg reiser atferdsgruppen spørsmål om hvem som er kompetent til å teste om en hund er spesielt aggressiv, kampvillig eller utholdende og derfor farlig, hvemu som er kompetent til å si hvilken rase en hund tilhører og hvordan en eier av en blandingshund kan kreves å ha dokumentasjon for opphavet. Man mener at en slik lov kan bli et «stort mareritt» for myndigheter og hundeeiere, og mener at det allerede er tilfelle med en slik lov i England.

Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn synes å mene at ordningen blir feilaktig innrettet:

«Videre er det åpenbart at enhver hund faktisk kan trenes til å oppfylle kriteriene for en «farlig» hunderaase. ... Når det gjelder aggressivitet og kampvillighet er dette egenskaper som kun i liten grad er fremavlet, snarere er de fremprovosert av ukyndige hundeeiere. Dette bekrefter at fokus nok en gang er satt feil – nemlig på hund fremfor hundeeier. Det er DBOs oppfatning at det ikke er hensiktsmessig å la § 12 inneholde en karakteristikk av hva som menes med farlige hunder, ettersom dette er fullstendig avhengig av hundeeieren. DBO foreslår at man heller bør presisere at hundeeiere som viser seg uegnede til å ha ansvar for hund fratømmes retten til dette på livstid, subsidiært flere år. Årsaker til dette kan være mishandling av hunden, eller fremprovosering av aggressivitet/kampvilje, bruk av hunden i hundekamp, trening av hunder for angrep på mennesker/dyr etc.»

En rekke instanser har mer inngående merknader om *hva som er eller bør anses som farlige hunder*:

Grue kommune fremholder at tiltak mot farlige hunder ikke må «gå utover «rettssikkerheten» til vanlige, tradisjonelle hunderaser i Norge, – slik lovforslaget legger opp til.» *Norges Hunder Landsforbund* mener at «eventuelle forskrifter om kamphunder må være formulert så presist at ingen på «skjønn» kan vurdere en hvilken som helst hund som «farlig rase».

Flere instanser – *Fylkesmannen i Buskerud, Engerdal fjellstyre, Nedre Eiker kommune, Øvre Eiker kommune, Jeger- og Fiskeforeningen Samhold, Øvre Eiker, Foreningen for Hundeomplussing, Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn, Norsk Kennel Klub, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Jakthundrådet i Norge* stiller spørsmål ved eller går imot at hunder som er «spesielt ... utholdende» skal anses som farlige hunder, jf. ordlyden i høringsutkastet § 12 annet ledd første punktum.

H.r. advokat Tore Sverdrup Engelschjøn bemerker følgende:

«Jeg har aldri hørt om hunder som pga utholdenhet er farlige. Det blir feil i lovteksten. Definisjonen bør referere seg til hunder som er aggressive eller kampvillige av temperament ...»

Fylkesmannen i Buskerud skriver dette:

«Farlige hunder» er i andre ledd definert som blant annet «utholdende» hunder. Med en slik definisjon er alle jakthunder definert som farlige, i det de også kan sies å være «farlige for dyr» da de jager/forfølger enkelte viltarter. Formuleringene må endres.»

Foreningen for Hundeomplussing nevner som eksempel på andre utholdende hunder gjeterhunder, slede- og ambulanshunder.

Fredrikstad politidistrikt og Norsk Kennel Klub går imot at hunderaser eller -typer som kan forveksles med farlige hunder skal kunne falle inn under særreglene for farlige hunder, jf. høringsutkastet § 12 annet ledd tredje punktum. *Fredrikstad politidistrikt* mener at denne adgangen er unødvendig, i og med hundeholderens dokumentasjonsplikt for hvilken type en hund er av. Videre fremholdes at en utvidelse som ikke er tilstrekkelig praktisk dokumentert, kan medføre at reglene kan miste en del av sin preventive effekt.

Norsk Kennel Klub mener at det bør kunne fastsettes «regler for DNA-testing hvis det er mistanke om forsøk på å utgi farlige hunder som hørende til annen rase», og fremholder dette:

«Det er flere raser som ikke på noen måte kan betegnes som farlige hunder, men som kan ut-

seendemessig forveksles med slike. Med dagens genteknikk burde man kunne løse dette problem, hvis det foreligger begrunnet mistanke om en villet forveksling. Norsk Kennel Klub står gjerne til disposisjon for et samarbeide om disse spørsmål.»

H.r. advokat Tore Sverdrup Engelschjøn bemerker også følgende:

«Adgang til forbud mot snille og gode hunder som tilfeldigvis kan minne om en pitbull av utseende hører ingensteds hjemme, men må tilskrives noe hysteriske anlegg.»

Flere instanser har ellers nærtroere merknader om hvilke hundetyper som bør rammes av forbudet. I en fellesuttalelse 20. mars 2002 skriver *Norsk Kennel Klub, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Hundekjørerforbund og Fuglehundklubbenes Forbund* dette:

«Ingen ønsker farlige hunder, og i denne sammenheng finnes i dag kamphundeloven med tilhørende forskrifter som forbyr visse raser. Etter vår oppfatning er det viktig at man følger utviklingen og at angivelsen av farlige raser utvides ved behov. Vi finner det også riktig å påpeke at det var Norsk Kennel Klub som tok initiativet til og var med i forarbeidet for og til denne loven.»

Foreningen for Hundeomplussing har bl.a. følgende merknad til høringsutkastet § 12:

«Raser som opprinnelig er avlet frem for kampformål, og som ofte selges både i useriøse hundemiljøer og til førstegangs hundeeiere, er ikke nevnt.»

Før et møte 11. juli 2002 hadde departementet kortfattet informert om de nye tyske lovrestriksjonene, og ved tilleggsuttalelse 3. juli 2002 uttalte *Norsk Kennel Klub og Norges Jeger- og Fiskerforbund* dette:

«Den tyske forbundslov om farlige hunder definerer som farlige hunder American Staffordshire Terrier og også Bullterrier.

Etter forespørsel opplyser den tyske kennelklub at tross gjentatte henvendelser til Forbundsregjeringen, har man ikke fått noen begrunnelse for oppregningen av farlige hunder i den tyske lov.

NKK er av den oppfatning at forbudet mot American Staffordshire Terrier er feil, idet denne ikke kan betegnes som farlig hund. Problemet med denne rase er at den ligner meget på rasen Pitbull Terrier.

Som tidligere opplyst har Kennelklubben innført den ordning fra 01.01.2002 at alle hunder i rasen skal fremvise DNA test, slik at det er

bevislig at de registrerte hvalper er etter rasene foreldre. Dermed søker man å motvirke, hva man har hatt mistanke om, at det i forbindelse med registrering av kull i rasen er lagt på noen hvalper ekstra, som er pitbullterriere.

At rasen Bullterrier er tatt med i listen over farlige hunder, oppfattes av NKK som uforståelig.»

Den nevnte problemstilling om omgøelse av pitbull-forbudet gjennom den i dag lovlige hundetypen amerikansk staffordshire terrier, var som sitert også *Oslo politidistrikt* inne på, jf. foran.

Oslo Hundeskole/Geir Marring foreslår i tråd med dette at det innføres *automatiske genprøver av hundetypen amerikansk staffordshire terrier*. Følgende begrunnelse er gitt:

«Denne rasen er inngangsporten til hold av de aller fleste ulovlige kamphundraser. Dersom dette ikke gjøres vil det bli et enda større problem i framtiden, da blandinger av ulike raser kjøles sammen med amerikansk staffordshire terrier. Dette har Norsk Kennelklubb startet med, og dette vil gi resultater på sikt. Dette ser vi fra kontinentet.»

Foredregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk går derimot inn for et mer omfattende forbud og uttaler følgende:

«Rasene Amerikansk Staffordshire Terrier og Pit Bull Terrier ligner hverandre så mye av utseende at kun genprøver kan skille dem.

I bybildet later det til at disse hunderasene er sterkt økende, og folks frykt for disse to hunderasene er den samme, siden de ikke kan se forskjellen på de to hunderasene etter utseende. Dermed er det i praksis nesten umulig å bli kvitt de ulovlige hundene uten et omfattende apparat.

Vi mener derfor menneskers sikkerhet må gå foran, og at begge hunderasene må forbys. I dag er Pit Bull Terrier forbudt etter Kamphundeloven. Etersom Amerikansk Staffordshire Terrier er så godt som identisk hunderase, ser vi ingen grunn til å vanskeliggjøre et forbud ved å ha et forbud [som] ikke gjelder for en så godt som identisk hunderase. I Tyskland har de også tatt med rasene Staffordshire-bullterrier og Bullterrier. Disse rasene bør også forbys her.»

Også *Ellingsrud Hundeklubb* går inn for å forby amerikansk staffordshire terrier:

«I 1991 ble en del hunderaser forbudt, bl.a. Pit Bull. Av en eller annen grunn tillot våre myndigheter American Staffordshire Terrier. De fleste vet vel idag at Pit Bull-Am.Staff så å si er identiske hunder, men med forskjellige navn. Dessverre forandrer ikke navnebytte på genene. Dette

visste Pit Bull folket, og den lovlige kamphunden Am.Staff ble innført.

I hele Am.Staffens historie har Pit Bull blitt, og blir blandet med Am.Staff, til å begynne med fordi avlsmaterialet var for snevert, og i Amstaffens relativt korte historie genetisk, går det ikke an å snakke om rasen Am.Staff. I dag har vi en Pit Bull Am. Staff mix som blir reg. som Am.Staff, har falske papirer, eller som er dobbeltregistrert, også i N.K.K. At noen få såkalte «seriøse» eiere har valgt å bruke hundene til andre formål enn kamp, forandrer ikke på det faktum at hundene enten de kalles det ene eller det andre, er avlet for kamp, som gjeterhunder er avlet til å gjete, og jakthunder er avlet til forskjellige jaktformål. Pitbull-Am.Staff skal være kampvillige og utholdende. Å ufarliggjøre Am.Staffen er derfor uansvarlig etter vår mening. Med en hundevant og ansvarlig eier kan også en Pit Bull utmerke seg i andre retninger og til andre formål enn som ren kamphund. Men det er fåtallet.

I de kriminelle miljøene blir Am.Staffen brukt som våpen eller til hundekamper på lik linje med Pit Bull. Og gjennom uansvarlig avl er det umulig å definere hva som er Am.Staff. Det blir for leit å jukse. Selvfølgelig. Det er i utgangspunktet samme hund.»

I møte 7. oktober 2002 med Politidirektoratet og Stovner politistasjon drøftet departementet de problemstillinger som lovforslaget angår med disse instanser. Her og i oppfølgende kontakt fremkom en del faktiske opplysninger om hundeholdet i Oslos østlige drabantbyer. Departementet ba om at disse opplysningene ble sammenfattet i et notat. I notat fra Oslo politidistrikt, kriminalavdelingen, 17. oktober 2002 fremkommer dette:

«De hundene politiet kommer mest i kontakt med i forbindelse med hundekamper, mistanke om ulovlig rase og hunder som skaper frykt i nabolaget, er blandinger av pitbull og amstaff. I mange tilfeller er de også iblandet rottweiler, boxer, bullterrier og staffordshirebullterrier. Det er ofte vanskelig å få stadfestet hva en hund faktisk består av og i størstedelen av tilfellene foreligger det ingen papirer eller eier er ukjent.

Av de hundene som er tatt inn med tydelige skader etter *kamp* er de færreste ren pitbull, men en blanding med en eller flere av de ovennevnte raser. Det er kun i en håndfull tilfeller man har kunnet si med *sikkerhet* at hunder med kampskader er bullterrier eller staffordshireterrier eller blanding av disse.

Hva gjelder antatt *ulovlige hunder* er det mange som fra eiers side hevdes å være av disse to rasene eller kryssninger med disse, men på grunn av manglende dokumentasjon er det vanskelig å være sikker. Spesielt kryssninger

med pitbull, amstaff og staffordshirebullterrier kan være vanskelig å skille fra hverandre.

I mange nabolag er det noen få hunder som skaper frykt ved å gå løse og *anfalle/angripe mennesker og dyr*. Dette gjelder alle typer hunder, men det er en klar overvekt av kamphundlignende hunder som kan være kryssninger av en eller flere av de ovennevnte rasene. Også i disse tilfellene mangler eier ofte dokumentasjon og politiet kan ikke være sikker på hvilke raser som er representert.

Bullterrier og staffordshire bullterrier er tette, kompakte hunder. De er forholdsvis små og sterke og består av mye muskler. Staffordshire bullterrier har samme kjevelårsrefleks som pitbullen er kjent for, dvs at kjeven låser seg når den biter. Dette er i hovedsak de fysiske egenskapene som skiller disse to rasene fra ikke-kamphunder.

Av lynne er dette hunder som krever mye av den som oppdrar dem.

Bullterrieren har høy terskel for å bli sint, og er sta og egen. Dersom dette blir utnyttet og den blir tirret ut over sine grenser kan den utvise svært aggressiv oppførsel og være vanskelig å styre.

Staffordshire bullterrier er en mentalt sterk hund som krever klare linjer fra oppdrager. Den ypper sjelden til strid men svarer raskt dersom den blir tirret.

De fysiske egenskapene disse hundene besitter sammenholdt med de negative egenskapene de kan vise ved feil oppdragelse, gjør at de blir brukt i kamphundmiljø. De er ikke mye brukt per i dag, men politiet frykter at dersom bare pitbull og /eller amstaff blir forbudt vil bullterrier og staffordshire bullterrier bli stadig mer brukt i slike miljø.

Et forbud mot disse rasene vil hjelpe til å redusere det problemet politiet har per i dag med å skape trygghet i områder som har vært plaget med aggressive kamphunder. Det vil også gjøre det enklere for politiet å ta kamphunder i forvaring selv om den eksakte rasetilhørighet er usikker, og på den måten reduseres også antallet hunder som brukes i kamp.»

Norges veterinærhøgskole har kritiske merknader til et forbud «på rasenivå», og har også merknader som belyser problematikken med forveksling av ulike hundetyper:

«I utgangspunktet er trolig et forbud på rasenivå ikke hensiktsmessig eller riktig. Dette fordi det verken finnes noen god test/definisjon/muligheter for kontroll av rase, og fordi det trolig er større variasjon innenfor en rase enn mellom raser når det gjelder atferd. Det er de farlige hundene en bør søke å unngå, ikke raser. En rasemessig avgrensning reiser også behov for en

metodikk for objektiv undersøkelse av om en rase er mer eller mindre farlig enn andre, eller, på tilsvarende måte, en test av den enkelte hund.

Til tross for utformingen av dagens regelverk om eiers dokumentasjonsplikt når det gjelder farlige hunderaser, har NVH vært involvert i en rekke saker der en er blitt bedt om å dokumentere (ved hjelp av molekylærgenetiske metoder) raseopphav til hunder. Dette gjelder i første rekke hunder der det er mistanke om at hunden er en Pit Bull Terrier eller kryssning av denne rasen. I den forbindelse er det viktig å påpeke at det ved genetisk teknologi både er mulig å angi sannsynlig raseopphav, samt å foreta en individuell identifikasjon av hunder med meget stor grad av sikkerhet. Forutsetningen er imidlertid at det finnes sikre referansematerialer fra de aktuelle raser, noe som dessverre ikke ble sikret fra Pit Bull Terrier ved innføring av «kamphundloven».

Det er mistanke om at enkelte hunder kan ha skiftet raseidentitet. Dette sies å kunne gjelde enkelte hunder av rasen American Staffordshire Terrier som egentlig kan være av Pit Bull opphav, men opplysningene er usikre. Slike saker påpeker imidlertid det faktum at en dokumentasjon av rase, som er mulig ved hjelp av genetisk teknologi, likevel ikke kan brukes dersom det ikke eksisterer analysert referansemateriale.

I enkelte saker har vi likeledes blitt bedt om å sannsynliggjøre raseopphav ved hjelp av farskapstest. Dette vil, på grunn av manglende referansedata fra de ulike raser, ofte være eneste mulighet for kontroll av raseopphav. Imidlertid vil det i slike saker svært ofte være vanskelig å gjennomføre en farskapstest fordi foreldrene er døde eller forsvunnet. En farskapstest/avstammingskontroll som har blitt gjennomført, vil likevel kunne ha begrenset verdi, fordi det er umulig å være sikker på reelt raseopphav på foreldrene.»

Departementet vil her også nevne at flere andre høringsinstanser har fremholdt det samme faktiske forhold som Norges veterinærhøgskole; at det trolig er større variasjon innenfor en rase enn mellom raser når det gjelder atferd.

I brev 6. mars 2002 fremholder således *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Norsk Kennel Klub* følgende:

«De ulike hunderasene har og skal ha ulike atferdsprofiler i forhold til rasens opprinnelige og nåværende bruksområder. Dette er selve grunnlaget for raseavl og det store antall raser. Forskjell i atferd er likevel større mellom enkeltindivider enn mellom gjennomsnitt i rasene. Dette beror på enkeltindividets arveanlegg, den

sosialisering, trening og totale miljøpåvirkning det enkelte individ får.»

Norges Hundekjørerforbund i brev 16. juli 2002 skriver følgende som en generell kommentar:

«Det er ikke rasen som avgjør om hundeholdet er av forsvarlig karakter eller om eventuelle negative hendelser er alvorlige. Ansvarlig hundehold og alvorlige hendelser må vurderes likt uavhengig av type hund. Vi ser det som bortimot umulig å skulle definere hvilke hunderaser som må vurderes som farlige eller truende. Likevel vil vi støtte forslaget om et forbud mot ulvehybrider ...»

Ulvekryssninger.

Foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk

«Ber om at ulvehybrider forbys spesifikt i den nye hundeloven. Erfaringer fra andre land viser at antall ulvehybrider har vokst kraftig, og påfører særlig barn i familier som holder ulvehybrider, store skader. Det er nødvendig å være føre var i Norge mot ulvehybrider.»

I fellesuttalelsen 20. mars 2002 fra *Norsk Kennel Klub, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Hundekjørerforbund og Fuglehundklubbens Forbund* er det sagt følgende:

«Etter det vi forstår foreligger det i dag et forbud mot kryssning mellom ulv og hund ... Vi ber ... om ... at et slikt forbud innarbeides i lovverket hvis det ikke eksisterer. Det er på sin plass å definere kryssning mellom ulv og hund som en potensiell farlig «hund», og at slike hybrider forbys. Hundekryssning med erfaring fra slike kryssninger karakteriserer individene som meget farlige. Fra USA vet vi at slike hybrider som er holdt som kjæledyr har forårsaket 13 drap og 38 alvorlige angrep på mennesker i perioden 1981 til 1999.»

Folkeaksjonen for en ny rovdyrpolitikk, ved Arnt Orskaug, lokallagsleder Lillehammer har bl.a. uttalt:

«Hvis ulvehybrider er tillatt, virker det meget sannsynlig at [dette må] forbys jfr vedlagte artikkel ... fra *Rutger Law Journal* 1992 [Barbara J. Kramiec, The hybrids howl: Legislators listen – these animals aren't crying wolf] som tar opp problemene med ulvehybrider i full bredde, bl a dokumenterer en rekke lemlestelser og drap av småbarn i USA utført av ulvehybrider som folk hadde som kjæledyr. Interessen for ulvehybrider i USA fikk oppsving i forbindelse med politikken med reetableringen av ulvestammene og den opinionsbyggende virksomheten for ulv som har blitt drevet ... i USA.»

Denne høringsinstansen har videre gjort gjeldende at dersom

«tsjekkosllovakisk ulvehund og tilsvarende ulvehundraser er tillatt, er det rimelig å tro at de ulovlige ulvehybridene ... blir ... vanskelig å skille fra tillatte ulvehybrider og blandingshunder av disse. Etter hva jeg har hørt har Tyskland også forbudt amstaff, og har slik unngått forvekslingsproblemene mellom amstaff og pit bull. Den tilsvarende effekten burde en kunne få ved å forby både ulvehundraser som er avlet for å likne på ulv (irsk ulvehund er ikke dette) og ulvehybrider.»

Ben Werner peker på at hundetypene tsjekkosllovakisk ulvehund og saarloos wolffhund er blandinger av hund og ulv som er importert til Norge, og fremholder at de

«bør forbys ... at de er skadelige for norsk natur og at de frembringer frykt med sitt utsende/ulvelikhet, samt har en adferd med ulvens sterke jaktinstinkt og hundens beskyttelse/oppsøkende adferd som gjør rasene farlige både mot vilt og i gitte situasjoner ... også for folk (spesielt for barn som løper/eller faller) dvs utløser jaktadferd/byttedrift.»

Norsk Kennel Klub ble etter at spørsmålet om tsjekkosllovakisk ulvehund og saarloos wolffhund kom opp orientert om dette, og avga 19. september 2002 følgende uttalelse:

«Når det gjelder spørsmålene om de to nevnte rasene (saarloos ulvehund og tsjekkosllovakisk ulvehund), er det feil å karakterisere disse som ulvehybrider. At begge rasene har aner tilbake til ulv er et faktum, men dette gjelder faktisk alle raser. (Ulv og hund kan parre seg med hverandre og få fertile avkomm.) Her er rasene fremavlet ved en bevisst avl over lang tid og av svært kompetente personer med stor faglig, genetisk kompetanse og innsikt.

Å sidestille disse med dagens såkalte hybrider vil være å lage en debatt som kun er svart eller hvit. Det er for enkelt og også feil. Spørsmålet vil da i neste omgang være, siden mange av våre raser har en eller annen tilknytning til ulv i sin spede oppstart, når går betegnelsen hybrid ut? Hvor mange generasjoner skal og må det være? Hvor mange år skal ha gått?

Begge rasene er godkjent av FCI (Federation Cynologique Internationale med hovedsete i Thuin, Belgia), den internasjonale organisasjonen NKK er medlem av.

Historikken i denne godkjennelsen er lang, og kort referert at saarloos ulvehund (opprinnelsesland Holland) ble godkjent i 1975 og tsjekkosllovakisk ulvehund i 1989 (som nasjonal rase i det daværende Tsjekkoslovakia i 1982) og

finnes hovedsakelig i sine hjemland, bare i liten utstrekning i andre land.

For å bli godkjent som (ny) rase av FCI kreves et positivt vedtak av FCIs generalforsamling og etter en positiv innstilling fra FCIs vitenskapelige komite. For i det hele tatt å få en slik innstilling, må det land som søker om godkjenning av ny rase legge frem dokumentasjon på at rasen består av minst 8 blodslinjer (og hver blodslinje må minst ha 2 hannhunder og 6 tisper). Mellom disse blodslinjene må det ikke være noen kryssninger de siste 3 generasjoner og det må finnes en populasjon på minst 1.000 hunder til sammen. Dette gir grunnlaget for en midlertidig godkjenning. Endelig godkjenning kan først skje minst 5 generasjoner senere, hvor en ny søknad må innsendes og dokumentere at de krav som ble satt i første omgang er videreført og overholdt.

I dette ligger det da naturlig nok en overbevisende dokumentasjon på renrasethet og at den innkryssningen som opprinnelig ble gjort med ulv for svært år og generasjoner siden gjør det helt urimelig å betrakte disse rasene som ulvehybrid. ...

NKK er derfor av den like klare oppfatning at de nevnte raser har sin berettigelse til å være i Norge som alle andre raser (med de unntak som er gitt i midlertidig lov om farlige hunder, som også er initiert av NKK).»

Bla. fra personer som holder saarloos wolfhond og tsjekkosllovakisk ulvehund har departementet mottatt en del nærmere informasjon om bla. disse hundetyperne, deres historikk, egenskaper og krav de stiller til den som skal ha dem. Mye informasjon om hundetyperne ligger på internett, jf. for tsjekkosllovakisk ulvehund <http://www.wolfdog.org/php/modules.php?op=modload&name=Wolfdog&file=index&newlang=eng>, og <http://www.norwolf.no/no/tsu/tsu.html>, og for saarloos wolfhond http://people.freenet.de/whitefang/saarloos_wolfhond.htm.

Forsvars- og angrepstrening av hund.

I tilknytning til et tema på møter 20. mars 2002 og 11. juli 2002 om private vaktsekskapers hundehold, uttalte *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* i brev/notat 3. juli 2002 at «skarpdresserte hunder bør bare holdes av politiet og Forsvaret». I samme brev fremholdes det avslutningsvis

«at problemene med kamphundmiljøene ikke bør lede til en rekke restriksjoner for den vanlige seriøse hundeeier, i særdeleshet hvis slike regler allikevel ikke kan håndheves, slik at man ikke oppnår det man ønsker.»

Oslo Hundeskole/Geir Marring bemerker dette:

«Noen useriøse selskaper tjener store summer

på trening av private vakthunder, til egen sikkerhet og også til å true andres. Dette er livsfarlig, og må stoppes. I tillegg ansettes personer med kriminell bakgrunn, og i noen tilfeller også med rulleblad. Det er foreløpig opp til hvert vaktsekskap å sette opp regler i forhold til opplæring av hunder og førere.»

I tilknytning til reglene om avlving av hund (som del av argumentasjon mot dette) er også *hundetrener Wenche Foldahl, Foldahls hundeskole* inne på problematikken trening av hunder for angrep:

«Annen grunn til at en hund angriper er at den er trent i angrep, såkalt IPO. Her er også en dobbeltmoral. Det er ok å trene hunden til angrep for hvem som helst så lenge vi «leker» oss (konkurrerer). Hunden er ikke et leketøy hverken for barn eller voksne! Er den da så uheldig å gjøre som den er trent til «på alvor» kan hvem som helst skyte den. ...»

15.5 Departementets vurderinger

15.5.1 Videreføring av kamphundloven

Innledningsvis viser departementet til at det er forholdsvis bred enighet om å videreføre kamphundloven med forbud mot de fire hundetyper som går inn under loven i henhold til den forskrift som er fastsatt. Likevel er det grunn til å reise spørsmål om loven fullt ut har fungert etter sin hensikt og om reglernes virkeområde og avgrensning bør vurderes nærmere. Departementet forestår at problematisk hundehold blir motvirket ved en videreføring og utvidelse av kamphundloven, altså forbudet mot særlig farlige hunder.

Departementet foreslår i tråd med gjeldende rett et forbud mot å holde, avle eller innføre farlige hunder, og mot å innføre sæd og embryo fra farlige hunder. Departementet foreslår også å si klart i lovteksten at farlige hunder skal avlives eller pålegges utført fra riket ved vedtak av politiet.

Å motvirke kamphundproblemene ved lovtiltak og oppfølgende polititiltak er et forebyggende tiltak for å unngå farlige følger av dette hundeholdet, dyremishandling og hundekamper. Systematiske polititiltak i Groruddalen igangsatt fra våren 2002 tar også sikte på å skape trygghet i områder som har vært plaget av kamphunder og deres eiere. I Oslos drabantbyer er den gjeldende loven – trass mangler – politiets mest praktiske virkemiddel for å gjøre noe med hundehold som uroer nabolaget. Harde miljøer fokuserer på kamphundtyper.

Når politiet nå har prioritert å arbeide mot miljøene som holder disse hundene pga. deres kamp-egenskaper og den status det gir å ha hunder med

slike egenskaper, har det sammenheng med at dette hundeholdet gir reelle ubehageligheter for vanlige folk som bor i flere av drabantbyene i Oslo. Politiet mottar mange klager på hundehold, til dels fra folk som selv har hund og som frykter for sine hunder. Kamphunder har i det siste angrepet både mennesker og hunder på en måte som må motvirkes. Det forekommer at folk blir sittende inne av frykt for slike hunder.

Etter departementets syn tyder mye på at det er for lett å omgå kamphundloven siden også andre kamphundtyper enn de som er forbudt i dag, volder problemer. Departementet vil her understreke at når slike miljøer vokser frem slik som i drabantbyene i Oslo, vil heller ikke lovregler som det som foreslås i kapittel 13 og 14 foran gi et tilstrekkelig grunnlag for at politiet kan gripe fatt i problemet på en effektiv måte.

Etter at kamphunder har angrepet mennesker eller dyr har eierne og hundene som regel trukket seg bort. Det er til dels vanskelig i ettertid å få oppklart hvem hundeholderen og hunden var. I noen grad vil slike angrep lettere kunne medføre tiltak mot den konkrete hundeholderen og det konkrete hundeholdet ved lovforslagene i kapittel 13 og 14, fordi saksbehandlingsreglene blir andre og mer praktiskable enn i dag. Bl.a. innebærer de gjeldende reglene at slike hunder i dag ikke kan avlives dersom ikke saken er oppklart innen 14 dager fra hendelsen, eller kamphundieren tidligere har mottatt advarsel fra politiet. Men i store drabantbyer som er uoversiktelige og der folk også kan ha grunn til å føle frykt for represaller fra kamphundmiljøene, lar ikke denne utviklingen seg motvirke hvis politiet skal være henvist til å gripe inn bare i forhold til konkrete, dokumenterte angrep. Det er behov for regler og tiltak som på en mer grunnleggende måte forebygger og stanser alvorlige hundegangrep som man ellers kan påregne kommer. Departementet ser ut fra dette et behov for å videreføre forbudet mot enkelte kamphundtyper og også å utvide forbudet.

Departementet antar for sin del at det er riktig – som Foreningen for Hundecomplisering skriver – at raser som opprinnelig er avlet frem for kampformål, ofte selges i useriøse hundemiljøer og til førstegangs hundeeiere. Departementet viser også til uttalelsen fra Ellingsrud hundeklubb, som holder til i et av de områder der kamphundmiljøene skaper utrygghet m.m.

15.5.2 Bør flere kamphundtyper forbys?

Departementet foreslår at enkelte nye hundetyper blir eksplisitt forbudt i tråd med rettslig utvikling i

andre land og faktisk utvikling i drabantbyene hos oss. Det synes som om gamle kamphundtyper nå reetableres som reelle kamphunder i visse miljøer. Departementet vil her vise til notatet fra Oslo politidistrikt, kriminalavdelingen, 17. oktober 2002 og enkelte andre høringsuttalelser som er inne på dette. Særlig amerikansk staffordshire terrier er mye brukt i miljøene.

En del av disse hundene må antas reelt sett å være av typen pitbullterrier. Departementet er kjent med flere metoder som det er grunn til å tro kan være brukt for å få pitbullterrier eller blandinger med denne registrert som amerikansk staffordshire bullterrier med papirer fra Norsk Kennel Klub. Den allerede foretatte iblandingen lar seg nå ikke skille ut ved hjelp av genetiske metoder eller ved at Norsk Kennel Klub fra 1. januar 2002 krever avstammingskontroll med blodtyping på valper av typen amerikansk staffordshire terrier før registrering. De to hundetyperne lar seg i Norge i dag rent praktisk ikke skille fra hverandre, og det er opprinnelig samme type hund. Amerikansk staffordshire terrier er et utvalg av typen pitbullterrier som fra 1936 er godkjent som rase i det internasjonale nettverk av hundeklubber som Norsk Kennel Klub er tilknyttet. Pitbullterrier er ansett som rase fra 1898 av amerikanske klubber som ikke er tilknyttet samme nettverk.

Staffordshire bullterrier og bullterrier er ikke mye brukt nå i de norske kamphundmiljøene, men også de er inne i miljøene etter det Oslo politidistrikt opplyser.

For så vidt gjelder et mulig forbud mot amerikansk staffordshire terrier og bullterrier, har *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* tatt til orde mot dette. Departementet legger til grunn at innvendingene også refererer seg til mulig forbud mot staffordshire bull terrier, selv om ikke dette er nevnt i den skriftlige henvendelsen. Generelt har imidlertid disse instansene samt *Norges Hundekjørerforbund* og *Fuglehundklubbenes Forbund* uttalt at det er «viktig at man følger utviklingen og at angivelsen av farlige raser utvides ved behov».

Den beste reelle indikasjon på hvilke hunder som har kamphundegenskaper, er etter departementets vurdering å se på utviklingen i kamphundmiljøene og hvilke hundetyper disse fokuserer på gjennom bruk og avl. Den faktiske utviklingen mht. de tre hundetyperne amerikansk staffordshire terrier, staffordshire bullterrier og bullterrier i disse miljøene, veier tungt for departementets vurdering av om de bør anses som uønskede kamphundtyper som bør forbys. For så vidt gjelder amerikansk staffordshire bullterrier mener departementet at utviklingen vedrørende bruken av hun-

den både i seg selv og som inngangsport til omgåelse av forbudet mot hunder av typen pitbullterrier klart er kommet så langt at det tilsier et forbud. Et forbud vil bidra til å gjenopprette trygghet i bomiljøer som er plaget av kamphunder og deres eiere, gi klare signaler til disse miljøene, forebygge angrep på både folk og andre hunder, og også forebygge lidelser for kamphundene selv som de blir påført ved hundekamper. Departementet ønsker å bidra til å stanse tilveksten av nye hunder med kamphundegenskaper. Departementet mener at når gamle kamphundtyper reetableres, veier hensynet til å motvirke denne utviklingen tyngre enn hensynet til miljøer som holder akkurat disse hundetyperne som familiehund og ønsker å fortsette med det.

Departementet har drøftet spørsmålet med Landbruksdepartementet og blitt frarådet å la et forbud omfatte bullterrier. Etter Landbruksdepartementets vurdering kan ikke denne hundetypen i dag antas å ha slike egenskaper at den bør kategoriseres som en særlig farlig hund. For så vidt gjelder utenlandsk rett, omfatter restriksjonene i Tyskland denne hundetypen, mens fransk rett ikke underlegger bullterrieren slike restriksjoner som de to andre terriertypene som forbudet vurderes utvidet til. Ved den nye spanske forordning av 2002 er bl.a. både staffordshire bullterrier og amerikansk staffordshire terrier ansett som potensielt farlige dyr, mens bullterrieren ikke er nevnt. Det kan også nevnes at bullterrieren har et utseende som avviker klart fra pitbullterrier, staffordshire bullterrier og amerikansk staffordshire terrier. De tre sistnevnte hundetyperne har derimot et ganske ensartet utseende. Den klareste forskjellen mellom disse er at staffordshire bullterrier etter rasestandarden skal være mindre enn de andre, men i praksis er det en del størrelsesvariasjoner ut over rasestandardens idealbeskrivelser. Departementet er kommet til at hundetyperne amerikansk staffordshire terrier og staffordshire bull terrier bør forbys. Under tvil er departementet imidlertid blitt stående ved at bullterrier ikke bør foreslås omfattet av forbudet. Man bør imidlertid følge utviklingen i kamphundmiljøene og vurdere bullterrieren nærmere ut fra de erfaringer som måtte komme, jf. punkt 15.5.3 nedenfor.

Departementet er klar over at en del av kamphundene kan se nokså tilforlatelige ut utseendemessig, og heller ikke er de blant de aller største hundetyperne. Med riktig behandling kan også kamphundtypene fungere godt som normale familiehunder. Bull-Terrier Forum har opplyst at det er ca. 350 bullterriere i Norge i dag. Departementet antar at antallet staffordshire bullterrier er rundt det samme, mens det antas å være en god del flere

hunder av typen amerikansk staffordshire terrier. Av hensyn til det vanlige familieholdet av hundetyper som rammes av forbud, vil departementet foreslå overgangsregler som gjør at enkelthunder som i dag er lovlig holdt kan beholdes, selv om dette ikke er ønskelig av hensynet til personer som lever i bomiljøer der de aktuelle hundetyperne skaper frykt og uro.

Departementet er klar over at det er ulike syn på enkelte faktiske forhold relatert til disse hundetyperne. Mange antar at en av grunnene til kamphundenes farlighet er at de «låser kjeven» ved angrep. Departementet vil ellers kort nevne at man ved avl kan søke å få frem bestemte egenskaper eller en mental profil ved å kombinere hundetyper planmessig. Derfor er forbudet mot blandingshunder som delvis består av kamphundtyper minst like vesentlig som forbudet mot de rene kamphundtyperne.

Departementet har vurdert om hunder som tå fra sine ytre, fysiske kjennetegn kan forveksles med forbudte hundetyper, i seg selv bør være forbudt, jf. den franske lovgivningen som rammer hunder ut fra en klassifisering etter utseende. En slik regel ville gjort en del av de omgøelser man har sett umulige, men departementet foreslår likevel ikke en slik ubetinget og generell regel. Andre former for omgøelser vil likevel kunne utføres selv med en slik absolutt regel. Ulovlige hunder kan ved kryssning med andre hundetyper gis ytre kjennetegn som avviker klart fra opphavet. Ved kryssning som legger vekt på å få frem eller beholde visse mentale egenskaper og samtidig på å få frem et avvikende utseende, kan man prøve å omgå loven. Slike kryssninger vil rammes av forbudet mot bestemte hundetyper og blandinger med disse. Slike forsøk på omgøelser og introduksjon av nye hunder med ukjent opphav kan forfølges dersom politiet følger med på utviklingen i miljøet og avkrever dokumentasjon for hundetypen også for hunder med avvikende utseende som i fremtiden måtte dukke opp i kamphundmiljøene, se nærmere punkt 15.5.5 nedenfor.

Departementet har også vurdert om nye hundetyper av mastiff, bulldog- og terriertypene og blandinger av disse m.m. bør forbys, fordi dette kan dekke hundetyper som kamphundmiljøene kan komme til å holde. Departementet er her blitt stående ved å videreføre en mulighet til å utvide forbudet ved forskrift, jf. punkt 15.5.3.

15.5.3 Bør forbudet kunne utvides ved forskrift?

Departementet foreslår at andre hundetyper og

blandinger kan bli underlagt reglene om farlige hunder ved forskrift fastsatt av Kongen. Før en slik forskrift blir fastsatt, må et forslag til forbudet være sendt på høring i samsvar med forvaltningslovens regler.

I en vurdering av om forbudet bør utvides, bør man etter departementets syn legge særlig vekt på om hunder av den aktuelle hundetypen har angrepet mennesker og om hundetypen er brukt eller egnet seg som kamphund. Hvis ett av momentene veier tungt nok, bør det være adgang til å forby en hundetype.

Departementet foreslår også at det skal kunne gis forskrift med forbud mot en hundetype dersom det bør gjøres for å sikre effektiv håndheving av regelverket, ut fra at hunden etter sine ytre fysiske kjennetegn er sammenliknbare med hunder ansett som farlige. En «hundetype» kan være en hvilken som helst beskrivbar hund, uavhengig av Norsk Kennel Klubs rasedefinisjoner. Når departementet bruker ordet «hundetype» har det et videre innhold enn begrepet «hunderase» i hundemiljøenes språkbruk. Samtidig omfattes også hunderaser av ordet «hundetype». I motsetning til et slikt generelt forbud ut fra hunders ytre kjennetegn som departementet under punkt 15.5.2 avviste å gå inn for, er en åpning for spesifikke forbud ved forskrift et middel som kan målrettes for å møte visse former for utgørelser som kan tenkes å komme.

15.5.4 Bør kryssninger mellom hund og ulv anses som farlige hunder?

Flere høringsinstanser har gått inn for et forbud mot avl ved kryssning av hund og ulv og et forbud mot å holde eller innføre slike blandingsraser.

Det forekommer omtrent ikke at ulver i et naturlig livsmiljø utviser farlig atferd overfor mennesker.

Som det fremgår under punkt 15.4, er en nokså bred gruppe instanser enige om at kryssninger mellom hund og ulv er farlige for folk. Internasjonalt synes det å være en stigende interesse i visse miljøer for kryssninger av ulv og hund med sterkt innslag av ulv. Departementet legger dette til grunn og vil derfor foreslå som utgangspunkt at slike dyr blir definert som farlige hunder.

Det er mindre enighet om hvor sterk innblanding av ulv som må foreligge for at dyret bør klassifiseres som farlig og dermed underlagt et forbud. *Norsk Kennel Klub* fremholder således at alle hunderaser har aner tilbake til dyr som er ansett som ulv, og at også mange av dagens hunderaser har en eller annen tilknytning til dagens ulv i sin spede oppstart. Departementet vil fremholde at

spørsmålet som diskuteres, er hvilken innblanding av vill ulv i hund i *nyere tid* som bør rammes av et forbud. Ved vurderingen av et forbud bør det bl.a. søkes å finne en avgrensning som er så praktisk som mulig.

Flere hunderaser kan ha innslag av ulv i avlsarbeidet før hunden ble godkjent som egen rase av den internasjonale organisasjon (FCI) som Norsk Kennel Klub er deltaker i. Dette er i nyere tid tilfellet for saarloos wolfhond og tsjekkosllovakisk ulvehund. Det kan ikke utelukkes at det samme kan ha vært tilfelle for bl.a. schäferhund, alaskan malamute, siberian husky og belgiske fårehundtyper. Men særlig schäferhund er på sin side en velprøvd og velkjent hunderase som trass mulig delvis opphav som ulv fungerer normalt i samfunnet og brukes som nyttehund i stor grad.

Departementet har vært i tvil om hvor langt et forbud mot hundetyper som er en blanding av ulv og hund, bør strekkes. Departementet tar som utgangspunkt at det ikke har grunnlag for å foreslå noe forbud når det gjelder hundetyper som er vel etablert her i landet. Det kan være hensiktsmessig å avgrense dette til hunderaser med opprinnelig blanding av ulv som er registrert i Norge av Norsk Kennel Klub før 1. januar 2003. Men er det skjedd innblanding av ulv i individer av rasen etter at den ble godkjent av den internasjonale organisasjonen (FCI) som Norsk Kennel Klub bygger sin registrering på, bør forbudet omfatte etterkommere av slike individer. Med en slik avgrensning antar departementet at forbudet kan gi et vern mot nye hundetyper som er en blanding av ulv og hund, at forbudet lar seg håndheve i praksis, og at etablerte og utbredte hundetyper går klar av forbudet.

En avgrensning som nevnt vil gjøre at hunderasene tsjekkosllovakisk ulvehund og saarloos wolfhond ikke rammes av forbudet. Departementet finner det imidlertid nødvendig å vurdere særskilt spørsmålet om et forbud mot disse rasene. Departementet legger til grunn at begge er hundetyper som krever mye av sin eier. Nøyaktige opplysninger om hvor sterkt ulveinnslaget er, er ikke fremkommet. For saarloos wolfhond skjedde siste innblanding med ulv for om lag 40 år siden. Tsjekkosllovakisk ulvehund har en kortere historie, og den første vellykkede innblanding av ulv i avlsprogrammet skjedde i 1958. Disse hundene finnes i bare et ganske lite antall i Norge i dag. Departementet er ikke kjent med at de hittil har voldt noen skade.

Svenska Kennelklubben vedtok i 1997 at saarloos wolfhond og tsjekkosllovakisk ulvehund ikke skulle få bli registrert eller delta i virksomhet i regi av kennelklubben. I en pressemelding 29. april 1997 uttalte Svenska Kennelklubben bl.a.:

«Den ena av de aktuelle raserna kommer från den tjeckoslovakiska rasen, kallas ceskoslovakisk vlcak, och anses vara mycket skygg och vaksam. Den godkändes interimistiskt av FCI 1992. Den andra rasen är från Holland, kallas saarloos wolfhond, och har ett mycket reserverat och självständigt sätt. Den har blivit slutgiltigt godkänd av FCI. Båda raserna är mycket lika vargen också till det ytre.»

Svenska Kennelklubben har tidigare tagit definitivt avstånd från icke-registrerade varghybrider. Bl a i remissvar och i ett policybeslut som innebär att varghybrider inte tillåts delta i några verksamheter inom organisationen. Det samma gäller för den så kallade pitbullterriern. En av anledningarna till det starka avståndstagandet från dessa rasblandningar är en väsentligt ökad risk för skador på människor och andra djur.»

Departementet er blitt stående ved at saarloos wolfhond i denne omgang bør følge den alminnelige regelen, mens tjeckoslovakisk ulvehund bør regnes som en farlig hund etter loven. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det kan bli aktuelt ved forskrift å innføre et forbud også mot saarloos wolfhond, særlig hvis den får noen utbredelse i miljøer som ikke kan antas å ha et ansvarlig forhold til slike hunder.

15.5.5 Dokumentasjonskrav for at et dyr i tvilstilfeller ikke er en ulovlig hund

Kamphundloven § 2 tredje ledd – som ble vedtatt ved en endringslov i 1995 – bestemmer at dersom det er tvil om en hund er av en forbudt rase eller type, kan politi og tollmyndigheter «kreve at hundeeieren eller annen som har ansvar for hunden dokumenterer hundens rase eller type». Av forskrift 15. januar 2001 nr. 28 (gitt med hjemmel i kamphundloven § 7) § 3 annet ledd fremgår at «hundens identitet» kan kreves dokumentert «ved stamtavle eller registreringsbevis og identitetsmerke». Hvis ikke slik dokumentasjon blir fremlagt, anses hunden som ulovlig. Forskriften sier derimot ikke at slik fremlagt dokumentasjon uten videre innebærer at hunden anses lovlig. Justisdepartementet antar at politiet etter omstendighetene kan kreve ytterligere dokumentasjon. Registreringsbevis og identitetsmerke har nemlig ingen reell bevisverdi for hundens rase eller type, hvis ikke identitetsmerket knytter hunden til et registreringsbevis som enten inneholder stamtavle eller en entydig referanse til en bestemt stamtavle for den aktuelle hunden. En slik referanse er i tilfelle et nummer som refererer til denne hundens stamtavle hos Norsk Kennel Klub eller tilsvarende troverdig organisasjon, f.eks. en tilsvarende utenlandsk klubb.

Departementet mener at loven bør kreve at den

som holder en hund som kan forveksles med en «farlig hund», må dokumentere at hunden ikke hører til denne kategorien og derfor er lovlig. Departementet foreslår derfor å videreføre den gjeldende ordning om dokumentasjonsplikt, jf. utk. § 19 tredje ledd.

Dokumentasjonsplikten bør inntre der det er tvil om et dyr er en farlig hund. Dette vil først og fremst forekomme der hunden har ytre kjennetegn som gjør den sammenliknbar med et forbudt dyr. Imidlertid kan ulovlige hunder ved kryssning med andre hundetyper gis ytre kjennetegn som avviker klart fra opphavet. Også slike kryssninger vil rammes av forbudet mot bestemte hundetyper og blandinger med disse, slik at det kan oppstå dokumentasjonsbehov også for hunder som har et avvikende utseende. Dersom nye hunder med ukjent opphav og «nytt» utseende dukker opp f.eks. i geografiske områder der kamphundproblematikk er kjent fra før, vil politiet etter lovforslaget kunne avkreve dokumentasjon for hundetypen også for slike hunder. Dokumentasjonskravet etter lovforslaget her kan altså ramme hunder som etter politiets skjønn på stedet har en fysikk, fremtoning eller egenskaper som kan indikere kamphundopphav eller ulveopphav, selv om hunden ikke direkte likner på kjente kamphundtyper eller på ulv.

Departementet foreslår videre at dokumentasjonskravet bygger på politiets praksis i Oslo med å kreve at hunden er identitetsmerket og at dette identitetsmerket knytter hunden til et registreringsbevis med en tilknyttet stamtavle. Et rent identitetsmerke har ikke overbevisende bevisverdi relatert til hvilken type hunden er. Dokumentasjonskravet som foreslås er et minstekrav. Hvis papirene som fremlegges ut fra en konkret vurdering ikke fremstår som overbevisende dokumentasjon for rase eller type, vil hunden tross papirene bli ansett som en forbudt hund. Et eksempel kan være at en tilknyttet stamtavle kommer fra et privat firma eller en privatperson. I praksis er det Norsk Kennel Klub og tilsvarende utenlandske organisasjoner som kan utstede troverdig dokumentasjon. Hvis det foreligger konkret grunn til mistanke om at papirene ikke viser de rette faktiske forhold, kan politiet kreve ytterligere dokumentasjon fremlagt av hundeholderen, f.eks. i form av gentester av hunden og hunder i stamtavlen som dokumenterer avstammingsforholdet. Dersom hunden er en blandingshund som ikke er stamtavleført, må hundeholderen for å dokumentere dens rase eller type i alle linjer knytte den til hunder som er oppført i en stamtavle. Ytterligere dokumentasjon kan i slike tilfeller være gentestede blodprøver fra hunden og dens opphav som knytter den sikkert til slike stamtavler.

Hundeholderen bør ha dokumentasjon klar ved inntørfel og ellers gis en rimelig frist for å fremlegge dokumentasjon, dersom ikke hunden skal anses som en farlig hund. Mens man venter på dokumentasjon, bør hunden kunne tas i forvaring. Hvis ikke slike hunder straks tas i forvaring, er det i praksis en nærliggende fare for at de ikke lar seg gjenfinne.

15.5.6 Hunder trent som angreps- eller forsvarshunder (hund-menneske) eller kamphunder (hund-hund)

Som det går frem av høringsuttalelsene, er spørsmålet om trening av hunder for angreps-, forsvars- og kampformål en aktuell problemstilling også i Norge. Departementet ser det ikke som ønskelig at hundeholdet skal utvikle seg i en slik retning, og foreslår å definere hunder som er blitt gitt trening for slike formål som farlige hunder. Implisitt innebærer dette et forbud mot slik trening. Enkelte, viktige unntak behandles under punkt 15.5.8. Som det går frem under punkt 15.4 mener også *Norsk Kennel Klub* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* at «skarpdresserte hunder bør bare holdes av politiet og Forsvaret».

Departementet er blitt kjent med at det som en del av organisert hundesport i Norge også forekommer organisert angreps- og forsvarstrening – gjerne benevnt som trening i forsvarsarbeide – av hund, såkalt IPO (som i tillegg innebærer spor- og lydighetsarbeid). Schäferhunder, rottweilere, dobermann og belgiske fårehunder dominerer innenfor IPO-sporten. Departementet erkjenner at IPO-sporten har en rekke positive sider. Den del av sporten som omfatter spor- og lydighetsarbeid, er utelukkende en positiv og samfunnsgagnlig aktivitet. Men når angreps- og forsvarstrening i forhold til mennesker først får en viss utbredelse i de organiserte hundemiljøene, kan det også tenkes å foregå uorganisert, f.eks. med støtte i utenlandske instruksjoner, hentet fra internett, om hvordan man går frem for å bryte ned de sperrer mot å utføre biting, angrep og motangrep som på et visst nivå naturlig ligger i normale hunder.

Departementet finner grunn til å ta opp spørsmålet om å innføre forbud mot angrepstrening og mot hunder som er blitt angreps- eller forsvarstrent. Tiltak mot dette kan selvsagt ikke fullstendig hindre at slik trening kan pågå, men må antas å få betydning for utbredelsen.

I dag er norsk lovgivning liberal på dette området. Hva man gjør med en hund, angår som utgangspunkt ikke myndighetene, så sant ikke hunden blir så dårlig stelt og behandlet at man kommer i strid med dyrevernslovens regler. Tiltak mot uhel-

dig hundehold for øvrig settes først inn der hunden har vist seg som et problem, f.eks. etter at den har bitt. Rent forebyggende tiltak, altså tiltak som rettes inn mot uheldige sider ved hundeholdet før skade er skjedd, har det ikke vært tradisjon for. Kamphundeloven fra 1991 utgjør et begrenset unntak her.

Innføring av et forbud mot å trene hunder i angrep og forsvar overfor mennesker dreier seg om hva slags hundehold man ønsker å ha i Norge. Departementet mener at slik angrepstrening og forsvarstrening av hunder ikke skal være en del av normalt norsk hundehold. Departementet ser det som uønsket at hvem som helst får trene hunder for slike formål. Hunder skal ikke være våpen, og bør ikke trenes opp til slikt. Dersom man aksepterer at en del av den privatholdte norske hundebestand trenes slik, må man også realistisk sett regne med at noen av disse hundene kommer i en situasjon som er ute av kontroll. Man må regne med at de særlige ferdighetene vil føre til hundegang og personskader som man ellers ville vært foruten. Det er heller ikke i seg selv ønskelig å ha en situasjon der folk flest må forholde seg til at en del av den norske private hundeparken har slik trening, med den utrygghet det kan gi. En situasjon der en del av den norske private hundebestanden har og gis trening i «forsvarsarbeid», vil gi folk større frykt for hunder, og departementet ser det som en oppgave å unngå en slik utvikling.

Departementet vil peke på at man innenfor rammen av det organiserte hundehold nok kan holde en viss kontroll med hvordan denne hundesporten utøves og hva man legger vekt på ved avlsarbeid. Hundeorganisasjonene kan imidlertid ikke granske motivasjonen til dem som tiltrekkes av denne sporten, eller ha særlig kontroll med hvordan medlemmene bruker hundene utenfor organiserte sammenhenger. Heller ikke har hundorganisasjonene makt til å sikre mot uorganisert trening og avl av hunder. Effektive motiltak mot uønskede konsekvenser av angreps- og forsvarstrening av hunder kan bare iverksettes av det offentlige.

Departementet foreslår etter dette et forbud mot å trene hunder i angrep eller forsvar overfor mennesker. Hunder som politiet etter en konkret vurdering finner at mest sannsynlig er blitt gitt slik trening – mer eller mindre – anses som farlige hunder som skal avlives. Det kan tenkes at selve treningen avdekkes eller at en konkret hund gjennom sin atferd viser at den sannsynligvis har fått slik trening, f.eks. der politiet får sendt slike skarptrente hunder mot seg. Særlig hvis hunden inngår i miljøer der det er kjent eller sannsynlig at slik trening – mer eller mindre profesjonell – forekommer, vil den frie bevisvurderingen som skal skje, gjøre at

terskelen for å gripe inn mot hundeholdet ikke blir så høy at forbudet blir uten effekt. Den foreslåtte bestemmelsen er en sikkerhetsbestemmelse som følger sivilrettslige bevisregler.

Videre foreslår departementet å definere som farlige hunder slike hunder som er gitt trening i eller for å angripe andre hunder. Det at noen arrangerer hundekamper eller sender hundene sine i hundekamper rammes allerede av straff etter dyrevernloven.

15.5.7 Enkelthunder som etter en konkret vurdering anses farlige

Departementet foreslår videre at enkelthunder – uansett hundetype eller hunderase – som fremstår som spesielt aggressive, kampvillige eller med andre sterkt uønskede egenskaper eller fremtreden, slik at de kan være farlige for mennesker og dyr, blir ansett som farlige hunder. Etter vedtak av politiet skal slike hunder kunne avlives eller pålegges utført fra riket. Departementet mener at politiet bør ha en slik skjønnsmessig kompetanse til å gripe inn mot hunder som konkret vurdert for politiet fremstår som spesielt aggressive eller kampvillige mv. Også etter någjeldende kamphundlov kan hunder anses som farlige etter en konkret vurdering av om de er «spesielt aggressive, kampvillige og utholdende, og som på grunn av disse egenskapene er farlige for mennesker og dyr». I høringsutkastet var kriteriet hunder som er «spesielt aggressive, kampvillige eller utholdende, og som på grunn av en slik egenskap er farlige for mennesker og dyr». Flere instanser har gått imot at kriteriet «utholdende» bør være et sentralt element ved vurderingen av hundens farlighet, og departementet er enig i det.

Det sentrale bør være om hundene fremstår som spesielt aggressive eller kampvillige eller med andre sterkt uønskede egenskaper eller fremtreden. Videre er det en forutsetning for inngrep at politiet vurderer hunden slik at den kan være farlig. Dette åpner for en totalvurdering der hundens størrelse og andre mer fysiske egenskaper kan trekkes inn. Videre vil den sosiale situasjon som hunden inngår i, kunne være et moment ved vurderingen av om hunden kan være farlig for mennesker og dyr, jf. Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse i Rt. 2002 s. 423 (referert foran under punkt 15.1). Det er ikke forutsetningen at hunden allerede har vist sin farlighet ved å bite noen. Det er grunn til å fremholde at utgangspunktet bør være at man skal vurdere hvordan hunden er, ikke om den f.eks. etter profesjonell og riktig videre oppfølging kan bli en tryggere hund. Departementet ønsker ikke å ta risikoen som følger med å gi slike hunder tilbake til

hundeholderen i tillit til at vedkommende følger opp på beste måte. Realistisk sett vil en slik tillit i mange tilfeller bli brutt.

Dersom det er tvil om en hund er en farlig hund på denne måten, bør politiet derfor allerede i utgangspunktet kunne kreve at hundeholderen bekoster og medvirker ved en kyndig undersøkelse av hundens atferd for å avklare om hunden er vel avbalansert eller har en lav terskel for aggresjon eller andre farlige egenskaper mv. I Danmark er dette nå foreslått for Folketinget (Lovforslag nr. L 164 for 2002-2003). En svakhet ved en slik ordning er at den hundesakkyndighet som finnes i stor grad ikke har en felles teoretisk basis og skoloring som sikrer en lik tilnærming til problematikken, eller er forankret i det anerkjente utdanningssystemet med dets metoder for kvalitetssikring. Derfor blir det vanskelig i lovs form å stille nærmere krav til hvem som kan være kyndig til å foreta undersøkelse av hunden. Kyndighet relatert til hunder er oftest i høvsak basert på egenstudier og omfattende erfaring ved f.eks. yrkesmessig befatning med hunder. Det ulike valg av innfallsvinkel til problemstillingene, ulike ideelle holdninger og de ulike erfaringer ulike kyndige personer har, synes å gi en nokså varierende tilnærming til den problematikken som lovforslaget forutsetter skal vurderes konkret. I den svenske regjeringens mandat til den svenske lovtrederen 14. februar 2002 er således bl.a. følgende sagt om farlige hunder og testing av farlige egenskaper:

«Det ikke ønskvärda beteendet kan utvecklas och förstärkas genom bl.a. felaktig avel eller felaktig hantering och mycket stora individuella variationer förekommer inom varje ras. Dette innebär att farliga individer inte kan identifieras utan hjälp av mycket tillförlitliga testmetoder. Samtidigt har kritik framförts bl.a. mot de testmetoder som idag används. Tester utförs på olika sätt runt om i landet och metoderna är inte enhetliga.»

For å sikre en sakkyndighetsprøving som fremstår som troverdig i lys av de sikkerhetshensyn som departementet ønsker å vareta, bør det være politiet som fastsetter hvem som skal undersøke hunden. Det vil ikke være noe i veien for at politiet bruker egne hundekyndige folk til dette, f.eks. personell i politiets egen hundetjeneste. Dersom ikke hundeholderen følger opp innen en rimelig frist satt av politiet, og om ønskelig medvirker ved f.eks. å delta aktivt ved undersøkelsen av hunden, regnes hunden etter departementets forslag som en farlig hund. Ved slik tvil som nevnt foreslås det uttrykkelig presisert at politiet kan ta hunden i forvaring

straks. Ulite hensyn vil iblant tilsi at dette er nødvendig. Om hunden skal tas i forvaring, må bero på politiets avgjørelse på stedet.

15.5.8 Unntak fra forbudet mot særlig farlige hunder

Departementet foreslår av hensyn til det vanlige familieholdet av hundetyper som rammes av forbud, et unntak fra forbudet som vil gjøre at enkelthunder som i dag er lovlig holdt, kan beholdes. Unntaket vil for det første omfatte de hundetyper (kamphunder) som det foreslås forbud mot i loven her. Dernezt vil det dekke de få hundene av allerede forbudte hundetyper som fortsatt finnes fra før kamphundloven trådte i kraft i 1991. Unntaket forutsetter etter forslaget at hunden har identitetsmerke som knytter den til et registreringsbevis som opplyser om eierens navn og adresse og viser at hunden er avlet, innført eller holdt før lovens ikrafttredelse. Hundene kan ikke brukes i avl, selges eller omplasseres. Hvis hundene angriper folk bør de avlives, og departementet foreslår dette som en unntaksløs regel for disse hundetyperne, som det anser som særlig risikable. Etter en individuell farlighetsvurdering, jf. punkt 15.5.7, vil selvsagt også hunder som omfattes av unntaket her kunne bli avlivet.

Unntak fra forbudet mot angreps-, forsvars- og kamptrente hunder i utk. § 19 annet ledd bokstav d og e bør gjelde for politiets hunder og hunder som har fått slik trening eller er ført inn i landet med politiets samtykke. I denne sammenheng peker departementet på at man normalt ikke bør gi slikt samtykke til f.eks. vaktsekskaper, ut fra departementets grunnholdning om at det i norsk hundehold skal være minimalt rom for aksept av bruk av hunder som angreps- eller forsvarsvåpen. Unntak fra treningsforbudet forutsettes stort sett å skulle gjelde politihunder og eventuelt forsvarets hunder dersom norsk forsvarspolitikkk skulle åpne for at forsvarer trener hunder på denne måten.

I og med at hunder inntil nå har vært legalt trent som forsvarshunder (IPO), finner departementet at det bør bli gjort et unntak for eksisterende hunder. Disse bør ikke anses som farlige hunder som skal avlives, dersom treningen utelukkende har skjedd før et forbuds ikrafttredelse. Departementet finner avgjørelsen om dette noe vanskelig, i og med at forekomsten av slike hunder kan utgjøre en fare sam-

menliknet med en situasjon der alle slike hunder blir avlivet. Av hensyn til individuelle hundeeiere som har holdt seg innenfor rammene av gjeldende lovgivning, finner departementet det imidlertid lite rimelig å rette tiltak mot eksisterende hunder, dersom treningen avsluttes. Hundene bør ikke kunne selges eller omplasseres. Hvis hundene angriper folk, bør de som utgangspunkt avlives, om det ikke forelår en nødvergesituasjon. Slike hunder vil likevel etter en mer individuell farlighetsvurdering kunne bli avlivet etter departementets forslag, og etter 10–15 års tid vil legale angrepstreinte hunder være borte.

Departementet foreslår dessuten en adgang for politiet til å gjøre unntak fra forbudet mot hold og innførsel av kamphundtyper, ulvekrysninger samt eventuelle andre hundetyper som blir forbudt ved forskrift. Det foreslås at ethvert politidistrikt skal ha kompetanse til å innvilge unntak med virkning for hele riket. Det politidistriktet som en søker bor i eller som en besøkende til riket reiser til, kan altså innvilge unntak med virkning for hele riket. Det kan fastsettes nærmere vilkår for innførselen og holdet av hunden, og tillatelsen kan tidsbegrenses for inntil fire uker. Adgangen til å gjøre unntak er utarbeidet med et visst mønster i tysk rett. Reglene er ment som snevre unntaksbestemmelser. Dette markeres ved at det sies at tillatelse bare skal gis i særlige tilfeller. Som eksempel er nevnt innførsel av en bestemt trent hund til nytteformål som politihund, førerhund for blinde, redningshund eller liknende. Eksempelene er ikke ment å være uttømmende.

15.5.9 Saksbehandling, klage og gjennomføring av vedtak om avliving eller utvisning m.v.

For saksbehandling, klage og gjennomføring foreslås samme system som ved avliving eller omplassering av hund etter en eller flere uønskede hendelser å gjelde, se punkt 13.5.2 foran.

Departementet bemerker at vedtaket vil være et enkeltvedtak som skal grunnngis og følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. I mange tilfeller vil plikten til å gi forhåndsvarsel bortfalle etter forvaltningsloven § 16 tredje ledd, og informasjonsplikten etter forvaltningsloven § 17 vil gjelde med de unntak som fremgår der.

16 Innførsel av hunder

Kamphundloven bestemmer i § 7 bl.a. at departementet kan gi nærmere forskrifter om innførsel av hunder som ellers ikke omfattes av loven. Vesentlig som en videreføring av dette foreslo departementet i sitt høringsnotat oktober 2000 ved lovutkastet § 11 en forskriftshjemmel. Etter denne kunne det settes vilkår for og gis regler for gjennomføringen av innførsel av hunder og tilbakeførsel av hunder etter utenlandsopphold.

Høringsinstansene sier følgende:

Norsk Kennel Klub:

«Bestemmelsen overlapper tilsvarende regel i husdyrloven. En ytterligere presisering synes nødvendig.»

Norges Jeger- og Fiskerforbund:

«... Dette er og blir regulert av veterinærmyndighetene.»

Norges veterinærhøgskole:

«Forskriftshjemlene bør begrenses til sikkerhetsmessige grunner, slik at de ikke forveksles med innførselsbestemmelsene etter husdyrloven. Hjemlene bør delegeres til Justisdepartementet ...»

Departementet er enig i at lov om hundeholds innførselsregler bør begrenses til å varetta sikkerhetsmessige formål, mens andre hensyn varetas av landbruksmyndighetene og husdyrloven. Det foreslåtte forbudet mot farlige hunder innebærer et innførselsforbud for de aktuelle hunder. For øvrig ser ikke departementet hvordan nærmere regler om innførsel av hunder kan få sikkerhetsmessig gunstig virkning eller betydning for andre hensyn loven her skal varetta, og tar ikke opp forslaget fra høringsnotatets lovutkast § 11.

17 Forvaring av hunder

17.1 Gjeldende rett

Kamphundloven fastsetter i § 5 første ledd fjerde punktum at politiet kan ta i forvaring en hund inntil krav om avlaving etter § 5 er avgjort. Bestemmelsen i § 5 gjelder for alle hundetyper, dersom hunden «har påført menneske eller dyr skade».

Også politivedtektene har regler om forvaring av hunder. Om dette er følgende sagt i høringsnotatet oktober 2000 punkt 2.3:

«Politivedtekter fastsettes lokalt for hver enkelt kommune med hjemmel i politiloven 4. august 1995 nr. 53 § 14. Vedtektene stadfestes av Justisdepartementet. ... Det er vanlig at vedtektene har bestemmelser om hunder, bl.a. om håndtvang. Justisdepartementet har utarbeidet en normalpolitivedtekt, men det er ikke krav om at kommunene benytter denne. I normalvedtekten er hunder omhandlet i §§ 23 til 25. ...

I vedtekten § 25 er det bestemt at politiet kan ta i forvaring hund som går løs i strid med bestemmelsene i §§ 23 og 24. Unnlater eier eller besitter av hunden å hente hunden innen en uke etter at han eller hun er varslet personlig eller ved kunngjøring i pressen, kan politiet selge eller avlive hunden. I Justisdepartementets kommentar til denne bestemmelsen heter det at politiet ikke har noen umiddelbar plikt til å selge eller avlive hunden ved utløpet av fristen, men bør forsøke andre løsninger, f.eks. omplassering gjennom en organisasjon.

... Flere politivedtekter har bestemmelser om at politiet kan ta i forvaring og selge eller avlive hunder som går løs i strid med håndtvangsbestemmelsene, dersom ikke eieren innen en viss tid etter at han er varslet, henter hunden og dekker omkostningene. ...»

17.2 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

Høringsnotatets lovutkast § 10 annet ledd siste punktum sier følgende:

«Politiet kan ta hunden i forvaring inntil saken er avgjort.»

Bestemmelsen gjelder sak om krav om avlaving

som etterfølgende sikkerhetstiltak, jf. om dette punkt 13 foran.

Lovutkastet § 12 om forbud mot farlige hunder første ledd fastsetter at farlige hunder skal avlives eller pålegges utført fra riket etter vedtak av politiet. Avgjørelsen skal kunne påklages og lovutkastet § 12 første ledd femte punktum fastsetter følgende:

«Klagen kan ikke føre til utsatt iverksetting av vedtaket uten at hunden blir sikkert forvart.»

I høringsnotatet punkt 4.2.6 er følgende sagt om dette:

«Politiets vedtak skal kunne påklages, men ut fra begrunnelsen for forbudet mot farlige hunder, bør ikke klagen kunne føre til utsatt iverksetting av vedtaket om at hunden blir sikkert forvart, se lovutkastet § 12 første ledd fjerde og femte punktum. Klageren kan ikke kreve at politiet besørger eller bekoster forvaringen.»

17.3 Høringsinstansenes syn

Oslo politidistrikt sier dette:

«Når en hund begjæres avlivet, er det vesentlig av håndhevingsmessige grunner at hunden umiddelbart kan tas hånd om av politiet. Et avlivingsvedtak som skal iverksettes etter at hunden har vært på «friløst» vil regelmessig medføre store problemer av håndhevingsmessig art. Enten er dyret ikke lenger tilgjengelig, eller politiet vil bli møtt med at det er annen hund som nå finnes i husholdningen, etter at den opprinnelige synder har «rømt» eller blitt avlivet etc.

For hunder som har bitt, gir kamphundloven en hjemmel til å ha hunden i forvaring. For hunder som det er aktuelt å avlive i medhold av strl. § 354, 2. ledd ... eller kamphundloven ... (forbudte hunder) finnes ingen slik hjemmel. For den siste gruppes del er det helt nytteløst å forsøke å finne en slik hund igjen etter at vedtak er fattet. Politiet har derfor fremholdt at slike hunder kan tas som beslag i medhold av strpl. § 203, som en gjenstand som skal inndras ... Et slikt beslag kan bringes inn for forhørsretten. Fra hundeeiers side blir det gjerne pekt på at fraværet av en positiv forvaringshjemmel i loven må bety at politiet overhodet ikke har noen ad-

gang til beslag/forvaring. Dette er en relativt tidkrevende og omstendelig prosedyre.

En ny lov om hundehold må etter vårt syn innholde bestemmelser om beslag/forvaring av farlig hund så lenge sak pågår. Det kan ikke sees av forslaget til ny lov at dette er berørt overhodet. Den eksisterende bestemmelse om dette i kamphundl. § 5, 4. pkt. om forvaring kan videreføres.»

Også *Per Jan Langerud* tar til orde for en forvaringsadgang for politiet så lenge sak pågår, og peker på at en manglende adgang

«... vil i enkelte tilfeller kunne få dramatiske konsekvenser for enkelte personer. ... Hensynet til folk og forsvarsløse dyrs sikkerhet må veie tyngst.»

17.4 Departementets vurderinger

Departementet finner ut fra Oslo politidistrikts merknader at det er grunn til å utforme en mer vidt-favnende forvaringsregel enn den som var med i høringsutkastet. Departementet foreslår at hunder skal kunne tas i forvaring som et foreløpig tiltak i tilknytning til sikkerhetstiltak mot problematisk hundehold som kan munne ut i vedtak om avliving, salg, omplassering, utførsel av hund eller fratakelse av adgang til å ha hund. Det samme foreslås for slike vedtak i forhold til overtredelse av regler om ro og orden, antall hunder og om merking av hunder. Forvaring skal etter forslaget kunne skje inntil vedtak er truffet og gjennomført.

Ved spørsmålet om en forvaring er lovlig, må det avgjørende være hvordan de faktiske forhold fremstår sett fra politiets side når hunden tas og holdes i forvaring, ikke hvordan saksutfallet blir i ettertid. Bak en forvaring kan ligge ønsket om å varetta folks eller dyrs sikkerhet, folks trygghetsfølelse eller håndhevingshensyn.

Forvaring av en hund kan være aktuelt ikke bare inntil et vedtak er truffet av politiet, men også under en etterfølgende klagebehandling.

Dersom politiets vedtak blir påklaget, medfører

ikke dette automatisk at vedtaket ikke kan iverksettes. Utsetting av å iverksette et vedtak, f.eks. om omplassering eller avliving av hund, skjer bare dersom det blir besluttet i samsvar med forvaltningsloven § 42 første ledd første punktum, jf. annet ledd, jf. departementets forslag om tilsvarende anvendelse av denne alminnelige forvaltningsrettslige regelen foran under punkt 13.5.2, 14.4.1 og 15.5. En beslutning om utsettende virkning varetar hundeholderens interesse, og vil for det offentlige kunne begrense et mulig erstatningsansvar i ettertid dersom det f.eks. til et vedtak om avliving er knyttet erstatningsbetingende feil.

I en del tilfeller kan sterke grunner tale mot å gi utsettende virkning av et vedtak om f.eks. å omplassere eller avlive en hund. F.eks. kan hensynet til dyret selv tale mot forvaring hvis forholdene for dyret ikke vil være så gode som ønskelig under en langvarig forvaring. I motsetning til ved mange andre forvaltningsavgjørelser vil en beslutning om utsettende virkning her gi det offentlige umiddelbare og løpende økonomiske utlegg, fordi det er politiet som ofte i praksis vil være rekvirent av plass på kennel e.l. Store kostnader til slik forvaring i klagesaker vil i praksis kunne gjøre at politiet blir for tilbakeholdne med å gripe inn mot problematisk hundehold. Det må derfor være adgang til å la være å gi en klage utsettende virkning hvis klageren ikke stiller sikkerhet for slike kostnader.

Dersom hundeholderen får kostnader eller andre tap pga. en forvaring som skyldes en feilvurdering fra politiet som ikke kan forsvares, og som hundeholderen heller ikke kan sies å ha et medansvar for, vil vanlige erstatningsregler kunne gi krav på å få slike kostnader refundert fra politiet i ettertid. I praksis vil slike tilfeller antakelig forekomme meget sjelden.

Politiets ulike avgjørelser etter bestemmelsen om forvaring av hunder er en del av gjennomføringen av andre inngrep som er begrunnet i hensynet til folks sikkerhet eller trygghetsfølelse, eller i hensynet til håndheving av regler om ro og orden, antall hunder eller merking av hunder. Politiets avgjørelser etter bestemmelsen om forvaring bør ikke i seg selv anses som enkeltvedtak.

18 Erstatningsansvar. Ansvar for kostnader

18.1 Gjeldende rett

Gjeldende erstatningsrett inneholder en rekke generelle lovfestede og ulovfestede regler som kan og vil få betydning også der hund har voldt skade. På mange måter skiller ikke tilfeller der hund har forvoldt skade seg fra andre tilfeller av skadeforvoldelse. Generelle regler om f.eks. erstatningens utmåling, skadelidtes medvirkning, lemping mv. vil få betydning der hund har voldt skade. Enkelte praktisk viktige særregler for tilfeller av skade voldt av hund finnes imidlertid i skadeserstatningsloven § 1-5 og lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift § 29. Den generelle hovedregelen om ansvar for skade voldt av hund er skadeserstatningsloven § 1-5 nr. 1 og 2, som medfører at eieren eller innehaveren av en hund uansett skyld fra sin side plikter å erstatte skade som hunden volder på person og ting. Etter nr. 3 gjelder dette objektive ansvaret ikke for skade som voldes på en annen hund eller motorvogn. Andre enn eieren eller innehaveren kan også bli ansvarlig eller medansvarlig for skade voldt av hund, f.eks. på grunnlag av den generelle ulovfestede skyldregelen.

Lov 9. juli 1926 nr. 4 om ansvar for skade på bufe ved hund m.v. viser i § 1 til skadeserstatningsloven § 1-5, og gir i tillegg en særregel om regreskrav fra hundens eier mot hundens innehaver.

Ansvar for kostnader som løse hunder eller problematisk hundehold volder offentlige myndigheter og privatpersoner, er også et erstatningsansvar. Kamphundloven § 6 sier at «utgifter forbundet med gjennomføring av tiltak etter denne lov kan kreves dekket av eieren av hunden eller den som har hunden i sin varetekt». Etter reindriftsloven § 29 sjette ledd og villloven § 54 skal eier eller besitter av opp-tatt hund betale «påløpne utgifter og godtgjørelse for arbeidet». Bufeloven § 4 første ledd gir rett til erstatning for tidsspille, bryderi, utlegg og annet tap voldt ved at en hund har skadet bufe eller fjærkre, jaget bufe eller er påtruffet uten ledsager i nærmere definert beitestrekning.

Bufeloven § 4 tredje ledd har en prosessuell særregel om behandling av alle erstatningskrav etter loven.

18.2 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

Lovutkastet § 13 om ansvar for kostnader lød slik:

«Hundens eier og innehaver svarer overfor privatpersoner og det offentlige for nødvendige kostnader med å gjennomføre tiltak etter denne lov, herunder kostnader til forvaring av hunden. Også ellers svarer eieren og innehaveren for nødvendige utgifter til forvaring av hund som er kommet bort fra dem.

Bestemmelsen her begrenser ikke det erstatningsansvar hundens eier eller ansvarshavende kan ha på annet grunnlag.»

Dette lovutkastet fastsetter at hundens eier og innehaver er ansvarlige for nødvendige kostnader til forvaring av hunden. Dette gjelder både privatpersoners og det offentliges tiltak gjennomført etter lovens regler. For så vidt gjelder forvaring av hunder omfattes også situasjonen der hunden er kommet bort fra eieren.

Høringsnotatet punkt 4.2.8 redegjorde for enkelte (erstatningsrettslige) konsekvenser av at bufeloven oppheves:

«I dette høringsnotatet foreslås bufeloven opphevet. Flere av lovens regler foreslås overført til hundeloven i endret form. Enkelte av bufelovens regler vil imidlertid bli opphevet som følge av forslaget uten at det er drøftet nærmere foran. Dette gjelder for det første regelen i § 1 andre punktum om at en eier som betaler erstatning for skade som hund har voldt på bufe eller fjærkre, har regresrett mot innehaveren. Videre gjelder det lovens § 4 om at hundens eier eller besitter plikter å yte erstatning for tidsspille, bryderi, utlegg og annet tap som forvoldes ved at hunden har jaget eller skadet bufe eller fjærfe eller gått løs i beitestrekning. Erstatningens omfang vil i stedet følge av skadeserstatningsloven § 1-5 og alminnelige erstatningsregler. Regelen i § 4 tredje ledd om at erstatning for slik skade skal avgjøres ved skjønn etter § 11 første ledd i lov 16. juni 1961 om ymse beitespørsmål, foreslås heller ikke videreført.»

18.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansenes merknader til de spørsmål som vurderes under punktet her, er følgende:

Troms politidistrikt:

«Det er forutsatt at eieren skal betale for utgifter som påløper ved at hunden er tatt opp. En bør vurdere om bestemmelsen bør inneholde tilbakeholdsrett i hunden inntil kravet er betalt. Inndrivningen av det offentliges krav vil gå lettere om det er en slik tilbakeholdsrett. Motargumentet er at debitor kan komme i en helt umulig tvangssituasjon dersom han ikke kan skaffe penger for å få ut hunden.

I mange tilfeller vil det ikke være mulig å inndrive kravet for kostnader i forbindelse med at hunden er tatt opp fra eier. Det offentlige vil derfor måtte dekke utgiftene selv. Hvis hund overleveres politiet av dyrevernsmennene eller annen offentlig etat bør det presiseres hvem som er ansvarlig for kostnadene ved å ha hunden i forvaring. En har erfaring for at det har vært uenighet mellom statlige organer om hvem som skal dekke utgiftene for hund brakt inn av dyrevernsmennene etter dyrevernloven.»

Oslo politidistrikt:

«Også etter eksisterende regler pålegges hundeeieren ansvar for gjennomføring av tiltak. Kravet er imidlertid ikke gjort til særlig tvangsgrunnlag. Klageren må derfor ta ut forliksklage og evt. være beredt på å føre søksmål dersom ikke tvangsgrunnlag gis under tvangsfullbyrdelsen. Dette er heller ikke helt praktisk. Et krav på dekning av kostnader må derfor gjøres til særlig tvangsgrunnlag, jfr. også utlendingsloven § 46.»

Eidsvoll kommune:

«Det er en ikke ubetydelig risiko for at løs hund kan bli opptatt på sviktende grunnlag, f.eks. i forbindelse med jakt. En del tradisjonelle jaktformer (f.eks. løshundjakt på storvilt, drivende hunder på hare og rådyr) er slik at det ikke er mulig å ha kontroll over hunden til enhver tid. Misforståelser kan derfor fort oppstå. Hvis en hund blir opptatt på sviktende eller lovstridig grunnlag, kan det ikke være slik at eier må dekke kostnadene ved dette. ...»

Nannestad kommune:

«Kostnader til forvaring av hund må ikke lovbestemt pålegges hundeeier hvis hunder ikke er opptatt på et grunnlag som kan dokumenteres lovstridig. Hvis eier kan spores, må denne kontaktes umiddelbart.»

Norsk Kennel Klub:

«Utkastets § 13 første setning har fått en lite heldig formulering. Man bør i paragrafen ha en henvisning til skadeserstatningslovens § 1-5.»

Foreningen for Hundeomplussering:

«Generelt sett må det sies at ansvaret for hundeeier i gjeldende rett er vesentlig skjerpet i forhold til det som vanligvis ellers gjelder for dyrehold. Dersom hundeeier har opptrådt aktsomt og ikke kan bebreides, er det urimelig å gi ham ansvar for kostnader som skyldes skade som hund har forvoldt, hvis den skadelidte kan bebreides, har opptrådt uaktsomt eller forsettlig har framprovosert handlingen/skaden.

En ytterligere innstramning vil ikke ha noen generelt eller individuell preventiv virkning, men vil derimot virke mot sin hensikt. FFHO mener at det må stilles krav om forholdsmessighet mellom ansvar og kostnader.»

Hele tilsvarende synspunkter fremmes av *Dyrebeskyttelsen Oslo & Omegn.*

18.4 Departementets vurderinger

Departementet foreslår ut fra informasjonshensyn at det tas inn i loven en bestemmelse som viser til de særlige erstatningsrettslige lovreglene om hunder, jf. punkt 5.4.1 og utk. § 27. Bestemmelsen bør også vise at det finnes andre generelle lovfestede og ulovfestede regler som vil gjelde for disse sakene, altså erstatningsregler som ikke bare gjelder hunder spesielt.

I tilknytning til kommentaren fra Foreningen for Hundeomplussering vil departementet fremholde at selv om skadeserstatningsloven § 1-5 i utgangspunktet stiller opp et objektivt erstatningsansvar for den som er eier eller innehaver av en hund, kan ansvaret bortfalle eller bli redusert hvis skadelidte selv kan bebreides – altså der skadelidte har opptrådt uaktsomt eller forsettlig og har provosert frem handlingen som førte til skaden. Dette følger av den alminnelige medvirkningsregelen i skadeserstatningsloven § 5-1, og er mest aktuelt der hundeholderen er uten skyld, men kan forekomme også der hundeholderen selv har utvist en viss skyld.

Departementets forslag innebærer at enkelte særregler om erstatning som finnes i gjeldende lovgivning, bortfaller. Dette er i samsvar med høringsnotatet, jf. punkt 18.2, og ingen høringsinstanser har hatt merknader til det.

Departementet foreslår dermed at hundens eier og hundeholderen svarer overfor privatpersoner og det offentlige for nødvendige kostnader ved å gjennomføre tiltak etter loven, herunder kostnader til

forvaring av hunden, jf. utk. § 26. Hundeholderen er etter departementets syn nærmest til å bære slike kostnader. Forutsetningen bør være at det er tale om særskilte kostnader som ikke er en del av den løpende drift. En regel om dekning av kostnadene har størst praktisk betydning i forhold til politiet, siden det normalt vil være politiet som får en hund i forvaring, jf. utk. §§ 10 og 24. Det er imidlertid ikke grunn til å begrense regelen til bare å gjelde i forhold til politiet.

Forutsetningen for at de aktuelle kostnadene er «nødvendige etter loven», er at tiltakene har vært lovlige. Videre må utgiftene ikke ha vært større enn nødvendig for å håndtere saken på en fornuftig og forsvarlig måte. Men politiet vil ikke dermed alltid ha plikt til å gjøre det som koster minst. Dersom omplassering av en hund påfører politiet større kostnader enn avlaving av hunden, skal ikke politiet av den grunn måtte avlive hunden. Kostnadene ved å få hunden omplassert kan kreves tilbake fra hundeholderen, selv om kostnadene ved avlaving ville blitt mindre. Kostnader ved forvaring av hund mens klagebehandling pågår, regnes ikke som unødvendige, fordi forvaringen skjer i hundeholderens egeninteresse (så lenge hundeholderen ikke gir beskjed om avlaving).

Også hvis en hund er kommet bort fra hundeholderen, bør denne dekke de nødvendige kostnader til forvaring av hunden som noen måtte ha hatt. Dette er etter departementets syn i tråd med ulovfestede regler om negotiorum gestio. I de tilfelle som er nevnt av Eidsvoll og Nannestad kommuner, hvor det i realiteten foreligger en misforståelse av situasjonen hos den som tar hunden i forvaring, bør hundeholderen være fri for å dekke kostnadene.

Bli'r hunden tatt hånd om i medhold av dyre-

vernloven, må dekning av kostnader skje etter reglene i dyrevernloven § 27. Hovedregelen etter denne bestemmelsen er at kostnadene skal dekkes av eieren eller innehaveren. Går ikke det, faller de på staten. For politiet vil det bare bli tale om å dekke kostnadene i de tilfelle hvor politiet selv har truffet tiltak med hjemmel i dyrevernloven § 24 a.

Flere høringsinstanser har tatt opp spørsmålet om å sikre dekning av kostnader ved regler om tilbakeholdsrett i hunden eller om at kravet er tvangsgrunnlag for utlegg. I praksis vil spørsmålet først og fremst være aktuelt for politiet.

Dersom politiet skal ha tilbakeholdsrett i en hund for hundeholderens kostnadsansvar for hund som er i forvaring, vil det måtte innebære en salgsadgang eller adgang til å omplassere eller avlive hunden etter forholdsvis kort tid dersom den ikke blir utløst. I en del tilfeller vil ikke hundeholderen kunne klandres mye for at hunden er kommet i politiets forvaring, og ikke alle vil nødvendigvis ha penger eller penger for hånden når det trengs. Departementet mener derfor at en tilbakeholdsrett kan gi uheldige følger som ikke står i forhold til hva som søkes oppnådd. Avlaving eller omplassering av hunder bør ikke bli en del av inndringen av pengekrav mot hundeholderne, men bare en mulig følge av problematisk hundehold eller av at hund må anses eierløs.

I stedet foreslår departementet at politiets krav på kostnadsdekning skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Regelen er sammenlignbar med regelen i utlendingsloven § 46. Departementet mener at en slik regel om særskilt tvangsgrunnlag ikke bør gjelde til fordel for private, og heller ikke for andre offentlige organer, der spørsmålet om kostnadsdekning etter denne loven er lite praktisk.

19 Straff

19.1 Gjeldende rett

I Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000 punkt 2.6 er følgende sagt om gjeldende «regler om straffansvar for eier eller besitter av hund»:

«Etter straffeloven § 354 første ledd nr. 3 er det straffbart å volde fare ved ulovlig å holde farlige dyr eller ved ikke på forsvarlig måte å sørge for uskadeliggjørelsen av farlige dyr som er i ens besittelse.

Straffeloven § 354 første ledd nr. 4 gjør det straffbart å «ved i tilfelle av at et farlig dyr er brutt løs fra (en), å undlate å anmelde dette for politiet og i øvrigt å foreta, hvad der står i (ens) makt for å forebygge ulykke». For at bestemmelsen skal komme til anvendelse på hunder, må det antagelig kreves at den hund som kommer løs, er så farlig at den uprovosert kan angripe mennesker, jf. Beverfelt, Hundeeierens lov-samling, 1996 s. 16.

Etter straffeloven § 354 annet ledd første punktum straffes hundeholderen med bøter hvis hund anfaller person eller ved støy eller på annen måte voldet vesentlig ulempe for øvrig, med mindre det må antas at det ikke kan legges hundeholderen noe til last. Skyldkravet er her formulert slik at det ikke kreves noe positivt bevis for skyld. Denne løsningen ble valgt i stedet for å innføre et objektivt straffansvar, jfr. Ot. prp. nr. 11 (1928) s. 8-9.

Hvis hundens anfall innebærer et direkte angrep på en person, kan også straffeloven §§ 228 flg. (forsettligg forbrytelser mot liv, legeme og helbred) eller §§ 237-239 (uaktsomme forbrytelser mot liv, legeme og helbred) tenkes å komme til anvendelse. Reglene vil dekke ulike situasjoner, bl.a. at noen direkte hisser hunden på en annen person. Videre kan reglene ramme bl.a. eiers unnlåttelse av å gripe inn der hunden anfaller noen.

Etter bufeloven § 1 kan hundens eier eller innehaver ilegges bøter dersom hunden voldet skade på bufe eller fjærkre. Gjentas skade ved samme hund i samme persons besittelse skal bøter ilegges.

Etter bufeloven § 3 femte ledd kan eier eller besitter av hund som overtrer bestemmelsene i bufeloven § 3, eller forskrifter gitt med hjemmel i § 3, straffes med bøter. I realiteten er dette en straffebestemmelse for overtredelse av bufeloven § 3 første ledd om at eier eller besitter av

hund plikter å sørge for at denne ikke streifer om uten ledsager i den tid bufe beiter, i strekninger hvor andre enn eieren eller besitteren er beiteberettiget. Bestemmelsen gjelder ikke for hunder som benyttes i reindriften.

Etter reindriftsloven § 36 straffes overtredelse av reindriftsloven eller av forskrifter, pålegg, forbud eller andre bestemmelser som er gitt eller opprettholdt i medhold av loven, med bøter så fremt forholdet ikke rammes av noen strengere straffebestemmelse. Også forsøk, uaktsom overtredelse og medvirkning er straffbart. Som følge av bestemmelsen vil det være straffbart å overtre bestemmelsene i reindriftsloven § 29 annet ledd som pålegger hundeeieren et særlig ansvar for at hunden ikke løper løs i område der tamrein oppholder seg, og bestemmelsen i § 29 tredje ledd om båndtvang i områder der tamrein oppholder seg.

Viltloven § 56 bestemmer at overtredelse av regler gitt i eller i medhold av viltloven straffes med bøter eller fengsel inntil ett år dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebud. Forsøk, uaktsom overtredelse og medvirkning er også straffbart. Som følge av bestemmelsen vil det bl.a. være straffbart å overtre reglene om båndtvang i viltloven § 52.

Etter kamphundloven § 8 er det straffbart å forsettlig eller uaktsomt overtre bestemmelse gitt i eller i medhold av kamphundloven. Men denne straffebestemmelsen pålegger ikke ansvar for eiere av hunder som har påført menneske eller dyr skade og som kan kreves avlivet etter lovens § 5.

I tilfeller hvor båndtvangsregler o.l. er fastsatt i politivedtekter, kan overtredelse av vedtektene straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. politiloven § 30 nr. 4.»

Som det fremgår er straffen for overtredelse av straffeloven § 354 annet ledd, bufeloven og reindriftsloven bøter. Straffen for overtredelse av kamphundloven og politivedtekter er bøter eller fengsel inntil tre måneder. Etter viltloven er strafferammen bøter eller fengsel inntil ett år, under særlig skjerpene omstendigheter inntil to år. Det kan her tilføyes at viltlovens straffebestemmelse dekker en rekke former for lovovertridelser, herunder bl.a. alvorlig faunakriminalitet rettet mot fredede arter, og den høye strafferammen tar ikke spesielt sikte på overtridelser av hundereglene.

19.2 Forslaget i Justisdepartementets høringsnotat oktober 2000

Høringsnotatets lovutkast § 14 sier følgende:

«Med bøter straffes en eier eller innehaver av hund som forsettlig eller uaktsomt unnlater å forebygge eller avverge at hunden anfaller eller skader person eller jager, angriper eller skader dyr som nevnt i § 7 tredje ledd, eller ved støy eller på annen måte voldet vesentlig ulempe for øvrig. Offentlig påtale finner bare sted dersom den fornærmede krever det. Gjelder saken angrep på hjortevilt, eller vesentlig ulempe for hjortevilt, er offentlig påtale betinget av begjæring fra grunneier, jakt- eller fangstberettiget i området eller viltorganene.

Med bøter straffes en eier eller innehaver av hund som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 2 [om sikring av hund] eller forskrifter gitt etter § 2 eller § 4 [om ro og orden m.v.]. Offentlig påtale skjer bare når det finnes påkrevd av allmenne hensyn.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 12 [forbud mot farlige hunder] eller forskrifter gitt etter § 11 [innførsel av hunder] eller § 12, eller medvirker til dette. På samme måte straffes forsøk.»

Høringsnotatet punkt 4.2.7 sa dette om straffebestemmelsene:

«Justisdepartementet foreslår at det tas inn en generell straffebestemmelse i hundeloven som gjelder eierens ansvar for hund som har anfalt eller skadet personer eller dyr eller voldt vesentlig ulempe for øvrig. Det foreslås at skyldkravet skal være forsett eller uaktsomhet.

Etter straffeloven § 354 siste ledd og bufeloven § 1 er offentlig påtale i dag betinget av fornærmedes begjæring. Det foreslås at dette kravet videreføres. Hvor saken gjelder hjortevilt, vil det ikke være noen egentlig fornærmet. Det foreslås at offentlig påtale i slike tilfeller skal være betinget av begjæring fra grunneier eller jakt- eller fangstberettiget til området der hendelsen fant sted, eller fra et viltorgan etter viltloven.

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser i eller i medhold av § 2 om sikring av hund og § 4 om ro og orden mv. foreslås også gjort straffbart. Offentlig påtale foreslås bare å skulle skje der dette finnes påkrevd av allmenne hensyn.

I de omtalte tilfeller bør straffen være bøter. For overtredelse av § 12 eller forskrifter gitt etter § 11 eller § 12 foreslås bøtestraff eller fengsel inntil tre måneder, jf. lovutkastet tredje ledd som på dette punkt og forøvrig er i samsvar med kamphundloven § 8.

Justisdepartementet foreslår ikke at overtredelse av lovutkastet § 1 [generelt aktsomhetskrav] i seg selv blir gjort straffbart. Lovutkastet § 1 blir dermed å anse som en rent sivilrettslig handlenorm, med sivilrettslig betydning. Generelt vil departementet bemerke at det sivilrettslige normsystem i mange sammenhenger rekker videre enn det strafferettslige system. At § 1 ikke sanksjoneres strafferettslig må ses i sammenheng med dette.»

19.3 Høringsinstansenes syn

Hordaland politidistrikt fremholder at et straffansvar bør ramme ikke bare eier eller innehaver av hund, men enhver som står i et nærmere tilknytningsforhold til hunden, f.eks. den som «for en kortere eller lengre tid har hunden i sin varetekt». Dessuten fremholdes følgende generelle bemerkning:

«Hordaland politidistrikt er enig med departementet i at det er hensiktsmessig å samle straffebestemmelser inntatt i de forskjellige særlovene i en egen straffebestemmelse i lovutkastet. Det vil lette politiets arbeid om en slipper å forholde seg til ulike straffebestemmelser i særlovene. Også for tjenestemennene i den aktive tjeneste vil en samlet straffebestemmelse med et felles skyldkrav være forutsigbart, og føre til en lettelse i etterforsknings situasjonen.»

Også *Fredrikstad politidistrikt* fremholder at også den «som på eierens vegne har rådighet over hunden for en kortere periode bør ... pålegges straffansvar», og at lovutkastet (begrepet «innehaver») ikke dekker dette. Videre bemerkes:

«Ved alternativene «unnlater å forebygge eller avverge at hunden anfaller eller skader person» og «ved støy eller på annen måte voldet vesentlig ulempe for øvrig», bør offentlig påtale også kunne skje når allmenne hensyn krever det.

Det vises til at fornærmede kan være ressurssvak, være redd for represalier eller lignende. Det vises også til straffelovens § 228 (legemsfornærmelse) hvor offentlig påtale uten fornærmedes begjæring kan finne sted når allmenne hensyn foreligger og § 350, 1. ledd (forstyrrelse av den almindelige fred og orden) som er undergitt offentlig påtale.»

Også andre høringsinstanser fremmer lignende synspunkt:

Bergen politidistrikt:

«I pátaleregelen i § 14, 1. ledd, bør det vurderes å gjøre den endring at også allmenne hensyn

kan gi grunnlag for påtale. En tenker her særlig på den situasjon at det kan være vanskelig for fornærmede å begjære påtale dersom personskaden/den vesentlige ulempen skyldes en hund som eies av en person i bestemte kriminelle gjenger/miljøer.»

Oslo politidistrikt:

«Straff for uforsvarlig hundehold er et middel til å forhindre at hundeholdet representerer en fare for omgivelsene. Det fremstår da som meningsløst at anvendelse av dette middel skal være avhengig av at den direkte rammede ønsker – eller tør – å fremsette begjæring om påtale. ... Straff bør derfor også kunne anvendes når allmenne hensyn tilsier det.»

Luster kommune:

«Heile den nye lova om hundar og hundehold må vera lagt under offentleg påtale. Hvis ikkje, vil politi og oppsyn få ei vanskeleg oppgåve med å handheva dette lovverket og det vil ikkje fungera i praksis.»

Oslo politidistrikt har for øvrig følgende merknader:

«Bestemmelsen [som] gir grunnlag for straff har simpel uaktsomhet som skyldkrav. Dette innebærer at nær sagt enhver bebreidelse som kan rettes mot hundeholderen for at lovens normer ikke er overholdt er gjort straffbare. Etter Oslo politidistrikts oppfatning [er dette] å gå altfor langt, og etter vår oppfatning burde loven bare være straffbar når det foreligger grov uaktsomhet. Eventuelt kan skyldgraden simpel uaktsomhet reserveres for de tilfeller hvor det foreligger gjentakelse.

Videre er «støy eller på annen måte voldet vesentlig ulempe» gjort til en selvstendig overtredelse. De forhold som det her er gjort aktuelt å ramme vil trolig også omfattes av strl. § 350, og etter Oslo politidistrikts oppfatning bør dette være tilstrekkelig.»

Oslo politidistrikt bemerker også at straffebestemmelsen i

«kamphundloven § 8 er etter Oslo politidistrikts oppfatning nær ubrukelig. Politiet har erfaringsmessig store problemer med å bevise utenfor enhver rimelig og fornuftig tvil at en bestemt hund er av ulovlig rase eller blanding med slik. Bestemmelsen synes ikke videreført i forslag til ny lov».

Ringerike politidistrikt bemerker at

«Det objektive straffansvaret hundeeier har etter bufelovens § 1 nå fjernes med det nye lovfor-

slaget. Ved dette forsvinner en av de få bestemmelser med slikt straffeansvar.»

Barneombudet sier dette:

«Lovforslaget åpner også for å straffe eier eller innehaver av hund som forsettlig eller uaktsomt unnlater å forebygge eller avverge at hunden anfaller eller skader en person, jfr forslaget § 14.

Det er i dag mer og mer vanlig med hundehold, og ikke alle hundeeiere er like ansvarlige. Denne bestemmelsen åpner for en mildere reaksjon enn avlaving av hund og gir således myndigheten flere valgmuligheter i reaksjonsmåte.»

En del instanser synes å foretrekke bruk av straff og eventuelt også erstatningsansvar som virkemiddel for å motvirke problematisk hundehold fremfor å sette inn tiltak av annen karakter:

Fylkeslegen i Aust-Agder uttaler at det

«... synes noe underlig at høringsnotatet i hovedsak dreier seg om avlaving. Økt bruk av forelegg og bøter ved mindre overtredelser vil sannsynligvis også kunne virke allmenpreventivt, og øke følelsen av et mer balansert rettsvern.

For den som har hund av helsebringende årsaker skulle ikke dette være problematisk. For de som sjeneres eller blir skadet betyr det mye å oppleve slikt rettsvern. Den angrepne må anses å være den svakeste part, og menneskets verdi må alltid fremheves.»

Rådet for dyretikk:

«Avlaving som reaksjonsmåte kan utvilsomt ... ha en allmenpreventiv effekt overfor andre hundeeiere. Men å avlive hunden er etter rådets syn ingen effektiv måte å straffe hundeeier på. Hunder er oftest familiemedlemmer. Plutselig og brutal avlaving vil kunne gå sterkt inn på eventuelle barn i familien, slik det er tallrike eksempler på. Om hundeeier har opptrådt uansvarlig, bør han/hun straffes med bøter i tillegg til å erstatte de skader hunden har forårsaket. Den allmenpreventive effekten vil da avhenge av bøtenes størrelse.»

Fuglehundklubbenes Forbund i brev 11. juli 2002:

«Vi støtter at hundeeieren som den egentlige ansvarlige kan straffes, legges erstatningsansvar og dømmes til å betale oppreisning.»

Norsk Rhodesian Ridgeback Klubb:

«I tillegg til videreføringen av kamphundloven mener NRRK at departementet, framfor å åpne for ulik praksis og tilfeldige definisjoner av hvilke raser som kan omfattes av begrepet skremmende, bør benytte lovgivningsprosessen til å

regulere straffansvar for eier eller besitter av hund.»

Flere andre instanser fremholder også at bøtlegging eller annen straff bør være et sentralt virkemiddel for å bekjempe problematisk hundehold, eller gir sin støtte til bøteregler:

Nittedal kommune (rådmannen) uttaler:

«Av allmennpreventive hensyn mener rådmannen at en i større grad må benytte bøtlegging som virkemiddel, kombinert med objektivt ansvar og som reaksjon også mot mindre overtredelser ... Rådmannen mener en spretten og leken hund selvsagt ikke skal kunne kreves avlivet. På den annen side må det kunne reageres med bøtlegging når slik adferd genererer eller oppfattes som skremmende ... Rådmannens vurdering bygger på at problemet ikke er at hund går løs, men at de færreste hundeeiere har tilstrekkelig kontroll, eller unnlater å ta tilstrekkelige hensyn. Rådmannen ønsker «frihet under ansvar», slik at håndtvang i utgangspunktet bør unngås forutsatt at grensen for reaksjon for brudd gjennom bøtlegging, er lav.»

Norges Jeger- og Fiskerforbund:

«Loven må sikre hundens rettssikkerhet, og hundeeierens objektive ansvar for hundens handlinger må reflekteres gjennom bruk av bøter og lignende ved behov. ... det er riktig at man primært bør straffe hundeeieren og ikke hunden, når det oppstår situasjoner der det er nødvendig å gå inn med tiltak. Hundeeieren har et objektivt ansvar for hunden og hundens handlinger, og dette bør gjenspeiles i en hundelov.»

Norsk Kennel Klub:

«Man har ikke spesielle bemerkninger til Departementets forslag til straffebestemmelser. Disse overensstemmer stort sett med gjeldende regler.»

Ellingsrud Hundeklubb:

«I for stor grad vektlegges bare økonomiske interesser. Hundens sosiale verdi har i lovverket vært fullstendig fraværende. For eks. beskytter loven skader på eiendom eller ting, bufe, og vilt. Betraktes hunden som eiendom, ting eller dyr? Hvis en hund blir angrepet av en annen hund, blir skadet eller i verste fall drept er rettsbeskyttelsen fullstendig fraværende. Loven bør gjøre det enklere å straffe uansvarlige hundeeiere.»

Foreldregruppen Roger Åsheim, Tormod Tørstad og Kjell Rønningsbakk fremholder bl.a. følgende:

«Eiere av hunder som biter eller opptrer særlig

truende og på en slik måte at det er egnet til å gjøre personer redd, må kunne bøtelegges. ... Ved alvorlig skade bør hundeeieren kunne dømmes til ubetinget fengsel. Hundebitt som fører til sykemelding eller at offeret må være hjemme fra skole eller barnehage regnes som alvorlig skade.»

Norges Hundekjøretforbund ved brev 16. juli 2002 bemerker til dette forslaget om hund som «opptrer særlig truende»: «Dette er svært vanskelig å følge opp fordi man får problemet med hvem som skal avgjøre om en hund er truende.»

Enkelte synes også å gå inn for at visse overtredelser som rammer hunder og hundeholdere – i tillegg til eller i stedet for å rammes av straff etter ulike bestemmelser i straffeloven og dyrevernaven – bør rammes av straff etter ny lov om hundehold. *Norsk Kennel Klub* sier således følgende:

«Dog er man av den oppfatning at den som overtrer grensen for nødrett og nødverge bør få straff i overensstemmelse med straffelovens alminnelige prinsipp, og dette bør komme til uttrykk i hundeloven. I denne forbindelse må også det gjøres straffbart at den som foretar en slik overskridelse, ved beskadigelse eller avlivning av hund, går ut over det som er akseptabelt etter dyrevernaven.»

«*Og høyesterettsadvokat Tore Sverdrup Engelschiøn* sier bl.a. dette:

«Det mangler straffebestemmelse for den som overtrer adgangen til å drepe hunder. Videre er det ikke fastsatt straff for den som ikke leverer opptatt hund til eieren eller politiet og behandler den forsvarlig etter utk § 6.»

Jan Evensen, Nittedal, peker på at lovulkaet § 14 nevner hund som jager dyr, og viser til at dette ikke harmonerer med at vi har «spesielle hunder som nettopp er avlet frem for å jage vilt».

19.4 Departementets vurderinger

Departementet legger til grunn at det er bred støtte for at overtredelser av loven bør kunne straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Loven bør angi konkret hvilke overtredelser som er straffesanksjonert, jf. utk. § 28.

Den vanlige reaksjonen vil være bøter. Fengselsstraff vil bare være aktuelt ved alvorlige overtredelser. Som eksempler på hvor dette kan være tilfellet, nevnes angrep fra hund når hundeholderen har vist forseti eller grov uaktksomhet, graverende eksempler på hensynsløst hundehold for øvrig, unnlatelser av å følge opp pålegg og forbud fra poli-

tiet og overtredelser av generelle forbud (mot f.eks. hold av kamphund) eller individuelt nedlagte forbud. Skjerpene omstendigheter som unntaksvis kan tilsi fengselsstraff kan være sterkt klanderverdige gjentakelser eller at meget uakseptable forhold har vart lenge, eller at forsømmelsene knytter seg til hold av hundetyper som krever særlig aktsomhet eller til hold av mange hunder. Bøtenivået bør fastlegges gjennom praksis. Departementet ser foreløpig ikke grunn til å foreslå en hjemmel for å innføre standardiserte bøtesatser for noen av overtredelsene. Departementet forutsetter at bøtestrafens størrelse fastsettes i lys av hvor alvorlig overtredelsen er, herunder om den har hatt skadefølger. Bøtene må settes i lys av behovet for allmenn- og individualpreventive virkninger.

Departementet foreslår for det første at forsettlig eller uaktsomme overtredelser av kravene om sikring av hunder (bl.a. om båndtvang og tilsyn) og av nærmere regler om ro og orden, antall hunder og om merking av hunder (hvis dette blir innført), bør kunne straffes. Påtale bør i disse tilfellene være betinget av at det finnes påkrevd av allmenne hensyn.

Videre foreslår departementet at en hundeholder bør kunne straffes for forsettlig eller uaktsomt å unnlate å forebygge eller avverge at hunden rettsstridig angriper eller skader person, jager, angriper eller skader dyr. «Rettsstridig» viser her til hundeholderens forhold, og innebærer at hvis han er berettiget til å la hunden opptre slik, så rammes ikke forholdet av straff. Dette vil særlig være tilfellet ved lovlig jakt eller ved utøving av nødvergerett. I de tilfelle som nevnes her, bør påtale bare skje hvis fornærmede krever det eller allmenne hensyn taler for det. Ut fra de hensyn som flere politidistrikter har trukket frem, bør det ikke være et vilkår at det foreligger påtalebegjæring fra privatperson.

Også forsømmelser knyttet til at hunden ved støy eller på annen måte volder urimelig ulempe for øvrig bør kunne straffes, jf. i dag straffeloven § 354 annet ledd. Departementet mener at en ny lov om hundehold bør inneholde og dermed synliggjøre en slik regel, selv om også den mer generelle regelen i straffeloven § 350 første ledd etter forholdene kan anvendes på støy fra hund. I disse tilfellene bør det kreves at allmenne hensyn taler for at påtale skal skje. Allmenne hensyn kan foreligge selv om f.eks. støy bare rammer enkeltpersoner, f.eks. i et nabolag. Heller ikke her bør det være et krav at det foreligger påtalebegjæring fra berørte privatpersoner, som iblant vil ha grunn til å frykte represalier hvis de må ta en for fremtredende rolle i en politi- eller påtalesak.

Departementet foreslår videre at unnløtelser av

å etterkomme visse pålegg og forbud nedlagt av politiet eller domstol eller forbud i relasjon til reglene om særlig farlige hunder m.m. blir straffesanskjønt. Idet det her er tale om overtredelser av direkte pålegg og forbud som er sikkerhetstiltak rettet direkte inn mot særlig problematisk hundehold eller mot hundehold der det er funnet grunn til å stille særlige krav, foreslås det at overtredelser ubetinget skal være undergitt påtale. Også forsøk og medvirkning foreslås direkte dekket av denne strafferegelein.

Det nedre skyldkravet foreslås definert som uaktsomhet. Det innebærer at det må foretas et konkret skjønn over hvorvidt hundeholderen har forholdt seg slik som rettslig sett må anses som forsvarelig. Ved vurderingen vil man måtte spørre om hundeholderen har forholdt seg så påpasselig og aktsomt som det generelt sett er rimelig å kreve av den som har hund, for å sikre seg mot lovovertrædelser og mot at hundeholdet volder skader m.m. Hvis svaret på dette er ja, må det videre spørres om det forelå særlige individuelle omstendigheter for akkurat denne hundeholder i akkurat den situasjon han var i. Hvis slike omstendigheter foreligger og etter en konkret vurdering bør virke unnskyldende, skal hundeholderen frifinnes. Departementet mener at dette er en grei spørsmålsstilling som gir riktige resultater i forhold til spørsmålet om straff. I dag er straffeloven § 354 annet ledd formulert slik at det – i alle fall i teorien – kan sies å gjelde en særlig lav terskel for uaktsomhetsansvar. Siden vurderingene uansett er så skjønnsmessige er det vanskelig å si om dette innebærer noe reelt i praksis. Samme spørsmål reiser seg dersom man teoretisk sett hever terskelen noe, slik Oslo politidistrikt er inne på. I tilfelle en heving av terskelen gjøres, slik at man formelt sett aksepterer en viss grad av uforvarselige lovbrudd uten at straff inntrer, kan det medføre at straffetruelsen i mindre grad virker forebyggende. En mulig uheldig følge av det kan bli at det i flere tilfeller blir behov for direkte sikkerhetstiltak mot hundeholdet. Departementet går for sin del inn for at nedre skyldkrav blir hverken mer eller mindre enn «uaktsomhet».

Straff vil ramme «hundeholderen» eller den som overtrer pålegg eller forbud. Begrepet «hundeholder» defineres så pass vidt at det varetar de hensyn som Hordaland og Fredrikstad politidistrikter peker på.

I motsetning til enkelte høringsinstanser ser ikke departementet på proposisjonens regler om avliving som strafferegler, men som regler innrettet på å vareta rene sikkerhetshensyn. Det samme gjelder bl.a. reglene om å frata hundeholderen retten til å ha hund, jf. kapittel 14 foran. Sikkerhetstiltak

ved avlaving m.m. har virkning gjennom å gripe direkte inn i hundeholdet. Bøtlegging virker mer indirekte ved at det ilegges en sanksjon på hundeholderen som ikke får virkning på hundeholdet uten gjennom den påvirkning på hundeholderen selv som straffen måtte gi. Straffesanksjonering kan derfor ikke erstatte direkte sikkerhetsiltak.

Til forslaget fra bl.a. *Norsk Kennel Klub* om at loven bør sette straff for visse overtredelser som rammer hunder og hundeholderen, bemerker departementet at dette vil systematisk sett falle på siden av det lov om hundehold dreier seg om. Som

konkrete eksempler nevner kennelklubben overtredelser av «grensen for nødrett og nødverge». Departementet vil fremholde at slike overtredelser vil bli vurdert på vanlig måte etter straffeloven. Inngrep mot hund ut over rammen av det lovlige kan etter straffeloven straffes som skadeverk, jf. §§ 291 og 391, men en strafferamme på bøter eller fengsel inntil ett år. Går noen ut over det dyrevernsloven tillater, er strafferammen bot eller fengsel i opptil tre år. Departementet ser ikke grunn til å foreslå endringer her.

20 Økonomiske og administrative konsekvenser

Administrative spørsmål som lovforslaget reiser, er drøftet underveis, særlig i kapittel 6 foran der det også er gitt en oversikt over administrative konsekvenser av lovforslaget.

En hovedhensikt med lovforslaget å få samlet ulike lovregler som gjelder hunder i en ny lov om hundehold. Forslaget er i tråd med regjeringens arbeid for å forenkle regelverket og administrasjonen. Reglene finnes i dag spredt rundt i lovverket. Situasjoner med innbyrdes stor likhet er til dels regulert forskjellig, mye som følge av at ulike regler er blitt utformet til ulike tider og forberedt av ulike departementer. Myndigheten til å gi forskrifter blir etter lovforslaget i hovedsak lagt til kommunene, også der slik kompetanse i dag ligger til andre offentlige organer. Det åpnes også for å kunne innføre en sentral merkeordning og for enkelte utfyllende statlige forskrifter for saklig avgrensede områder. En god del instanser vil fremdeles få ulike oppgaver etter dette regelverket, jf. punkt 6.3. Men det administrative systemet blir likevel enklere enn i dag. For dem reglene angår, og for politiet og andre instanser som skal forholde seg til reglene, blir det enklere å finne frem i regelverket enn i dag.

De offentlige instanser som vil få oppgaver etter forslaget er *fylkesmannen* (for områder med reinndrift), *kommunene* og *politiet*. Myndighet til å gi visse forskrifter er i lovforslaget lagt til *Kongen*, uten at det er tatt stilling til spørsmålet om delegasjon nå. *Politidirektoratet* og *tingretten* vil få oppgaver med overprøving av visse vedtak.

På den annen side vil enkelte instanser bli fritatt for arbeidsoppgaver som det gjeldende regelverk legger på dem. Det gjelder *Miljøverndepartementet* med *Direktoratet for naturforvaltning og fylkeskommunen* (*Landbruksdepartementet*). Det gjelder også for *fylkestinget*, *kommunene*, *politiet*, *Politidirektoratet* og *tingrettene*. *Tollmyndighetene* vil unntaksvis kunne ha befattning med reglene om farlige hunder, både etter reglene i dag og etter reglene som foreslås nå.

For *fylkesmennene* innebærer forslaget at oppgaver etter bufeloven og viltloven bortfaller. Bare en oppgave gis til fylkesmennene etter lovforslaget, og den vil bare ha betydning for en del av dem: Når hensynet til reinndriften tilsier det, kan fylkesmannen gi forskrift om at hunder skal holdes i bånd el-

ler forsvarlig innestengt. Oppgaven antas ikke å ha noen økonomiske konsekvenser for fylkesmannen. Hverken bortfall av oppgaver eller den nye oppgaven anses å få betydning i budsjettssammenheng.

For *kommunene* innebærer forslaget at hjemmelsgrunnlaget og kompetansen til å gi lokale båndtvangsregler og regler om ro og orden m.m. relatert til hundehold blir endret. Kommunene har i dag en viktig rolle her, og beholder den etter lovforslaget her. Lovforslaget opprettholder ikke kravet til statlig godkjenning av kommunale forskrifter. Dette er i tråd med regjeringens politikk om å styrke det kommunale selvstyret. I dag finnes det en rekke kommunale forskrifter om hundehold med grunnlag i forskjellige lover. Lovforslaget innebærer en sanering av dette regelverket. Gjeldende kommunale forskrifter vil bortfalle tre år etter at loven trer i kraft. Dette skjer uten at kommunen treffer vedtak om det. Inngår de aktuelle bestemmelsene i en mer omfattende forskrift, er det likevel mest ryddig om kommunen treffer vedtak om å oppheve de aktuelle bestemmelsene. Loven gjør det ikke nødvendig for kommunen å vedta supplerende forskrifter, men kommunen kan finne det formålstjenlig i lys av de lokale forhold å benytte de hjemler som loven gir for å fastsette kommunale forskrifter. Departementet antar at en god del kommuner vil finne behov for å utvide den riksdekkende båndtvangen noe ut fra hensynet til beitedyr. Arbeidet med å sende en slik forskrift på høring til representanter som kan tale for lokale beiteinteresser og for det lokale hundeholdet, vil ut fra slike lokale vurderinger fremstå som en nødvendig følge av den nye lovens opphevelse av eldre regler. Dette er imidlertid ingen omfattende arbeidsoppgave og den kan ivaretas innenfor kommunens administrative kapasitet i løpet av de første tre årene etter lovens ikrafttreden.

For *politiet* innebærer forslaget at oppgaver som politiet har i dag, nemlig å sikre sikkerhet, ro og orden også i relasjon til hunder og hundehold, blir regulert gjennom et nytt og mer oversiktlig regelverk. I betydelig grad vil det bero på en prioritering hvordan politiet velger å bruke de virkemidler som loven stiller til disposisjon. Bare reglene om farlige hunder fastsetter at politiet skal treffe tiltak, men også her vil det bero på en politimessig priori-

tering hvilken innsats som blir satt inn for å avdekke ulovlige forhold.

I mange tilfelle hvor politiet finner grunn til å gå inn med tiltak, vil det være påregnelig med klage fra hundeholderen. I spørsmål om avlaving eller omplassering av hund, eller å frata noen retten til å ha hund vil ikke andre enn hundeholderen selv ha klagerett. Politiets avgjørelser om å ikke gripe inn ved slike tiltak kan ikke påklages.

I dag må politiet som hovedregel reise sak for tingretten som namsmyndighet dersom politiet ut over tilfeller som dekkes av nødrett eller politilovens generalfullmakt ønsker å få avlivet en hund. Bare i begrenset grad har politiet ut over generalfullmakten en selvstendig avgjørelseskompetanse. Etter lovforslaget gis politiet gjennomgående avgjørelseskompetanse i slike saker, mens det blir hundeholderen som eventuelt må påklage saken. I det begrensede antall tilfeller der avgjørelser bør tas og gjennomføres på stedet, er klagerett i samsvar med det som ellers gjelder for slike polititilgrep avskåret også etter lovforslaget her.

Klagesakene vil i noen tilfeller bli avgjort administrativt, i andre tilfeller av tingretten. Fordi lovforslaget vil gjøre det lettere for politiet å følge opp problematisk hundehold, må det påregnes flere klagesaker for tingretten enn saker som bringes inn for tingretten som namsmyndighet i dag.

Der politiet tar hunder i forvaring, foreslås en ordning som i større grad enn i dag vil sikre at politiet får utlegg til dette tilbake fra hundeholderne.

Lovforslagets straffebestemmelser antas ikke å medføre nye administrative eller økonomiske konsekvenser for politiet.

Visse utviklingstendenser synes å tyde på at politiet praktisk sett kan komme til å få mer arbeid relatert til hundehold i årene fremover. Dette skyldes ikke den nye loven, men den utvikling man ser utslag av i Norge og som har ført til lovgivningsaktivitet i en rekke land samtidig. Dersom loven og de tiltak den muliggjør, virker forebyggende på en uheldig videreutvikling, kan loven gi mindre arbeid for politiet enn man ellers ville fått. Muligheten for å følge opp flere saker som lovforslaget gir, kan som nevnt på den annen side bringe flere saker inn for tingretten enn i dag. Dette igjen kan bidra til å sette en stopper for et problematisk hundehold som ville ha gitt politiet ytterligere arbeid senere.

Samlet sett antar departementet at loven ikke vil ha administrative og økonomiske konsekvenser for politiet som får betydning for den samlede ressursbruken i politiet.

Lovforslaget åpner for å gi nasjonale forskrifter om en merkeordning for hunder og om hold av og oppdrett av bestemte hundetyper. Ved vurderingen

av innføring av slike forskrifter, må mulige konsekvenser av administrativ og økonomisk art for politiet vurderes nærmere.

For *påtalemyndigheten* vil forslaget neppe innebære noen merkbare administrative eller økonomiske konsekvenser. Påtalemyndighetens befattning med loven er bare knyttet til behandlingen av straffesaker.

For *Politidirektoratet* innebærer forslaget at oppgaven med å se over kommunale forskrifter når disse relaterer seg til hundehold bortfaller, til forskjell fra det som er tilfellet når slike bestemmelser i dag blir tatt inn i kommunale politivedtekter. Direktoratet vil i noen tilfeller bli klageinstans for politiets avgjørelser om salg, omplassering og avlaving av hunder. Dette vil gjelde ved overtredelse av kommunale forskrifter om ro og orden, antall hunder og nasjonale forskrifter om merking av hunder og om hold av og oppdrett av visse hundetyper. Det er likevel ikke grunn til å tro at dette vil forutsette at Politidirektoratet tilføres administrative eller økonomiske ressurser, selv om det må antas at arbeidsbelastningen med klagesaker kan komme til å overstige besparelsen ved at oppgaven med å gjennomgå bestemmelser om hundehold i kommunale politivedtekter bortfaller.

For *tollmyndighetene* innebærer forslaget at de beholder sin kompetanse til å avkreve dokumentasjon for hundetype der det kan være mistanke om en hund er en ulovlig hund og til eventuelt å ta hånd om hunden på stedet. Videre oppfølging skjer av politiet, som i dag. Forslaget får ingen administrative eller økonomiske konsekvenser for tollmyndighetene.

For *tingrettene* innebærer forslaget at namssakene angående avlaving av hund bortfaller. På den annen side vil tingrettene bli klageinstans i visse tilfeller der politiet har vedtatt avlaving eller omplassering av hunder eller å frata noen retten til å holde hund. I noen grad kan dette medføre en økning av saksmengden. Departementet antar at dette kan håndteres innenfor vanlige rammer. Endringene får altså ikke økonomiske konsekvenser. Forvaltningsavgjørelsers gyldighet kan prøves som i dag. Her er det ingen endringer.

For *organisasjoner* innebærer forslaget at de kan ta initiativ til å innføre en privatfinansiert nasjonal merkeordning som kan få en offentlig tilslutning, men uten noen tilsiktede økonomiske overføringer fra det offentlige.

For *privatpersoner* innebærer forslaget endringer angående regler som verner også om økonomiske interesser, f.eks. knyttet til eiendom og husdyr. Her kan nevnes at bufelovens mest vidtgående avlivingsregler som var til fordel for bufeieren

bortfaller. Men vernet også for slike interesser videreføres ved ulike regjer i lovforslaget. For hundeholderne innebærer forslaget at hunden ikke vil være utsatt for avlaving på stedet hvis den løper løs, uten å utgjøre en klar fare, slik den er i dag. Imidlertid vil de bedrede muligheter for myndighetene til å gripe inn mot problematisk hundehold kunne få ulike økonomiske følger for hundeholderne. Dermed en obligatorisk nasjonal merkeordning for

hund blir innført gjennom en tilslutning fra det offentlige ved forskrift, er det lagt opp til at denne ordningen blir finansiert ved gebyr fra hundeholderne. Nødvendige kostnader ved å gjennomføre tiltak etter lovforslaget, herunder kostnader til forvaring av hunden, belastes hundeholderne.

Endringene som berører reglene om erstatningsansvar (bufelovens særregler som oppheves), antas å ha marginale økonomiske konsekvenser.

21 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 1:

Paragrafen har ikke noe forbilde i gjeldende lovgivning.

Første ledd angir at målet om et godt hundehold til glede for den enkelte hundeholder og for samfunnet som helhet bare kan nås ved innsats fra enkeltpersoner og organisasjoner i det sivile samfunn. Et godt hundehold er ikke noe ensidig offentlig ansvar, men lovgivningen trekker opp rammer for hundeholdet. Første ledd angir dermed rollefordelingen i samfunnet når det gjelder hundehold.

Om *annet ledd* vises til punkt 5 (særlig punkt 5.4.1) og punkt 7. Annet ledd *første punktum* angir formålet med denne loven: å fremme et hundehold som ivaretar hensyn til sikkerhet, trygghetsfølelse, ro og orden. Andre mål for hundehold blir ivaretatt gjennom annen lovgivning eller av det sivile samfunn innenfor rammen av lovgivningen, jf. første ledd. *Annet og tredje punktum* angir i kort og overordnet form lovens hovedinnhold.

Om *tredje ledd* vises til punkt 5. Bestemmelsen har rettspedagogisk betydning ved å minne om de viktigste bestemmelser i annen lovgivning som gjelder i tillegg til hundeloven. Særskilt nevnt er lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern som har regler om behandling av hund med særlig sikte på hundens velvære, lov 8. juni 1962 nr. 4 om dyrehelse (husdyrloven), som har regler om tiltak mot sykdommer på hund, herunder også regler om innførsel og utførsel av hunder, lov 16. juni 1961 nr. 15 om rettshøve mellom grannar (granneloven), som vil pålegge en hundeholder å ta visse hensyn til naboendommer, og lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleicavtaler (husleieloven), som har visse regler av betydning for hundehold i husleieforhold, jf. særlig § 5–2. Også andre lover kan etter omstendighetene ha betydning, jf. lov 23. mai 1997 nr. 31 om eiersksjoner § 19, særlig sjette ledd, og lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag § 34, jf. forslaget i Ot.prp. nr. 30 (2002–2003) til lov om borettslag § 5–11 fjerde ledd. Felles for alle disse lovene er at de aktuelle bestemmelsene for det meste ikke reiter seg særskilt mot hundehold, men generelt mot dyrehold eller tiltak i sin alminnelighet.

Til § 2:

Paragrafen har med enkelte definisjoner. Den er uten direkte forbilde i gjeldende lovgivning.

Bokstav a definerer hvem som regnes som hundeholder. Hundeholderen har en rekke plikter etter lovens forskjellige bestemmelser. Definisjonen omfatter både den som eier hunden, den som i juridisk forstand besitter den uten å være eier, og den som har tatt omsorg for eller hånd om hunden for kortere eller lengre tid. Det er ikke nødvendig å trekke noen nærmere grense mellom alternativene. Definisjonen dekker både innehaveren av en kennel hvor hunden er satt inn, og den som tar hånd om en hund uten vederlag. Selv om begrepet hundeholder etter definisjonen er omfattende, har det en nedre grense. Rent tilfeldig kontakt med hunden vil ikke gjøre at vedkommende blir regnet som hundeholder. Men den som tar tak i en hund for å bringe den til eieren, vil ha aktsomhetsplikt som en hundeholder etter utk. § 4 mens vedkommende har hånd om hunden.

Definisjonen medfører at flere kan bli regnet som hundeholder til samme hund, enten samtidig eller til forskjellige tidspunkter. Det vil i noen grad bero på den enkelte bestemmelse om flere kan regnes som hundeholder etter bestemmelsen. Når det f.eks. i utk. § 10 annet ledd første punktum gis en regel om levering av løs hund til hundeholderen, siktes det fortrinnsvis til den som følger hunden for anledningen. Varsel til hundeholderen etter § 10 tredje ledd må imidlertid gis til eieren eller den som fast har omsorg for hunden. Krav om dokumentasjon av avstamning og undersøkelse etter utk. § 19 tredje og fjerde ledd – for å bringe på det rene om hunden må regnes som en farlig hund etter loven – bør fortrinnsvis rettes mot eieren eller den som har fast omsorg for hunden, men kan etter omstendighetene også rettes mot den som har hånd om hunden.

Bokstav b setter en aldersgrense for hvem som regnes som barn etter loven. Grensen er satt til 12 år. Definisjonen har betydning for visse bestemmelser i loven som gir barn et særskilt vern, jf. hundeholderens skjerpede aktsomhetsplikt i forhold til barn etter utk. § 4 tredje ledd og avlivingsreglene i utk. § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd bokstav a.